ffalkeyork

Galwad
IR
Annychweledig
I DROI A BYW,
A
Derbyn trugaredd tra byddo trugaredd iw chael fel y mynnant gael trugaredd yn nydd eu cyfyngder.

Oddiwrth y Duw Byw.

Trwy ey wâs annheilwng
RICHARD BAXTER.

Iw ddarllain mewn teuluoedd lle mae
nêb heb ddychwelyd.

Printiedig yn *Llundain* tros *Edward*
Brewſter ac ydynt iw cael tan Lûn y
Chryhir ym mynwent *Paul*, 1659.

Chwychwi Dadau (yn ôl ecſampl *Abraham* fel y tyſtiolaetha Duw y gwnae eſe, *Gen.* 18 17, 19.) a Mammau (yn ôl ecſampl Lois ac Eunice, 2 *Tim.* 1. 5. a'r 3. 15.) Maethwch ei'ch plant yn addyſc ac athrawiaeth yr Arglwydd, *Epheſ.* 6. 4.

Hyfforddia blentyn ym mhen ei ffordd: a phan heneiddio nid ymedu â hi *Dih.* 22. 6.

Chronogramma.

Byth bo'r gvwlr Lawn gLIr gL ôD
I henwel'n DVw hynoD.

A

Yr Egwyddor gamber-aeg.

A. a. b c. ch. d. dd e. f. ff. g. ng h. i. l. ll. m. n. o. p. ph. r. z ſ. s. t. th. v. u. w. y.

A B C D E F G H I L M N O P R S T V W Y.

A a b c ch d dd e f ff g ng h i l ll m n o p ph r ſ s t th v u w y.

A B C D E F G H I L M N O P R S T V W Y.

---

a. e. i. o. u. w. y.

Ab eb ib ob ub wb yb.
Ac ec ic oc uc wc yc.
Ach ech ich, och uch wch ych.
Ad ed id od ud wd yd.
Add edd idd odd udd wdd ydd.
Af ef if of uf wf yf.
Aff eff iff off uff wff yff.
Ag eg ig og ug wg yg.
Ang eng ing ong ung wng yng.
Al el il ol ul wl yl.

All

BRITISH MUSEUM

All ell ill oll ull wll yll.
Am em im om um wm ym.
An en in on un wn yn.
Ap ep ip op up wp yp.
Aph eph iph oph uph wph yph.
Ar er ir or ur wr yr.
As es is os us ws ys.
At et it ot ut wt yt.
Ath eth ith oth uth wth yth.

CLyw ô! *Iſrael*, yr Arglwydd ein Duw ni ſydd vn Arglwydd. Câr di gan hynny yr Arglwydd dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid ac a'th holl nerth. A bydded y geiriau hyn yr ydwyf yn eu gorchymyn i ti heddyw, yn dy galon Ac hyſpyſſa hwynt i'th blant, a chrybwyll am danynt pan eiſteddych yn dy dy, a phan gerddych ar dy ffordd, a phan orweddych i lawr, a phan gyfodych i fynu, *Deut.* 6. 4, 5, 6, 7.

872.d.58.

ffalehyok

Galwad
IR
Annychweledig
IDROI A BYW,
A
Derbyn trugaredd tra byddo trugaredd iw chael fel y mynnant gael trugaredd yn nydd eu cyfyngder.

Oddiwrth y Duw Byw.

Trwy ey wâs annheilwng
RICHARD BAXTER.

Iw ddarllain mewn teuluoedd lle mae
nêb heb ddychwelyd.

Printiedig yn *Llundain* tros *Edward
Brewſter* ac ydynt iw cael tan Lûn y
Chryhir ym mynwent *Paul*, 1659.

BRITISH MUSEUM

At bawb o Gymru uchel ac iſel; Caeth a Rhydd; Gwryw a Benyw; Annerch.

Y Cymru anwyl!

MAe greſyndod a'r fy nghalon i a llawer eraill, weled cynnifer o honoch (megis gwyr Lais *Barn.* 18. 7, 10.) yn ddifraw ddiofal am ei'ch iechydwriaeth; heb yſtyried eich hunain y mawr berygl yr ydych chwi ynddo, nâ choelio chwaith;

y ſawl a fynegant i chwi ei'ch bôd mewn perygl o golli ei'ch eneidiau yn dragywyddol, oddieithr i chwi ddychwelyd at Dduw trwy Griſt, fel y caffoch fywyd Er maint â ymbiliwyd arno'ch trwy gariad, a thrwy ddagrau hefyd, ni fynnech chwi mo'ch iachau. A hyn ſydd yn torri calonnau llawer (a'r ſydd trwy râs Duw yn eu pwyll,) fôd ei'ch calonnau chwi mor galedion ddiyſgog, er maint o boen â gymmerodd, yr Arglwydd wrthych, gan foreu godi ac anfon amryw gennadon, y rhai â arferaſant bôb rhyw foddion â'r â fedrent yn ôl eu Commiſiwn i'ch troi o dywyllwch i oleuni ac o feddiant Satan at Dduw, *Act.* 26. 18. Weithiau megis Boanerges, *Marc.* 3. 17. Yn taranu bygythion Duw i'ch erbyn am ei'ch gorthrwm bechodau, neu yn hogi eu hymadroddion yn flaenllym: i geiſio gyrru arſwyd â'r ei'ch calonnau afrywiog, ac iw malurio; gan ddangos trem wrthyn a ſutt anſuttiol y pechod gar e'ich bronnau, ac agoryd dorau a rhagddorau Vffern a'r tywyllwc'h eithaf, a golymmu llîd a digofaint Duw 'r dial, wrth ſynych a gerwin grybwyll am y Barnwr digllon, a'r farn ofnadwy,

nadwy, a'm *Tophet a'r llyn* tân yn lloſci â brwmſtan, *Dat.* 19.20. Lle y caiff pechaduriaid anedifeirol eu berwi, nes y byddo diben ar dragywyddoldeb Weithiau megis Apollos yn eich cynghori yn nerthol. Weithiau yn eich argyoeddi o bechoda bradwriaeth yn erbyn Duw 'r nefoedd, Brenin y brenhinoedd ac Arglwydd yr Arglwyddi.

A chwithau er hyn ei 'gyd yn ddifraw ddigynnwrf â aethoch y 'mlaen yn eich pechodau, *gwrthodaſoch dderbyn cerydd, gwnaethoch eich wynebau yn galettach nâ chraig gwrthodaſoch ddychwelyd, Jer.* 5. 3. Ac nid oed yr holl bregethau a bregechwyd thwyd i chwi ond megis bwledau o bapir at gaer o bres. Ac weithiau y buont yn teghàu, ac yn lluniarus bereiddio eu hymadroddion â hymnau hyfrydwch gan ;,[gymmyſcu â hwynt raſol addewidion o nefol lawenydd ir edifeiriol : a dal allan *Jeſu Griſt* yn Jachâd ac ymwared yn erbyn pób echryſhaint ac afiechyd ; ai gynnyg ef i chwi megis Dawn Duw, yr hwn â wnaethpwyd i ni gan Dduw yn Ddoethineb, ac yn Gyfiawnder, ac yn *S*ancteiddrwydd, ac yn Brynedigaeth, 1 *Cor*. 1 30 Yw eich myſc chwi yr Efangylwyd anchwiliadwy olud y Criſt hwn, *Eph*. 3 8. yn yr hwn y mae holl dryſſorau doethineb agwybodaeth yn guddiedig, *Col.* 2. 3. Eithr chwichwi ni fynnech m'hono ef, ond a'i caſaſoch ef, *Luc.* 19. 14, 27. A'i gennadon hefyd, *Mat.* 10. 22. *Luc.* 6. 22. *Joan* 15. 18. A phan i'ch gwahoddent i wlêdd o baſcedigion, a gwlêdd o loywwin, o baſcedigion breiſion, a gloy-win puredig, *Iſa.* 25. 6. a dangos fôd pob peth yn barod, *Luc.* 14. 17. ac yn rhâd, *Iſa.* 55. 1, 2. Nid vfyddhaſoch ddim iddynt, ond â ddechreuaſoch yn unfryd ymeſcuſodi, *Luc.* 14. 18.

Pan welais inneu eich bod mor wallgofus anhywaeth â hyn; ach bôd yn gwrthod ei'ch trugaredd eich hunain; A bôd y Prophwydi â gyfododd yr Arglwydd [yn ei fawr drugaredd] o'ch meibion, *Amos* 2. 11. y rhai â glywſoch chwi yn ei'ch iaith ei'ch hunain yn yr hon i'ch ganed chwi yn llefaru mawrion weithredoedd Duw, *Act.* 2. 8, 11. Yn cael eu croeſi yn lle eu croeſawn; O wîr doſturi ar ei'ch eneidiau ac ar ddeiſyfiad rhai o'ch Bugeiliaid yn yr Arglwydd, mi â anfonais Sais yn ei'ch plith mewn gwiſc Gymreig Cyrhon a bwythais i yn oreu ac y medrais, i roddi un 'larwm

ychwaneg yn ei'ch gwerſylloedd, i edrych â ddeffroech chwi a dychwelyd at Dduw mewn pryd cyn y bo rhy'wyr, Gans rhy gâs pob rhy'wyr, fel y dywaid y ddihareb; *ac nid rhy'wyr un amſer y mendio, a dychwelyd at Dduw o ddifri; O herwydd pan ddychwelo yr annuwiol oddiwrth ei ddrygioni yr hwn â wnaeth, â wneuthur barn a chyfiawnder, hwnnw* (medd yr Arglwydd) *a geidw yn fyw ei enaid, am iddo yſtyried, a dychwelyd oddiwrth ei holl gamweddau y rhai â wnaeth, gan fyw, y bydd fyw, ni bydd marw*, Ezec. 18. 27. 28. Ac yn yr unrhyw bennod

y

y mae yr Arglwydd yn tyſtiolaethu gan ddywedyd; *Os yr annuwiol a ddychwel oddiwrth ei holl bechodau y rhai a wnaeth, a chadw fy holl ddeddfau, a gwneuthur barn a chyfiawnder, efe gan fyw a fydd byw, ni bydd efe marw ni chofir iddo yr holl gumweddau a wnaeth, yn ei gyfiawnder a wnaeth y bydd efebyw*, Ezec, 18. 21, 22.

Oh bechaduriaid, cofiwch ac yſtyriwch nad gwradwydd yw gwellhau, ac na bydded yn wradwydd nac yn wladaidd gennych chwi ymadel a'r peth hwnnw, yr hwn yw gwradwydd a chwilydd pobloedd, ſef y pechod, yr hwn ſydd yn atgâs yn gweithio yr anghydſod a'r dieithrwch, ie y gwahaniaeth a'r gelyniaeth rhwng Duw a dynion, ac ſydd yn magu yr holl flinder a'r aflwydd ac ſy 'yn digwydd tan haul. Je pechod â ſylfaenodd Vffern, ac â oſododd ei chonglfaen cyntaf hi. Hwn â gaſglodd yng hyd ac â lanwodd y geubwll hwnnw â'r holl dân a brwmſtan a'r tryſorau digofaint hynny, y rhai nis lloſgir ac nis diſeir yn dragywydd.

Ah Syrs ! mae yno boenau aneſgorol ac anghyfartal; pe gallech chwi yn ddyberygl oſod ei'ch clûſt wrth Vffern, gan ſefyll (megis wrth yſgîl pôſt) i wrando llefaru am bechod yn ei iaith ei hûn, chwi a gaech glywed iaith chwîth gan blant hynaf colledigaeth; Ac ê fyddei cethin gennych chwi glywed, beth a ddywaid Cain am lâdd Abel; A Saul am erlid Dafydd ac offeiriaid *Jehovah*, a pha beth a ddywaid *Balaam* ac Abitophel am eu cynghorion yſtrywgâr, ac *Ahab* am orthrymmu *Naboth*, a *Judas* am frâd; A thrwy ba erwnideb *ac* ochain, gruddfan ac ammhwyll y mae holl williaid y fall yn crybwyll yno am y pechod lleiaf ; Ai poſſibl na chethniech chwi ac na ffòech (nid yn unig rhag Vffern,) ond rhag y pechod hefyd yr hwn ſydd yn arwain i Vffern, ac ir lle poenus hwnnw. A phaham nas gwnaech chwi hynny yn awr? Mae gwerth yn ei'ch dwylaw ; bydded gennych galon iddo ; ac yſtyriwch mor rhwymedig y dylaech fôd i'r Arglwydd yr Odfa ddaionus yr ydych chwi yn ei chael ; am fôd yr amſer cymmeradwy a dydd grâs ac Iechydwriaeth etto yn parhàu, ac y gellwch chwi fyw, os chwi a ddychwellwch. *Mae* 'r Cythrael

yn gythreulic, ac efe a ddan-
goſei i fôd felly, oni bai fôd
Sanct Iſrael yn ei ffrwyno
ef, ni chaech chwi nac awr
ec ennyd.

Oh gan hynny dychwe-
wch, nac oedwch; rhac'o-
n i angeu edrych yn gethin
n ei'ch wynebau, cyn i
hwi edrych am dano ef, A
ôd y dydd drwg yn y man
neſaf attoch, pryd y bydd-
'ch chwi yn eiſwrw ef bell-
f oddiwrthych; A bôd
i'ch holl wrthryfel a'ch an-
viredd wedi eu goſod gar
i'ch bronnau mewn trefn,
chwithau heb, oſod ei'ch
eiau mewn trefn, na goſod
i'ch calonnau mewn trefn

gar bron yr Arglwydd, yr hwn ſy yn chwilio y galon, acyn profi yr arennau, *i roddi i bôb un yn ôl ei ffyrdd, ac yn ôl ffrwyth ei weithredoedd,* *Jer.* 17.10. A bôd y barnwr yn ſefyll wrth y drws; ac yn ei'ch gl'w chwi i'ch cyfrif; cyn i chwi wneuthur ei'ch cyfrifion i fynu; a'ch yſtôr wedi ei dreulio, a'ch amſer wedi ei gamdreulio. Pa hwyl! pa hawnt â ddichon fôd ar ei'ch calonnau yn y cyflwr hwnnw? Yſtyriwch attolwg, a bwriwch ymlaenllaw beth â ddaw o honoch, os ewch chwi ymlaen yn ei'ch pechodau; canys cyflog

galw

yflog pechod yw marwol-
eth *Rhuf.* 6. 23. *a'r enaid*
becho, hwnnw (*oddieithr*
ddo ddychwelyd at Dduw
rwy wîr edifeirwch, Ezec.
8. 21, 22. 2 Cor. 7. 9,
0. *gan wrando arno ef*,
Eſa. 55. 3. *a chredu yn ei*
ab ef, yr Arglwydd Jeſu
Griſt, Act. 16. 31.) efe
wnnw a fydd marw,
Ezec. 18 3.

Y Cymru anwyl, pa-
am y byddwch feirw?
ychwelwch, dychwelwch
fewn corph y dydd
wn, tra y gelwir hi he-
ddyw: Hyn yw ewyllys
gorchymmyn Duw, hyn

yw ewyllys a dymnia yr Awdur, hyn yw ewyllys a deiſyfiad y Cyfieithydd.

Mih. 15.
1659. *Rich. Jones.*

YR ACHOS
OR
Gwaith hwn.

YN y byrr gydnabyddiaeth â gefais i ar parchedig, ddyſgedig wâs i Ghriſt Eſgob Uſher, efe â fu or dechreu ir diwedd yn mynych ddirio arnaf am yſcrifennu Hyfford-reol i amrafael raddau o Ghriſtianogion mewn proffeſs. Yr hon â *roddai i bob un ei gyfran a'r ei ben; gan ddechreu a' annychweledic, ac yno myned ymlaen at rai bychain yn Ghriſt, ac yno at y rhai cryſion; A chymmyſcû cyfareddion enwedigawl yn erbyn yr amrafael bechodau y maent hwy yn byrwym iddynt. O ran ei annogaeth ddiſymwth yn ein cyfarfod cyntaf, mi â dybiais fôd y peth yn ei fryd ef or blaen; ac a ddywedais wrtho ei fôd wedi ei wneuthur yn helaeth gan lawer yn barod, ac y gallai ei anghydnabyddiaeth ef a'm gwendid i, beri iddo dybied fy môd i yngymhwyſach i'r peth nac a oeddwn; Eithr hyn heb ei* fodloni ef ni wnai efe waith ond ymerſyn. Anninn eu (yr wyf yn addef) nim hannogwyd trwy ei reſymmau ef, ac nis deullais fod chwaith gormoa eiſiau o wneuthur ychwaneg nag a wneithid yn y fford honno; Na'm bôd inneu yn debyg i wneuthur ychwaneg. Ac am hynny myfi a ymadewais ag ef heb yr ar faeth leiaf i atteb iw ddeiſyfiad. Eithr er pan fu efe farw, ei eiriau a ddaethant yn fynych im coffadwriaeth, ar mawr hybarch oedd gennyfi iddo a wnaeth i mi ochri ychwaneg i feddwl am ei ddeiſyfiad ef mewn cryn ymfodlonrwydd. A chan *i mi fwriadu yn ddiweddar yſcrifennu Hyffordd-reol teulywaidd mi a ddechreuais weled mor addas fyddei ir gwaithrhag-ddy-wededic gael blaenori, a bod i amryw gyflwr eneidiau dynion gaffael crybwyll am danynt, cyn i ni ddyfod at yr amryw berthynaſau. Ar hyn, myfi a ymroais trwy gymmorth Duw i fyned rhagof yn y drefn ſy'yn canlyn. Yn gyntaf i leſaru wrth bechaduriaid, anedifeiriol annychweledig, y rhai ni wnaethant etto cymmaint a bwriadu troi neu or hyn lleiaf nid aethant ynghylch y gwaith. Ac ir rhai hyn mi a dybiais fod cyngor cyffróus yn foddion mwy angenrheidiol na noeth hyfforddiadau;*

dau; am fod hyfforddiadau yn edrych ar ddynion yn ewyllyſgar i vſyddhau iddynt. Eithr y rhai yr ydym ni yn y man cyntaf i ymdrin a hwynt ydynt bendew ac yn cyſgu yn y pechod, ag megis dynion wedi diddarbodi ac ymroddi i bechu yn vn-chwant, Epheſ. 4. 19. Rhaid im gwaith neſaf fod ir rhai ſydd ganthynt beth tueddfryd i droi, ac ydynt ynghylch y gwaith, iw hyfforddi i roddi cyſan-drô cywir, fel na ddelo mêth arnynt yn yr eſgorfa. Y drydedd ran a fydd o hyfforddiadau ir Criſtianogion ieuengaf a gwannaf, fel y ſefydler hwynt, yr adeilader ac y parhâont. Y Bedwaredd ran, o hyfforddiadau ir Chriſtianogion a lithraſant ac a giliaſant yn ôl, fal y diogel adferer hwynt heblaw y rhai hyn yr ydys yn bwriadu byrr annogaethau a hyfforddiadau yn erbyn rhyw enwedigawl amryfuſeddau yr amſeroedd, ac yn erbyn rhyw bechodau cyffredin angheuol. Am hyfforddiadau i gydwybodau aneſmwyth amheus, fe ai gwnaethpwyd yn barod ; Ar cryfion nid yſcrifennaf hyfforddiadau iddynt, am eu bod wedi dyſgu cymmaint gan dduw yn barod, ac yw y rhan ddiweddaf a fwriadwyd yn fwyf enwedigawl i denluoedd megis y cyfryw ; gan hyfforddi yr amryw berthynaſau yn eu dyledſwyddau rhai or rhain a yſcrifennwyd yn barod, pa vn a wnelwyf ai cael hoedl ag odfa ir lleill, Duw yn unig ai gwyr. Ac am hynny mi a oſodaf allan yr amrwy rannau, fel yr yſcrifennwyf hwynt ar eu pennau. A hynny yn hytrach am eu bod wedi ei harfaethu i ddynion o amrafael gyflwr; A chan na fynnwn moi dychrynnu hwynt gan y maint neu'r pris; rhag darllain yr hyn a yſcrifennwyd er byd iddynt. Y defnyd y goſodwyd allan y rhan ymma, yw, i. 1. 1. Feiſtraid a rhieni iw fynych darllen yn eu teuluoedd, os oes ganthynt weiſion neu blant ar ſydd etto *heb eu troi. 2. Ir holl rai hynny ar ſydd heb eu troi iw ddarllen ai yſtyried eu hunain; 3. Ir rhai cyfoethoccaf y rhai a doſturiant ddim wrth y cyfryw eneidiau truain, i roddi i rhai ni ſancteiddiwyd y rhai ſydd arnynt ei heiſiau: (onid oes ganthynt wrth law rai cymhwyſach iw harfer neu iw rhoddi) yr Arglwydd au deffrotho ni i weithio tray dyw hi yn ddydd, er mwyn achub ein eneidiau ein hunain ac eraill, mewn vfuddiawn waſanaeth ir bendigedic Dduw, Gwneuthurwr, Prynwr a Sancteiddiwr eneidiau.*

Rhagfyr, 10. 1657.

RICH. BAXTER.

At bob rhai ar na ſancteiddiwyd ar a ddarllenno y llyfr hwn yn enwedigawl fy'ngwrandawyr yn Nhref a phlwyf Kederminſter.

Hawyr frodyr,

Y Tragywyddol Dduw yr hwn a'ch creuodd i fywyd tragywyddol, ac a'ch prynodd trwy ei unig fab, pan oeddych wedi ei golli efe a chwi eich hunain, gan eich coſio yn eich pechod ach trueni, a adroddodd yr. Efengyl, ac ai ſeliodd hi trwi ei Yſpryd; ac a orchymynnodd w weinidogion ei phregethu hi ir byd, fel y gall ei ef (gan fôd pardwn wedi ei gynnyg i chwi yn rhâd a'r nefoedd wedi ei goſod o'ch blaen) ei'ch galw chwi ymmaith oddiwrth ei'ch diſyrrwch cnawdol, ac o ddilyn

lyn y byd twyllodrus hwn, a'ch gwneuthur yn gydnabyddus a'r bywyd *y* creuwyd ac *y* prynwyd chwi oiblegyd; cyn i chwi feirw a myned tros ben cael ymwared. Nid yw efe yn anſon i chwi *Brophwydi ac Apoſtolion*, a'r ſy 'yn derbyn eu cennadwri trwi ddatguddiad digyfrwng; ond er hynny mae efe yn eich galw trwi ei weinidogion cyffredinol, y rhai a awdurdodwyd gantho ef i bregethu yr un Efengyl ac a draddododd Criſt ai *Apoſtolion* ar y cyntaf. Mae yr Arglwydd yn ſefyll gar llaw i chwi ac yn canſod pa wedd yr ydych yn ei anghofio ef a'ch diwedd; a lleied pris a wnewch chwi or pethau tragywyddol; megis dynion heb ddeall beth ſydd iddynt iw wneuthur neu iw ddioddef; Mae efe yn gweled hy fed ydy'ch yn y pechod, a difrawed am ei fygythion ef, a diofaled am ei'ch eneidiau; a pha wedd y mae gorchwylion yr anffyddloniaid yn ei'ch bucheddau, tra bò ffydd Criſtianogion yn ei'ch geneuau. Mae efe yn canſod y dydd dychrynadwy yn gyfagos, pan ddechreuo eich cyſtuddiau, a bôd yn rhaid i chwithau alaru am hyn ôll ac wylofain diles mewn artaith ac anobaith, a phan fytho cofio am eich ffolineb yn dryllio eich calonnau, oddieithr i gywir Ddychweliad yn awr ragflaenu hynny. O doſturi ar eich eneidiau truein pechadurus, yr Arglwydd (yr hwn a wyr oddiwrth eich cyflwr yn well nac y gellwch chwi ei wybod) a oſododd anghenrhaid arnom lefaru wrthych yn ei enw ef. (2 *Cor.* 5. 19.) a mynegi i chwi yn blaen am eich pechod a'ch trueni, a pheth a fydd eich diwedd a garwed cyfnewid a gewch chwi ei weled, os ewch chwi etto ymlaen ychydig hwy gan iddo eich prynu chwi a phris mor werthfawr a gwaed ei unig fab Jeſu Griſt a gwneuthur i chwi y fâth hyn râd a chyffredinol addewid o bardwn a grâs a thragywyddol ogoniant, mae efe yn gorchymyn i ni gynnyg hyn oll i chwi, megis rhòdd Duw, ac attolwg ar i chwi yſtyried angenrheitried yw a maint a dâl yr hyn y mae ef yn ei gynnyg. Mae ef yn eich gweled ac yn doſtur gantho tra both yn ſoddi mewn goſalon a phleſerau bydol, ac yn haerllug yn dilyn coegddigriſwch mabanaidd, a difrodi am ddiddim y byr argwerthſawr amſer hwnnw, yn yr hwn y dylaech baratoi erbyn tragwyddoldſywyd: Ac am hynny efe a orchymynnodd i ni alw ar eich ôl a mynegi i chwi pa wedd ydych yn colli eich llaſur, ac yn debygol i golli eich eneidiau, ac i ſynegi i chwi pa pethau mwy a gwell a ellych chwi yn ddiammau eu cael pe gwrandawech chwi ar ei Alwad ef, (*Iſa.* 55. 1, 2. 3.) Yr ydym ni yn credu ac yn vfyddhau i leferydd Duw; ac yn dyfod attoch chwithau ar ei gennadwri ef beunydd yr hwn a archodd i ni bregethu a bôd yn daer arno'ch mewn amſer ac allan o'amſer a derchafu ein llais fel vtgorn, a mynegi i chwi eich camweddau a'ch pechodau, *Iſa.* 58. 1. 2 *Tim.* 4. 1, 2. Eithr och y ſywaeth er gofid in heneidiau ni, a'ch deſtryw ei'ch hunain, yr ydych yn caû ei'ch cluſtiau, yn ymwarſythu, yn caledu ei'ch calon nau, gan dorri ein calonnau ni, an hanſon yn ól at dduw tan rudd ſanu, a dywedyd iddo, i ni wneuthur ei gennad wrth ef, ond nad allwn ni wneuthur dim daioni arnoch chwi, na chaffael ond prin Sobr wrandawiad. O na bai ein llygaid in Megis ffyn honnau o ddagrau fel y gallem ni alaru am ein pobl ddifraw ddiwy bod; y rhai ſydd a Chriſt ganthynt gar eu bronnau, a pharb wn ag einioes, a nef gar eu bronnau, ac heb ganthynt galonnau iw hadnobod nai priſio! ar a ellynt gael Criſt a grâs a gogoniant cyſtal ac eraill, oni bai eu gwlltflôl eſceuluſtra ai dirmyg! O na lenwai yr arglwydd ein calonnau ni ag ychwaneg o doſturi tros yr eneidiau truain hyn, ſel y gallem ein bwrw ein hunain wrth eu traed hwynt ai dilyn iw tai, a llefaru wrthynt an dagran chwerw-doſt; Canys hir y pregethaſom iddynt megis yn ofer o ran llawer honynt! Yr ydym ni yn aſtudio plaender i beri iddynt ddeall; a llawer o honynt ni ſynnant mor ddeall ni. Yr ydym ni yn aſtudio geiriau dwyſion hydraidd, i beri iddynt fod a theimlad ynthynt, ond ni ſynnant ymdeimlo. Pe gweithiau 'r pethau mwyaf gyda hwynt, ni ai deffioem! Pe gweithiau 'r pethau pereiddiaf, ni aidenem, ac a enillen eu calonnau hwynt. Pe gweithiau 'r pethau mwyaf Ofnadwy, ni ai dychrynnem hwynt or lleiaf oddiwrth eu hanwiredd. Pettau 'r *Gwirionedd a llawn Siccrwydd* yn blaſu gyda hwynt, ni ai hargyoeddem yn y man. Pe gwrandewid ar dduw yr hwn ai gwnaeth, ac ar Griſt yr hwn ai prynnodd, fe a gyfnewidid y matter gyd a hwynt yn ſuan. Pe gwrandewid y yſcrythur ni a gaem yn ebrwydd ein dymuniad; Pe gellid gwrando ar Reſwm ie y rheſwm goreu a chadarnaf, nid amheuem na byddei i ni yn bryſur eu hargyoeddi hwynt. Pe gwrandewid ar Brawf, ie ar eu prawf eu hunain, a phrawf yr holl fyd, y matter a wellheid. Ie pe cae y Gydwybod oi mewn hwynt ei gwrandaw, fe fyddai 'r peth yn well gyda hwynt nag y mae. Eithr oni chaiff dim ei wrandaw, pa beth gan hynny a wnawn ni iddynt? Os Duw 'r nefoedd a eſceuliſir pwy y gwneir cyfrif o hono? Os dibriſir tragwerthwiw gariad a gwaed y Prynnwr, pa beth gan hynny y gwneir pris o hono? Onid oes gan y nefoedd ddim dymunawl ogoniant, na chyfrif or didranc lawenydd gyda hwynt, os medrant gellwair ag vffern, a dawnſio ynghylch y pydew diwaelod, a chwareu ar tan yſſol, a hynny pan ſo Duw a dyn yn eu rhybuddio or peth; pa beth a wnawn ni ir cyfryw eneidiau ar rhai hyn?

Vnwaith etto yn enw Duw 'r nefoedd, mi a gyflwynaf i chwi y gennadadwria orchmynwyd i ni, ac ai gadawaf yn y llinellau ſafadwy hyn, i'ch dychwelyd, neu 'ch condemnio; i'ch newid neu i godi yn y farn ich erbyn, ac i fod yn dyſtiolaeth yn eich wynebau, gael o honoch chwi vnwaith *Alwad difriſol i Droi*. Clywch hyn chwi ddrelliaid y byd, gweiſion y cnawd a'r Satan y rhai y dych yn treulio ei'ch dyddiau yn edrych ar ol hawddfyd ar y ddaiar: ac yn boddi eich cydwybodau mewn cyfeddach glothineb, a ſeguryd ac ynfyd ddigrifwch: A adwaenoch chwi bechod, ac er hynny a bechwch, megis ped faech yn ymdderru a Duw ac yn peri iddo wneuthur ei waethaf ac nad arbedo? Clywych chwi oll ar nad ydych yn meddwl am *D*duw, ac heb galon gennych ir pethau ſanctaidd, nag yn clywaid blâs ar air ac addoliad yr Arglwyd nagynmeddwl neu grybwyll amſywyd tragwydol. Y rhai ydych ddiofal am eich eneidiau anfarwol heb hepgor vn awr yn ymofyn pagyflwr y maent ynddo, ai ſancteiddiedig. ai halogedig a ydych chwi chwaith yn barod i ymddangos gar bron yr Arglwydd. Clywch chwi oll y rhai trwy bechu yn y goleuni, ach pechaſoch eich hunain i Anuwdeb ac Anffyddlondeb, ac ydych heb gredu gair Duw: Yr hwn ſydd gantho gluſtiau i wrando gwrandawed ar raſol ag etto ofnadwy Alwad Duw! mae ei lygad e farnoch chwi yr holl amſer hwn. Mae 'ch pechodau hwedi eu dodi arlawr, ac chwi a fyddwch ſiccr o gael eu gweled hwynt oll drachefn: Mae Duw yn cadw y llyfr yn awr; ac ef ai hyſcrifenna ef i ben ar eich cydwybodau chwi ai ddychryniadau, ag yno y cewch chwithau hefyd ei gadw ef eich hunain. O bechaduriaid, nas gŵyddech chwi beth yr ydych yn ei wneuthur a phwy yr ydych chwi hyd yn hyn yn gwneuthur iw erbyn! Tywyllwch iw yr haul ei hun o flaen gogoniant y Mawrhydi hwnnw, yr ydych chwi bennydd yn ei gamarfer ac yn ddifraw yn ei gyffroi. Nid oedd yr Angylion pechadurus abl i ſefyll gar ei fron ef, eithr hwy a chwirliwyd i lawr i fod yn gythreuliaid poenydiol. Ac a feiddia y fath bryfedach diſas a chwi, ei wrthwynebu ef mor ddiofn, ag ymoſod yn erbyn eich gwneuthur wr. O na fedrech chwi ond brith wybod, pa gyflwr y mae yr enaid truan hwnnw yntho, yr hwn a roddes rwym ar y Duw byw yn ei erbyn! Y gair och enau yr hwn athwnaeth a ddichon dy ddadwneuthur di. Vn wyneb guwch or eiddo ach dyrr di ymmaith ac ath deifl allan ir tywyllwch

wch eithaf. An daered yw'r Cythreiliaid ath demptiaſant i ymyrreth a thi heb ddim ond diſgwil y gair oddiwrth. Duw ith gymmeryd a gwneuthur defnydd o honoct megis yr eiddynt, ac yno mewn mynndyn ti a fyddi yn Vffern. Os bydd Duw yn dy erbyn mae pôb peth yn dy erbyn. Nid yw'r byd hwn ond dy garchar, er maint dy gariad di iddo; nid wyt ond yngbadw erbyn dydd digofaint (*Job.* 21. 30.) mae dy farnwr yn dyfod, ath enaid ar gychwyn ar ben ychydig y dywaid dy gyfeillion am danat *Efe a fu farw*: A thi a gei weled y pethau a ddirmygaiſt *yn* awr, a theimlo *yr hyn* ni *fynni* yn awr, moi goelio. Angau a ddaw ar fâch reſwm na fedrych moi atteb: Rheſwm as wrth-brofiff ynnerthol dy geccryſ-wawd di yn erbyn gair Duw ai ffyrdd, ath holl wallgof gorhydrus. Ac yno gynted y newid dy feddwl di. Bydd anghredadyn y pryd hynny os medri Saf yn dy eiriau or blaen y pryd hynny, y rhai y byddit gnefin oi hadroedd yn erbyn yr y ſcrythyrau ac yn erbyn ſanctaidd a nefolaidd fuchedd!

chedd! Gwna 'r matter hwnnw yndda gar bron yr Arglwydd y pryd hynny, yr hwn y byddit gnefin oi ddadlau yn erbyn dy ddyſcawdwyr, ac yn erbyn y bobl a ofnent Dduw. Sa'r pryd hwnnw yn dy hên opinionau a'th ddirmygus fwriadau ynghylch diwydrwydd y Saint. Paratóa weithan dy reſymmau cadarnaf, a ſaf ar dy draed y pryd hynny gar bron dy farnwr, a dadlau fel gwr, tros dy fuchedd gnawdol, fydol ac annuwiol. Eithr gwybydd y cei di ûn i ymddadleu ag ef, na oſtwng moi ben erot, ac ni throir heibio cyn hawſed a nyni dy gyd greaduriaid. Oh enaid truan gwael ſiommedig! Nid oes dim ond llen deneu o gnawd rhyngot ti ar golwg cethin hwnnw, a'ch oſtega di yn fuan, ag a drû dy dôn, ac ath wna o feddwl arall! Hwy 'n gyntaf ac y tynno Angeu ymmaith y gaeadlen hon, ti a gei weled yr hyn ath deiû yn ebrwydd yn ſûd. Ac (oh) gyflymed y daw y dydd ar awr honno! pan geffych ond ychydig ychwaneg o oriau difir, nag ond ychydig ychwaneg o lymeidiau a thammeidiau a thammeidiau peraidd, ac ychydig ychwaneg o barch a golud y byd, dy gyfran a dderfydd, ath ddiſyrrwch a ddibennir, *A*c yna y bydd pob peth gwedi myned ymmaith y goſodoiſt dy galon arno: Or hyn oll y gwerthaiſt dy Jachawdwr ath Jechydwriaeth am dano, ni bydd dim gwedi ei adael or dy cyfri garw. Megis lleidr yr hwn ſy'n eiſtodd mewn tafarn i yfod yr arian a ledrattodd ef, pan fo gwyr yn marchog ar lawn-dyth iw ddal ef; felly y mae gyda chwi, tra'r ydych wedi boddi mewn gofalon a diſyrrwch cnawdol, ac yn ymlawenychu yn eich gwradwydd, mae angeu ar ei lawndyth yn dyfod i gymeryd gafaell arnoch ich cludo ymmaith ir cyfryw le a chyflwr, nad ydych yn gwybod yn awr fawr oddiwrtho, nag yn meddwl am dano. Bwriwch pan fóch hyderûs a phryſur yn eich pechod, fod cennad yn dyfod o Lundain ar ffrwſt ich dal ac i ddwyn ymmaith eich hoedl! er na byddech yn ei weled, etto os gwddyech i fod ef yn dyfod, fe anrheithiai eich digrifwch, a chwithau fyddech yn meddwl am y pryſuro y mae, ac yn ymwrando pa bryd y curai wrth y drws: Oh na fedrech chwi weled bryſured y mae angeu yn dy fod, er nas goddiweddodd chwi etto! nad oes Redegwr cyn gyflymed! na chennad ſiccrach! Cyn ſiccred ac y bydd yr haul gydâ chwi 'r borau, er bod iddo filoedd neu gan-Mhil o filltyroedd i ſyned ar hyd y nos; mor ſiccir y bydd angeu gyda chwi ar fyrder; ac yna ple bydd eich difyrtwch a'ch digrifwch! A fydd i chwi ei chellwair hi ai ynchoywi hi allan y pryd hynny? A wawdiwch chwi y pryd hynny y rhai a'ch rhybuddiodd? Yna pa un oreu bôd ai yn ſant credadwy ynteu yn fydolddyn anianol? Ac yna eiddo pwy fydd y pethau a baratoeſoech? (*Luc.* 12. 19, 20, 21.) Ai nid ydych chwi yn dal fod dyddiau ac wythnoſau yn drachwyrn yn darfod? a bod hwr a borau yn hwyr dyfod mewn dibendod, ac yn pryſur ymganlyn ol yn ol? Yr ydych chwi yn cyſgu, eithr nid yw eich colledigaeth yn heppian! Segura yr ydych, eithr nid yw eich colledigaeth yn heppian! Segura yr ydych, eithr eich barnedigaeth er yſtalm nid iw ſegur (2 *Pet.* 2, 3, 4, 5.) *ir hon ich cedwir ich poeni.* (2 *Pet.* 2. 8, 9) *Oh na baech doethion, na ddeallech hyn, ac nad yſtyriech eich diwedd, Deut.* 32. 29. Yr hwn ſy' gantho glûſt i wrando gwrandawed ar Alwad Duw yn ei ddydd hwn o iechydwriaeth.

Oh bechaduriad diofal, nad adwaenech y cariad yr ydych chwi yn anniolchgar yn ei eſceuluſo a phridwerth gwaed Criſt yr hwn yr ydych chwi yn ei ddirmygu! Oh nad adwaenech, olud yr Efengyl! Oh nad adwaenech, na frith-adwaenech, ſiccrwydd gogoniant, a dedwyddwch y bywyd tragwyddol hwnnw, yr hwn ni oſodwch chwi mo'ch calonnau arno yn awr, ac nich annogir iw geiſio yn ddiwid ac yn y man cyntaf! (*Heb.* 11. ar 12. 28,) Pettech *Mat.* 6. 33 chwi ond adnabod y didrangc fywyd gyda Duw, yr hwn yr ydych yn awr yn ei eſceuluſo, mor gyflym y bwriech chwi ymmaith eich pechod:

chod: gynted y newidiech chwi eich meddwl a'ch buchedd! ei'ch helynt a'ch cymdeithas! ac y tróech ffrwd eich anwydau, ac y goſodech allan eich gofal fford arall! mor llwyrfryddidyſtur ſyddei gennych ymroi ir ſâth brofedigaethau, ac ſydd yn awr yn eich twillo ac yn eich dwyn ymmaith! Mor wreſog yr ymgynhyrfech at y bywyd bendigediccaf hwnnw! daered ſyddech ar Dduw mewn gweddi! ddyſaled yn gwrando, yn dyſgu, ac yn y moſyn! ddifrifed yn myfyrio yn neddfau Duw! (*Pſal.* 1. 2.) Mor arſwydus rhag pechu ar feddwl, gair neu weithred! Ac mor oſalus am ryngu bôdd Duw, a chynyddu mewn ſancteiddrwydd! Oh pa bobl wedi ei newyd fyddech chwi! A phaham na chae ſiccr air Duw ei gredu gennych a thyccio yn eich plith? yr hwn ſy'n datcuddio i chwi y pethau gogoneddus a thragwyddol hyn.

Ie (meddaf yw'ch) bychan y gwyddoch chwi, ymma ar y ddaiar, y rhagor rhwng y bywyd yr ydych yn ei wrthod, ar bywyd *yr ydych* yn ei ddewis! Mae y rhai ſancteiddiedig

edig yn ymdrin a Duw, pan na leſeſwch chwi ond prin meddwl amdano ef, a phau nad ydych chwi ond ymdrin ar ddaiar ac ar cnawd. Mae eu hymarweddiad hwynt yn y nefoedd, pan ydych chwi yn llwyr ddieithr iddi, ach bol yn Dduw i chwi, ac yn ſynnied pethau Dairol. *Phil*. 3. 18, 19, 20. Maent hwy yn ceiſio wyneb Duw, pan nad ydych chwi yn ceiſio dim vwchlaw 'y byd hwn. Maent hwy yn bryſur yn ymwneuthur am fywyd didrangedig lle cânt fod yn ogyfuwch ar Angylion (*Luc*. 20. 36.) pan ydych chwi yn ymhel a chyſgod ac a pheth di, ddim darfodedig. Iſed, a gwaeld yw eich bywyd daiarol, cnawdol pechadurus chwi, oi gyffelybu i freiniol fywyd yſprydol gwir gredadyn! llawer gwaith yr edrychais i trwy ofid a thoſturi ar y cyfryw ddynion, wrth ein gweled ymdrafferthu am y byd, ac yn gwario ei bywyd ai gofal ai llafur, am ddim amgenach nag ymborth a dillad, neu ddifyrrwch cnawdol, neu ychydig goeg-farſiandi ſalw, neu freintiau gorweigion; fel ped faent heb pethau uwch i feddwl am danynt. Pa ragor ſydd rhwng bywyd y dynyon hyn, ar anifeiliaid a ddifethir y rhai ſy'n gwario eu hamſer yn gweithio ac yn bwyta ac yn byw fel y gallont fwy? Nid ydych chwi yn profi or difyrrwch nefol oddifewn, y mae y rhai ſy'n credu yn ei brofi ac yn byw arno. Gwell oedd gennyfi gael ychydig oi cyſſurau hwynt, y rhai y maent yn eu cael oddiwrth eu rhagfeddyliau am eu nefol etifeddiaeth, pe rhon i mi a chael eu holl wradwyddiadau ai dioddefiadau hwynt iw canlyn, na chael eich holl hyfrydwch o'ch llwyddiant bradog chwi. Ni fynnwn i gael un och dirgel gnofeudd a'ch gwewyr cydwybod chwi, ac o'ch tywyll-ddu ddychrynllyd feddyliau am farwolaeth ar bywyd ſy'i ddyfod, er cwbl ar â wnaeth y byd erochi erioed neu ar a ellwch trwy weddeidd-dra obeithio ar iddo ef wneuthur. Pettwn i yn eich cyflwr cnawdol didroedig chwi ac yn gwybod ond a wni; â choelio ond yr wyfi ynawr yn ei goelio, mi dybygwn tuna byddei ſy einioes

fyn

einioes ond blaenor-flas o uffern ſy nyched y meddyliwn i am ddychryniadaû yr Arglwydd, ac am y dyd alaethus ſy'n pryſuro dyſod! Sicc farwolaeth ac Vffern ſyddent yn oestadol gar ſy mron; Mi a feddyliwn am danynt y dydd, ac a freuddwydiwn, am danynt y nos, mew ofn y gorweddwn, mewn ofn y cyfodwn, mewn ofn y byddwn ſyw, rhag i angeu ddyſod cyn ſy'nrhoi. Ni chawnni ond ychydig ddedwyddwc mewn dim ar a feddwn; ac ychydyg hyfrydwch mewn un gymdeithas; ac ychydig lawenydd mewn dim yny byd, cyhyd ac y gwyddwn ſy mod ſ tan hûnian ^ felltith a digofaint Duw, fe ſyddei arſwyd arnaf yn oestadol rhag clywed yr ymadrodd hwnnw. Luc. 12. 20 [*O ynfyd y nos hon y goſynnant dy enaid oddi wrthit*] ar farn ofnadwy honno a ſyddei yn yſcrifennedig ar ſy 'nghydwybod. Eſa. 48. 22. ar 57. 21. [*Nid oes beddwch, medd ſy Nuw rhai annwiol*] O bechaduriaid truain! Chwi a ellych ſyw bywyd llawenach na hwn pettych chwi ond *Mynnu*, ond *Mynnu* mewn gwirionedd wrando a

Griſt, a dyſod adref at Duw. Yna chwi a ellych neſau at Dduw yn hyfion, a galu arno, eich Tâd, ac yn gyſſurus *y*mddiried iddo am eich eneidiau a'ch cyrph. Os edrychwch ar *Addewidion*, chwi a ellwch ddywedyd, eiddo ſy *ydynt* oll. Os ar *y* felltith, chwi ellwch ddywedyd [*Oddiwrth hon fe am gwaredwyd*] Pan ddarllennoch y gyfraith, chwi a ellwch weled pa beth yr achubwyd chwi rhag ddo: Pan ddarllennoch yr Efengyl, chwi a gewch weled yr hwn a'ch prynnod a gweled yſtod ei gariad ef, ai fuchedd ſanctaid ai ddioddefiadau, ai olrhen yn ei brofedigaethau ei ddagrau ai waed yngwaith ein hiechydwriaeth Chwi ellwch weled angeu wedi ei goncweru, ar neſoedd wedi ei rhagoyd, a'ch adgyfodiad ach gogoneddiad *wedi* ei paratoi yn adgyfodiad a gogoneddiad eich Arglwydd, os edrychwch ar *y* ſeintiau chwi a ellwch ddywedyd [*fy mrodyr i am cymdeithion ydynt*] os ar *y* rhai ni ſancteiddiwyd, chwi a ellwch lawenychu feddwl eich bod chwi gwedi eich gwaredu or cyflwr hwnnw. Os edrychwch ar *y* neſoedd *yr* haul ar lloer ar aneirif hagoryd ſer, chwi a ellwuch, feddwl a ddywedyd [*Mae wyneb-pryd ſy'nbad yn ſwy gogoneddus : efe a ddarparodd bethau uwch iw Saint : nid yw hwn accw ond y cyntedd-lys or tu allan ir nefoed. Mae'r ddedwyddwch a addawodd efe i mi yn uwch or cymmaint arall, nag y gall cyg a gwaed ei ganfod.*] Os meddyliwch am y bêdd, chwi a ellwch gofio fod ir *Gogoneddedic yſpryd, y bywiol ben a thâd caredic*, ei gydol berthynas mor agos i'ch llwch, nad oes fod iw anghofio nai eſceuluſo ond yr adfywir yn fwy ſiccr na'r planhygion a'r llyſiau o fewn y gwanwyn ; am fod yr enaid fyth yn fyw yr hwn yw gwreiddin y corph, a Chriſt yn fyw yr hwn yw gwreiddin y ddau. Gellir cofio marwolaeth ei hun, yr honyw bremin dychryniadau ai chroeſawn yn llawen ; fel pettai yn ddydd eich gwaredigaeth oddiwrth bechod a gefid ; ar ddyd yr hwn y credaſoch y gobeithiaſoch, ac y diſgwiliaſoch am dano. Pan gaffoch weled y pethau daionus y clywſech ſôn am danynt, a gweled, trwy lonnwych brawf o flaen eich llygaid, beth oed ddewis*y* rhan o reu, a bod *yn* bur gredad*wy* Sanct. Pa beth a ddywedwch chwi bendefigion? Onid yw hwn yn fywyd mwy hyfryd-lawn, bod yn ſiccr o iechydwriaeth, ac ymron marw, na byw fel y mae'r annuwiol y rhai ſydd ai calonnau *gwedi eu gorlethu gan ormodedd, a meddwdod a gofalon y bywyd hwn, a dyfod y dydd hwnnw arnynt yn ddiſymmwth. Luc.* 21. 34, 36. Onid ellych chwi fyw bywyd cyſſurus, pettech chwi unwaith wedi eich gwneuthur yn etifeddion y nefoedd, ac yn ſiccr o fôd yn gadwedig pan ymadawoch ar byd? Oh edrychwch yn eich cylch, a meddyliwch beth yr ydych yn ei wneuthur, ac na theflwch ymmaith mor fath obeithion a hyn, am ddiddim. Ni all y cnawd ar byd roddi i chwi dim or fath obaith a chyſſurau. Ac heb law yr hol drueni yr ydych yn ei ddwyn arnoch eich hunain, yr ydych chwi yn drallodwyr i erail cyhyd ac yr ydych chwi heb ddychwelyd. Yr ydych chwi yn blino ſwyddogion i'ch rheoli trwy eu cyfreithiau. Yr ydych chwi yn blino gweinidogion trwy wrthwynebu y goleuni ar cyfarwyddyd y maent yn ei gynnyg i chwi. Eich pechod ach trueni iw 'r gofid ar blinder mwy af iddynt hwy yn y byd. Yr ydych yn blino y wlad wraeth, ac yn tynny barnedigaethau Duw arnom ni. Chwychwi ſydd yn aflonyddu heddwch a threfn ſanctaidd yr Eglwyſi, ac yn rhwyſtro'n hundeb an hadgyweiriad, ac ydych gwilydd a blinder ir Eglwyſi yr ydych yn ymhyrddu iddynt, ac ir lleoedd yr ydych ynddynt. Och Arglwydd! Pa gyflwr gorthrwn a gofidus yw hwn, bod hyd yn oed ym Mhrydain lle mae'i Efengyl yn ymhelaethu rhagor un genedl yn y byd, lle mae dyſgeidiaeth mor blaen a chyffredin, a phob moddion wrth law ar a allwn ni ei dymuno: Pan fu'r cleddau yn ein yſcrythru ni i lawr, a barn yn rhedeg trwy 'r tîr megis tan. Gwedi i waredigaethau roddi i ni ollyngdod ac i gynifer o drugareddau rhyfeddol roddi rhwym arnom ni i Dduw ac ir Efengyl ac i fyw yn ſanctaid, bod ein Dinaſoedd an Trefydd an Gweledydd (yn ol hyn ei gyd) ac ynddynt y fath haflug o dorfeudd o ddynion anſanctaidd, ac yn heidio o gymmaint o ddrygchwant fal y gwelwn ni (er gofid i ni) ymhob man: fe dybiaſai un yn ôl yr holl oleuni hwn, ar holl brawf ymma, a holl farnedigethau Duw ai drugareddau hyn y buaſai bobl y wlad ymma yn ymgyſylltu ynghyd megis ûn gwr i Droi at yr Arglwydd. ac y ddoethent at eu hathrawon duwiol ac y galaraſent am eu holl bechod or blaen, ac a ddymunaſent arnynt ymgyſylltu a hwynt mewn Ymoſtyngiad cyhoedd, iw cyfaddeu hwynt ar oſteg, ac i erſyn pardwn am danynt gan yr Arglwydd; ac y buaſent yn ymbil am ei haddyſc o ran yr amſer i ddyfod, ac y buaſai dda ganthynt gae'l eu rheoli gan yr Yſpryd oddifewn, a chan wenidogion Criſt oddiallan, yn oll gair Duw; fe dybygai un, yn ôl y fath reſwm ac eglurder yſcrythyrol ac y maent hwy yn ei glywed, ac yn ol yr holl foddion ar trugareddau hyn, na fyddai undyn annuwiol yn ein Plith gwedi ei adael, na bydol-ddyn, na meddwyn, na meddwyn, na chaſáwr Adcyweiriaid neu elyn ſancteiddrwydd iw gael yn ein holl drefydd an gwledydd. Oni chytunoſom ni ol yngbylch rhai Ceremoniau a mathau ar lywodwraeth, fe dybygai ûn y cytunaſem cyn hynoll i fyw bywyd ſanctaidd a nefolaidd, mewn vſydd-dod i Dduw al air ai weinidogion, ac mewn cariad a heddwch ai gilydd. Eithr yſywaeth! belled yw pobl oddiwrth y rhoel hon, maent y rhan fwy af o honynt ymhob lle gan y mwy af yn goſod eu calonuau ar bethau daiarol, ac heb *geſio yn gyntaf deirnas Dduw, ai gyfiawnder ef*; ond yn edrych ar ſancteiddrwydd megis peth a ellir ei hepcor: Mae eu teuluoedd heb vn weddi, neu rhaid i ychydig eiriau marwedd digalon waſanaethu yn lle beunyddiol weddiau gwreſog calonog: Mae ei plant heb ddyſcu gwybodaeth o griſt nac or cytannuod grâs, nai meathu yn addyſc *yr Arglwydd*, er iddynt wneuthur gau-addewid o hyn oll yn eu bedydd. Nid ydynt yn addyſcu eu gweiſion mewn matterion iechydwriaeth, am y gwneler

2. Reo

ymaethu

eu gorchwylion hwynt, nis gwneth ganthynt hwy. mae mwy o lwon a rhêgféudd ac ymadroddion ſerth a ſarrhâus yn eu teuluoedd, nag o eiriau graſol yn tueddu at adeiladaeth. Anamled yw 'r teuluoedd ſy'n ofni 'r Arglwydd, ac yn ymofyn ai air ef ai weinidogion, pa fodd y dyláent fyw, a pha beth a ddylaent ei wneuthur, ac ydynt yn ewyllyſio caell eu diſcu ai rheoli, ac ſydd or galon yn edrych am fywyd tragywyddol! Arychydig hynny ar a wnaeth Duw mor ddedwydd, ydynt fynychaf yn gyfaccen iw cymydogion, pan ydym ni yn gweled rhai yn byw mewn meddwdod, a rhai mewn balchder a bydgarwch, a'r rhan fwyaf o honynt ac ychydig o fal arnynt am eúhiechyd wriaeth; Er bod y matter yn anilwg ac yn llwyrddiddadl, anhawdd er hynny yw peri iddynt goelio eu bod, mewn trueni, ac anhaws yw eu hadferu ai hadgyweirio. Eithr gwedi i ni wneuthur cymmaint ac a allom o ran eu gwaredu hwynt rhag eu pechodau, yr ydym ni yn gadael y rhan fwy af o honynt

fel yr ydym ni yn eu cael. Ag os myni yn ól cyfraith Duw ai bwriwn hwynt allan o gymundeb yr Eglwys, pan ſônt yn yſtyfnig wedi gwrthod ein holl rybuddion ni, hwy a derfyſcant 'in herbyn fel ped faem ni gelynion iddynt, ai calonnau a lanwyd o enllib in herbyn: ac hwy a ymoſodant yn erbyn yr Arglwydd ai ddeddfau ai Eglwys ai weinidogion yn gynt nac yn erbyn eu pechodau angheuol, hwn yw cyſiwr wylofus Prydain. Mae gennym ni ſwyddogion yn perchi ffyrdd duwioldeb; ac i mae Adeg ddedwyddol hefyd i Vndeb a
Dirmyg dirmygiad on blaen, a gweinidogion ffyddlon yn hîr ganthynt am weled iawn drefniad yr Eglwys ac Ordinhadau Duw. Ond mae grym pechod yn ein pobl ni in gwneuthur y cwbl agos yn ofer. Ni fedr gweinidog ffyddlon yn unlle oſod i fynu ddiwrth ddadl reolaeth Criſt, nac attal mor pechaduriaid anedifeiriol mwyaf drygfawr oddiwrth *Gymmundeb* yr Eglwys a chyfranniad y Sacramentau, na bo'r bobl gan y mwyaf yn rhoi anfri arnynt, ac

yn eu difenwi : fel ped fae y gwerinos diwybod diofal hyn yn doethach nai hathrawon, nag a Duw ei hun; ac yngymhwyſach na hwynt hwy i reoli 'r Eglwys ac fal hyn yn Nydd ein hymweliad pan alwo Duw arnom i ddiwygio ei Eglwys; er bod y ſwyddogion yn ymddangos yn fodlon, a bod y gweinidogion ffyddlon yn fodlon, er hynny mae 'r dorf o bobl fyth yn anfodlon : A pechod ai dallodd hwynt felly a gledodd eu calonnau, hyd onid ydynt yn y dyddiau hyn oleuni a grâs, yn elynion yſtyſnig i oleuni a grâs, ac ni ddoir a hwynt trwy un galwad oddiwrth Duw i ganfod euffolineb, a gwybod beth ſydd dda iddynt; *Oh na wyddai* Bobloedd *a Gymrú yn eu dydd hwn, y pethau a berthyn iw heddwch, cyn eu bod yn guddiedig oddiwrth eu golwg hwynt! Luc.* 19. 42.

Och-o druein diſynwyr ! (*Gal.* 3. 1. *Pwy a lygadtynodd* eich meddyliau ir cyfryw wallgof, a'ch calonnau ir cyfryw fâr weididdra, ac y byddech *y* chwi fath elynion marwol i chwi eich hunain, a myned ymlaen mor afrywiog tua damnedigaeth, nad all na gair Duw nag annogaethau dynion droi eich meddyliau na dal eich dwylo na'ch attal nes eich bôd yn anfeddyginiaethol. Aha, bechaduriaid! ni pheru 'r byd yma byth ni ddiſgwil yrymmynedd ymma wrth y'ch chwi yn oeſtadol! na feddyliwch y cewch chwi amherchi ei'ch gwneuthurwr a'ch prynnwr, a gwaſanaeuthu eu elyniou ef, a diſtadlu 'ch eneidiau, blino 'r byd, gwneuthur cam ar Eglwys gwadwyddo 'r duwiol, a thriſtau eich Athrawon a rhwyſtro dimygiad, a hyn oll yn rhâd. Ni wyddoch chwi etto pa faint a goſtia hyn i chwi; eithr chwi a gewch wybod cyn pen nemmawr, pan gymero y cyfiawn Dduw chwi mewn llaw, yr hwn a'ch trin mewn môdd amgenach na'r ſwyddogion toſtaf, ac nag y gwnaeth y Bugeiliaid mwyaf dilachr. Oddieithr i chwi ragflaenu y poenau tragwyddol trwy *Droad* dichwareu, ac ebrwydd vfydd dol i *Alwad Duw. Yr hwn ſydd gantho glûſt i wrando, gwrandawed, tra bytho llais gan drugaredd i Alw.*

Dmyg

Vn Gwrth-ddadl etrydd (yr hwn

ni chrybwyllais i am dano ond yn rhy fyrr ar ol hyn) yr wyfi yn ei gael yn glynnu yn dynn wrth galonnau bagad o ddynion annuwiol; Maent yn tybied nad oes gan *Dduw* cymmaint matter *Pa beth a feddylio neu a ddywedo neu a wnelo dynion, ac yr ydym ni yn ceiſio dwyn ar ddeall iddynt, ac am hynny y mae cyn lleied matter ganthynt hwy eu hunain.* Er mwyn argyoeddi y cyfrywddynion Annuw ar rhai hyn, mi a adroddaf y Queſtiwnau hyn ſy'n canlyn.

1. A wyt ti yn tybied fod Duw yn gofalu am dy fod ti yn ddyn ai peidio? onid wyt; pwy ath wnaeth ac ſydd yn dy gadw? os efe ſydd; yma yn ddiammau mae matter gantho am i ti dy ymddwyn dy hun megis *Dyw*. Nid oes neb cyn ynfytted a gwneuthur dodrefnyn yn y byd, neu adeiladû ty neu long, ac heb fod yn waeth gantho gwedi ei gwneuthur pa un a fo ai da ir defnydd *y* gwnaeth pw*y*d ef oiblegyd ai na bo. Rhag cwilydd nâ fwrw ar Dduw 'r Doethineb *y* fath *y*nfydrwydd, fel ped fae ef gwedi gweuthur

Dyn

thur

damnedigaeth, nad all na gair Duw nag annogaethau dynion droi eich meddyliau na dal eich dwylo na'ch attal nes eich bôd yn anfeddyginiaethol. Aha, bechaduriaid! ni pheru'r byd yma byth ni ddiſgwil yr ymmynedd ymma wrth y'ch chwi yn oeſtadol! na feddyliwch y cewch chwi amherchi ei'ch gwneuthurwr a'ch prynnwr, a gwaſanaeuthu eu elyniou ef, a diſtadlu'ch eneidiau, blino'r byd, gwneuthur cam ar Eglwys gwadwyddo'r duwiol, a thriſtau eich Athrawon a rhwyſtro dimygiad, a hyn oll yn rhâd. Ni wyddoch chwi etto pa faint a goſtia hyn i chwi; eithr chwi a gewch wybod cyn pen nemmawr, pan gymero y cyfiawn Dduw chwi mewn llaw, yr hwn a'ch trin mewn môdd amgenach na'r ſwyddogion toſtaf, ac nag y gwnaeth y Bugeiliaid mwyaf dilachr. Oddieithr i chwi ragflaenu y poenau tragwyddol trwy *Droad* dichwareu, ac ebrwydd v-fydd dol i *Alwad Duw. Yr hwn ſydd ganddo glûſt i wrando, gwrandawed, tra bytho llais gan drugaredd i Alw.*

Dimyg

Vn Gwrth-ddadl eirydd (yr hwn

ni chrybwyllais i am dano ond yn rhy fyrr ar ol hyn) yr wyfi yn ei gael yn glynnu yn dynn wrth galonnau bagad o ddynion annuwiol; Maent yn tybied nad oes gan *Dduw* cymmaint matter *Pa beth a feddylio neu a ddywedo neu a wnelo dynion, ac yr ydym ni yn ceiſio dwyn ar ddeall iddynt, ac am hynny y mae cyn lleied matter ganthynt hwy eu hunain.* Er mwyn argyoeddi y cyfrywddynion Annuw ar rhai hyn, mi a adroddaf y Queſtiwnau hyn ſy'n canlyn.

1. A wyt ti yn tybied fod Duw yn gofalu am dy fod ti yn ddyn ai peidio? onid wyt; pwy ath wnaeth ac ſydd yn dy gadw? os efe ſydd; yma yn ddiammau mae matter gantho am i ti dy ymddwyn dy hun megis *Dyw*. Dyn Nid oes neb cyn ynfytted a gwneuthur dodrefnyn yn y byd, neu adeiladû ty neu long, ac heb fod yn waeth gantho gwedi ei gwneuthur pa un a fo ai da ir defnydd *y* gwnaeth pwyd efoiblegyd ai na bo. Rhag cwilydd nâ fwrw ar Dduw 'r Doethineb *y* fath *ymfydrwydd*, fel ped fae ef gwedi gweu-

thur pa un a fo ai da ir defnydd y gwnaeth pwyd efoiblegyd ai na bo. Rhag cwilydd na fwrw ar Dduw 'r Doethineb y fath ymfydrwydd, fel ped fae ef gwedi gwneuthur creadur mor enwogac yw dyn; ai gynyſgaeddu ar cyfryw gyneddfau enwog ar cwbl i ddim; ac nad oes fatter gantho pa beth a ddel o hono gwedi ei gwneuthur ef. Pam y rhoddai Duw i ti feddwll a fedr ei adnabod,a chalon a ddichon ei garu ef, onid oedd waeth gantho pa un i'wneit ai adnabod ef, ai garu ef ai peidio? Oni welwch chwi yn Rheol natur bob peth wedi ei gymhwyſo ir defnydd y mae iddo? Nid edwyn yr Anifeiliaid mo Dduw, nid ydynt chwaith mewn pwyll amgyffred iw garu ef am na wnaeth pwyd mhonynt hwy i ddim or fâth ddefnydd; *E*ithr mae dy Bwyll-amgyffred di yn dangos dy wneuthur di o ran Duw, ac o ran bywyd a ddaw.

2. A wyt ti yn meddwl fod Duw ymhob man yn breſennol, yn anfeidrol, ac *yn Holl-alluoc*? Onid wyt nid ydwyt ti yn credu moi fod ef

yn

n Dduw: ac y mae yn anıheſymm-
l tybied wneuthr o Dduw fyd mwy
hyttrach o ran ei gyrhaeddiad ai
ynhwyſiad nag efe ei hun; am nad
ll neb gyfrannu ychwaneg nag
ydd gantho. Eithr os annogir di i
yfaddeu fod Duw ymhob man, ac
nor ddigonol i bob dyn ar ei ben
i hun, a phed fae heb vn creadur
rall gantho i edrych am dano.
Yna mae un ı haid yt gyfaddâu nad
w ef ddifatter am golannau a
fyrdd meibyon dynion: Canys pe-
hau ydynt hwy ſy'n oeltadol gar
bron eu llygaid ef Y meddyliau
oeg-wael a chableddus am Dduw
fel pettau ef iw dirfynu, yn abſen-
nol neu yn annigonol ſy'n peri i
ddynion feddwi ei fod ef mor
ddlofal am eu calonnau au ffyrdd
hwynt.

3. A wyt ti yn tybied fod gan Dduw ofal am dy *gorph*? ai châf fyddech ai iâch? ai byw ai marw? Onid wyt; yna pa fodd yr wyt ti yn dyfod o hyd ith fywyd ath iechyd ath drugarreddau? os ydynt yn dyfod o ffynnon arall, mynega i ni o ba le? Onid ar Dduw yr wyti yn gweddio am fywyd ac iechyd?

A lefeſi di ddywedyd wrtho ef, *Ni roddafi mom goglud arnat? Ni byddafi rhwymedic i ti am fywyd a thrugareddau un-dyddychwaneg? Os felly mae,* Annuw cib ddall wyt. Eithr os wyt ti yn tybied fod Duw yn gofalu am dy gorph, a elli di dyb i aid nad yw ef *yn* gofalu ychwaneg am dy enaid? Os rhaid iddo ef gymmeryd gofal am dy weinyddu di a thrugareddau, yn ddiammau fe a gymmer ofal am i ti ei garu ef a byw iddo efyr hwn ai rhoddodd hwynt.

4. A wyt ti yn credu *mai Duw yw llywodraethwr y byd, ai peidio?* Onid yw yna nid oes un rheolaeth gyfiawn. Canys megis nas gall Uſtus o heddwch gael awdurdod onid oddiwrth y penllywydd, felly nis gall vn penllywydd gael awdurdod onid oddiwrth Dduw, na bod yn rheolwr cyfreithlon ond tano ef. ac yna yr holl fyd ae bendramwnnwgl eithr os rhaid i ti gyfaddeu mai Duw yw llywodraethwr y byd, pa annoeth anghyfiawn lywodraethwr a fynnit ti wneuthur o hono ef, os tybi nad oes ofal gantho amgalonnau a ffydd y rhai y mae ef yn

eu llywodraethu ? nid yw fyth ond gwadu ei fod ef yn Dduw.

5 Oned yw Duw yn gofalu cymmaint am yr hyn ſydd yn ein calonnau ni, a pha beth yr ydym ni yn ei wneuthur, *Pa ham y gwnae ef gan hynny gyfreithiau ni calonnau a'n geiriau a'n ffyrdd ni* ? a orchmynnau ef i ni yr hyn nid oes gantho ofal am dano ? a fyddei iddo ef mor ddwys warafun i ni bechu, pettau 'n ddifatter gantho, pa un a wnelem ni ai pechu, ai peidio ? A addawai ef fywyd trag'wyddol ir ſanctaidd ar vfydd, onid oes ofal gantho pa vn a wnelom ai bod yn ſanctaid ac yn vfydd a i peidio ? A fygythiai ef Vffern i bawb ar ſydd annuwiol, onid oes ofal gantho pa un a wnaem ai bod yn dduwiol ai peidio ? A lefeſi di ddywedyd, fod yn gorfod ar yr hollalluog ſanctaid Dduw reoli *y* byd trwy gelwydd, a thwyllo dynion i vfyddhau? Ie mae hyd yn oed cyfraith natur yn cynwys ynddi nid yn unig Orchmynion am ein dled-ſwyddau, onid gobaith ac ofn bywyd i ddyfod, heb yr hon ni lywodraethid mor byd. *Ac* yn

ddiamcmu

ddiammeu nid ydynt ddichellion yn y byd, trwy ba rai y mae Anfeidrol Doethineb, a *Gallu, a Daioni yn llywodraethu'r byd.*

6 Onid oedd Duw *yn* gwneuthur mawr gyfrif o'n calonnau a'n buceddau, *pa ham y mae ef yn gwneuthur ir holl fyd fod yn weiſio inni?* Ydyw efe yn rhoddi i ni haul a lloer a ſer, y ddaiar ar hol greaduriaid i weini i ni ac in gwaſaneuthu ai heinioes ac ai rhinweddau, Ac er hyn onid oes ofal gantho am ein calonnau an gwaſanaeth ni? Mae hyn cyn ynfytted a dywedyd, wneuthur o hono ef y byd yn ofer, ac heb fatter gantho yr owran am iddo ei wneuthur ef.

7. Oni bai fod gantho ef fatter am ſut ein calonnau an bucheddau ni anfonnaſai *moi fab in prynnu ni ac* in glanhau oddiwrth ein holl anwiredd, ac in ſancteiddio ni yn bobl briodol iddo ei hun, *Tit.* 2. 14. Diau fod y pridwerth a dâlwyd tros bechaduriaid, a rhyfeddol arſaeth Duw yn ein prynnedigaeth ni, yn prynnedigaeth ni, yn dangos nad yw ef yn gwneuthur cyſri bychan

o

o bechod, ai fod ef yn caru ſancteiddrwydd yn rhyfeddol.

8. Oni bai fod gantho ef fatter am ein calonnau ni an bucheddau, ni wnaethai-'mhoni yn ſwydd iw *Weinidogion* in galw ni beunydd i ediſeirwch a buchedd ſanctaidd, ac ni orch'mynaſai iddynt gymeryd y fath drafferth-gyda phechaduriad iw hynnill hwynt i Dduw: Ni buaſai efe yn ordeinio ei holl Ordinhadau Cyhoeddus a neullduol hefyd ir perwyl ymma. A yw Duw yn gorchymyn yr holl *y*mdrin hwn, am beth nid oes gantho fatter amdano?

9. Ac ni choſpai efe mor byd ac vſtern yn ôl hyn, neu a chyniſer o farnedigaethau ofnadwy ymma, ac y mae miloedd yn cael teimlad o honynt, pettau heb fatter gantho beth a feddylient neu a wnelent: Mi a dybygwn y dylad ddynion ſydd cyn fynyched yn gruddfannu tan ei wialen ef, fod a theimlad ynddynt, oi fod ef yn edrych am eu calonnau hwynt ai ffyrdd.

dylau

10. A pha wedd y gall yr *Yſpryd Glân fod yn Sancteiddydd i ni*, Os yw

Duw mor ddifatter pa un a fyddom ni ai glan ai aflân ? A lefeſwch chwi feddwl fod yr *Yſpryd glân* yn cymeryd arno waith afraid ?

11. Mi a dybygwn y gellych chwi ddeall yn yſtryw y Temptiwr, fod Duw yn ſanctaidd, ac yn caſhau anwiredd, a bod ei Air ef yn wir yr hwn *ſydd* yn mynegi i ni am dragwyddol goſpedigaeth pechod. Yr yſcrythur hon ſydd mynegi i ni gwymp yr Angylion, a mynd o lawer o honynt yn Gythreiliaid trwy eu pechod, ac ydynt y ſtrywgar elynion iechydwriaeth dyn. Ac onid ydych chwi yn deal yn hawdd mai gwir ydyw ? Pa wedd oni bai hynny y digwydd iddynt fod mor haerllug Demptwyr dynion, yr hyn yr ydym ni, y ſywaeth, mewn teimlad o hono trwy ormod o brawf? Eithr onid yw yr eglurdeb hwn yn amlug ddigon i argyoeddi yr Anffyddloniaid, pa fodd y digwydd iddynt wneuthur cynifer o fargeinion a Chonſurwyr ac a hudolion iw tynny hwynt oddiwrth Dduw ac iechydwriaeth, megis ac y gwnaethant ? Pa fodd y digwydd iddynt hwy *ymrithio* mewn *ymrithiadau*

yn

yn

cethin i gyniſer ac y gwnaethant, ac yn oeſtadol ar amcanion, ar ſydd yn dangos eu gwael ddiſas gyflwr hwynt eu hunain, ai gelyniaeth yn erbyn Duw a Dyn, ai tair-fryd i roddi rhwym ar ddynion yn ffordd pechod? Os bydd anghredadyn na chredo fod *Swyn-gyfareddwyr ac Ymrithiadau yn ddios*, ac yn ddylynawl fod Cythreilliaid y rhai ydynt yſprydion truain ac yſtrywgar, y rhai trwy bechod a fwriwyd allan o ffafr Duw, ac a fynnent dynnu dynion iw cyflwr greſynol hwynt, deuant ac ymreſymmant a myfi ynghylch y peth, ac mi a adroddaf iddynt yn ebrwydd cyniſer o ecſamplau ſiccr diymwad, ac a roddaf iddynt cymmaint o brawf o wirionedd y peth, na adawoddim iddynt iw ddywedyd yn ei erbyn, oddieithr iddynt fyth ddywedyd [*Ni fynnwn ni mor credu*] ie cymmaint na byddafi rhwymedig ir Annuw ar Anghredadyn ſalaf er ~~we~~- toclio lio 'r peth, oddieithr iddo lwyr-ymwrthod ai reſwm, ond rhoddi cennadi hwnnw i ganfod y goleuni.

12. Ynddiweddaf, os ydych chwi

erbyn yn tybied fod Duw (Pen llywydd y bydyr hwn ſydd breſennol ymhob man ac yn cynnal y cwbl) yn gofalu cyn lleied pa beth yw dynion, neu pa beth y maent yn ei wneuthur, pa vn ydynt ai ſanctaidd ai anſanctaidd, ai vfydd ai anûfydd iw gyfreithiau ef, yna mi a dybygwn mai bychan fyddei ei'ch gofal chwi ei'ch hunain, ag erall am eich cyd-greaduriaid. Dau Gweſtiwn gan hynny a oſodafi gar eich bronnau. 1. Onid oes fatter gennych beth ai ddywedo dynion am danoch, neua wnelont i chwi? A ydyw yn fodlon ~~neu a~~ gennych chwi fod dynion yn eich diſenwi, a'ch amherchi, neu yn goſod eich tai a'ch trefi ar dân, neu yn deſtrywio eich anifeiliaid eich gwragedd a'ch plant, a'ch carcharu, a'ch archolli neu eich lladd chwi 'ch hunain? Os gwneck chwi ddefnydd mawr or hyn a ddywedo neu a whelo dynion i'ch erbyn. A ellwch chwi fod cyn ynfytted (canys nid yw'r peth ddim amgen) a thybied na byddei fawr waeth gan yr hollalluog ſanctaidd Dduw Pa beth a ddywedir neu a wneir yn ei erbyn ef ei hûn, ay yn erbyn ei weiſion, a hynny gan y fath bryſedos gwirionffol ac yw dynion, y rhai ydynt ei waith ef? Oni bai ddarfod ir *Hunan* eich dallu a'ch gwneuthur yn dueddol, chwi a welych fod yn pechod yn erbyn Duw, yn haeddu mwy coſpedigaeth, ddeng-mil fil o weithiau nac y mae cymmaint a hynny, yn erbyn y fath bethau gwirionffol ac ydych chwi? Ydych chwi yn gwneuthur rhagoriaeth yn y byd rhwng gwas drwg ac un da? rhwng plentyn vſydd ac anuſydd? Mab a roddai ei einioes droſoch, a mab ar ſy'n hiraethu am eich marwolaeth fel y gallo gael eich tiroedd? Rhwng cefaill ffyddlon a gelyn glas? onid ydych, nid ydych, ddynion, ond rhyw beth arall yn rhith dynion. Os ydych; yna 'yr ydych beth gwaeth na dynion, oni ſynnech chwi er hynny ir bendigedig Dduw wneuthur dim rhagor rhwng y rhai ſy'n ei garu ef uwchlaw yr holl fyd, ar rhai ſydd heb wneuthur cyfrif o hono ef? rhwng yr enaid ſanctaidd ar anſanctaidd?

Ac 2. mi a chwenychwn ofyn i chwi; a ſynnech chwi na ofalai Reolwyr y byd beth a ddywedo neu a wnelo dynion, ai nis mynnech? onis mynnech, yna chwi a ſynnech fod yr holl ſyd gwedi ei droi yn rhydd ac a ſynnech i bob dyn ar ſydd dlottach na chwi gael cennad ich yſpeilio; ac i bawb ar ſydd yn eich caſau gael cennad ich pwyo neu ich llad; ac i bawb ar ſydd yn chwennych eich ty, neu 'ch tîroedd neu 'ch da, neu 'ch anifeiliaid, i gael cennad iw dwyn hwynt oddiarnoch? ac i bod dyn i dreiſo eich gwragedd neu 'ch merched ar ſydd ai fryd ar hynny? Ac yna ni a gaem weled i ba le y mae *Anffyddlondeb yn arwain dynion*. Eithr onid ych fodlon i hyn, yna yr ydych yn llwyr-anrheſymmol, os mynnech chwi i ſwyddogion fod yn ofalus am orchwylion dynion ac ni ſynnech i Dduw. Os rhaid i Swyddogion grogi dynion am wneuthur cam a chwi, ac nid rhaid ir tragwyddol *Fowredd* eu coſpi hwynt am wneuthur cam ac ef a thorri ei gyfreithiau, yr hyn ſydd ethanfeidrol mwy fel pes mynuech hwi iGwnſtabl goſpi dynion, ac na yddei ir breniu neu ir barnwr gymeryd arnynt? Cans y mae Brenhinoed tan Dduw, megis ac y mae Cwnſtabliaid tan frenhinoedd, ar ifed ran îs.

Y gwir yw, mae dynion annuwiol gwedi ſyrthio cyn belled oddiwrth Dduw iddynt eu hunain, hyd onid ydynt megis Duwian iddynt eu hunain yn eu tyb eu hunain, ac eb eu llaw eu hunain nid adwaenant un Duw: Ac am hynny pa gantbynnag a wneir yn eu herbyn, neu pa ddaioni bynnag a wneir iddynt, hwy a fynnent wneuthur ddefnydd o hynny; eithr y cam ar anûfydd-dod ſydd yn erbyn Duw ni fynnent wneuthur dim o hono; Ac y mae ganthynt y fath gyfyng gableddus feddyliau am Dduw, megis pettau ef creadur terfynol tebyg iddynt hwy, nad all fod ond mewn ûn man ar unwaith; hynny a bair iddynt gablu ei raglunieth ef, a thybied nad yw ef yn cofio da na drwg ac na obrwya mor duwiol na choſpi'r anuwiol; Onid ei fod megis *Eulunod y Cenhedloedd*, y rhai y mae

llygaid ganthynt ac ni welant, clu-
ſtian ac ni chlywant, a dwylaw he
allu i gyflowni. Eithr pan agor
Lyfr coffadwriaeth Duw, yr hwn
ſcrifennwyd ir rhai ſydd yn ofni
Arglwydd, ac ſydd yn meddwl a
ei enw ef a phan ddywedo yr Arg
lwydd am danynt Eiddofi yw y rha
hyn, pan wnelo ef briodoledd
harbed hwynt, fel yr arbed gwr
fab ſydd yn ei waſaneuthu; yna
dychwel (yr *Anffyddloniaid hyn i*
cof) ac y dychwel *y* Cyfiawn oddi-
wrth eu hofnau ddioddefiadau, ac
gwelant ragor rhwng y rhai ſyd
yn gwaſanaethu Duw, ar rhai nid
ydynt yn ei waſanaethu. Mal. 3. 16,
17, 18.

Gwrthddadl arall yr wyfi *yn* ei
gael yn ſathredig *y*'ngeneuau 'r an-
nuwiol, yn enwedig *yn* ddiweddar
a flynynoedd [*Nis gallwn ni* (me-
ddant) *wneuthur dim heb Dduw:*
nis gallwn ni gael grâs, oni ddyru Duw
ef inni: ac os dyru ef, ni a drown yn gy
flym: Oni rag ordeiniodd ef ni, ac o
thru ef ni, pa fodd y gallwn ni ein trw
ein hunain na bod yn gadwedig? nid
or hwn ſydd yn ewyllyſſio, nac o'r hwn

ſydd yn rhedeg chwaith y mae] ac fel hyn y tybiant eu bod yn eſcuſodol.

Mi a attebais i hwn or blaen, a hynny yn y llyfr hwn: *Eithr* gedwch i mi ddywedyd hyn i chwi. 1. Er nas gellwch moch iachau eich hunain, chwi a ellwch eich anaſu a'ch gwenwyno eich hunain. Duw ſydd raid iddo ſancteiddio eich calonnau: eithr pwy ai llygrodd hwynt. A gymerwch chwi wenwyn yn eich gwylltnaws oblegyd na fedrwch mo'ch iachâu eich hunain? yn fy nhyb chwi a ddylech ymattal rhagddo yn fwy. Chwi a ddylàech gym'ryd mwy gofal rhag pechu, oni fedrwch chwi ddiwygio yr hyn a ddarfu i chwi ei ddiwyno. 2 Er nas galloch chwi ddychwelyd heb yſpyſol râs Duw, Etto rhaid yw 'ch wybod fod Duw yn rhoddi y grâs hwn yn yr ymarſer oi foddion ſanctaidd, a ordeiniodd ef ir diben hwnnw; Ac fe all grâs cyffredinol eich gwneuthur chwi *yn* abl i ymattal rhag pechu yn anferth (o ran y weithred oddiallan) ac i arfer y moddion hynny.

A ellwch chwi yn ddinam ddywedyd eich bod yn wneuthur cymmaint ac a ellwch ei wneuthur? Oni ellwch chwi ſyned heibio i ddrws tafarn, neu gan eich ſafnau a dal yddiod allan; neu ymgdw rhag y gymdeithas ar ſy'n eich cledu yn y pechod? Onid ydych chwi yn gallu myned i wrando y gair, ac i feddwl am yr hyn a glywſoch pan ddeloch adref, ac i yſtyried am eich cyflwr rhynghoch a chwi eich hunain, ac am y pethau tragwyddol? Onid ellwch chwi ddarllen llyfrau da o ddydd i ddydd, or lleiaf ar ddydd yr Arglwydd ac ymdrin ar rhai ſy'n ofni 'r *A*rglwydd? Nis gellwch chwi dywedyd wneuthur o honoch yr hyn a allaſech. *A*c am hynny rhaid i chwi wybod y gellwch fforffettio gras a chymmorth Duw trwy eich gwyltffôl bechu ach eſceuluſtra, er nas gellwch heb ras ddychwelyd at Dduw. Oni wnewch yr hyn a alloch, mae yn gyfiawn gyda Dduw eich naccau or gras hwnnw trwy yr hwn y gellych wneuthur y chwaneg. 4. *A*

Rhagordin hadau Duw, rhaid i chwi wybod nadydynt yn gwahanu y diben ar moddion ond yn eu cyd-glymmu. Ni ordeiniodd Duw gadw neb ond y ſancteiddiedic, na damnio ond r anſancteiddiedig. Mae Duw mor ddinam yn rhag ordeinio er tragwyddoldeb, beth a wnelo ich tîr ai bod y leni yn anffrwythlon ai yn ffrwythlon, ac yn union pa hyd y cewch ſyw yn y byd, ag y rhag-ordeiniodd ef pa un a wnewch ai bod yn gadwedig ai peidio. *Ac* er hyn ni ſwriech chwi y dyn hwnnw ond cydafel, ar a adawai heibio aredig a hau, ac a ddywedai, *Os rhagordeiniodd Duw im tir ddwyn yd, fe ai dwg pa un bynnag a wnelwyſi ai aredig a hau ai peidio. Os rhagordeiniodd Duw i mi ſyw, mi a ſyddaf byw pa un bynnag a wnelwyſ ai bwytaf ai peidio, eithr oni wnaeth; nid bwyta am ceidw i yn ſyw. A* wyddoch chwi pa fodd i atteb y cyfryw ddyn, ai nis gwyddoch? os gwyddoch; yna chwi a wyddoch pa fodd i ch atteb eich hunain, am fod y peth or unffunyd. Mae rhag-ordinhad Duw mor llwr-ſanylaidd ynghylch eich cyrph, ach eneidiau. Oni wyddoch; yna profwch yn gyntaf y cyfareddion hyn ar eich cyrph, cyn i chwi anturio eu profi hwynt ar eich eneidiau: Edrychwch yn gyntaf a geidw Duw chwi yn fyw heb ymborth a dillad, ac a ddyru ef i chwi yd heb aredig na llafurio, ac a ddwg ef chwi i ben eich helynt, heb i chwi na theithio nac ymddyludo: ac os ffynna genych yn dda yn hyn, yna profwch a ddwg ef chwi ir nefoedd heb i chwi ddyfal arfer y moddion, ac eiſteddwch i lawr a dywedwch, Nis gallwn ni mon ſancteiddio, ein hunain.

Ar pwngc ynghylch *Ewyllys rhydd* yr hwn yr ydych chwi yn taro cymmaint arno, nid yw Dyſc in wyr yn angghytuno cymmaint yn ei gylch ac yr ydych chwi yn ei ſeddwl. Awſtin yn gyſtal a Phelagius, Calvin yn gyſtal ac Arminius, y Dominicaniaid yn gyſtal ar Meinych, ydynt ôll yn gyffredinol yn dal ſôd gan ddyn Ewyllys-rhydd. Eithr yr Vniawrgred a ddywaid fod Ewyllys-rhydd wedi ei lygru ac yn dueddol ir drwg. Epiphanius a gondemnod Origen am ddywedyd golli o ddyn ddelw Dduw; ac y mae yn ei wneuthur yn bwngc o Hereſi. Ac etto fe ddichon un arall ddywedyd mewn gwirionedd golli oddyn ddelw Dduw, ac fe ddichon un arall ddywedyd mewn gwirionedd na chollod ef mhoni. Am fod deuſath ar ddelw Duw ar ddyn y naill ſydd Naturiol, a honno yw ein Rheſwm an *Rhydd-ewillys ni*, a hon ni chollwyd. y llall ſydd *Gyneddſol a moeſol*, o hon yw ein *Sancteiddrwydd*, a hon a gollwyd a thrwy râs a adferir. Nid oes u'ndyn ac ymennydd gantho yn gwadu fod gan-ddyn ewyllys ar ſydd rydd wrth naturiaeth. Mae ef yn rhydd oddiwrth Drais, ac y mae yn gyneddfen hunan-derfynol eithr nid yw ef rydd oddiwrth ddrwg dueddfrydd. Mae gwrthdro greddfol ynddo oddiwrth Duw a *Sancteiddrwydd* ac oſgo tuac ac bethau bydol cnawdol. mae ef gwedi ei gaethiwo gan ogwyddiad pechadurus. Mi a dybygwn na ddylai neb ar ſydd Griſtion wadu hyn: ac or chai ſydd mewn oedran, nis gwelaſi pa fodd y geill yr Anghredadyn ei wadu. Yſywaeth yr ydym ni yn rhwydd yn addefi chwi nad oes gennych mor *Rhyd-ewyllys* yſprydol Moeſol hwn, *yr* hwn nid yw ond eich cywir dueddiadd a'ch greddfol ewyllyſgarwch ei hunan. Pettau gennych chwi ewyllys wedi ei rydhau oddiwrth ddrwg-dueddiadau, afraid oedd immi ſcrifennu y ſâch lyfrau a hwn i'ch annog i fod *yn* ewyllyſgar, mewn matter y mae 'ch iechywriaeth yn ſefyll arno. Er gofid in heneidiau yr ym ni yn deall nad oes gan yr Annuwiol, gwedi ein holl bregethau a'u hannogaethau, mor *Rhydd-ewyllys yſprydol* hwn. Eithr nid yw hyn ond eich ewyllyſgarwch ei hun, a'ch tuedd i fod yn ewyllyſgar, ac am hynny *yr* eiſiau o hono ſydd cyn belled oddiwrth eich eſcuſody a'ch bod, po mwyaf eich eiſiau o hono (hynny yw, po mwyaf yſtyfnig ydych yn y pechod) o hynny gwaethaf ydych a thoſtach fydd eich coſpedigaeth A'n gwaith ni yn pregethu ac yn annog, a'ch gwaith chwithau yn gwrando ac yn yſtyried, yw 'r moddion pwyntiedig i ddyfod o hyd ir gallu ar rhydd-did Moeſol hwn, hynny yw, ich gwneuthur yn wir ewyllyſgar.

Wele, ha-wyr, nid oes gennyfi ond tri pheth yr wyf yn eu dymuno arnoch, ac ſe ddarſu i mi a chwi Yn gyntaf , ar i chwi ddarlen y traethawd hwn troſto yn ddifrifol:(ac os oes gennych yn eich teuluoedd y cyfryw rai ac ſydd ai eiſiau arnynt, ar i chwi i ddarllen ef iddynt troſto a throſto drachefn; Ac os aiff y rhai ſy'n ofni Duw ambell waith at eu cymydogion anwybodus, a darllen iddynt hwn neu ryw lyfr arall or teſtyn ymma, hwy a ellynt fod yn foddion i ynnill eneidiau,)Onis gallwn ni ar ein dymuniad gael gan ddynion er mwyn eu hiechheichydwriaeth eu hunain gymeryd cyn lleied poen a darllain y *cyfryw* fyrr Athrawiaethau ar i hai'n, maent yn ddybris o honynt eu hunain, ac fe derfydd am danynt yn gyfiawn af; yn ail, darfyddo i *chwi* ddarllain y llyfr hwn troſto, mi a ddymunon ar i chwi fyned or neulltu, a myfyrio ychydig ar yr hyn a ddarllenaſoch, a dwys yſtyried megis yngwydd Duw, onid yw y peth yn wir, ac onid yw yn cyffwrdd yn agos ach eneidiau, ac onid yw hi amſer i chwi i edrych yn eich cylch? Yr wyfi hefyd yn dymuno ar i chwi ar eich gliniau attolwg ir Arglwydd agoryd eich llygaid i ddeall y gwirioned af throi eich calonnau at gariad Duw, ac erfynniwch gantho yr holl râs iachuſawl hwnnw, a ddarfu i chwi cyhyd ei eſceuluſo; a deliwch wrtho o ddydd i ddydd, nes newid eich calonnau. A hefyd ar i chwi fyned at eich Bugeiliaid (yr hai a oſodwyd droſoch i ofalu am iechyd a diogelwch eich eneidiau, megis y gwn gwno a phyſygwyr am iechyd eich cyrph) a deiſyfwch arnynt eich hyfforddi pa gwrs iw gymeryd, a gwnewch hwynt yn gydnabyddus a'ch cyflwr y ſrydol, fel *y* caffoch fud-ês oi cyngor aicymmhorthowygweinidogaethol hwynt. neu hefyd onid oes gennych fugail ffyddlon gartref, gwnewch ddefnydd o ryw ûn arall, ar angenrhaid mor fawr. Yn drydydd pan ddarfytho i ch*wi* trwy ddarlain, y ſtyriaeth, gweddi a gweinidogaethol gyngor fod unwaith yn gydnabyddus ach pechod ach trueni, ach dyledſwydd ach ymwared, nac oedwch ond yn ddidaring ymwrthodwch a'ch cymdeithas ac ach helyntiau pechadurus, ac ymchwelwch at *Dduw*, ac ûfyddewch iw *Alwad* ef. fel yr ydych yn carueich eneidiau, gwiliwch fyned rhagoch yn erbyn *Galwad* mor groch oddiwrth *Dduw*, ac yn erbyn eich gwybodaeth a'ch cydwybodau eich hunain; rhag bod yn waeth i chwi ddydd y farn nag i *Sodom* a *Gomorrah*. Ymofynnwch a *Duw*, megis dyn a fo yn ewyllyſio gwybod y gwirionedd, ac nid bod yn dwyllwr gwaedwyllt iw enaid ei hûn. Chwiliwch beunydd yr ſcrythyrau ſanctaidd, ac edrychwch yw'r pethau hyn felly ai nad ydynt. Proſwch yn ddidueddol pa un ddiogelaf ymddiried ai ir neſoedd yntau ir ddaiar, a pha un oreu ai dylyn Duw ai dyn, yr yſpryd ai 'r cnawd, ai gwell byw mewn ſancteiddrwydd ai yn y pechod; Ac a yw yſtad anſancteiddiedic yn ddiogel i chwi i aros ynthi ddiwrnod yn hwy. A chwedi i chwi gael allan yr hyn ſydd Oreu, ymrowch, yn ebrwydd, a dewiſwch heb ddim cymhelrhi ymhellach. Os byddwch chwi cywir ich eneidiau eich hunain, ac heb hoffi eich poenau tragwyddol, yr wyf yn attolwg arnoch, megis oddiwrth yr Arglwydd, gymmeryd o honoch y cyngor rheſymmol ymma. Oh pa drefi a gwledyd dedwydd, a pha genedlaeth ddedwydd a allem ni gaell, pe gallem ni cymmaint ag annog ein cymydogion i gytuno ar ſath ddymuniad anghenrheidiol? Pa dynion llawen fyddei yr holl Weinidogion ffyddlon pe gallent hwy, ond gweled eu pobl yn wir neſol a ſanctaid? Hyn a fyddei Vndeb, Heddwch, Diogewch, a Gogoniant ein Eglwyſi ni:

Happuſrwydd ein cymydogion, a diddanwch ein heneidiau? Yna mor gyſſurus y pregethem i chwi Ryddhâd a Thangheddyſ? Ac y rhoddem y Sacramentau y rhai ydynt ſelau o heddwch i chwi? Ac a pha ſath gariad a gorſoledd y gallem ni ſyw yn eich plith? Ar eich claſwelyſ, mor hyſ y gallem ni ddiddanuach y ſuro eich eneidiau ar eu hymadawiad? Ac ar eich claddedigaeth mor gomffordduſ y gallem ni eich gado yn y bedd, tan obaith cyforſod ach eneidiau yn y neſoedd, a gweled eich caph gwedi tyr ph euhadgyſod ir gogoniant hwnnw.

Eithr os ſyth ymlaen yr elff y rhan ſwyaf o honoch mewn buchedd ddioſal, anwybodus, gnawdol ſydol ac anſanctaidd, ac na ffynna ein holl erſyniadau a'n llafur cyn mhelled ag i'ch cadw rhag eich damnio eich hunain o'ch gwirſodd, Mae yn rhaid i ni ddilyn ein harglwydd, yr hwn a gymerodd ddiſyrrwch yn y rychydig hynny y rhai ydynt ei dlyſau ef, ac yn y praidd bychan yr hwn a dderbyn y deyrnas, pan gaffo y rhan ſwyaf fedi y trueni a haeaſant.

ſant. Yn Natur mae pethau rhagorol yn anaml, nid oes gan y byd mor llawer Haul na Loer, nid oes ond ychydig or ddaiar yn Aur neu Arian, Nid yw Tywyſogion a Phendefigion ond rhan ſechan o ſeibion dynion; *Ac* nid oes chwaith niſer mawr yn ddyſcedig, ddeallus neu yuddoethion ymma yn y byd: Ac am hynny os gan ſod y porth yn gyfyng ac ffordd yn gûl, nad oes ond ychydig yn cael iechydwriaeth, etto ſe a ſyn Duw ei ogoniant ai ddifyrrwch yn yr ychydig hynny. A phan ddelo Criſt gyd ai Angylion nerthol, a thân fflamllyd gan roddi dial ir ſawl nid adwaenant Duw, ac nid ydynt yn vfyddhau i *E*ſengyl ein Harglwydd Jeſu Criſt: ſe ſydd ei ddyſodiad ef iw ogoneddu yn ei Sainct, ac i fod yn rhyſeddol yn yr rhai oll ſy'n gwir gredu. 2 Theſ. 1. 7, 8, 9, 10.

Ac am y lleill, megis ac y bu wiw gan Dduw 'r tad eu creu hwynt, ac na bu ddiyſtr gan Dduw 'r mab ddwyn Coſp eu pechodau hwynt ar y groes, ac na ſarnodd y cyfraw ddioddefaint yn oſer, er iddo wybod y byddei iddynt hwy, trwy wrthod Sancteiddiad yr Yſpryd Glan eu llwyr ddiniſtrio eu eu hunain; felly minnau y ſawl ydym ei weinidogion ef, er nad ymgaſglo y rhai hyn, nid ydym yn barnu mo'n llafur yn hollawl yn ofer: edrychwch *Eſay* 49. 5.

Ddarlennydd; fe a ddarſu i mi a thi (pan ddarfyddo i ti ddarllain y Lyfr ymma troſto) ond ni ddarfu ir pechod a thi etto (ſef y rhai y tybiaiſt di ei bod gwedi euhanghofio er ys talm) ac ni ddarſu i Satan a thi (er ei fod ef yn awr allan o olwg) ac ni ddarſu i Dduw a thi etto, oblegyd na fynni dinioth annogibeidio ath bechod marwol ſy'n teyrnaſu ynot. Myfi a ſcrifennais i ti yr Annogaeth hon, megis vn yn myned i fyd arall, lle mae'r pethau yr wyfi ymma yn eu hadrodd iw gweled, ac megis vn a wyr fod yn rhaid i tithau fod yno cyn pen nemmawr dy hunan. fal y mynnit ti fyth gyfarfod a mewn diddanwch gar bron yr Arglwydd a'n gwnaeth, fal y mynnis ti fyth ochelyd y Plapau didrangc a barat owyd i lwyr-eſceuluſwyr iechydwriaeth ac i bawb oll ar na ſancteiddiwyd gan yr *Yſpryd-Glan*, ac nad ydynt yn caru *Cymmûnded y Sainct*, megis aelodau yr *Eglwys lân Gatholic*; ac fal yr wyti fyth yn gobeithio cael gweled wyneb Criſt dy tarmor; a Mawrhydi y Tad mewn heddwch a gorfoledd, a chael dy dderbyn i ogoniant, pan drother di yn noeth allan or byd hwn, yr wyfi yn attolwg i ti, yr wyfi yn gorchymmyn i ti, wrando ac vſydhau i *Alwad Duw, a dychwelyd yn llwyrfryd, fel y gallach fyw.* Eithr oni wnei, a hynny pan nad oes gennyt un rheſwm tacclus troſot, ond o herwydd na fynni: Yr wyfi yn dy ddyfyn i atteb am dano gar bron yr Arglwydd, ac yn gofyn gennyt ar i ti ddwyn tyſtiolaeth immi ddarfod ym dy rybuddio; ac nath *Gondemniwyd* o eſiau *Galwad i Ddychwelyd a Byw*, ond oblegyd na *Chredit mhono*, *ac nad v-*

fyddheit

fyddhett iddo, yr hyn hefyd fydd raid iddo fod yn dyſtiolaeth

Dy ddyſriſol

Rhagfyr. 11.
1657.

Rybuddiwr

Rich. **Baxter.**

Y Cynhwyſiad.

RHagymadrodd ir anſancteiddiedig, gan eu cynghori hwynt i ddychwelyd, a chan atteb rhai gwrth ddadleuon.

Agoriad y teſtun ---- ty dalen 1. hyd 8.

Athrawiaeth. 1. Cyfraith anghyfnewidiol Duw yw, fod yn rhaid i ddynion annnwiol Droi neu feirw 8.

Y prawf 9 a'r 10

Gwrthddadl. Nid ydyw Duw mor anrhagarog a'n damnio ni: a attebir 13, 14, 15.

I defnydd 22.

Twy

Pwy ydyw'r annuwiol, a pha beth yw Troedigaeth? A pha fodd y gwyddom beth ydym ai annuwiol ai wedi dychwelyd 24 *hyd.* 38 *ac a gymhwyſir.* 38 *hyd* 60.

Athr. 2. *Addewid Duw yw, y caiff yr annuwiol fyw, os gwnânt ond troi ſef troi yn ddiffúant ac yn hollawl.* 60.

A broſir 66.

Athr. 3. *Mae Duw yn ymhoffi yn Nhroedigaeth ac Iechydwriaeth dynion; ond nid yn eu marwolaeth au damnedigaeth: Gwell gantho Droi o honynt a Byw, na myned rhagddynt a meirw.* 73.

A eſponir *hyd* 79

A broſir *or* 79 *hyd* 88.

Athr. 4. *Yr Arglwydd a ſiccraodd i ni trwy ei lw, nad yw efe yn ymhoffi ym marwolaeth yr annuwiol, ond ar iddo Droi a Byw fell y gallai efe adel dyn heb eſcus*

yn

yn y bydi ammau y gwirionedd o hynny. 88.

Defnydd. Pwy gan hynny ſydd yn ymhoffi ym mhechod a marwolaeth dynion, nid Duw, na Gweinidogion, na dynion da yn y byd. 90

Athr. 5. *Mae Duw mor daer am droedigaeth pechaduriaid, ai fod ef yn dygn ddyblu ei eirchion ai gynghorion. Trowch chwi, Trowch chwi; pa ham y byddwch feirw?* 102

A gymmhwyſir. hyd 107.

Rhai annogaethau i vfyddhau i Dduw ac i ddychwelyd. 107.

Athr. 6. *Mae yr Arglwydd yn ymoſtwng i ymreſymmu 'r matter a pechaduriaid annychweledic ac i ofyn iddynt, pabam y byddant feirw.* 128

Y mreſymmiad chwith 1.

o ran y Ddadl 2. ar ymreſymmwyr.

Dynion annuwiol a ſynnant feirw neu eu difetha eu hunain. 130

Defnyddd. Mae dadl y pechadur yn ddiammau yn anrheſymmol. 137

Gwrth ddadleu eu rhith reſymmau hwynt. 147

Cweſt. Paham y mae dynion mor anrheſymmol ac mor gãs ganthynt ddychwel yd, ac y mynnant eu diniſtrio eu hunain? 169. *A attebir.*

Athr. 7. Oni ddychwel ddynion wedi hyn oll, nid o ran Duw y maent hwy yn ddamnedic ond oi rhan eu hunain; ſef oblegyd eu gorphwyll-naws eu hunain Meirw y maent oblegyd hwy a ſynnant feirw, hynny yw, oblegyd na ſynnant ddychwelyd. 176.

Defn. 1. *Mor anghymmwys*

yw

yw ir annuwiol ſwrw eu damnedigaeth ar Dduw? nid oblegyd fod Duw yn annrhugarog, ond oblegyd eu bod hwy yn greulon ac yn ddidrugaredd iddynt eu hunain. 190

Gwrthddadl. Ni allwn ni mo'n troi ein hunain; na bod gennyn ewyllys rhydd 199
(ac yn y rhagymadrodd)

Deſn. 2. Cyfrwyſdra Satan; Twyll y pechod, a ffoledd pechaduriaid a amlygir. 20.

Deſn. 3. Nid rhyfedd bod yr annuwiol, yn rhwyſtro Troedigaeth ac Iechydwriaeth eraill. 293

Deſn. 4. Dyn yw'r gelyn mwyaf iddo ei hun. 203.

Bod diniſtr dyn o hono ei hun. a brofir, 294.

Echryſlawn Drymhâd Hunan ddiniſtriad 217.

Y Cyngor cyngang-glo. 222.

Dēg o ttyfforddiadau ir ſawl ſydd well ganthynt Droi na Meirw. 231.

John Jones and my
Son ffoulke Jones

READER,

READER,

Be pleaſed to take notice that theſe Bookes following are lately Printed for, and ſold by *Edward Brewſter* at the Crane in *Pauls Church-yard.*

Mr. *Elton*, his Excellent and very uſefull Commentary on 7, 8, 9 *Romans*, fol.

Mr. *Stork*, his expoſition upon *Mallachy*.

Dr. *Jermin* on the *Proverbs*. fol

Mr. *Hilderſham* on the 4th. of *John*.

Mr. *George Newton* on *John* 17. *fol.*

Dr. *Williams* beſt Religion. fol.

Mr. *Baxter* ; of crucifying the World by the Croſs of Chriſt.

Mr. *Benthams* Chriſtians Conflict,

Mr. *Calamies* Collection of Sermons.

Mr. *Cawdrey* againſt Independants.

Mr. *Cook*. of Baptiſm.

The agreement in the aſſociated Miniſters of the County of *Eſſex*.

The agreement of the *Cheſhire* Miniſters.

Dr. *Hollidayes* motives to a good life, in 10 Sermons.

Mr. *Randoll* on the 8th *Rom.*

— of the Church. 40.

Mr. *Calvin* on *Jeremiah*.

Mr. *Negus* of Faith,

Mr. *Ball* of Faith.

Mr. *Stalham* againſt Quakers,

— againſt the *Anabaptiſts*.

— againſt Univerſall Redemption.

Dr. Slater on 4th. *Romans*. 40.

Mr. *Jeremiah Whitakes* Sermons.

Vidication Presbiteriall Government.

Dr. Twiſſ. Vindiciæ Gratiæ. 40.

Engliſh Presbyterian and Independant

Mr. *Hartlibs* compleat Husbandman, or a diſcourſe of the whole art of Husbandry, both forreign and domeſtick.

Mr. *Abbott* againſt the *Browniſts.*

Mr. *John Brewens* life and death.

Mr. *Palmers* Goſpell new Creature, &c.

Mr. *Angres* helps to better hearts for better times,

Mr. *Normans* Chriſts Commiſſion Officer, or the Preachers patent cleared.

Mr. *Chetwinds* Watch charged &c.

Mr. *Warrs* Sermon, Preached before the aſſociated Miniſters of *Somerſet.*

The Aſſemblies Catechiſme in Welch.

Mr. *Catelyns* Catechiſm in Welch

Mr. *Baxters Call* in Welch.

Galwad

IR

Annychweledic.

Ezec. 33. 11.

Dywed wrthynt, fel mai byw fi, medd yr Arglwydd Dduw, nid ymhoffaf ym marwolaeth yr annwiol, onid troi or annuwiol oddiwrth ei ffordd, a byw: Dychwelwch, Dychwelwch oddi wrth eich ffyrdd drygionus, Canys (ty Iſrael) pa ham y byddwch feirw?

FE fu 'n ſynn ryfeddod gan lawer dyn cyſtal a chenny finnau, ddarllain yn yr ſcrythyr lân, leied a fydd cadwedig, ac y bydd y rhan fwyaf, ie or rhai a Alwyd wedi ei cau yn dragwyddol allan o deyrnas, nef, ac y penydir hwynt gyda 'r Cythreuliaid mewn tan tragwyddol. Anffyddlonniaid ni chredant hyn pan ei darllennont, ac am hynny rhaid iddynt ei deimlo. Y rhai ai credant a annogir i leſain allan gyda *Phaul*, *Rhuſ.* 11. 33. *O ddyfnder golud Doethineb a gwybodaeth Duw: mor anchwiliadwy yw ei farnau ef! ai ffyrdd mor anolrheinadwy ydynt!* Ond mae naturiaeth ei hun yn dyſcu i ni roddi bai gweithredoedd drwg ar y gweithredwyr, ac am hynny pan ganfyddom ddim echryſlon gwedi ei wneuthur, mae cyneddfen o gyfiownder yn ein hannog i ymofyn am y ſawl ai gwnaeth fel y bo i ddrwg y weithred ddychwelyd yn ddrwg o wradwydd ar yr Awdur. Pe gwelem wr gwedi ei lâdd ai ddryllio ar y ffordd, ni a ymofynnen yn y man, *O pwy a wnaeth y weithred greulon ymma?* Pettau dêf trwy wyllt-naws gwedi ei rhoi ar dân, chwi a ofynnech, *Pa ddiffeithwr brwnt a wnaeth hyn?* Felly pan ddarllennom ni y bydd y rhan fwyaf yn bentewynion ûffern yn dragywydd, mae yn anghenrhaid i ni ſynnied rhyngom ani ein hunain, pa fodd y digwydd i hyn fod? Ac oblegyd pwy y mae? Pwy ſydd mor greulon a bod yn achos or cyſryw beth a hwn? Ac ni chawn ni gyfarfod ond ychydig a gymmero yr euogrwydd arno. Pawb yn ddiau a addefant mai *Satan* yw 'r achos Ond nid yw hynny yn dattod y pettruſder, Cans nid efe yw 'r prif-achos. Nid yw efe yn hyrddio dynion i bechu, ond i tentio iddo, ai gadael iw hewyllys eu hunain beth a wnelont ai ei wneuthur ai peidio. Nid yw ef yn lluſgo dynion ir dafarn, ac o drais yn agor eu ſafnau, ac yn tywallt y ddiod i fewn; Nid yw efe eſe chwaith yn ei dal nad allont fyned i waſanaethu Duw, nag yn dirdynnu eu callonnau oddi wrth feddyliau ſanctaidd. Mae yn ſeſyll gan hynny rhwng Duw ei hûn ar pechadur: rhaid yw bod ûn o honynt yn briſ-achos or holl drueni hwn, pa ûn bynnag yw efe: am nad oes neb arall iw fwrw ef arno. Ac mae Duw yn ymwrthod ag ef, ni fyn efe mhono arno. Ar annuwiol yn arferol a ymddiheurant oddi wrtho ac ni chymerant mhono arnynt hwy. A hon yw y ddadl a drinir ymma yn fy 'nheſtyn i.

Mae 'r Arglwydd yn achwyn ar y bobl; ar bobl yn tybied mai o Dduw y mae: yr ûn hyw ddadl a drinir, (*Pen* 18.) lle maent (*Adnod* 25.) yn dywedyd yn eglur, nad *cymmwys yw ffordd yr Arglwydd*, a *Duw a ddywaid, mai eu ffyrdd hwy nid ydynt gymmwys*. Felly y dywedant ymma (*adnod y* 10. os yw ein hanwireddau an pechodau arnom, *a minneu yn dihoeni ynddynt, pa fodd y byddem ni byw*? Megis pe dywedaſent, os byddwn ni feirw a thruein, beth a allwn ni wrtho? fel pettau heb fod oiplegyd hwy ond o Dduw; Ond mae Duw yn fy 'Nheſtyn i yn ei glirio ei hun oddiwrtho, ac yn dywedyd iddynt pa fodd y gallant ei ddiwygio os mynnant, ac mae ef yn eu hwylio i arfer y moddion, ac oni ſynnant eu cynghori mae efe yn peri iddynt wybod mai o honynt eu hunain y mae 'r peth, ac oni fodlona hyn hwynt, nid ymettyl efe gan hynny rhag i coſpi hwynt. Efe yw 'r hwn a fydd barnwr, ac efe ai barna hwynt yn ol eu ffyrdd: nid ydynt hwy na barnwyr arno ef, nag arnynt ei hunain, o ddiffyg Awdurdod, a Doethineb a Dibartiaeth: Ac nid eu gwaith yn ymgeccru a chwerylu a duw a waſanaetha eu tro, ac ai gwared oddiwrth ddihenydd cyfiawnder yr hon y maent yn grwgnach iw herbyn.

Mae geiriau yr adnod hon yn cynnwys ynthi.

1. Waith Duw yn ymddiheuro ac yn ei eglirio ei hûn oddiwrth yr euogrwydd oi diniſtr hwynt. Hyn y mae efe yn ei wneuthur nid trwy fod heb gydnabod ai gyfraith, *Y caiff yr annuwiol farw*, na thrwy ymwrthod a gwneuthur barn a ddihenydd yn ôl y gyfraith honno; na thrwy roddi iddynt hwy ddim gobaith na chaiff y gyfraith ei chyflawni; Ond trwy gyhoedd-gyfaddau nid eu marwolaeth hwynt y mae ef yn ymhoffi ynthi, ond eu Tróad yn hytrach, fel y byddont byw: A hyn y mae efe yn ei gadarnhau trwy lw.

2. Eglur annogaeth ir annuwiol i ddychwelyd; Lle mae Duw nid yn ûnig yn gorchymyn, ond yn perſwadio, ac yn ymoſtwng i ymreſymmû a hwynt, paham y byddent feirw? Vnion ddiben yr Annogaeth hon yw, bod iddynt droi a byw. Yr ail ar dirgel ddibennion, trwy ragfwriw na chyrhaeddid hon, yw y ddau hyn. Yn gyntaf, iw hargyoeddi trwy y moddion a arferodd ef, nad o Dduw y mae, os byddant hwy greſynoll. Yn ail iw hargyoeddi hwynt oddiwrth eu heglur yſtyfnigrwydd yn llyſu eu holl orchmynion ai annogaethau ef, mai o honynt eu hunain y mae, ai bod yn meirw oblegyd hwy a fynnant feirw.

Swmm y Teſtyn ſy'n ſeſyll yn yr Yſtriaethau hyn ſy'n canlyn.

Athr. 1. *Cyfraith anghyfnewidiol Duw yw, fod yn rhaid ir annuwiolion droi neu feirw.*

Athr. 2. *Addewid Duw yw, cael or annuwiol fyw os hwy a dróant.*

Athr. 3. *Mae Duw yn ymhoffi yn nhroedigaeth ac iechydwriaeth dynion, ac nid yn eu marwolaeth ai damnedigaeth. Gwell oedd gantho ef droi o honynt a byw, na myned rhagddynt a meirw.*

Athr. 4. *Hwn yw'r ſiccraf wir, yr hwn, o herwydd na fynnai Dduw i ddynion moi amau, a gadarnhaodd ef iddynt mewn modd dwyfol-ddwys trwy ei lw.*

Athr. 5. *Mae'r Arglwydd yn atddyblu ei orchmynion ai annogaethau ir annuwiol i ddychwelyd.*

Athr. 6: *Mae yr Arglwydd yn ymoſtwng i ymreſymmu a hwynt, ac yn goſyn iddynt paham y byddwch feirw?*

Athr. 7. *Os yr annuwiol gwedi hyn ei gyd ni ddychwelant, nid o ran Duw y derſyda am danynt, ond oi rhan eu hunain: eu hyſtyfnigrwydd eu hunain yw'r achos oi damnegaeth meirw gan hynny y maent, oblegyd hwy a fynnant feirw.*

Gwedi agoryd y Teſtyn gar bron eich llygaid yn yr eglur draethiadau hyn, yn y man neſaf mi a lefaraf beth am bob ûn o honynt mewn trefn, er hynny yn dalfyrraidd iawn.

Athr. 1. *CYfraith anghyfnewidiol Duw yw, fod yn rhaid i ddynion annuwiol droi neu feirw.*

OS coeliwch Dduw, coeliwch hyn: nid oes ond ûn or ddwy ffordd hyn i bob dyn annuwiol, naill ai Troedigaeth ai damnedigaeth. Mi a wn mai an hawdd yw peri ir annuwiol goelio na Gwyrionedd nac Vniondeb hyn. Nid rhyfedd os cweryla yr Euog ar gyfraith, ychydig ddynion ſydd barod i goelio yr hyn ni fynnent fod yn wîr: A llai a fynnent i hynny fod yn wir ar y maent yn deall ei fod yn eu herbyn. Ond nid ymgynhennu ar gyfraith ac ar barnwr yw 'r hyn a chub y drwgweithredwr. Credu 'r gyfraith a gwneuthur prîs o honi a allai ragflaenu ei farwolaeth ef: Ond ei gwadu ac achwyn arni ni wna ond ei phryſuro hi. Oni bai hynny, ſe ddygai gant reſymmau yn erbyn y gyfraith, am ûn a ddygai, reſwm tros y gyfraith: A dynion a ddewiſent roddi eu rheſymmeu paham na ddylaent gael eu coſpi yn hyttrach nac y gwrandawent ar eirchion a rheſymmau eullywodraethwr, y rhai ſy'n goſyn yddynt ûfyddhau. Ni wnaethpwyd y gyfraith i chwi iw barnu, ond fel y gallech chwi gael eich rheoli ach barnu ganthi.

Eithr os bydd neb mor ddall ac anturio cweſtiwnu naill ai Gwirionedd neu Gyfiawnder y gyfraith hon or eiddo Duw, mi a roddaf i chwi at fyrr yr eglurdeb hwnnw or ddau, yr hwn dybygwn, a ddylae fodloni dyn rheſymmol.

Ac yn gyntaf, os ydych yn ammau a ydyw hwn yn air Duw ai nad ydyw; heb law cant o leoedd eraill, fe a ellir eich bodloni ar ychydig rai hyn, *Mat.* 18, 3. *Yn wir y dywedaf i chwi, oddieithr eich troi chwi, a gwneuthur fel plant bychain, nid ewch chwi ddim i mewn i deyrnas nefoedd,* Jo. 3. 3. *Yn wir, yn wir, meddaf i ti oddieithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Dduw,* 2 Cor. 5. 17. *Os oes neb yn Ghriſt, y mae efe yn greadur newydd. Yr hen bethau a aethant heibio; wele, gwnaethpwyd pob beth yn newydd,* Col. 3. 9, 10. *Darfu i chwi ddioſc yr hên ddyn, ynghyd ai weithredoedd, a gwiſco 'r newydd, yr hwn a adnewyddir mewn gwybodaeth, yn ôl delw yr hwn ai creawdd ef,* Heb. 12. 14. *Heb ſancteiddrwydd ni chaiff neb weled yr Arglwydd,* Rhuf. 8. 8, 9. *A'r rhai ſydd yn y cnawd, ni allant ryngu bodd Duw, ac od oes neb heb yſpryd Chriſt ganddo, nid yw hwnnw yn eiddo ef,* Gal. 6. 15. *Canys yn Ghriſt Jeſu ni ddichon Enwaediad ddim, na dienwaediad, ond creadur newydd,* 1 Pet. 1. 3. *Yn ôl ei fawr drugaredd yr adgenhedlodd ef nyni i obaith bywiol.* Adnod 23. *Wedi eich aileni nid o had llygredig, eithr anllygredig trwy air Duw, yr hwn ſydd yn byw, ac yn parhau yn dragywydd,* 1 Pet. 2. 1. 2. *Wedi rhoi heibio gan hynny bob drygioni, a phob twyll, a rhagrith, a chenfigen, a phob gogan-air, ſel rhai bychain newydd eni, chwen-*

ny chwch ddidwill laeth y gair, fel y cynnyddoch trwyddo ef, Pſal. 9. 17. *Y rhai drygionus a ymchwelant i vffern: a'r holl genhedloedd a anghofiant Dduw,* Pſal. 11. 5. *Yr Arglwydd a brawf y cyfiawn: eithr câs gan ei enaid ef y drygionus.*

Megis nad rhaid i mi aros i agoryd y lleoedd hyn, y rhai ydynt mor eglur, felly yr wyfi yn tybied nad rhaid ym chwanegi dim mwy or lluaws hynny ſydd yn adrodd y cyffelyb; os wyt ti ddyn ar ſy'n credu gair Duw, dymma yn barod ddigon ith fodloni di, fod yn rhaid ir annuwiol ddychwelyd neu gael eu condemnio. Yr ydych chwi yn barod wedi eich dwyn cymmhelled a bod yn rhaid i chwi naill ai cyfaddeu fod hyn yn wir, neu ddywedyd yn eglur, na chredwch chwi mo air Duw. Ac os deuwch chwi vnwaith ir pennod hwnnw, nid oes ond ychydig, obaith o honoch: Edrychwch arnoch eich hunain oreu y galloch; canys nid yw debygol y byddwch allan o vffern chwaith yn hir. Chwi a fyddech parod i ruthro yn wyneb y ſawl a roddei i chwi gelwydd: Ac er hynny a feiddiwch chwi roddi 'r celwydd i Dduw? Eithr os dywedwch wrth Dduw yn ddiymwad, na chredwch chwi mohono, na fwriwch arno ef mor bai, oni ddyru efe i chwi rybydd byth ond hynny: os gwrthyd efe chwi, ach rhoddi i fynu megis yn ddiodaith. Cans i babeth 'ich rhybyddiai oni chredwch ef? Pes anfonai. Angel or nefoedd attoch, mae 'n gyffelybol na chredech. Am nad eill Angel lefaru ond gair Duw. A phe dygai Angel i chwi Efengyl arall, ni ddylaech moi derbyn, ond ei gymeryd yn Anathema, *Gal.* 1. 8, 9. A diau na ddylid credu ûn Angel o flaen mab Duw, yr hwn a ddaeth oddiwrth y tad i ddwyn i ni yr athrawiaeth hon. Oni ddylid ei gredu ef, ni ddylid credu 'r holl Angylion yn y nefoedd. Ac os deliwch chwi rhyngoch a Duw ar y termau hyn, myfi ach gadawaf, nes iddo efe eich trin mewn fford fwy dwyſddadl. Mae gan Dduw lais a bair yw 'ch glywed. Er iddo ymymbil ar i chwi wrando llais ei Efengyl, efe a wnaiff i chwi glywed llais ei farn ef yn eich condemnio yn ddiymbil, ni allwn ni beri i chwi gredu yn erbyn eich ewyllys: ond fe bair Duw i chwi Deimlo 'och anfôdd.

Moeſwch glywed pa reſwm ſydd gennych, pa ham na chredwch y gair hwn o eiddo Duw, yr hwn ſydd yn dywedyd i ni mai rhaid ir annuwiol droi neu gael eu condemnio; mi a wn eich rheſwm; mai o herwydd eich bod yn barnu fod yn anhebygol i Dduw fod mor annrhugarog: tybied yr ydych mai creulonder yw damnio dynion yn dragywyd am beth cyn lleied a buchedd bechadurus. A hyn ſydd yn ein harwain at yr ail peth, yr hyn yw cyfiawnhau Vniawnder Duw yn ei ddeddfau ai farnau.

Ac yn gyntaf, yr wyfi yn tybied na wedwch nad yw yn ddigon cyfaddas i enaid anfarwol, gael ei reoli trwy gyfreithiau a fo yn addaw gwobr anfarwol, ac yn bygwth coſpedigaeth annherfynol. Oni bai hynny ni byddei y gyfraith gyfaddas i naturiaeth y ſylwedd yr hon ni chyflawn reolir trwy foddion dim is na gobaith neu arſwyd pethau tragwyddol: fel y mae yn achos coſpedigaeth amſerol; pettai gyfraith yr awrhon gwedi ei gwneuthur y cae 'r beiau echryſlonaf eu coſpi a chanmlynedd o gaethiwed, fe allai hyn fod o beth grym gan fod yn ogyhyd an heinioes ni. Eithr ped fuaſai heb un goſpedigaeth amgenach cyn y diluw, pan oedd dynion yn byw wythgant neu naw o flynyddoedd, ni buaſai hi digonol, canys gwybaſai ddynion y gallent gael cynifer cant o flynyddoedd yn ddigôſp ar ol hynny. felly y mae yn ein hachos preſennol ni.

2. Yr wyf yn tybied yr addefwch nad yw yr Addewid o ddidrangc a diamgyffred ogoniant anghyfaddaſol i ddoethineb Duw na chyflwr dyn; A phaham yntau na bydech or ûnrhyw dyb am fygythiad o ddidrangc ac anrhaethadwy drueni?

3. Pan gaffoch chwi yngair Duw, mai felly y mae, ac felly y bydd, a ydych chwi eich hunain yn tybied yn addas dywedyd yn erbyn y Gair hwn? A elwch chwi eich Gwneuthurwr ar y Barn? A helwch chwi ei air ef ar gyhuddiad o ffalſter? A eiſteddwch chwi arno ai farnu wrth ddeddf eich dychmygion? A ydych chwi yn ddoethac, ac yn well, ac yn gyfiownach nag efe? Ai rhaid i Dduw 'r nefoedd ddyfod ir yſcôl atoch chwi i ddyſcu Doethineb? Ai rhaid i anfeidrol ddoethineb ddyſcu gan ffolineb Ac i anfeidrol ddaioni gael ei ddywygio gan bechadur bowlyd, na fe tro moi gadw ei hûn ûn awr yn lân? Ai rhaid ir Hollalluog ſefyll wrth frawdle pryf? Oh ryfyg-aruthroll llwch dibwyll! Agyhudda pob priddell a thwrr a thommen yr haul o dywyllwch, a chymeryd arno lewyrchu 'r byd? Pa le yr oeddych chwi pan wnaeth yr hollalluog y cyfreithiau hynny, nag alwaſai efe arnoch chwi i fod

oi gyngor? Diammau wneuthur o hono ef hwynt cyn eich geni, heb chwennych moch cyngor: a chwithau a ddeuwch yn rhywyr ir byd iw troi hwynt yn ôl. Pe gallaſech wneuthur cymmaint gorchwyl, chui a ddylaſech ruthro allan och diddim, a dywedyd yn erbyn Chriſt pan oedd ef ar y ddaiar, neu Moſes oi flaen ef, neu waredu Addi ai heppil bechadurus rhag y farwolaeth oedd wedi ei bygwth, fel na buaſai raid wrth Griſt! A pha beth os tyn Duw ymmaith ei Ddioddefgarwch ai Gynhaliaeth, a gadel i chwi ddiferu i uffern, tra bôch yn ymgynhennû ai air ef? A goeliwch chwi y pryd hynny fod uffern.

4. Os yw pechod y fath ddrwg ar ſy'n gofyn marwolaeth Criſt yn iawn troſto, nid rhyfedd ei fod yn haeddu trueni tragwyddawl.

5 Ac os haeddod pechodd y *Cythreiliaid* boenydyaeth annherfynol, pa ham yntau nas haeddai bechod dyn?

6 Ac yn fy nhyb, chwi a ddylaeth ddeall, nad oes fodd ir goreu o ddynion, llai o lawer ir annuwiol, fod yn gymmwys farnwyr ar haeddedigaeth pechod. Och yr ydym ni oll yn ddeillion ac yn bartiol. Ni ellwch chwi fyth gyflawn adnabod haeddiant pechod, nes i chwi gyflawn adnabod Drwg y pechod; Ac ni ellwch chwi fyth gyflawn adnabod drwg y pechod, nes i chwi gyflawn adnabod. 1. Godidowgrwydd yr enaid yr hwn a anffurfiodd ef. 2. A godidowgrwydd y Sancteiddrwydd yr hwn a ddeleuodd ef. 3. Ac achos a godidowgrwydd y Gyfraith yr hon y mae yn ei throſeddu. 4. A godidowgrwydd y Gogoniant y mae yn ei ddirmygu. 5. A Godidowgrwydd a

ſwydd i

ſwydd Rheſwm yr hwn y mae yn ei ſathru. 6. Na chwaith nes i chwi adnabod Anfeidrol Arddërchowgrwydd, Hollalluogrwydd a Sancteiddrwydd y Duw hwnnw yn erbyn yr hwn y gwneir ef. Pan adwaenoch chwi y rhai 'n oll yn gyfiawn y cewch chwi gyflawn adnabod haeddiant pechod. Am ben hyn, chwi a wyddoch fod y troſeddwr yn rhy barriol i farnu 'r gyfraith, neu driniaeth ei farnwr. Yr ydym ni yn barnu wrth deimlad, yr hyn ſydd yn dallu ein rheſwm. Ni a welwn mewn bydol bethau cyffredinoll fod y rhan fwyaf o ddynion yn tybied fod y matter ſydd eiddynt eu hunain yn vniawn, a bod y cwbl yn gam ar a wneir yn eu herbyn: A gedwch ir cefaill doethaf, cyfiownaf neu fwyaf dibleidiol ddwyn ar ddeall iddynt y gwrthwyneb, mae y cwbl yn ofer. Anaml yw 'r plant na thybiant fod eu tad yn annhrûgarog neu yn chwarau yn arw a hwynt, os efe ai gwialennodia. Odid o fowlyd adyn or diſtatlaf na thybia fod yr Eglwys yn gwneuthur cam ac ef os hwy ai hyſgymmunant: Ac odid o Leider neu Lofrûdd a grogir, na chyhuddai ef y gyfraith ar barnwr o greulonder, pettau hynny yn gwaſaneuthu 'r trô.

7. A ellwch chwi feddwl fod enaid aflan yn *gymmwys ir nefoedd?* Och fi, ni fedrant garu Duw ymma, na gwneuthur iddo un gwaſanaeth ar a allo ef ei dderbyn; Maent yn ngwrthwyneb i Dduw, maent yn ffieiddio yr hyn y mae ef yn ei garu fwyaf, ac yn caru yr hyn y mae ef yn ei ffieiddio: Nid ydynt yn amygyffred yr ammherphaith gymundeb hwnnw ac ef, yr hwn y mae ei Seinctiau ef ymma yn gyfrannog-

ion o hono. Pa ſodd gan hynny y gallant hwy ſyw yn y perphaith gariad hwnnw o'r eiddo ef, mewn cyflawn hoffdra a chymmundeb ac ef yr hyn yw gwynfyd nef? Nid achwynwch arnoch eich hunain am annhrugarogrwydd, os byddwch heb wneuthur eich gelyn yn gynghorwr cyfrinachol: neu heb ddwyn eich moch-hyn i'ch gwely ac ar eich bwrdd gydâ chwi; na chwaith os dygwch ei heinioes, er na phechodd er i oed. Ac er hynny a feiwch chwi ar yr Arglwydd perpheithlawn, y doethaf a'r Graſuſaf Benllywydd y byd, os condemna ef yr annychweledig i drag'wyddol drueni?

Defnydd.

ATtolwg i chwi yn awr, bawb oll a'r ydych yn caru 'ch eneidiau, yn lle ymgynhennu â Duw ac ai Air, ymoſtwng iddo ar frûs, ai arfer er eich daioni. Chwi oll a'r ſydd etto heb droi yn y Gymanfa hon, cymerwch hyn am ddilys wirionedd Duw, Rhaid i chwi cyn pen nemmawr Ddychwelyd neu gael eich damnio. nid oes un ffordd arall ond Troi neu farw. Pan ddywedodd Duw hyn, yr hwn ni ddichon ddywedyd celwydd wrthych, pan glywoch hyn gan wneuthurwr a barnwr y byd, mae 'n ſadws i'r hwn ſydd gantho gluſtiau wrando. Erbyn hyn chwi a ellwch weled pa beth ſydd gennych i ymddiried yntho. Nid ydych ond Meirwon a damnedic oddieithr i chwi ddychwelyd. Pe dywedydwn i chwi amgenach, mi ach twyllwn a chelwydd. Pe cuddiwn hyn oddiwrthych, mi ach anaſwn chwi, ag a fyddwn euog och gwaed, fel y mae yr adnodau o flaen fy 'nheſtyn yn fy ſiccrau, *Adn. 8. Pan ddywedwyf wrth yr anuwiol, ti annuwiol gan farw a fyddi farw; oni lefari di i rybuddio yr annuwiol oi ffordd; yr annuwiol hwnn a fydd marw yn ei anwiredd; ond ar dy law di y gofynnaf ei waed ef.* Chwi a welwch gan hynny, er bod hon yn Athrawiaeth arw anhyfryd, mae hi yn gyfryw ac ſydd raid i ni ei phregethu, ac i chwithau ei gwrando. Eſmwythach yw clywed ſôn am vffern, nai dioddef; Oni bai fod eich angenreidiau yn ei ofyn, nid yſpelwem ni moch cluſtiau tyner a gwirioneddau yn ymddangos mor eirwon a llym doſt. Ni byddei vffern cyn llawned pettau bobl ond ewyllyſgar i adnabod eu cyflwr, ac i glywed oddiwrtho a meddwl am dano. Yr achos paham y mae cyn lleied yn ei gochelyd yw, oblegyd nad ydynt yn ymdrechu am fynedtrwy borth cyfyng Troedigaeth, ag am dramwy ffordd gûl *Sancteiddrwydd* tra caffont amſer: Ac nid ydynt yn ymdrechu, oblegyd na ddeffroeſant i fywiol deimlad or perygl y maent yntho: Ac ni ddeffroeſant, oblegyd fod yn gâs gan hynt glywed oddiwrtho a meddwl am dano: A hynny ſydd mewn rhan o herwydd ynfyd dynerwch, a hunan-ſerch cnawdol: ac mewn rhan oherwydd nad ydynt yn credu y Gair ſydd yn ei fygwth. Pettych chwi ond hollawl gredu y gwirionedd hwn mi a dybygwn y dylei ei bwys efeich annog iw gofio: ac fe ach dylynai ac ni adawai i chwi lonydd, nes i chwi ddychwelyd. Pe clywech hyn ond ûnwaith trwy leferydd Angel, Rhaid yt fod yn ddychweledic neu yn ddamnedic: Troi neu farw: oni byddei iddo lynû yn eich meddwl ac ymgytcam a chwi nôs a dydd, fel y cofiech ef wrth bechu, ac y cofiech ef yn eich gwaith fel ped fae ei lais ef yn oeſtadol yn eich cluſtiau Trowch neu Drengwch: Oh dedwydd fydde eich eneidiau pe gweithiau fal hyn ynoch, ac nad anghofid byth, ac na adawai i chwi lonyddwch nes gyru eich calonnau adref at Dduw. Eithr os bwriwch ef allan trwy, angof neu anghrediniaeth, pa fodd y dichon weithio ich troedigaeth ach iechydwriaeth? Ond cymerwch hyn gyda chwi er gofid; er gallel o honoch ei ddileu allan och meddyliau, nis gellwch moi ddileu allan or Bibl ond yno fe a ſaif megis gwir ſeliedig, yr hwn, gewch chwi trwy brawf ei wybod yn dragywydd nad oes ûn ffordd arall ond *Troi neu farw.* a

Oh pa beth gan hynny yw'r achos na rwygir calonnau pechaduriaid ar cyfryw wirionedd yw, ſ-fawr! fe dybygei ddyn bellach y dylae bob enaid ar ni thrôdd ar ſydd yn clywed y geiriau hyn ferwino hyd at y galon, a meddwl rhyngthynt a nhw eihunain; Hwn yw fy 'nghyflwr i fy hunan; ae na byddent byth lonydd nes eu cael eu hunain gwedi troi. Coeliwch hawyr ni pheru 'r ſwrth dymmer diofal ymma chwaith yn hir. Troedigaeth a damnedigaeth ydynt ill dau bethau deffroûs. Ac un o honynt a bair i chwi ym wrando ac ef cyn pen nemmawr. Myfi a fedraf ddywedyd i chwi ymlaenllaw cyn wired a phet twn yn ei ganfod am llygaid, y dwg naill ai Grâs ai vffern y pethau hyn ar fyrder at y byw, ac a wnânt i chwi ddywedyd, *Pa beth a wneuthum? Pa helynt ffôl annuwiol, a gymerais?* dirmygus a ſyfrdân gyflwr pechaduriaid ni pheru ond ychidig. Hwy'n gyntaf ac y trothont neu y trengont, bydd eu breuddwyd rhyſygus ar ben, ac yno y dychwel eu pwyll au ſynwyr yn eu hôl.

EIthr yr wy fi yn rhagweled fod dau-beth ar ſydd debyg i gledu y rhai ni throeſant ac i beri i mi golli fy holl lafur, oddieithr gallel eu tynnû hwynt oddiar y fford. A hynny yw cam ddeall y ddeu-air hyn [yr annuwiol] a Throi] rhai a feddyliant ynddynt eu hunain, Gwir yw, rhaid ir annuwiol droi neu feirw: Ond pa beth yw hynny i mi, nid wyfi Annuwiol, er fy mod yn bechadur, fel y mae pob dyn Eraill a feddyliant, *fod yn wir, fod yn rhaid i mi droi oddiwrth ein ffyrdd drygionus; eithr myfi a droeſym er ys taim, yr wyf yn gobeithio nad yw hyn iw wneuthur yn awr.* Ac fel hyn tra bytho dynion Annuwiol yn tybied nad ydynt Annuwiol, ond i bod gwedi troi yn barod, yr ydym ni yn colli ein llafur yn ei perſwadio hwynt i droi. Am hynny cyn i mi fyned ddim ymhellach, mi a adroddaf i chwi ymma pwy a arwyddoceir wrth yr [Annuwiol,] a phwy yw'r ſawl ſydd raid iddynt droi neu feirw; a hefyd pa beth a a wyddoceir wrth Troi, a phwy yw y rhai ſydd. Wir Droedic: a hyn a gedwais i yn bwrpaſol erbyn hyn o fan, gan fawrhau y ffordd ſydd yn gymmwys im diben.

Ac ymma mae i chwi ddalſulw, yn yſtyr y teſtyn, fod Dyn annuwiol a dyn dychweledic yn bethau gwrthwyneb. Nid oes ûndyn yn anuwiol ar ſydd ddychweledic, nac ûnyn ddyn ddychweledic, ar ſydd annuwiol; yn gymmaint a bod dyn annuwiol a dyn annychweledic, or ûn ffûnyd. Ac am hynny wrth agoryd y naill ni a agorwn y ddau.

Cyn medru o honof fynegi pa beth yw *Annuwioldeb neu Droedigaeth*, rhaid i mi fyned ir gwaelodion, a chyrchu'r matter i fynu or dechreuad.

Rhyngodd bôdd i fawr Greaudwr y byd, wneuthur tri mâth ar greaduriaid byw. *Angylion* a wnaeth ef yn yſprydion pûr heb gnawd, ac am hynny fe ai gwnaeth hwynt yn ûnig ir nefoedd, ac nid ibreſwylio ar y ddaiar. Anifeiliaid a wnaethpwyd yn gnawd heb eneidiau anfarwol, ac am hynny y gwnaethpwyd hwynt yn ûnig ir ddaiar ac nid irnefoed. Dyn ſydd o anian ganolic rhwng y ddaû, megis yn gyſrannog o gnawd ac yſpryd, ac am hynny foi gwnaethpwyd ir ddaiar ac nefoedd hefyd. Eithr megis na wnaethpwyd ei gnawd ond i fod yn was iw yſpryd, felly ni wnaethpwyd ef ir ddaiar ond megis ei daith ai fford ir nefoedd, ac nid fel y byddei hon ei gartref ai ddedwyddwch ef; Y cyflwr gwynfydedic y gwnaethpwyd dyn oi blegyd, oedd i edrych ar fawrhydi gogoneddus yr Arglwydd, ac iw foliannû ef ymlhith ei Angylion ſanctaidd, ac iw garu ef, ac ymlenwi ar ei gariad ef yn dragywydd. Ac fel yr oedd hwn y diben y gwnaed dyn oiblegyd, felly y rhoddes duw iddo foddion ar a oedd gymmwys iw gyrhaeddyd ef. Y moddion hyn oeddynt yn bennaf ddau. Yn gyntaf cywir dueddiadd a gogwyddiad meddwl dyn. Yn ail, yn iawn drefniad ei fuchedd ai ymarweddiad ef. Am y cyntaf, Duw a gymmhwyſodd duedfryd dyn at ei ddiben; gan roddi iddo ef y cyfryw wybodaeth o Dduw ar a oedd gymmwys o ran ei gyflwr preſennol, a chalon ai thuedd ac ai gogwydd at Dduw, mewn gwiwlan gariad. Ond er hyn ni ſefydlodd ac ni chadarnhaodd ef mhono yn y cyflwr ymma, ond gan ei wneuthur ef yn hy-rydd weithredydd, efe ai gadawodd yn nwylaw ei Rydd-ewyllys ei hûn. Am yr ail, Duw a wnaeth yr hyn oedd yn perthyn iddo; hynny yw, efe a roddes i ddyn berphaith gyfraith, yn gofyn ar iddo barhau yng hariad Duw, a pherphaith vfyddhau iddo. Trwy ddibwyll doriad y gyfraith hon, ni ddarfu i ddyn yn ûnig ffoirffettio ei obaith o fywyd tragwyddol, ond troi hefyd ei galon oddiwrth Dduw, ac ai goſododd ar y pethau iſod cnawdol hyn; a thrwy hyn efe a ddiddymmodd yſprydol ddelw Dduw oddiar ei enaid yn gymmaint a darfod i ddyn ſyrthio yn ol o ogoniant Duw, yr hwn ydoedd ei ddiben ef ai roddi ei hunan hefyd allan or ffordd, trwy yr hon y gallaſai ef ei gyrraedd; a hyn, yn gyſtal o ran goſodiad ei galon ai fuchedd ef. Sanctaidd ogwyddiad a ſerch ei enaid ef tu ac at Dduw, efe ai collodd, ac yn ei le, efe a gafodd ogwyddiad a ſerch i ryngu bodd ei gnawd neu ei hunan-gnawdol trwy bethau daiarol: gan fynedyu ddieithr i Dduw ac yn gydnabyddus ar creadur. Ac yſtôd ei fuchedd ef a gymhwyſwyd ac hyblygedd a gogwyddiad ei galon ef, efe a fu fyw iw hunan-gnawdol, ac nid i Dduw: efe a geiſiodd y creadur er mwyn boddhau ei gnawd yn lle ceiſio boddhau yr Arglwydd. Ar natur neu 'r gogwyddiad llygredic hon gennym iu genir ni oll yn awr ir byd: Cans pwy a ddichon ddwyn peth glân allan o beth aflân, *Job*, 14. 4. Megis y mae gan lew naturiaeth danbaid greulon cyn iddo lyngcu; ac megis ac y mae gan wiber naturiaeth wennwynic cyn iddi frathu; felly y mae gennym ninnau yn ein mebyd y naturiaethau ar gogwyddiadau pechadurus hynny cyn i ni feddwl na dywedyd na gwneuthur ar fai. Ac oddi ymma y tardda holl bechod ein bucheddau ni; ac nid fel y yn ûnig, ond gwedi i Dduw ddarparu i ni ymwared, ſef yr Arglwydd Jeſu Griſt i fod yn Jachawdwr ein heneidiau, ac in dwyn yn ôl at Dduw drachefn, yr ydym ni wrth naturiaeth yn hoffi ein cyflwr preſennol, ac yn ddygngâs gennym ein dwyn allan o hono, ac am hynny ydym wedi ymoſod yn erbyn moddion ein hymwared. Ac er bod ymmarfer gwedi dyſcu i ni ddiolch i Ghriſt am ei ewyllys da, etto mae hunan-gnawdol yn ein perſwadio i wrthod ei ymwaredion ef; ac i ddymuno cael ein heſguſodi pan orchmynner inni gynneryd y Meddyginiaethau y mae, efe yn eu cynnyg, a'n galw i ymadel ar cwbl ai ganlyn ef at Dduw a Gogoniant.

Atolwg yw'ch ddarllein y ddalen hon troſti etto, a dal ſulw arni; canys yn yr ychydig eiriau hyn, y cewch chwi ddarlunniad ein cyflwr naturiol; ac felly o ddyn annuwiol. Cans pob dyn ar ſydd yn y cyflwr ymma o anian lygredic, ſydd ddyn annuwiol, ac yn yſtât marwolaeth.

Wrth hyn hefyd ich paratoir i ddeall pa beth yw bod yn Droedic. Ir hwn berwyl rhaid i chwi wybod ym mhellach, ddarfod i drugaredd Duw, yr hwn ni fynnei fod dyn yn golledic yn ei bechod, ddarparu ymwared, drwy beri iw fab gymmerd ein

Beth

ein hunian ni arno, a thrwy fod yn ûn perſon Duw a Dyn i ddyſod yn gyfryngwr rhwng Duw a dyn, a thrwy farw tros ein pechodau ar y Groes, in prynny oddi wrth ſelltith Dduw, a gallu y Cythrael; A chwedi ein prynny ni ſel hyn, y tâd an traddododd iw ddwylaw ef megis yr eiddo ei hun. Ar hyn y mae 'r tad ar cyfryngwr yn gwneuthur cyfraith a chyfammod newydd i ddyn; nid ſel y cyntaf yr hwn ni roddes ſywyd i neb ond i llwyr-ufyddgar, ac a gondemniodd ddyn am bob pechod; Eithr Chriſt a wnaeth ddeddf o râs, ac addewid o bardwn a bywyd tragwyddol i bawb ar a ddychwelont at Dduw trwy wir edifeirwch a ffydd yn *Ghriſt*. Megis Act o Ebargofiad a wneir gan dywyſog i liaws o wrthry ſelwyr, tan ammod iddynt roddi eu harfau i lawr a dyſod i mewn a bod yn deiliaid cywir am yr amſer i ddyſod.

Ond oblegyd fod yr Argylwydd yn gwybod fod calon dyn gwedi myned cyn-ddrwg, ni dderbyniant mor ymwared, er hyn ei gyd, os gadewir hwynt iddynt eu hunain, am hynny fe gymerodd yr yſpryd glân arno megis ei ſwydd i yſprydoli yr Apoſtolion, aſelioi ſynû yr yſcrythyrau trwy wyrthiau arhyfeddodau, ac i oleuo a throi eneidiau yr etholedigion.

Yn gymmaint ach bod yn gweled wrth hyn mai megis ac y mae tri pherſon yn y drindod, y Tad ar mab ar yſpryd glân, felly, fod gan bob un or perſonau hyn eu hamryw weithrediadau, y rhai a gyfrifir iddynt mewn rhagorfraint.

Gweithrediadau y Tad oeddynt ein creu ni, an rheoli megis ei greaduriaid rhesymmol wrth ddeddf natur, an barnu wrthi: Ac mewn tru-

gared

aredd darparu i ni brynnwr pan oeddym goll-
dic, ac anfon ei fab, a derbyn y Tâl a roddes ef.
Gweithrediadau y Mab troſom ni oedd y
hai'n, rhoi iawn an prynny trwy ei ddioddef-
dau ai Gyfiawnder; rhoi allan addewid neu
deddf o Râs, a rheoli a barnu y byd megis
i prynnwr, ar ammodau o Râs, ac eirioli troſom,
r fod mawrlles ei farwolaeth ef yn cael ei gy-
rannû; ac anfon yr Yſpryd glân; yr hyn y mae r
Tad hefyd yn ei wneuthur trwy 'r Mab.

Gweithrediadau yr yſpryd glân yw y
hai 'n, Adrodd yr yſcrythyrau ſanctaidd
rwy yſprydoliaethu a chyfarwyddo y proph-
wydi ar Apoſtolion, a ſelio y Gair
rwy ddonniau a gweithredoedd rhy-
feddfawr, A goleuo a chynhyrfu Gweni-
dogion cyffredin yr Efengyl, ac felly ei
yfnerthu ai cymmorth hwynt i ddatgan y
Gair hwnnw ar oſteg, a goleuo a throi
eneidiau dynion drwy 'r ûnrhyw Air. Yn
gymmaint nas gallaſech fod yn Greaduriaid
rhesymmol oni bai ir Tâd eich creu; na
chael mynediad at Dduw, oni bai ir Mab
eich prynny; Ac felly nis gellwch gael cy-
fran y'Nghriſt na bod yn gadwedic,
oddeiithr ir yſpryd glân eich ſancteiddio.

Felly erbyn hyn chwi a ellwch ganfod
yr amryw achoſion or gwaith ymma Y Tâd
yn anfon y Mab y Mab yn ein prynûni, ac yn
gwneuthur addewid o Râs: yr Yſpryd Glân
yn adrodd ac yn ſelio yr Efengyl hon:
Yr Apoſtolion ydynt yſcrifennyddion yr
Yſpryd iw hyſcrifennu hi; Pregethwyr yr
Efengyl ſydd yn ei chyhoeddi, ac yn per-
ſwadio dynion i ufyddhau iddi. Ar Yſpryd
Glân ſydd yn gwneuthur ei pregethiad

hwynt yn ffrwythlon, trwy agoryd calonnau dynion iw chroeſawu. A hyn oll ſydd i adferu delw Dduw ar yr enaid, ac i oſod y galon ar Dduw drachefn, ai dwyn oddiwrth y creadur ar hunangnawdol, at yr hwn y gwrthgiliodd; ac felly i droi ffrwd y fuchedd i yſtod nefol, yr hon or blaen ydoedd ddaiarol; a hyn ei gyd trwy groeſawu Criſt trwy ffydd, yr hwn yw phyſygwr yr enaid.

Wrth yr hyn a adroddais, y gellwch weled pa beth yw bod yn Annuwiol a pha beth yw bod yn *Ddychweledic.* Yr hyn yn fy 'nhyb a fydd etto yn eglurach y w'ch o'r portreiadaf hwynt fel y maent yn ſefyll oi hamryw rannau, Ac am y cyntaf, fe a ellir adnabod Dyn annuwiol wrth y tri pheth hyn.

Yn gyntaf, ûn yw efe yn goſod ei brif fodlondeb ar y ddaiar, ac yn caru y creadur yn fwy na Duw, ai lwyddiant cnawdol uwchlaw 'r dedwyddwch nefol: Mae efe yn blaſu pethau 'r cnawd, ond pethau 'r yſpryd nid yw efe nac yn ei dirnad nac yn ei blaſu: Er iddo ddywedyd fod y nefoedd yn well na'r ddaiar, er hynny nid yw ef mewn gwirionedd yn ei chyfrif hi felly iddo ei hun. Pe gallai ef fod yn ſiccr or ddaiar efe a adawai ir nefoedd fyned, a gwell fyddai gantho aros ymma, nai ſymmyd yno. Nid yw bywyd o berphaith ſancteiddrwydd y ngwydd Duw, ac yn ei gariad ai foliant ef byth yn y nefoedd yn cael y fath hoffdra yn ei galon ef, ac y mae bywyd o iechyd a golud a pharch ymma ar y ddaiar. Ac er iddo gau-broffeſu i fod yn caru Duw uwchlaw 'r cwbl, etto ni chlywodd ef er i oedd mewn gwirionedd oddiwrth ryw dwyfol gariad oi fewn, ond mae ei feddwl ef gwedi ei oſod yn fwy ar y byd, neu ddifyrrwch cnawdol, nac ar Dduw. Mewn ûn gair, pwy bynnag ſy 'n caru y ddaiar uwchlaw y nefoedd, a llwyddiant cnawdol yn fwy na Duw, ſydd ddyn annuwiol annychweledic.

O'r ty arall, mae dyn dychweledic wedi ei oleuo i ddirnad hawddgarwch *Duw*, ar gogoniant ſydd iw gael gyda Duw y mae efe yn ei gredu cymmhelled, a bod ei galon yn ei ſerchu, a chwedi ei goſod yn fwy arno, nac ar ddim yn y byd hwn. Gwell oedd gantho weled wyneb Duw, a byw yn ei dragwyddol gariad ai foliant ef, na chael holl olud a phleſer y byd hwn. Mae efe yn gweled fod pob peth arall yn ofer, ac nad eill dim ond Duw lenwi yr enaid, ac am hynny eled y byd ffordd y fynno, mae efe yn rhoddi ei dryſor ai obaith y 'nghadw yn y nefoedd, ac am hynny y mae ef yn ymroi i adael ir cwbl baſſio. Megis y tân yr hwn ſy 'n ymgodi ar i fynu, ar Nodwydd a gyffyrdder ar Tynnfaen yn oeſtadol yn troi tu ar Gogledd; felly y mae 'r enaid dychweledic ai dymuniad at Dduw. Ni fodlona dim arall mohono, ac ni fedr ef gael dim boddlondeb na gorphywysfa ond yn ei gariad ef. Mewn un gair, Mae pawb ar a ddychwelaſant yn cyfrif ac yn caru Duw yn amgenach nar holl fydd, ac mae dedwyddwch nefol yn anwylach ganthynt, nai llwyddiant cnawdol. Chwi a ellwch gael arddel or hyn addywedais yn y lleoedd hyn or yſcrythyr, *Phil.* 3. 18, 21. *Mat.* 6. 19, 20, 21. *Col.* 3. 1, 2, 3, 4. *Rhuf.* 8. 5, 6, 7, 8, 9, 18, 23. *Pſal.* 73 25. 26.

Yn ail, dyn annuwiol ſydd ûn yn ei wneuthur yn *brif-orchwyl ei fywyd ar fod yn llwyddo yn y byd*, a dyfod o hyd iw ddibenion cnawdol; Ac er iddo ddarllain a gwrando, a gwneuthur llawer mewn dyledſwyddau Crefydd oddiallan, a gochelyd pechodau anafus, etto nid yw hyn ei gyd ond ar ddamwain, nid yw efe chwaith yn ei wneuthur yn gelfyddyd ac yn brif orchwyl ei fuchedd ar fod yn rhyngû bôdd Duw a dyfod o hyd ir gogoniant tragwyddol, ond mae efe yn bwrw Duw heibio gyda gweddillion y byd, ac heb roi iddo ddim ychwaneg o waſanaeth nac a allo y cnawd ei hepcor; canys nid y medu efe ar cwbl er mwyn y nefoedd.

Or gwrthwyneb, y dyn *Dychweledic* ſydd ûn yn ei wneuthur yn brif-ofal a gorchwyl ei fywyd ar fod yn rhyngu bodd Duw a bod yn gadwedic, ac nid yw yn cyfrif holl fendithion y bywyd hwn, ond megis cymwynaſau ar ei daith tua bywyd arall: Ar creadur y mae efe yn ei arfer tan Dduw: Mae efe yn caru bywyd ſanctaidd, ac yn hiraethu am fod yn fwy ſanctaidd, Nid oes bechod gantho nad yw yn ei gaſau; ac yn hiraethu, ac yn gweddio ac ym egnio ar gael y madel ac ef. Mae tynfa a thredd ei fywyd ef at Dduw, ac os pecha, mae hynny yngwrthwyneb i wir ogwyddiad ei galon ai fuchedd ef, ac am hynny mae 'n cyfodi drachefn, ac yn galaru oi blegyd, ac heb lefaſu byw yn yſtyfnig mewn un pechod adnabyddus. Nid oes dim yn y byd mor anwyl gantho na fedr efe i rhoddi ef i Dduw, ac ymadel ac ef er ei ſwyn efe a gobaith gogoniant, hyn oll a ellwch chwi ei weled yn *Col.* 3. 1, 2. 3, 4. *Mat.* 6. 33. 20. *Luc.* 18. 22, 23, 29 *Luc.* 14. 18, 24, 26, 27. *Rhuf.* 8. 13. *Gal.* 5. 24. *Luc.* 12. 21, *&c.*

Yn drydydd, ni ddarfu i enaid y dyn annuwiol erioed wîr ddirnad a blaſu dirgelwch prynnedigaeth, na diolchgar groeſawu Jachawdwr ar yr ydis yn ei gynnyg, nid yw eſe chwaith yn ymſerchu ar gariad y Pryniawdwr, na bodlon iw reoli gantho megis Phyſygwr ei enaid, fel y gwareder ef, oddiwrth euogrwydd a grym ei bechodau, ac yr adferer ac Dduw. Eithr ei galon ef ſydd anheimladwy or dawn an hraethadwy yma, ac yn hollawl yn erbyn y moddion meddiginiaethol, trwy ba rai y dylaſei efe gael ei adferu. Er iddo fodd yn ewyllyſgar i fod yn gnawdol grefyddol, er hynny nid yw efe un amſer yn rhoddi ei enaid i ſynû i Griſt, ac i gynhyrfiadiau a chyfarwyddyd ei Air ai Yſprydd ef.

Or gwrthwyneb, yr enaid *dychweledic* gwedi cael teimlad oi fod, ei hun yn golledic trwy bechod,ac yn deall iddo golli ei heddwch gydaDuw,a gobaith or nefoedd ai fodd mewn perygl o drueni tragwyddol, ſydd yn diolchgar groeſawu hanes prynedigaeth, ac yn credu yn yr Arglwydd Jeſu megis ei unig Jachawdwr, ac yn ei roddi ei hun i ſynu iddo ef am Ddoethineb,Cyfiawnder,Sancteiddiad a phrynedigaeth. Mae eſe yn cymeryd Criſt megis bywyd ei enaid, ac yn byw trwyddo ef, ac yn gwneuthur defnydd

nydd o hono megis ei eli i bob briw, gan ryſeddu oblegyd Doethineb a Chariad Duw yn y rhyſedd-waith hwn o brynedigaeth dyn. Ac i fod yn fyrr, mae Criſt yn trigo yn ei galon ef trwy ffydd ar bywyd y mae eſe yn awr yn i fyw, ſydd trwy ffyd Mab Duw, yr hwn ai carod ef ac ai rhoddes ei hun troſto; Ie nid yw gymmaint i fod eſe yn byw, a bod Criſt yntho ef; Am y pethau hyn, edrychwch *Joan.* 1. 11. 12. ac 3. 19, 20. *Rhuſ.* 8. 9. *Phil.* 3. 7, 8, 9, 10. *Gal* 2. 20. *Joan.* 5. 2. 3, 4. 1 *Cor.* 1, 30. ar 2. 2.

CHwi a welwch yn awr mewn y madraddion hygoel allan o Air *Duw*, pa rai yw'r Annuwiol a pha rai yw y dychweledic. Mae pobl anwybodus yn tybied oni bydd dyn na thyngwr, na rhegwr, na meddwyn na phutteiniwr na chribddeiliwr nac yn gwneuthur cam a neb yn ei maſnach, ac os deuant ir Eglwys a dywedyd ei padreuau, nad oes fodd ir rha'ni fod yn ddynion aunuwiol. Neu os bydd i ddyn ar a fu enog o feddwdod neu dyngu neu chwaryddiaeth neu'r cyffelyb ddrwg-gampau, ymmaint ai gad uel hwynt heibio am yr amſer i ddyfod, maent yn tybied fod hwn yn ddyn dychweledic. Eraill ydynt yn tybied, os gwnaiff dyn a fô elyn a gwatworwyr duwiol-deb, ond ei chanmol hi ac ymgyſylltu ar ſawl ſydd dduwiol, a chael ei gaſau am hynny gan yr annuwiol fely mae 'r duwiol, fod yn rhaid i hyn fod yn ddyn dychweledic. A rhai ſydd cyn ynſytted a thybied eu bod gwedi dychwelyd, wrth godi i fynu ryw newyddian a gau-opiniwn, a ſyrthio at ryw blaid-wanhanol, megis Anabaptiſtiaid, Crynwyr. Papiſtiaid neu'r cyffelyb. A rhai ſydd yn tybied os byddant ond gwedi eu dychrynnu gan arſwyd o uffern, a chwedi cael argyoeddion a gwewyrcydwybod, ac ar hynny fwriadu ac addaw gwellau a chodi i fynu fucheddio ymddygiad gweddol, a chrefydd oddiallan, fod yn rhaid i hyn fod yn wir dread. Ar rhai 'n yw 'r eneidiau truain ſiommedic, ar ſydd debyg i golli bûdd ein holl anneg-aethau : A phan glywont fod yn rhaid ir annnuwiol naill ai *Troi ai Meirw*, maent yn tybied nad wrthynt hwy y dywedir hyn, am nad ydynt hwy annuwiol, ond gwedi troi yn barod. Ac am hyinny y bû i Griſt ddywedyd wrth ra o lywodraethwyr yr Juddewon, ar a oeddynt fwy pwyllog a moeſgar nar bobl gyffredin, fod *Publichanod a phutteiniaid yn mynedir nefoedd oi blaen nhwy. Mat.* 21. 31. Nid oblegyd y gall puttain neu anfad bechadur fod yn gadwedic heb Droedigaeth ; ond o herwydd fod yn haws peri i bechaduriaid anfad ddeall eu pechod au trueni, ac angenrheidrwydd cyfnewid, pan yw rhai rhadlonach yn eu ſiommi eu hunain trwy feddwl eu bod gwedi dychwelyd yn barod, pryd nad ydynt.

Oh ha-wyr! mae Troad yn waith amgenach nac y mae nemmawr yn ei feddwl; Nid matter bychan yw dwyn meddwl daiarol ir nefoedd, a dangos i ddyn hygaraidd odidowgrwydd Duw, nes iddo ymſerchu or fath gariad arno ef, nas galler byth moi ddiffoddyd; dryllio y galon am bechod a gwneuthur iddo ffo at Griſt am nodded, ai ddiolchgar dderbyn ef megis bywyd ei enaid, bod a gwir dynſa a thuedd ei galon ai fuchedd ar newidio, yn gymmaint a bod dyn yn ymworthod ar hyn yr ydoedd efe yn ei gymeryd yn ddedwyddwch iddo, a goſod ei ddedwyddwch lle nis goſododd er i oed or blaen, ac heb fyw ir unrhyw ddiben, ac heb yrrû ymmlaen yr ûnrhyw amcan yn y byd, ac yr ydoedd efe cynt; I fod yn fyrr, yr *hwn ſydd y'Nghriſt mae efe yn greadur newydd, yr hen bethau a aethant heibio; wele, gwnaethpwydd pob peth yn newydd*, 2 Cor. 5. 17. Mae gantho ef ddeallдwriaeth newydd, ac ewyllys ac ymroad o newydd, triſtwch a Dymuniadau a chariad adyfyrrwch newydd, amcanion newydd, ymadroddion newydd, cwmpeini newydd (os bydd poſſibl) ac ym arweddiad newydd. Pechod yr hwn oedd beth digrif gan ho efe or blaen, ſydd yn awr mor gâs ac erchyll gantho ai fod yn ffo rhagddo megis rhag angau. Y byd yr hwn oedd or blaen yn hawddgar yn ei olwg ef, ſydd yn awr heb ymddangos ond megis gwagedd a gorthrymder: Duw yr hwn or blaen a eſceuluſwyd, ſydd yn awr yn unig ddedwyddwch ei enaid ef; or blaen efe a anghofid, a phob trachwant a gyfrifid oi flaen ef ond yn awr efe ai oſodir yn neſaf ir galon, ac y mae 'n rhaid i bôb peth roddi lle iddo ef: ar galon ſydd gwedi ymoſod i wilied arno ef ai waſanaethu; ac yn ofidus ganthi pan gudio efe ei wyneb, ac nid yw un amſer yn i thybio ei hun yn dda hebddo ef. Criſt ei hun yr hwn oedd arferol o gael meddwl am dano yn yſcoywan, yn awr yw ei ûnig obaith ai noddfa, ac arno ef y mae 'n byw megis ar ei fara beunyddol, ni fedr efe na gweddio hebddo ef, na bod chwaith yn llawen hebddo ef, na meddwl, na dywedyd, na byw hebddo ef. Y nefoedd ei hûn yr hon nid edrychid arni or blaen ond megis cryn-beth y 'nghadw, yr hwn yr oedd efe yn gobeithio y gallai waſanaethu'r y tro yn well yn ei herwydd nac Uffern, pan nas gallai aros ddim hwy yn y byd, a gymerir yn awr am ei gartref, mangref ei unig obaith ai orphwysfa, lle caffo efe weled a charu a moliannû y Duw hwnnw ar ſydd ai galon ef gantho yn barod. Uffern yr hon nid oedd or blaen yn ymddangos ond megis bwbach i ddychrynnû dynion rhag pechu, ſydd yn awr yn ymddangos yn llwyr-drueni, ar nad yw ef iw anturio nac i gellwair ac ef. Gweithredoedd Sancteiddrwydd yr ydoedd ef yn flin arnynt or blaen, ac yn eu gweled yn fwy ymyrreth nac a ydoedd raid, ydynt yn awr ei ddyfyrrwch ai orchwyl ef, ar gelfyddyd y mae efe yn byw arni. Y Bibl yr hwn ni chyfrifai efe or blaen gan y mwyaf ond megis llyfr cyffredin, ſydd yn awr gantho megis Deddf Duw, *megis wedi ei ſcrifennu atto ef or nef, ac enw y, Mawrhydi tragwyddol yn ſcrifennedic wrtho*; Rheol ei feddyliau ai eiriau ai weithredoedd yw ef. Mae ei orchmynion ef yn rhwymo, ei fygythion yn ddychrynnadwy ai addewidion yn lleſaru bywyd wrth ei enaid. Y duwiol y rhai nid oeddynt yn ymddangos iddo ond fel dynîon eraill, ydynt yn awr y rhai mwyaf rhagorawl a dedwyddaf ar y ddaiar. Ar annuwiol y rhai oedd ei gyd-chwaryddion ef, ydynt yn awr yn ofid iddo, Ac yntau yr hwn a fedrai chwerthin am ben eu pechod hwynt, ſydd barottach yn awr i wylo dros ei pechod ai trueni hwynt, *Pſal.* 16. 3. ar 15. 4. *Phil.* 3. 18. I fod yn fyrr mae gantho ef ddiben newydd yn ei amcanion, a ffordd newydd yn ei ymgaîs, ac am hynny mae ei galon ai fywyd ef yn newydd. *Or blaen ei Hunan cnawdol oedd ei ddiben*; ai bleſer, ai elw bydol ai barch oeddynt ei ffordd ef; Ac yn awr Duw a thragwyddol ogoniant yw ei ddyben ef, a *Chriſt* ar Yſpryd, ar Gair, ar ordinhadaû, *S*ancteiddrwydd tu ac at Dduw, a Chyfiownder a thrugaredd tu ac at ddyn, y rhai hyn ydynt ei ffordd ef. *Or blaen Hunan oedd y Pen-llywydd, ir hwn y mae 'n gorſodi bethau Duw a* chydwybod blygu a rhoddi lle. Ac yn awr Duw yn Ngriſt drwy 'r yſpryd y Gair ar weinidogaeth yw 'r Pen-llywydd, ir hwn y gorfydd ir Hunan, a holl bethau Hunan roddi lle. Yn gymmaint nad yw hyn gyfnewidiad mewn un peth neu ddau neu ugain, ond yn yr holl enaid, a gwir ddiben a gogwyddiad ein hymarweddiad, fe ddichon dyn frâſgammû or naill lwybr ir llall, ac er hynny wynebu ar hyd yr unffordd, a bod fyth yn myned ym mlaen tu ar un rhyw fan: Eithr peth amgenach yw llwyrdroi yn ôl drachefn, a chymeryd ei daith yn union yn y gwrthwyneb tua mangref or gwrthwyneb felly y mae yn y man ymma; fe a ddichon dyn droi oddiwrth feddwdod at gynhilder, ac ymwrthod ai gymdeithas dda a pechodau anfad gwilyddus eraill, ac ymoſod ar rai dyledſwyddau Crefydd; a bod etto yn myned fyth rhagddo ac yr un diben ac or blaen gan fwriadu ei Hunan cnawdol uwchlaw pob dim, a rhoddi fyth iddo ef y llywodraeth ar ei enaid. Eithr pan ddychwelo ef, yr hunan hwn a wedir ac a dynnir i lawr, a Duw a dderchefir, ai wyneb yntau a droir yn y gwrthwyneb: Ar hwn oedd or blaen yn ymroi iddo ei hunan, ac yn byw iddo ei hun, ſydd yr awron trwy Sancteiddiad gwedi ei eidduno i Dduw, ac yn byw i Dduw: Or blaen, efe a ymofynnai ac efe ei hunan, pabeth a wnae efe oi amſer, oi gyneddfau ac oi gyfoeth. ac iddo ei hun yr oedd efe yn ei harfer hwynt. Ond yn awr y mae ef yn ymofyn a Duw beth a wnaiff ef a hwynt, ac iddo ef y mae 'n ei harfer. Or blaen efe a ryngei fodd Duw cyn belled ac y gallai ſefyll gyda boddhâd ei gnawd, ai Hunan cnawdol, ond nid iw hanfodloni hwnt ddim yn fawr, ond yn awr nid anfodlona efe mo Dduw, er anfodloned fyth o 'r Cnawd, ar Hunan. Dyma 'r mawr gyfnewid a wnaiſt Duw ar bawb a fo cadwedic.

Chwi a fedrwch ddywedyd mai 'r Yſpryd Glân yw 'ch Sancteiddydd: Ond a wyddoch chwi pa beth yw Sancteiddiad? Ai nid yr hyn a agorais i chwi yn awr? Ac y mae yn rhaid i bob mab a merch yn y byd gael hwn, neu gael eu damnio i dragwyddol druèni. rhaid iddynt Droi neu Drengu.

Hawyr a ydych chwi yn credu hyn oll, ai nid ydych. Diau na lefeſwch chwi ddywedyd nad ydych: Canys y mae ef tros ben gwâd ac ammau. Y rhai hyn, nid ydynt ymryſonau, lle mae 'r naill wr duwiol dyſcedic or naill feddwl, ar llall o un arall; lle mae 'r naill blaid yn dywedyd hyn, ar llall yn dywedyd hyn accw: Papiſtiaid ac Anabaptiſtiaid a phob Sect yn ein plith ar a haeddai ei galw yn Griſtianogion ydynt oll yn cytuno yn yr hyn a ddywedais: ac oni choeliwch chwi Dduw 'r gwirionedd, a hynny mewn peth y mae pob Sect a phlaid yn ei goelio ef, yr ydych yn llwyr anneſcuſodol.

Eithr os ydych yn coelio hyn, pa fodd y digwydd i chwi fod cyn llonydded mewn cyflwr annychweledic? A wyddoch chwi eich bod gwedi dychwelyd! A fedrwch chwi hefyd gael y newidiad rhyfeddol hwn ar eich eneidiau? A ailanwyd chwi fal hyn a'ch gwneuthur o newydd? Onid yw y pethau hyn yn rhyfedd gan fagad o honoch? Ac yn gyfryw nas gwybûoch oddiwrthynt ar ei'ch eneidau er i oed? Oni fedrwch fynegi dydd neu wythnos ei'ch newidiad, na'r bregeth a'ch trôdd chwi, etto a ydych chwi yn cael fod y gwaith wedi ei wneuthur? A bôd y cyfryw gyfnewidiad mewn gwirionedd? A bôd gennych y fath galonnau ac a dangoſwyd uchod? Yſwaeth mae y rhan fwyaf o honoch yn canlyn eu gorchwylion bydol, ac heb flino ar eu meddyliau ar cyfryw amcanion. Ac os ymattaliant cynnnaint acoddiwrth bechodau gwradwyddus, a gallael dywedyd, *Nid wyfi na phutteiniwr, na lleidr na rhegwr, nac thyngwr, na yfwr, na chibddeiliwr, yr wyfi yn myned i'r Eglwys, ac in dywedyd fy'ngweddiau*; Maent yntybied fod hyn yn wir Droedigaeth. Yſywaeth ei'ch ynfyd dwyllo ei'ch hunain yw hyn. Mae hyn yn ormod dirmig ar ogoniant anherfynol; ac eſceu'uſdra rhy anferth am ei'ch eneidiau anfarwol. A fedwch chwi fod mor ddibris or nefoedd ac uffern? Eich celaneddau a orweddant ar fyrder yn y llwch, Angylion neu Gythreliaid yn ebrwydd a gymmerant afel ar eich eneidiau, a phod mab a merch o honoch chwi oll, a ſydd ymlhith cwmpeini arall ar fyrder, ac mewn cyflwr amgenach nac yr ych yn awr yntho: Ni thrigwch chwi yn y tai yna ond ychydic hwy: Ni weithiwch chwi yn eich Sioppau a'ch [illegible] ond ychydic hwy: Nid eiſteddwch yn yr yſtafelloedd yna, ac ni phreſwyliwch ar y ddaiar hon, ond ychydic hwy: Ni welwch ar llygaid. Yna, ac ni chlywch ar clustiau yna, ac ni leferwch ar cafodau yna ond ychydic hwy, tan ddydd yr adgyfodiad: A [illegible] wch

[illegible]

chwithau wneuthur cyflaſan i anghofio hyn? Oh pa ryw fan y byddwch chwi yntho ar fyrder o lawenydd neu boendod! Oh pa olwg a welwch chwi ar fyrder yn y Nefoedd neu Vffern! Oh pa feddyliau a leinw eich calonnau ar fyrder, a dyfyrrwch neu erwindeb anrhaethadwy! Pa waith y goſodir chwi arno; i foliannu 'r Arglwydd gyda Seintiau ac Angylion, neu i gregleiſio allan mewn tân anniffoddadwy gyda Chythreiliaid! Ac a ddylai hyn oll gael ei anghofio A hyn oll a fydd anherfynol, ac a ſelir i fynu trwy ddeddf dragwyddol; Tragwyddoldeb, Tragwyddoldeb, a fydd meſur eich llawenydd neu 'ch triſtwch; A ellir anghofo hyn! Ac y mae hyn, ha-wyr, ei gyd oll yn wir; *Y ſiccraf wirionedd yw*; darfyddo i chwi fyned i fynu ac i wared ychydic hwy, darfyddo i chwi gyſcu a deffroi ychydic mynychach, chwi a fyddwch meirw a chwedi paſſio, a chael y cwbl yn wir yr wyfi yn ei fynegi i chwi yr awron: Ac er hynny a fediwch chwi yn awr ei anghofio yn gymmaint! Chwi a gewch gofio y pryd hynny a glywed o honoch y Bregeth hon, a bod y pethau hyn gwedi eu dwyn ar gôf i chwi heddyw, oddiyma; ac a ddeuellwch eu bod hwynt yn fwy matterion filoedd o weithiau nac y gallwn i na chwithau yma moi ddirnad: Ac a gânt hwy yn awr eu hanghofio cymmaint.

Anwyl garedigion! Oni bai ir Arglwydd fy neffroi i gredu ac i oſod y pethau hyn ſ tau ac fy nghalon, mi a fuaſwn yn aros yn y *tywyll ar Hunan gyflwr*, ac fe ddarfaſei am dan af yn dragywydd: Ond os gwnaeth efe fi yn deimladwy o henynt mewn gwirionedd, fe am hannegir i doſturio wrthych chwi, yn gyſtal ac wrthyf fy hûnan: Pettrau eich llygaid mor llydan agored ac y gwelych Uffern, a chanfod o honoch eich cymydogion ar a oeddynt Annychweledic wedi eu llarpio yno trwy fonllefain hyll, er iddynt fod yn gyfryw ac a gyfrifech yn bobl oneſt ar y ddaiar, ac heb ofni dim or fâth beth iddynt eu hunain; Y cyfryw olwg a barai i chwi fyned adref a meddwl am dano, a medwl drachefn; ac a barai i chwi rybuddio pawb o'ch amgylch, fel y Bydol-ddyn damnedic yn *Luc.* 16. 28. yr hum a fynnaſai rybuddio ei frodyr, rhac eu dyfod ir lle poenus hwnnw. Paham; mae ffydd yn fath ar olwg; llyg'dyr enaid yw hi: ſiccrwydd y pethau ni welir: os credafi yn Duw, neſaf yw ac weled: Ac am hynny yr wyfi yn atolwg ar i chwi fy eſcuſodi, os wyfi hanner cyn daered arnoch ynghylch y pethau hyn a phed fawn yn eu gweled. Os gorfydd arnaf farw y foru, a gallu o honof ddyfod draccefn o fyd arall a mynegi i chwi yr hyn a welſwn, oni byddych chwi ewyllyſgar im gwrando, ac oni chredech chwi, a gwneuthur cyfrif or hyn a fynegwn i wrthych? Pe gallwn i bregethu un bregeth i chwi yn ôl fy marw, a gweled yr hyn a wneir yn y byd a ddaw, oni fynnech i mi ddywedyd y pûr wirionedd, ac onid ymdyrrech chwi im gwrando! Oni oſoddech chwi hynny at eich calon? Ond ni ddichon i hyn mor bôd: Mae gan Dduw ei ffordd bwyntiedic ich diſc'u chwi trwy ſcrythyrau a Gweinidogion; Ac ni chedwiff efe ſwmpwy ir anghredadwy cym mhelled ac i anſon attynt ddynion oddiwrth, y meirw, a chyfnewid ei ffordd a ſiccrhaodd ef: Os cweryla neb ar haul, ni cheidw Dduw ſwmpwy iddynt cym mhelled a goſod i fynu loywach oleuni. Garedigion, attolwg yw'ch roddi coel arnafi yn awr, fel y gwnaech pettwn i yn dyfod attoch oddiwrth y meirw: Canys mi a fedraf roddi i chwi cyn llawned ſiccrwydd o wirionedd yr hyn yr wyfi yn ei adrodd wrthych, a phettwn i wedi bod yno ai weled am llygaid: Am fod yn boſſibl i ûn oddiwrth y meirw eich twyllo chwi: Eithr Jeſu Chriſt ni ddicon mo'ch twyllo chwi: Ni ddichon gair Duw, yr hwn a adroddwyd yn yr yſcrythur, ac a ſeliwyd i fynû trwy wyrthiau, a ſanctaidd weithrediadau yr Yſprid byth mo'ch twyllo: Coeliwch hyn, neu na choeliwch ddim: Coeliwch ac ufyddhewch i hyn, neu fe a ddarfu am danoch: Weithian fel y mynnech chwi fyth gredu Gair Duw, ac y mynnech fyth ofalu am iechydwriaeth eich eneidiau, gadewch i mi ddymnno aruoch y deiſyfiad rheſymol hwn, ac yr wyfi yn attolwg i chwi na naccaoch mhonofi; gan eich bod yma gofio o honoch yn ddioed, yr hyn a glywſoch, dechreu chwilio eich calonnau yn ddifrifol, a dywedyd wrth ych eich hunain, [*ai felly mewn difri y mae! Ai rhaid i mi Droi neu ſarw! Ai rhaid i mi fòd yn ddychwedic neu'n ddenmedic? Mae'n ſadws i mi gan hynny edrych yn fy'nghylch, cyn y bo rhywyr! Oh paham nad edrychaiſ am hyn hyd yn hyn? Paham y darfu i mi ar antur ffwdanu, a myned yn ſwſachlyd tros cymmaint yo orchwyl? A oeddwn i yn effro? Neu yn fy Nghôſ? O'r bendigedic Dduw, pa drugaredd yw na thorraiſt di ymaith fy einioes yr hol amſer yma, cyn cael o honof ddim gobaith ſiccr or bywyd tragwyddol? Gedwch iddo! Na alto Duw i mi eſceuluſo'r gwaith yma ddim hwy. Pa gyflwr y mae fy enaid iſynddo? A ddychwelais i, ai nad do? A fu er i oed y cyfryw gyfnewid neu waith ar fy enaid? A oleuwyd fi trwy Air ac yſpryd yr Arglwydd, i ganfod atgaſrwydd pechod, eiſiau am Jachawdwr, cariad Chriſt a godidowgrwydd Duw ar Gogoniant? A ddrylliwyd ac a ddaroſtyngwyd fy 'nghalon om mewn am fy muchedd or blaen? A groeſewais i yn ddiolchgar fy Jachawdwr am Harglwydd, yr hwn ai cnygiodd ei hun yngbyd a phardwn a bywyd im henaid? A wyfi yn caſau fy muchedd bechaurus gynt, a gweddillion pob pechod ar ſydd ynof? A wyfi yn ffoi rhagddynt, megis fy 'ngelynion marwol? A wyfi yn fy rhoddi fy hûn i ſynu i fuchedd o Sanctcidrwydd ac uſyddod i Dduw? A Ydwyfi yn ei charu ac yn ymhyfrydu yntki? A allaſi ddywedyd am wirionedd fy mod yn ſarw ir byd ar Hunan cnawdol, am bod yn byw i Dduw ar gogoniant ar a* addawodd ef? A oes gennyf fwy prîs a phwrpas am y nefoedd, na 'r ddaiar? Ai Duw hefyd yw 'r Anwylaf ac Goruchaf yn fy enaid? Mae 'n ddiammau gennyf fy mod unwaith yn byw yn bennaf ir byd ar cnawd, ac nad oedd Duw yn cael ond rhyw waſanaeth digalon, or a allau 'r byd ei hepcor, ac a oedd weddill y cnawd. A yw fy nghalon yn awr wedi troi ffordd arall? A oes gennyf fwriad newydd, a diben newydd, a baid newydd, o anwydau ſanctaidd? A ſefydlais i fy 'ngobaith am calon yn y nefoedd? Ai ergid a bwriad a gogwyddiad fy 'nghalon am buchedd yw ceiſio yn ddiball ir nefoedd, a chael gweld wynebpryd gogoneddus Duw, a byw yn ei dragwyddol gariad ai foliant ef? A phan bechwyf, ai yn erbyn greddfol ogwyddiad a bwriad fy nghalon y mae? Ac a wyfi yn gorchfygu yr holl anfad bechodau, ac a wyfi yn blino, ac yn ewyllyſſio cael ymwared oddiwrth fy ngwendidau? Dyma gyflwr enaid dychweledic: ac fal hyn y mae 'n rhaid bod gyda myfi, neu ddarfod am danaf. Ai fal hyn y mae gyda myfi, ai nad ê? Mae hi yn amſer i geiſio dattod y petruſder hwn cyn ir Barnwr ofnadwy ei ddattod. Nid wyfi mor ddieithr im calon am buchedd fy hun, nod allufi frith ddeall a ddychwelais i fal hyn ai peidio; onid do ni thâl dim i mi weinhieuthu im henaid a choeg-dyb a gobaith anghywir. Yr wyfi yn ymroi na thwyllwyf mhono fy hun mwyach; ond gwneuthur fy ngorau ar wybod mewn gwirionedd.

ionedd yma neu accro, a ddychwelais i ai nad do: fel os gwneuthum, y gallwyf lawenychu yn hynny, a gogoneddu fy Arglwydd graſol, a myned y mlaen yn gyſyrus i gyrraedd y goron: Ac oni wneuthum, y gallwyf ymoſod i ymerfyn ac i ymgais am y grâs a allaſei fy nhroi, ac a all fy nhroi yn ddioed: Canys os gwelaf mewn pryd fy mod allan or ffordd, trwy gynnhorthwy Criſt mi allaf droi a chael fy adgyweirio: Ond os arhoſaf hy oni bytho fy nghalon wedi ei gwrthod gan Dduw mewn dallineb a chledrwydd, neu hyd oni chippier fi ymaith gan angau, yno mae'n rhywyr. Nid oes mar lle i edifeirwch a throedigaeth y prydd hynny; mi a wnfod yn rhaid iddo fod naill ai 'n awr, ai na bytho byth.

Hawyr, hyn yw fy neiſyfiad, arnoch, ddodi o honoch dâſg ar eich calonnau ai holi fal hyn, nes i chwi ganfod os bydd poſſibl pa un ydych ai dychweledic ai nad ydych? Ac oni fedrwch chwi gael hyn allan trwy eich aſtudrwydd erch hunain, ewch at eich gweinidogion, os byddant gwyr ffyddlon profedic, a dymunwch eu cynnhorthwy hwynt. Mae 'r matter yn fawr, nedwch i wylder a diofalwch eich lluddias. Maent hwy wedi eu goſod arnoch i'ch cynghori, er mwyn achub eich eneidiau, megis ac y cynghora Phyſygwyr chwi er iachâd ich cyrph. Mae'n darfo i damlawer o filoedd fod yn tybied i bod ar ffordd iechydwriaeth pan nad ydynt; a thybied i bod wedi dychwelyd, pan nad oes dim or fath beth. Ac yno pan alwom ni arnynt beunydd i Droi, maent yn myned ymaeth fel y daethont, ac yn tybied nad yw hyn yn perthyn iddynt hwy; am i bod wedi troi yn barod, ac yn gobeithio y gwnânt yn ddigon da yn y ffordd y maent arni: or lleiaf os pigant y llwybr teccaf, a gochelyd rhai or camrau butraf; Pryd nad ydynt, yſywaeth, yr hol amſer yma ond byw ir byd ar cnawd, on yn ddieithriaid i Dduw ar bywyd tragwyddol, ac yn hollaw laddiar y ffordd ir Neſoedd. A hyn oll ſydd fawr, o ran nas gallwn ni moi perſwadio hwynt i feddwl ychydig yn ddifriſol am eu cyflwr, ac i dreilio ychydic oriau yn holi eu hyſtât. lawer Onid oes lawr adyn yn eutwyllo eu hunain, ar ſydd yn ſy 'nglhywedi y dydd heddyw, na roeſant er i oed awr na chwarter awr yn eu holl oes i holi eu heneidiau, ac i brofi beth a wnaethant hwy ai troi mewn gwirionedd ai na throeſant. O Dduw trugarog! yr hwn a gymer ofal am y fâth drueiniaid na chymerant ddim ychwaneg O ofal am danynt eu hunain! Ac a wnaiſt cymmaint iw hachub rhag uffern, ac iw cymorth hwynt ir neſoedd, y rhai a wnant cyn lleied troſtynt eu hunain! Pettau bawb ar ſydd ar y ffordd i Uffern, ac yn yſtât damnedigaeth ond gwybod hynny, ni fe iddient barhau yn hynny. Y gobaith mwyaf ar ſydd gan y Cythrel och dwyn i ddamnedigaeth yn ddiatreg, yw trwy eich cadw yn deillion, ac yn annwybodus o'ch cyflwr, a thrwy beri i chwi gredu y gellwch wneuthur yn ddigon da y ffordd yr ych arni. Pe gwyddech chwi eich bod oddiar y ffordd ir neſoedd,

ſoedd, a'ch bôd yngolledic yn dragywyd, pettych yn meirew fel yr ydych, a feiddiech chwi gyſgu noſwaith ychwaneg yn y cyflwr yr ych ynddo? A feiddiech chwi fyw ddiwrnod etto ynddo ef? Afedrych chwi grechwenu a bod yn llawen yn y fâth gyflwr? Pa beth! ac heb wybod nad eller eich cippio i Uffern mewn ûn-awr. Diammau y parai i chwi ymadel a'ch cymdeithas a'ch helyntiau gynt, ac yr ymgyfeiriech at ffydd Sanctteiddrwydd, a chymundeb y Sanct. Diammau y gyrrai hynny chwi i leſain ar Dduw am galon newydd! ac i geiſio cymmorth y rhai ſydd gymmwys i'ch cynghori. Nid oes neb o honoch yn ddiammau heb fatter gantho am ei ddammio? Os felly y mae! Attolwg i chwi ar frys chwilio eich calommau, ac na adawoch iddynt lonyddwch, nes cael allan ei'ch cyflwr, fel os yw efe dda, y galloch lawenychu yntho, a mynd ymlaen; ac os drwg ſydd, y galloch yn bryſur edrych yn eich cylch am ymwared, megis dynion yn credu fod yn rhaid iddynt Droi *neu feirw*. Hawyr beth a ddywedwch? A ymrowch chwi ac addaw cymeryd cymmaint a hyn o boen gyda'ch eneidiau! A ſythiwych chwi ar yr ymholi yma arnoch eich hunai in pan ddeloch adref! A ydyw fy neiſyfiad i yn anheſymmnol? fe a wyr eich cydwybodau nad ydyw, ymwnewch iw wneuthur cyn ymſmiccio: gan wybod faint y mae 'n perthyn ich eneidiau, yr wyfi yn attolwg i chwi, er mwyn y Duw hwnnw ſydd yn gorchymmyn i chwi, wrth frawdlef yr hwn yr ymddangoſwch oll ar fyrder, na naccaoch fi or deiſyfiad rheſymmol hwn. Er mwyn yr eneidiau hynny ar ſydd iddynt Droi neu feirw, yr wyſi 'n attolwg na naccewch mhonofi: ſef cymmaint a gwneuthur o honoch yn orchwyl ywch ddeall eich cyflwr eich hunain, ac adeiladu ar ſail ſafadwy, a gwybod yma neu accw, a droeſoch ai nad do, ac na anturioch moch eneidiau ar ddiſraw-wch diddarbod.

Ond nid hwyrach i chwi ddywedyd; beth os caem ni ein hunain heb ddychwelydetto? Yno pa beth a wnawn ni? Dyma 'r Cweſtiwn ſydd yn fy arwain at fy ail Athrawiaeth yr hon a wna lawer o ran atteb iddo, at yr hon yn awr mi a âf rhagof.

Athr. 2. A *Ddewid Duw yw, y caiff yr annuwiol fyw os gwnânt ond troi; fel troi yn ddiffûant ac yn hollawl.*

Mae 'r Arglwydd yma yn cyhoedd gyſaddau mai dyma 'r hyn y mae eſe yn ymhoffi ynddo, bod ir annuwiol Droi a Byw. *Mae 'r nefoedd gwedi ei gwneuthur mor ſiccr ir Dychweledic, ac yw uffern ir annychweledic. Trowch a Byw fyddwch, ſydd wirionedd cyn ſicered, a Throwch neu meirw a ſyddwch.* Nid oedd Duw rwymedic i ddarparu i ni Jachawdwr nac i agoryd i ni ddrws gobaith, nac in galw i Ediſarhau

a

Throi, pan oeddym ni unwaith wedi ein taflu ein humain ymaith trwy bechod. Ond efe ai gwnaeth yn rhâd i fawrhau ei drugaredd ; Bechaduriaid, ni chaiff neb o honoch achos i fyned adref, a dywedyd, fy mod i yn pregethu i chwi anobaith. A ydym ni arferol, o gau i fynû ddrws trugaredd yn eich erbyn? O na baech heb ei gau ef i fynu yn eich erbyn eich hunain! A ydym ni arferol o fynegi i chwi na thrugarha Duw ddim wrthych, er i chwi droi a bôd wedi eich Sancteiddio? Pa bryd y clywſoch chwi Bregethwr yn dywedyd y fath air? Chwychwi y ſawl a gyferthwch ar ol Pregethwyr yn Efengyl, am chwennych eich cadw allan o uffern, ac a ddywedwch i bôd yn pregethu anobaith: Mynegwch i mi os medrwch, pa bryd y clywſoch chwi er i oed undyn yn ei bwyll yn dywedyd, nad oes y wch obaith, er i chwi edifarhau a dychwelyd! Mage: y gwir wrthwyneb yr ydym ni beunydd yn ei gyhoeddi oddiwrth yr Arglwydd; y caiff pwy bynnag a ailanwyd, ac ſydd trwy ffydd ac edifeirwch yn dyfod yn greadur newydd, fôdd yn ſiccr yn gadwedic; Aninnau ydym cyn belled oddiwrth eich perſwadio i anobeithio hyn, a'n bôd ni yn eich perſwadio nad amheuoch mohono, Bywyd ac nid marwolaeth yw rhan gyntaf om Cennadwri ni attoch: Ein Commiſſiwn ni ſydd i gynnyg iechydwriaeth, iechydwriaeth ddiogel; pryſur, o goneddus, dragwyddol iechydwriaeth i bob un o honnoch

och; ir cardottyn tlottaf yn gyſtal ac ir Arglwydd nwyaf, ir dihiraf o honoch; ſef ir meddwon, tyngwyr, bydol-wyr, lladron, ie i ddirmygwyr a goganwyr fford ſanctaidd iechydwriaeth: fe a orchimy mier i ni gan yr Arglwydd ein Meiſtr, gynnyg i chwi bardwn am gymmaint oll ac a baſſiodd, os gwnewch chwi bellach or diwedd ond dychwelyd a byw. Fe orch'yny nnir i ni attolygu ac ymbil arnoch am dderbyn y cynnyg a Dychwelyd; ac i ſynegi i chwi pa baratóad a wnaethbwyd gan Griſt; pa drugaredd ſy'n aros am danoch; pa amynedd ſy'n diſwil wrthych; pa fwriadau o garedigrwydd ſydd gan Duw tu ac attoch; Ac mor ddedwydd, mor ſiccr ac anrhaethawl Ddewydd y gellwch chwi fôd os mynnwch: yn ſiccr mae gennym ni hefyd Gennadwri o ddigofoint ac Angeu; ie o ddwbl ddigofaint ac Angeu: Ond nid ein prif-gennadwri yw'r un o honynt: Mae'n rhaid i ni ſynegi i chwi y digofaint ſydd arnoch yn barod, ar farwolaeth y ganwyd chwi tani, am dorri Deddf gweithredoedd; Eithr nid yw hyn ond dangos yr eiſiau am drugaredd, a'ch annog i briſio grâs y Pryniawdwr Ac nid ydym ni yn mynegi i chwi ddim ond y gwir ſydd yn rhaid i chwi ei wybod; Canys pwy a gais Phyſygwriaeth ond a wypo ei fôd yn glâf? Nid ein gwaith ni yn dangos i chwi eich trueni, ſy'yn eich gwneuthur yn druain; onid y eich hymlid chwi allan i ymgais am drugaredd. Chwychwi a ddygaſoch y farwolaeth hon arnoch eich hunain. Yr ydym ni hefyd mynegi i chwi am farwolaeth.

aeth arall, yr hon ſydd ddiymwaredawl, llawer mwy penyd, ar a ddigwydd ir yſryw rai na ſynnont ddychwelyd. Ond negis ac y mae hyn yn wîr, ac yn rhaid i ſynegi i chwi, felly nid yw ef ond, y han oiaf a thoſturiaf oyn Cennadwyni ni Yr ydym ni yn y man cyntaf i gynnyg yw'ch Drugaredd, os Trowch; A hwynt-hwy yn nig ar na throant, ac na wrandawant ar sis Trugaredd, yw'r ſawl y mae yn haid i ni rag-ſynegi damnedigaeth wrthynt; A wnewch chwi cymmaint a bwrw ymaith eich moireddau; Nag oedwch yn hwy, ond deuwch ymaith ar alwad Chriſt, a dycwelwch ac ewch yn greaduriaid newyddion, ac nid oes gennym ni-Air o iddigofaint new farwolaeth ddamnedigawl iew lefarw yn ei'ch erbyn. Yr wyf fi yma yn enw Arglwydd y bywyd yn cyhoeddi i chwi oll ar ſydd yn fy'nghlywed y dydd heddyw, ir gwaethaf o honoch, ir pechadur mwyaf ir hynaf y gellwch gael trugaredd ag Jechydwriaeth os gwnewch ond troi: Yn Nuw y mae trugared, ac y mae digonolrwydd yn yr iawn a roes Criſt, mae 'r Addewid yn rhâd, yn gyfiawn ac yn gyffredinol; Chwi a ellwch gael bywyd, os gwnewch ond Troi. Gan hynny, megis ac ir ydych yn caru ei'ch eneidiau, cofiwch pa drôad yw y mae'r yſcrythur yn ſôn amdano. Nid tacclu yr hôn dy yw, ond tynny'r cwbl i lawr, ac adeiladu o newydd ar Griſt y graig ar ſail ddiogel. Nid gwellau rhyw faint ar yſtôd buchedd gnawdol, ond marweioch ; ir cardottyn tlottaf yn gyſtal ac ir Arglwydd nwyaf, ir dihiraf o honoch ; ſef ir meddwon, tyngwyr, bydol-wyr, lladron, ie i ddirmygwyr a goganwyr fford ſanctaidd iechydwriaeth : fe a orchimy mier i ni gan yr Arglwydd ein Meiſtr, gynnyg i chwi bardwn am gymmaint oll ac a baſſiodd, os gwnewch chwi bellach or diwedd ond dychwelyd a byw. Fe orch'yny nnir i ni attolygu ac ymbil arnoch am dderbyn y cynnyg a Dychwelyd; ac i fynegi i chwi pa baratóad a wnaethbwyd gan Griſt ; pa drugaredd ſy'n aros am danoch ; pa amynedd ſy'n diſwil wrthych ; pa fwriadau o garedigrwydd ſydd gan Duw tu ac attoch ; Ac mor ddedwydd, mor ſiccr ac anrhaethawl Ddewydd y gellwch chwi fôd os mynnwch: yn ſiccr mae gennym ni hefyd Gennadwri o ddigofoint ac Angen ; ie o ddwbl ddigofaint ac Angeu: Ond nid ein prif-gennadwri yw'r un o honynt : Mae'n rhaid i ni fynegi i chwi y digofaint ſydd arnoch yn barod, ar farwolaeth y ganwyd chwi tani, am dorri Deddf gweithredoedd ; Eithr nid yw hyn ond dangos yr eiſiau am drugaredd, a'ch annog i briſio grâs y Pryniawdwr Ac nid ydym ni yn mynegi i chwi ddim ond y gwir ſydd yn rhaid i chwi ei wybod; Canys pwy a gais Physy gwriaeth ond a wypo ei fôd yn glâf? Nid ein gwaith ni yn dangos i chwi eich trueni, ſy'yn eich gwneuthur yn druain ; onid y eich hymlid chwi allan i ymgais am drugaredd. Chwychwi a ddygaſoch y farwolaeth hon arnoch eich hunain. Yr ydym ni hefyd mynegi i chwi am farwolaeth.

laeth arall, yr hon ſydd ddiymwaredawl, a llawer mwy penyd, ar a ddigwydd ir cyfryw rai na ſynnont ddychwelyd. Ond megis ac y mae hyn yn wîr, ac yn rhaid ei ſynegi i chwi, felly nid yw ef ond, y rhan oiaf a thoſturiaf oyn Cennadwri ni Yr ydym ni yn y man cyntaf i gynnyg yw'ch Drugaredd, os Trowch; A hwynt-hwy yn unig ar na throant, ac na wrandawant ar lais Trugaredd, yw'r ſawl y mae yn rhaid i ni rag-ſynegi damnedigaeth wrthynt; A wnewch chwi cymmaint a bwrw ymaith eich moireddau; Nag oedwch yn hwy, ond deuwch ymaith ar alwad Chriſt, a dycwelwch ac ewch yn greaduriaid newyddion, ac nid oes gennym ni-Air o iddigofaint new farwolaeth ddamnedigawl iew lefarw yn ei'ch erbyn. Yr wyf fi yma yn enw Arglwydd y bywyd yn cyhoeddi i chwi oll ar ſydd yn fy'nghlywed y dydd heddyw, ir gwaethaf o honoch, i'r pechadur mwyaf ir hynaf y gellwch gael trugaredd ag Jechydwriaeth os gwnewch ond troi: Yn Nuw y mae trugared, ac y mae digonolrwydd yn yr iawn a roes Criſt, mae 'r Addewid yn rhâd, yn gyflawn ac yn gyffredinol; Chwi a ellwch gael bywyd, os gwnewch ond Troi. Gan hynny, megis ac ir ydych yn caru ei'ch eneidiau, cofiwch pa drôad yw y mae'r yſcrythur yn ſôn amdano. Nid tacclu yr hôn dy yw, ond tynny'r cwbl i lawr, ac adeiladu o newydd ar Griſt y graig ar'ſail ddiogel. Nid gwellau rhyw faint ar yſtôd buchedd gnawdol, ond masweiddio y cnawd, a byw yn ôl yr yſpryd. Nid gwaſaneuthu'r cnawd ar byd yw, mewn fford fwy diwygiol, heb ddim pechodau ſarrhaus cwilyddus, ac mewn rhyw fâth ar grefydd. Eithr cyfnewyd eich meiſtr yw, ach gwaith a'ch diben, ac wynebu ffordd or gwrthwyneb, a gwneuthur pob dim o ran y bywyd nas gwelſoch er i oedd, a'ch cyſegru aich hunain ar hyn oll a feddwch i *Dduw*. Dyma 'r newidiad ſydd raid ei wneuthur os mynnwch chwi fyw.

Chwy chwi eich hunain ydych yn awr dyſtion, mai Jechydwriaeth ac nid damnedigaeth, yw'r Athrawiaeth fawr yr wyfi yn ei phregethu i chwi, ar rhan gyntaf o Cennadwri i ottoch. Derbyniwch hon, ac nid awn ni a chwi ddim pellach; Canys nis mynnem ni cymmaint ach dychrynu neu 'ch blino ac enw Damnedigaeth yn afraid.

Eithr oni fynnwch fod yn gadwedic, nid oes rwymedi, ond rhaid i ddamnedigaeth gymeryd lle. Am nad oes ûn fan ganolic rhwng y ddau, rhaid i chwi gael naill ai bywyd ai marwolaeth.

Ac nid ydym ni yn unig yn Cynnyg i chwi Einioes ond yn dangos i chwi yr ammodau ar barai yr ydym yn ei wneuthur, ac yn eich Galw i gredu fôd Duw mewn gwirionedd yn bwriadu fel y mae 'n llefaru, fod yr addewid yn wir, ac yn cyrhaedd tan ammod hyd attoch chwi yn gyſtal ac eraill, ac nad yw'r nefoedd ddychymmyg, onid gwir ddedwyddwch.

Os gofynnwch pa le mae ein *Commiſſiwn i gynnyg hyn*; *Ymlhith Cant* o leoedd or yſcrythur, myfi ai dangoſaf yn yr ychydic leoedd hyn.

Yn gyntaf, chwi ai gwelwch yma yn fy 'nheſtyn ar adnodau ſy'n canlyn. ac yn y 18. o *Ezec.* mor eglur ac y galler i adrodd. Ac yn 2 *Cor.* 5. 17, 18, 19, 20, 21. y mae yw'ch ſwmm ein Commiſſion, [*Os oes neb ynGhriſt, y mae efe yn greadur newydd: Yr hin bethau a aethant heibio, wele, gwnaethpwyd pob peth yn newydd a phob peth ſydd o Dduw, yr hwn an cymmododd ni ag ef ei hun trwy Jeſu Griſt, ac a roddodd i ni weinidogaeth y cymmod. Sef bod Duw ynGhriſt yn cymmodi y byd ac ef ei hûn, heb gyfrif iddynt eu pechodau, ac wedi goſod ynom ni air y cymmod. Am hynny yr ydym ni yn gennadon tros Griſt, megis pe byddau Dduw yn deiſyf arnoch trwyddom ni; Yr ydym yn erſyn tros Griſt cymmoder chwi a Duw, canys yr hwn nid adnabu bechod, a wnaeth efe yn bechod troſom ni, fel i'n gwnelid ni yn gyfiawnder Dduw ynddo ef.*] *felly* Marc. 16. 15, 16. *Ewch ir holl fyd a phregethwch yr Efengyl i bôb creadur*: Y neb a gredo, (hynny yw, trwy 'r cyfryw ffydd ddychweledic ar a adroddwyd) *ac a fedyddier, a ſydd cadwedig; eithr y neb ni chredo, a gondemnir.* A Luc. 24. 46. 47. [*felly yr oedd raid i* Griſt *ddioddef, a chyfodi o feirw y trydydd dydd: a phregethu edifeirwch* (yr hyn yw troedigaeth) *a ma-*

ddeuant pechodau yn ei enw ef, ymmlhith yr holl genhedloedd.] Ar Act. 5. 30, 31. *Duw ein tadau ni a gyfododd i ſynu Jeſu, yr hwn a laddaſoch chwi, ac a groeſhoeliaſoch, hwn a dderchafodd* Duw *ai ddehulaw, yn dwyſog, ac yn Jachawdwr, i roddi edifeirwch i Iſrael a maddeuant pechodau.* Ar Act. 13. 38, 39. *Am hynny, bydded hyſpys i chwi, Ha wyr frodyr, Mai trwi y hwn yr ydis yn pregethu-i chwi faddeuant pechodau; a thrwy hwny cyfiawn-heir pob un ſydd yn credu, oddiwrth yr holl bethau, y rhai ni allech drwy gyfraith Moſes gael eich cyfiawnhau oddiwrthynt.* A rhag i chwi dybied fod yn cynnyg hyn yma yn unig ir Juddewon, edrychwch Gal. 6. 15. *Canys yn Ghriſt Jeſu ni ddichon Enwaediad ddim, na dienwaediad, ond creadur newydd.* A Luc. 14. 17. [*Deuwch, canys weithian y mae pob pechyn barodd.*] ar adn. 23, 24.

Chwi a welwch erbyn hyn fod yn gorchymyn i ni gynnyg Bywyd yw'ch bawb oll, a mynegi i chwi oddiwrth Dduw y gellwch chwi ſyw os trowch.

Dyma lle gellwch chwi yn ddienbyd ymddiried am eich eneidiau: Canys Cariad Duw yw ffynnon y cynnygiadhwn, *Jo.* 3. 16. a gwaed mab Duw ai pwrcaſodd: ffyddlonder a gwirionedd Duw a ymrwymodd i wneuthur yr addewid yn da. Gwyrthiau aſeliaſant i ſynu y gwirionedd o hono: Pregethwyr a anſonir trwy'r byd iw gyhoeddi; Y Sacramentau a ordeiniwyd ac a arferir o ran parchus oſod allan y drugared a gynnygir ir ſawl ai derbyniant: Ar yſpryd Glân ſydd yn agor y galon iw chroeſawn; ar efe ei hun yw ernes y cyflawn feddiant: yn gymmaint a bôd y gwirionedd o hyn yn ddiddadl, y geil y gwaethaf o honoch, a phob un o honoch os gwnewch ond dychwelyd, fod yn gadwedic.

Diau os mynnwch chwi goelio y byddwch gadwedic heb *Droedigaeth*, ych bod chwi yn coelio celwydd, a phe pregethwn minnau hynny i chwi, mi a bregethwn anwir. Nid credu i Dduw oedd hyn, ond ir Cythraul ac ich calonnau twyllodrus eich hunain. Mae gan Dduw ei Addewid o Einioes, *a chan Ddiafol ei addewid o Einioes: Addewid Duw yw* [*Dychwelwch a byw fyddwch*] Addewid Diafol yw [Chwi a gewch fyw *pa un bynac a wneloch ai troi ai peidio*] Gair Duw fel y dangoſais yw'ch yw, [*Oddieithr eich troi chwi, ach gwneuthur fel plant bychain, nid ewch ddim i mewn i deyrnas nefoedd.* Mat. 18, 3. *Oddieithr geni dyn drachefn* nid dichon efe fyned i mewn i deyrnas Dduw *Joan.* 3. 3, 5. *Heb ſanctiddrwydd ni chaiff neb weled yr Arglwydd,* Heb. 12. 14.] Gair diafol yw [*Chwi a ellwch fod yn gadwedic heb eich geni drachefn a throi; Chwi a ellwch fod yn dda ddigon heb fod yn ſanctaidd: Nid yw Duw ond eich dychrynnu chwi; Mae efe yn drugaroccach nag y gwnelo fal y mae 'n dywedyd, efe a fydd i chwi yn well nai air.*] Ac yſywaeth, mae 'y rhan fwyaf or byd yn credu 'r gair hwn o eiddo 'r Cythraul o flaen gair Duw. Yn yr un môd ac y daeth ein pechod an trueni ir byd. Duw a ddiwedodd wrth ein rhieni gynt [*Os bwytewch chwi a ſyddwch feirw*] Ar Cythraul ai gwrthetyb, gan ddywedyd [*ni byddwch feirw ddim*] Ar wraig a goeliodd y Cythraul oflaen Duw. Felly ymae 'r Arglwydd yr awron yn dywedyd [*Trowch neu meirw ſyddwch*] ar Cythraul ſy 'n dywedyd [*Ni byddwch feirw ddim, os gwnewch cymmaint a llefain ar Dduw am drugaredd ar y diwedd, a rhoi heibio weithredindau 'r pechod, pryd nas gallech moi weithredu ddim yn hwy.*] A dyma 'r gair y mae 'r byd yn ei gredu. Oh yſgelerder aneſgorol! Credu diafol oflaen Duw.

Ac er hyn nid dyna 'r peth gwaethaf; hwy a alwant hyn trwy gabledd Credu ac ymddiried yn Nuw: yr hwn a oſodant yn rhith Satan, yr hwn oedd gelwyddog or dechreuad a phan fônt yn coelio fod gair *Duw* 'n gelwyddog, galwant hyn ymddiried yn Nuw, a dywedant eu bôd yn credu yntho, ac yn hyderu arno am iechydwriaeth. Pa le y dywedodd Duw er ioed y caiff y diadgenhedledic annychweledic, anſancteiddiedic ſôd yn gadwedic? Dangoſwch y cyfryw air o fewn yr yſcrythur herr i chwi os medrwch? Pa beth! hwn yw gair y Cythraul, ai gredu, yw credu 'r Cythraul, ar pechod a elwir yn farhredic Rhyfyc: Ac a ydych chwi yn galw hyn Credu ac ymddiried yn Nuw? Mae digon yngair Duw i gyſſuro a nerthu calonnau y *Sancteiddiedic*: ond nid oes air i nerthu dwylaw annwieldeb, nac nac i roddi i ddynion y gobaith lleiaf o fod yn gadwedic, oni byddant byth wedi eu ſancteiddio.

Eithr

D David Jones of [illegible]

Eithr os chwi a drowch a dyfod i ffordd Trugaredd, mae trugaredd yr Arglwydd yn barod ich croeſawu. Ymddiriedwch gan hynny yn Nuw am Jechydwriaeth, yn hyf ac yn hyderus, Canys efe a ymrwymodd trwy ei air ar eich cadw chwi, Ni bydd efe Tâd i neb ond iw blant, ac ni cheidw efe neb ond y rhai a ymwrthodant ar byd, ar Cythraul ag ar cnawd, ac a ddeuant i mewn iw deulu ef i fôd yn aelodau iw fab, ac i gael cymmundeb ai Sainct. Eithr oni ddeuant i mewn, arnynt hwy y mae: Mae ei ddorau ef yn agored: Nid yw ef yn attal neb: Ni anfonodd efe er ioedd y fâth gennadwri a hon at neb o honoch. [*Mae hi weithian yn rhywyr: ni dderbyniafi mhonof er i ti Droi.*] mhonol Efe a allaſai wneuthur felly, ac heb wneuthur cam a chwi: Ond ni wnaeth efe; Ac nid yw yn gwneuthur hyd y dydd heddyw. [Mae ef yn oeſtadol yn barod i'ch derbyn, pettech chwi ond parod i Droi yn ddiffuant ac a'ch holl galonnau. A llawnder y gwirionedd yma a ymddengus etto ymhellach yn y ddwy Athrawaeth ſy'n canlyn, at y rhai gan hynny yr âfi rhagof yn y man neſaf, cyn ym wneuthur dim Defnydd o hyn ymhellach.

Defnydd.

Athr. 3. M*Ae Duw yn ymhoffi yn Nhroedigaeth ac Jechydwriaeth dynion: ond nid yn eu marwolaeth au damnedigaeth: Gwell gantho Droi o honynt a Byw, na myned rhagddynt a Meirw.*

YN gyntaf mi a ddyſgaf pa fodd y mae i chwi ddeall hyn: ac yno mi a eglurhâf i chwi Y gwirionedd o hono.

Ac am y cyntaf, rhaid i chwi ddalſulw ar y pethau hyn a ganlyn.

1. *Syml ewyllyſgarwch neu fodlonrwydd.* Yw prif weithred yr Ewyllys yn canlyn *Syml Amgyffrediad y dealldwriaeth* cyn iddo fyned ymlaen i gyffelybu pethau ynghyd. Eithr gwaith yr Ewyllys yn dewis ſydd weithred ddylynawl, ac yn rhoi rhag-argoel o Braithic waith y Deall yn cyffelybu: ar ddwy weithred hyn a allant fôd ai tynfa at nôdau gwrthwynebol, heb ronyn o fai yn y Dyn.

2. Geill amryw raddau fod o ewyllyſgarwch ddiffuant. Rhai pethau yr wyfi yn ei hewyllyſio cymmhelled, ac y gwnelwyf gymmaint oll ac a allwyf o ran eu cyflowni. A

rhai pethau yr wyfi yn wir fodlon i arall iw gwneuthur, pan nas gwnelwyfi er hynny cymmaint oll ar a allwyfiw dwyn hwynt i ben, gan fôd gennyf ſagad o reſymmau im hannog oddiwrth hynny; er i mi wneuthur er hynny y cwbl oll ar ſydd yn perthyn i mi ei gwneuthur.

3. Ewyllys Rheolwr, fel y mae 'n rheolwr, a amlygir yn gnewuthur ac yn cyflowni Cyfreîthiau: Eithr ewyllys gwr yn ei ſyml anianawl amgyffred, neu megis Arglwydd perpheith-lawn ar yr eiddo, a amlygir wrth chwennych neu ddeongli digwyddiadau.

4. Ewyllys Rheolwr megis Goſodwr-cyfraith ſydd yn gyntaf ac yn bennaf ar ufyddhau iw gyfraith, ac nid ar goſpi neb mewn ûn môdd, ond yn unig trwy ragſwrw nad ufydd haont iw eirchion ef Eithr ewyllys Rheolwr, megis Barnwr, ſydd yn bwrw fôd y gyfraith naill ai gwedi ei chadw neu ei thorri eiſoes, ac am hynny y mae'n ymroi i wobrwyo neu ei goſpi yn ôl hynny.

Gwedi i mi ddodi i chwi y doſparthiadau anhepcor hyn, mi ai cymhwyſaſ hwynt yn y man neſaf ac y matter mewn-llaw, yn y traethiadau hyn ſy'n canlyn.

1. Mae yn Nrych y gair ar creaduriaid fod yn rhaid i ni adnabod Duw yn y bywyd hwn; ac felly yn ôl natturiaeth Dyn, yr ydym ni yn cyfrif iddo efe ddeall ac ewyllys, gan ſymmud y maith bob am herpheithrwydd ar a allom, o herwydd nad ydym ni yn amgyrraedd dim gorwch ddychymygion pendant am dano ef.

2. Ac ar yr unrhyw arddelion yr ydym ni (gyda 'r yſcrythur) yn gwneuthur dosparth rhwng gweithrediadau ewyllys Duw, megis gwahanrhedawl oddiwrth berthynaſau y cyferbynniadau, er eu bôd o ran hanfod Duw oll yn ûn.

3. Ac yn hyfach, o herwydd pan ſonniom am Griſt, mae gennym arddel ychwaneg i hynny oddiwrth ei ddynawl anian ef.

4. Ac fal hyn y dywedwn fôd Syml fodlonrwydd, ewyllys neu gariad Duw at bob dim oll ar ſydd dda wrth naturiaeth neu yn ſoeſawl, yn ôl natur neu râdd ei ddaioni ef. Ac felly y mae efe yn ymhoſſi yn nrhoedigaeth ac iechydwriaeth pawb, yr hyn er hynny ni ddaw bych i ben.

5. A Duw megis Rheolwr a Deddfwr y byd ſydd gantho ewyllys gweithiawl o ran eu hiechydwriaeth hwynt, cym mhelled a gwneuthur iddynt râd *weithred Hyrôdd* o Griſt ac o ſywyd, ac act o Ebargoſiad am eu holl bechodau hwynt, trwy na bo iddynt ei wrthod yn anniolchgar; A gorchymmyn iw Gennadon gynnyg y Rhôdd yma ir holl ſyd, ai perſwadio iw derbyn: ac felly y mae efe megis Rhoddwr-cyfraith ac Addewidiwr yn gwneuthur cymmaint oll ar ſydd berthynol iddo efe iw wneuthur o ran eu hiechydwriaeth hwynt.

6. Ond, er hyn mae efe megis Goſcdwr-cyfraith yn bwriadu y cânt hwy feirw oni throant. Ac megis Barnwr, pan elo dydd grâs heibio, efe a gyflawna ei Ordinhâd honno.

7. Yn gymmaint ai fod ef fel hyn yn ddiffuant yn ewyllyſio Troedigaeth y rhai ni Throir byth, eithr nid megis Arglwydd Cyflawn-gwbl, a Llwyr-fydd cyflawn-rym, na chwaith megis peth y mae efe yn ddi-os ar fedr dyfod o hono i ben, neu y mae efe yn ymrwymo ei holl allu ar ei gyflawni. Mae y 'ngallu y Tywyſog oſod gwiliadwriaeth ar lofrudd i wilied rhag iddo efe lâdd na chael chwaith moi grogi. Onid os paid efe a hyn, ar reſwm da; heb wneuthur dim ond anſon at eu ddeiliaid ai rhybuddio ac ymymbil a hwy er na bônt lofruddion, gobeithio y geill ef ddywedyd yn hyddi na ſynnai efe iddynt lâdd a chael eu crogi; nid yw efe yn ymhoffi yn hynny; ond yn hytrach ar iddynt beidio a byw. Ac os gwneiff ef fwy er rhai, ar ryw reſwm enwedigol, nid yw ef rwym i wneuthur felly a phawb.

Geill y Brenin ddywedyd yn hyddla wrth holl Lofruddion a lladron y wlâd [*Nid wyfi yn ymhoffi yn eich marwolaeth, ond yn hyttrach ar gadw o honoch fy nghyfreithiau a byw: Eithr oni wnewch Mae yn fi mryd cael o bawb o honoch feirw.*] Geill y barnwr ddywedyd am wir wrth y Lleidr neu 'r Lloffrudd [*Och ddyn, nid wyfi yn ym hoffi yn dy farwolaeth di, gwell fuaſai gennyfi gadw o honof y gyfraith, ac achub dy hoedl: Ond gan weled nas gwner, rhaid i mi dy gondemnio, neu mi a fyddwn anghyfiawn.*]

felly er nadyw Duw yn ymhoffi yn eich.

Damnedigaeth,ac am hynny yn eich galw i ddychwelyd a byw, etto mae efe yn ymhyfrydu yn Eglurhâd ei Gyfiownder ei hûn, a Chwblhâd ei gyfreithiau,ac am hynny mae efe er hyn ei gyd yn bwri adu yn hollawl oni ddychwelwch chwi,y cewch ei'ch Damnio. Petrau Dduw mor gwbl yn erbyn marwolaeth yr annuwiol a bod yn ymroi i wneuthur cymmaint oll ar a fedro iw lluddias, yno ni byddai neb Damnedig yn gymmaint a bôd Criſt yn dywedyd i chwi mai ychydig a fydd cadwedic. Eithr Duw ſydd cyn belled yn erbyn eich damnedigaeth, oc y dyſc ef chwi, ach rhybyddio a gosod gar eich bronnau einioes ac angeu, a chynnig i chwi ei'h dewis, a gorchymyn iw Weinidogion,erfyn na ddamnioch chwi nihonoch eich hunain, ond derbyn ei drugaredd ef, ac felly ich gadael yn ddieſcus. Eithr os hyn ni waſanaetha, ac os byddwch etto heb ddychwelyd, mae efe ai fryd ar eic'h Damnedigaeth ac a orchmynodd i ni ddywelyd wrthych yn ei enw ef, *Adn.*8. *Ti anuuwiol gan farw a fyddi farw.* Ac ni wnaeth Criſt fawr lai nai dyngu drachefn a thrachefn, *Ac yn wir; yn wir oddieithr eich troi, a'ch geni drachefn ni ddichon i chwi fyned i mewn i deirnas nefoedd*, *Mat*. 18. 3. *Jo*. 3. 3. Deliwch ſulw, ei fôd ef yn dywedyd (*ni ddichon i chwi*) nid gwiw gobethio am dano, ac ofer yw breuddwydio fôd Duw yn fodlon iddo, am ei fôd yn beth ni ddichon mor bôd, Ar un gair, gan hynny chwi a welwch yſtyriaeth y teſtyn, nad yw Duw, mawr Oſodwr-cyfraith y byd yn ymhoffi dim ym marwolaeth yr annuwiol, ond ar iddynt Droi a byw: er iddo fwriadu er hynny na chaiff neb fyw ond y rhai a droant, ai fôd megis Barnwr yn ymhoffi mewn Cyfiawnder ac yn eglurhau ei gaſineb ir pechod, ernad iw, yn eu trueni yr hwn a ddygaſant hwy arnynt eu hunain, oi yſtyried yntho ei hun.

2. Ac am Reſymau y pwngc, myfi a fyddaf byrr ynthynt o herwydd fy mod tybied eich bôd yn hyyn rwydd yn ei credu ymbarod.

1. Fe eill graſuſol naturiaeth Duw ar a gyhoeddedir yn, *Ex.* 34. 6. ar 20. 6. ac yn aml mewn lleoedd eraill, eich ſicerhau chwi o hyn, nad yw efe yn ymhoffi yn eich marwolaeth.

2. Pe [illegible] Dduw yn ymhoffi yn eich marwolaeth yn fwy nag yn eich troedigaeth ach bywyd, ni buaſei efe cyn fynyched yn ei air yn gorchymyn i chwi droi; Ni wnaethai efe i chwi mor cyfryw addewidion o fywyd, os gwnewch cymmaint a throi; Ni buaſei efe yn eich perſwadio i hynny trwy gyniſer o reſymau, mae trefn yr Efengyl yn profi 'r pwngc.

3. Ai Gommiſſiwn yr hwn a ddodes ef i weinidogion yr Efengyl, ſydd yn profi hyn yn helaeth. Pe buaſei Dduw yn ymhoffi mwy yn dy ddamnedigaeth, nac yn dy droedigaeth ach iechydwriaeth, ni buaſei efe er i oed yn peri i ni gynnyg i chwi drugaredd, a dyſcu i chwi ffordd y bywyd ar gy-

oedd ac or neulltu, ac ymbil ac erſyn arnwch a droi a byw; ach gwneuthur yn gydnabydus y'ch pechodau, a dangos i chwi eich perygl arm mlaen llaw, a gwneuthur cymmaint oll ar ſydd boſſibl i ni ei wneuthur o ran eich troedigaeth, a pharhau yn ymmyneddus yn gwneuthur felly, er i ni gael ein caſau neu ein hamherchi am ein poen: A fuaſei Dduw yn gwneuthur hyn, ac yn trefnu ei Ordinhadau er daioni i chwi, pe buaſei efe yn ymhoffi yn eich marwolaeth?

4. Fe brofir hefyd wrth drefn ei Ragluniaethu ef ped ſuaſei gwell gan Dduw eich bôd yn ddamnedig nac yn ddychweledig a chadwedig, ni buaſei efe yn taro ym mhlaid ei Air trwy ei weithredoedd, ac yn eich denu atto ei hûn trwy ei ddirionder beunyddol, ac yn rhoddi i chwi holl drugareddau y bywyd hwn, y rhai ydynt foddion *i'ch tywys chwi i edifeirwch*, *Rhuf*. 2. 4. a'ch dwyn cyn fynyched tan ei wialen, i beri i chwi bwyllo: ni oſodai efe cynniſer o ſiamplau gar bron eich llygaid: ni ddiſgwiliaſei chwaith wrthych o ddydd i ddydd, ac o flwyddyn i flwyddyn. Nid yw y rhai hyn arwyddion o un yn ymhoffi yn eich marwolaeth. Pe buaſei hôff gantho hyn, hawſed y gallaſei efe dy gael yn Uffern er ys talm. fynyched y gallaſei efe cynlwyn dy gipio di ymaith ynghanolion dy bechodau; a rhegen neu lw neu gelwydd yn dy enau, yn dy anwybodaeth a'th falchder a'th anlladrwydd: y pryd y bûoſt di ddiwaethaf yn dy feddwdod neu yn ddiwaethaf yn gwatwor [illegible] Duw, hawſed y gallaſai efe attal dy chwyth, a'th ſobreiddio mewn byd arall? Och, leied

peth ſyddei ir hollalluog Arglwydd reoli tafod y cablwr mwyaf halogaidd, a rhwymo dwylaw yr erlidiwr mileiniaf, neu oſtegi cynddaredd y chwerwaf oi elynion a gwneuthur iddynt wybodd nad ydynt ond pryſedach? Pettai efe ond gwgu arnat ti a ddiferit ith fedd! Pe rhoddei efe awdurdod i ûn oi Angylion i fyned a difetha deng mil o bechaduriaid gynted y gwneid hynny, hawſed y medr efe dy ſwrw ar dy wely o nychod a pheri i ti orwedd yno yn rhno gan ofid a gwneuthur i ti fwytaf y geiriau o wradwydd y rhai a adroddaiſt dy yn erbyn ei weiſion, ei air, ei addoliad ai ffyrdd ſancteiddlân ef! ei gwneuthur yt anfon i erfyn gweddiau y cyfryw rai ac a ddirmygaiſt yn dy ryfyg! hawſed y medr ef oſod dy gnawd tan ofidiau a gwewyr ai wneuthur yn rhy-gwan i gynal dy enaid, ai wneuthur yn ffieddiach na thom y ddaiar. Y cnawd yna yr hwn fôdd raid iddo yn awr gael yr hyn y mae yn ei hoffi ac ni waſanaethai moi anfodloni ef pe rhân ac anfodloni Duw: Oedd rhaid yw porthi ei ſwmpwy ef mewn bwydydd diod a dillad, beth bynnag a ddywedo Duw ir gwrthwyneb: b y ſured yr yſau ſy-gylon Duw d! Pan oeddyt ti yn dy wyn yn amddiffin dy bechodau, ac yn cwerylu ar ſawl a fynnaſent dy dynny di oddiwrthynt, ac yn dangos dy angaſrwydd yn erbyn yr argyoeddwr, ac yn dadleu tros weithredoedd y tywyllwch hawſed y gallaſei ef dy gippio di ymmaith mewn mynudyn, ath oſod gar bron ei f[illegible] ofnadwy, lle cei [illegible] weled mynydd fyr ddiwn o Angylion gogoneddus yn ſefyll gar bron ei orſedd faingc; A thithau gwedi dy alw yno i ddadlau ddadl, ac i ofyn i ti, *Pa beth ſydd gennyt yn awr iw lefaru yn erbyn dy Greawdwr, ei wirionedd, ei weiſion, ai ffyrdd ſanctaidd? dadlau dy ddadl yn awr. a gwna o honi or eu ac a ellych: beth a fedri di ddywedyd yn awr i eſcuſodi dy bechod? dyro gyfrif yn awr oth fydolrwydd ath fuchedd gnawdol, oth amſer or holl drugareddau a gefaiſt.* Ah pa wedd y toddei dy galon yſtyfnig ac yr iſelid dy olygon beilchion! ac y glaſai dy wyneb pryd, ac y troid dy ddewr eiriau yn fud diſtawrwydd neu yn oernad ofnadwy, pettau Dduw ond dy oſod fal hyn gar bron ei orſedd faingc, a dadlau a thi ei gwyn ei hun yr hwn y darfu i ti yma ddadlau mor yſgeler iw erbyn! hawſed y gall efe pan fynno ddywedyd wrth dy enaid euog [*Tyred ymmaith ac na bydded yt fyw mwyach yn y cnawd yna hyd yr adgyfodiad*] nid allai moi wrthwynebu. Gair oi enau ef a dynnai ymaith bwys dy einioes breſennol, ac yno dy holl ddoniau ath nerthoedd a ſafent heb yſgogi: Ac os dywaid efe wrthyt [*Na bydded yt fyw yn hwy. neu bydd fyw yn Vffern*] nid ellit nad vfyddheit.

Eithr ni wnaeth *Duw* ddim or rhai hyn etto, ond efe a gyd-ddygodd a thi yn ymyneddus, ac ath gynhaliodd yn drugarog, ac a roddodd i ti yr anadl hwnnw a anedlaiſt di yn ei erbyn ef: Ac a roddodd i ti y trugareddau hynny a aberthaiſt di ith gnawd, ac a gyfrannodd i ti y lluniaeth hwnnw a weriaiſt di i fodloni dy gêg wangcus; efe a roddes i ti bob munudyn or amſer hwnnw a ddifrodaiſt mewn ſegurud neu feddwdod neu fydol-faſnach: ac onid yw yr holl ymmynedd, ar drugaredd han yn dangos na chwenychodd efe moch ddamnedigaeth? A eill y lluſern loſgi heb olew? A eill eich teiau ſefyll heb y ddaiar iw cynnal? Cyſtadl ag y gellwch chwithau fyw ûn-awr heb Dduw ich cynnal. A phaham y cynhaliodd ef dy einioes di cyhyd, ond i edrych pa bryd yr yſtyrit ffolineb dy ffyrdd, ac y dychwelit a byw? A ddyru neb or gwir waith oddef arfau yn nwylaw ei elyn iw wrthwynebu? Neu a ddeill ef y ganwyll i lofrudd ar ſydd yn lladd ei blant ef, neu i ſegurwâs a chwaratho neu a gyſgo hyd yr amſer. Diau mai i edrych a ddychwelidi or diwedd a byw, y diſgwiliodd Duw cyhyd wrthyt.

5. Fe a brofir ymhellach trwy ddioddefiadau ei fab: Nad yw Duw yn ymhoffi ym marwolaeth yr annuwiol: A brynaſei efe hwynt mor brid oddiwrth farwolaeth? A baraſei efe i Angylion a dynion ſynnû oblegyd ei ymoſtyngiad? A faſei Dduw yn preſwylio mewn cnawd, ac yn dyfod mewn agwedd gwâs, a chymeryd Dyndod ynghyd a'r Duwdod yn un perſon, ac a faſei Griſt yn byw bywyd o ddioddefiadaû ac yn marw o farwolaeth felltigedig tros bechaduriaid, ped faſei: gwell gantho ymhoffi yn eu marwolaeth hwynt? Bwriwch i chwi ei weled ef mor bryſur yn pregethu ac yn iachau hwynt, fel y cewch ef ym, *Mar.* 3.21.

neu cyhyd yn ymprydio, megis yn, *Mat.* 4 neu ar hyd y nôs yn gweddio megis yn *Luc.* 6. 12. neu yn gweddio ar deſnynnau gwaed yn difern oddiwrtho yn lle chwys, megis *Luc.* 22. 44. neu yngodef marwolaeth felltigedig ar y groes, ac yn tywallt allan ei enaid megis aberth tros ein pechodau ni; A dybiech chwi fod y rhai hyn yn arwyddion o ûn yn ymhyfrydû ym marwolaeth yr annuwiol?

Na feddyliwch chwaith wneuthur y peth yn llai trwy ddywedyd fôd hyn yn ûnig tros ei etholedigion. Canys dy bechod di ydoedd, a pechodd yr holl fyd ai bwys ar ein Pryniawdwr, ai aberth ai iawn ef ſydd ddigonol tros bawb, ai ffrwythau ef a gynygir ir nail yn gyſtal ar llall. Eithr gwir yw, na bu er ioed ei amcan nai fryd ef ar bardynu na chadw neb ar na ddychwelei trwy ffydd ac edifeirwch. Pe gwelſych chwi ef ai glywed yn wylo ac yn gryddfannû oblegyd cyflwr pobl anufydd anedifeiriol, *Luc.* 19. 41. 42. ac yn cwyno rhag eu hyſtyfnigrwydd hwynt, megis, *Mat.* 23. 37. *Jeruſalem, Jeruſalem, pa ſawl gwaith y mynnaſwn gaſclu dy blant ynghyd, megis y caſel iâr ei chywion tan ei hadenydd ac nis mynnech* ? neu pe gwelſych ef ai glywed ar y groes yn gweddio taos ei erlidwyr [*O Dâd madden iddynt canys nis gwyddant beth y maentyni wneuthur*] a faſech chwi yn ammau i fôd ef yn ymhyfrydu ym marwolaeth yr annuwiol, ie y ſawl ydynt golledig trwy eu gwirfodd anghrediniaeth? Pan ddarfu i Dduw felly garu (*nid caru yn unig, ond felly garu*) *y byd, fel y rhoddodd efe ei ûnig-anedig fab, fel na choller pwy bynnag a gredo ynddo ef* (trwi ffydd effeithiawl) onid caffael o honaw fywyd tragywyddol mi a dy bygwn wrth hyn ddarfod iddo ef brofi yn erbyn enllib dynion a chythreiliaid nad yw efe yn ymhoffi ym marwolaeth yr annuwiol, ond yn hytrach ar iddynt **Droi** a **Byw**.

6. Yn olaf, os hyn oll ni fodlona mhonoch etto, cymerwch ei Air ef yr hwn yn oreu a wyr ei feddwl ef ei hûn neu or hyn lleiaf coeliwch ei lw ef: **Eithr hyn ſydd yn fy arwain at y bedwaredd Athrawiaeth.**

Athr. 4. *YR Arglwydd a ſiccraodd i ni trwy ei lw, nad yw efe yn ymhoffi ym marwolaeth yr annuwiol, ond ar iddo Droi a Byw: fel y gallai efe adel dyn heb eſcus yn y byd i ammau y gwirionedd o hynny.*

OS meiddiwch chwi ammau ei air, gobeithio na lefaſwch chwi ammau moi lw ef. Megis ac y darfu i Griſt yn ddifrifddwys dyſtiolaethu na ddichon y diadgenhedledig ar annychweledig fyned i mewn i deyrnas nefoedd *Mat.* 18.3. *Jo.* 3.3. felly y tyngodd Duw nad yw efe yn ymhoffi yn eu marwolaeth hwynt ond yn eu Troedigaeth ai Bywyd. Ac megis y dywaid yr Apoſtl, *Heb.* 6. 13, 16, 17, 18. *Oblegyd na allei dyngu i neb oedd fwy, medd eſe, fel mai byw fi, &c. Canys dynion yn wir ſydd yn tyngu i un a fo mwy; a llw er ſiccrwydd ſydd derſyn iddynt ar bob ymryſon. yn yr hyn, Duw yn ewyllyſio yn helaethach ddangos i etifeddion yr addewid ddianwadalwch ei gyngor ef, a gyfryngodd trwi lw: fel trwy ddau beth dianwadal, yn y rhai yr oed yw ammhoſibl i Dduw fôd yn gelwyddog y gallem gael cyſſur cryf, y rhai a ffoeſom i gymmeryd gafael yn y gobaith a oſodwyd on blaen, yr hwn ſydd gennym megis angor yr enaid, yn ddiogel ac in ſiccr.* Os oes neb ar na fedr ddwyn y gwirionedd yma i gytûno ac Athrawiaeth Rhagordinhâd, neu weithredawl ddamnedigaeth yr annuwiol, yr hyn yw, ei anwy bodaeth efe ei hunan: Nid oes gan hynny gantho ddim eſcus gwedi i ado i wadu neu i ammau gwirionedd y pwngc ſydd mewn llaw: Canys hyn a ſicchawyd trwy lw Duw, ac am hynny ni ddylid moi wyr dynny iw ddwyn at byngciau eraill; Eithr pyngciau amheûs ſydd raid i'r ddwyn yn hytrach atto ef, ag y mau yn rhaid credu fod ſiccr wirioneddau yn cytuno ag ef, er nad eill ein menyddiau beiſion ni ond prin dirnad y cytundeb.

YR wyſi yn awr yn atolwg i ti yr hwn wyt bechadur annychweledic ar a wyt yn clywed y geiriau hyn, ar i ti fy fyrio ychydic ar yr Athrawiaethau a grybwyllwyd or blaen; ath yſtyried dy hûn tros ei cyd, pwy yw yr hwn ſydd yn ymhyfrydu yn dy bechod ath ddamnedigaeth? Diammau nad Duw: Efe oi ran ei hun a dyngodd nad yw yn ymhoffi yntho. Ac mi a wn nad rhyngu bôdd iddo ef yr ydych chwithau yn i ſwriadu wrth hynny Ni leſeſwch chwi ddywedyd, eich bod yn yfed ac yn tyngu, ac yn eſceuluſo dyledſwyddau ſanctaidd, ac yn ddiffoddyd cynhyrfiadau yr Yſpryd, i ryngu bodd Duw. Hynny oedd cymmaint a phe cablech chwi y Tywyſog a thorri ei gyfreithiau, a dywedyd wneuthur o honoch hyn oll i ryngu bodd iddo.

Pwy gan hynny ſydd yn ymhoffi yn eich pechod ach marwolaeth? Nid oes neb ar ſy'n dwyn delw Dduw arno: Am fod yn rhaid iddynt hwy fod or ûn feddwl ac ef. fe ai gwyr Duw nad yw ond pleſer bychan ich Athrawon ffyddlon, eich gweled yn gwaſaneuthu eich gelyn marwol, ac ynfyd anturio eich cyflwr tragywyddoll, a rhedeg yn wallgofus i fflammau Vffern. Nid oes ond pleſer bychan iddynt hwy weled ar eich eneidiau (yn yr effeithiau gerwin) y cyfryw ddallineb a chalon gledwch a diofalwch a rhyfyg, y cyfryw yſtyfnigrwydd mewn drygioni, y cyfryw ddrwg-athrylith, a chyndynrwydd yn erbyn ffyrdd bywyd a heddwch. Hwy a wyddant mai nodau angau a digofaint Duw yw y rhai hyn, ac hwy a wyddant allan o Air Duw pa ddilen, ſydd debyg i ddyfod iddynt: Ac am hynny nid yw hoffach a rongn ganthynt chwi, na chan Phyſygwr tyner weled nodau'r pla yn torri allan ar y clâf. Och ni ragweled eich poenydiau tragywyddol, ac nas gwyddom pa fodd iw rhagflaenu; gweled negoſed ydych at Vffern, ac na fedrwn beri i chwi ei goelio, nai yſtyried! gweled hawſed, ſiccr ed y gellych ddiaingc pe gwyddem pa fodd ich gwneuthur yn ewyllyſgar decced ydych am iechydwriaeth dragywyddol, pe gwnaeth ond Troi a gnewthur eich gorau, ai wneuthur yn ofal a gorchwyl eich einioes.- Eithr nis gwnewch chwi mhono; pettau am ein heinioes, ni fedrwn ni moch perſwadio iddo. Aſtudio yr ydym ddydd a nôs beth i ddywedyd wrthych, ar a allo eich argyoeddi a'ch perſwadio ac etto mae heb ei wneuthur. Yr ydym ni yn goſod gair Duw gar eich bronnau, ac yn dangos i chwi hyd yn oed y bennod ar adnod lle mae yn ſcrifennedic nas gellwch fôd yn gadwedig oddieithr i chwi ddychwelyd; Ac er hyn yr ydym ni yn gadael y rhan fwyaf o honoch fel y caffom chwi: Gobeithio yr ydym y credwch Air Duw er na credoch mo'n Gair ni; ac y gwnewch gyfrif o hono pan dangoſom i chwi ſcrythur eglur am dáno: Ond yr ydym yn gobeithio yn ofer, ac yn

llafu

llaſurio yn ofer, o ran ûn iachawl gyfnewidiad ar eich calonnau. Ac a ydych chwi yn tybied fôd hyn yn beth hyfryd gennym ni? Llawer gwaith y gorfydd arnom mewn gweddi ddirgel gwyno wrth. Dduw a chalonnau trymion. [*Och Arglwydd, ni a lefaraſom wrthynt yn dy enw, eithr ni wnaethant gyfrif o honom; mynegaſom iddynt yr hyn yr wyt ti yn i beri i ni fynegi iddynt ynghylch embydrwydd ſtât annychweledic, ond ni choeliant mhonom ni. Ni a fynegaſom iddynt ddarfod i ti dyſtiolaethu; nad oes heddwch ir annuwiol*, Eſay. 57. 21. *Eithr prin y coelia y gwaethaf o honynt oll eu bod yn annuwiol. Nyni a ddangoſaſom dy Air lle y dywedaiſt, os byw fyddant yn ôl y cnawd, meirw a fyddant*, Rhuf. 8. 13. *Gnd maent yn dywedyd y credant ynot. pan na choeliant mhonot; ac yr ymddiriedant ynot, pryd na roddaut goel ar dy Air, ar pryd y bônt yn gobeithio nad yw bygythion dy an yn wir, ac er hynny hwy a alwant hyn gobeithio yn Nuw: Ac er i ni ddangos iddynt pa le y dywedaiſt, pan fyddo marw dyn drygionus, fe a ddarfu am ei obaith ef: etto ni fedrwn ni moi perſwadio oddiwrth eu gobaith twyllodrus*, Dih. 11. 7. *yr ydym ni yn mynegi iddynt pa wael-beth anfyddiol yw pechod; eithr maent hwy yn ei hoffi ac am hynny nis ymadawent ac ef. Yr ydym ni yn minegi iddynt ddrytted y maent yn prynny eu pheſer yma; a pha dâl ſydd yn rhaid*

rhaid iddynt roddi am dano mewn poenyd tragywyddol, ac hwy a ymſendithiant ac ni choeliant mhono, ond a wnant megis ac y gwna y rhan fwyaf, ac o herwydd bód Duw 'n drugarog, ni chredant mhono, ond a anturiant eu heneidiau, doed a ddelo; Yr ydym ni yn mynegi iddynt barotted yw 'r Arglwydd iw derbyn, ag nid yw hyn ond peri iddynt oedi eu hedifeirwch, a bod yn hyfach yn eu pechod. Rhai o honynt a ddywedant fod yn eu dryd edifarhau, Eithr maent fyth or un ffunud: a rhai ddywedant, iddynt edifarhau yn barod, pryd nad ydynt etto gwedi dychwelyd oddiwrth eu pechodau. Yr ydym ni yn eu cynghori yr ydym yn ymymbil a hwynt, yr ydym yn cynnyg iddynt, ein cynnhorthwy; ond nid ydym ni yn tyccio. Eithr y ſawl 'oeddynt feddwon ydynt feddwon etto, ar rhai oeddynt nwyfus gnawdol fedd faeth, ydynt felly etto, ar rhai oeddynt fydol, ydynt fydol etto; ar rhai oeddynt anwybodus a beilchion, ac yn tybied yn dda o honynt eu hunain, ydynt felly fyth. Nid oes nemawr o honynt a genfydd ac a gyfaddau eu pechod; a llai o ymwrthyd ag ef. ond ai cyſſurant eu hunain fod pawb yn bechaduriaid, fel pettau heb ddim rhagor rhwng y pechadur dychweledic ar annychweledic. Rhai o honynt ni ddôant yn ein cyfyl pan ydym ni yn ewyllyſcar iw dyſcu hwynt, ond tybied y maent y gwyddant ddigon yn barod, ac nad rhaid iddynt wrth ein haddyſc; A rhai o honynt a'n gwrandawant ac a wnánt eû meddwl, ar rhan fwyaf o honynt ſydd megis dynion meirwon didcimlad, fel pan fynegom iddynt bethau o bechynas tragywydol, in fedrwn ni *gael gair at eu calonnau hwynt. Onid ufyddhuwn ni yddynt a phorthi eu mwmpwy yn bedyddio plant y rhai annuwiol cyndynnaf o honynt a rhoddi iddynt ſwpper yr Arglwyd, a gwneuthur cymmaint oll ar a fynnont, er maint a fytho yn erbyn gair Dduw, hwy an caſânt, ac an difenwant: Ond os dymunwn ni arnynt gyffeſu eu pechodau ac ymwrthod a hwynt, ac achub eu heneidiau, nis gwnânt ddim. Yr ydym ni yn dywedyd iddynt os gwnant ond troi, na naccawn ni mohonynt o un o ordinhadau Duw nac or Bedydd iw plant nac o ſwpper yr Arglwydd iddynt hwythau, eithr ni wrandawant mohonom. Hwy a fynnent i ni anûfyddhau i Dduw a damnio ein eneidiau, ein hunain i ryngu bôdd iddynt hwy, ac etto ni throant a chadw eu heneidiau i ryngu bôdd Duw. Maent yn ddoethach yn eu golwg eu hunain nai hathrawon; gwallgofi y maent, ac yn hyderus yn eu ffyrdd eû hunain, ac er a wnelom, ni fedrwn ni moi newid. Arglwydd, hwn yw cyflwr ein cymydogion trueni; ac nis gallwn ni wrtho: Ni ai gwelwn hwynt ymron diferu i Vffern, ac nis gallwn ni wrtho: Ni a wyddom pe troent hwy yn ddiffuant, y gallent fôd yn gadwedic, eithr ni fedrwn ni moi perſwadio: Pettym ni yn ei erfyn ganthynt ar ein gliniau, ni fedrym moi hannog iw wneuthur. Pettym yn ei erfyn ganthynt trwy ddagrau ni fedrym moi hannog, a pha beth a allem ni ei wneuthur yn ychwaneg?*

Y rhai'n yw 'r cwynion ar gruddfannau y gorfydd ar lawer Gwenidog truan eu gwneuthur. Ac a ydych chwi yn tybied fôd gantho efe ddim pleſer yn hyn? *Ai pleſer iddo*, efe eich gweled yn myned ym mlaen mewn pechod, ac nad allo moch atal! eich gweled mor druein ac nad allo cymmaint a'ch gwneuthur yn deimladwy o hono. Eich gweled yn llawen, pryd nad ydych ſiccr o fôd ûn awr allan o Vffern! feddwl beth ſydd raid yw'ch dioddef, o herwydd na throwch? A meddwl pa fywyd tragwyddol o ogoniant ar a ddirmygwch chwi yn waed wylſt ac a fwriwch ymaith? Pa beth drymmach a ellwch chwi ddwyn ich calonnau, e pha wedd y dychmygwch fodd iw triſtau yn fwy?

Pwy gan hynny yr ydych chwi ynei foddhau trwy eich pechod a'ch marwolaeth? Nid neb o'ch cyfeillion Duwiol deallus: Ochoch mae'n ofid ar eu heneidiau hwynt weled eich trueinî, a llawer gwaith ymaent yn galaru droſoch, pan nad oes gennych ſawr ddiolch iddynt am hynny, a phan nad oes gennych galonnau i alaru eich hunain.

Pwy gan hynny ſydd yn ymhyfrydu yn eich pechod? Neb ond tri gelyn mawrion Duw, ar rhai yr ymwrthodaſoch yn eich Bedydd, ac y troeſoch yn awr o drawſter iw gwaſaneuthu. Y Cythrel yn ddiau ſydd yn ym hyfrydu yn eich pecod ach marwolaeth Cans hyn yw gwir ddiben ei holl brofedigaethau ef. Oherwydd ar hyn ymae efe yn gwilio nôs a dydd; ni ellwch chwi feddwl am fôdd i ryngu bôdd iddo well, na myned rhagoch yn y pechod: Lawened yw pan welo di yn myned ir dafarn neu bechod ar all? ath glywed yn rhegû neu yn tyngu neu ddiſenwi? Lawened yw pan glywo efe di yn difenwi y Gwenidog a geiſiai dy dynny oddiwrth dy becwod, ath gynnorthwyo ith gadw dy hûn? hyn yw ei ddyſyrrwch.

2 Yr annuwiol nhwythau a ymhyfrydant yntho, am ei fod yn cytuno ai naturiaeth hwynt.

3 Ond myfi a wn er hyn ei gyd nad ydych yn bwriadu rhyngu bôdd ir Cythrel pan ydych yn rhyngu ei fôdd: Ond eich Cnawd eich hûn, y gelyn mwyaf a pherycclaf, yr ych yn bwriadu rhyngu bodd iddo. Y Cnawd yw efe, yr hwn a fynnei ei dacclu a phorthi mwythau iddo mewn bwyd, diod a dillad: a fynnei ei foddhau yn eich cyfeillach, ai foddhau mewn molach a bri gyda 'r byd; ai foddhau mewn chwaryddiaeth, trythyllwch a ſeguryd: Hwn yw'r llyngclyn ſy'n llyngcu y cwbl. Hwn yw'r Duw yr ydych yn ei waſaneuthu (Canys yr yſcrythur a ddywaid am y cyfryw, mai eu Duwiau iw eu Boliau, *Phil.* 3. 18.

Eithr attolwg ywch aros ychydig ac yſtyried y peth.

1 Holiad. A ddy lae eich Cnawd gael ei fodloni o flaen ei'ch Gwneuthurwr? A anfodlonwch chwi yr Arglwyd, ac anfodloni eich Athrawon. e'ch cyfeillion Duwiol ac oll i fodloni eich chwantan amfeiliaud ach dymuniadau anianawl? Ai nid yw Duw yn deilwng o fod yn Rheolwr ar eich cnawd? Oni chaiff ef eireoli ef, ni cheidw efe mhono: ni ellwch chwi gyda rheſwm ddiſgwil iddo ei wneuthur.

2 *Ho*, Mae eich cnawd yn fodlō ich pechod

eithr a yw eich cydwybod fodlon? Onid yw hi yn grwgnach och mewn, ac yn dywedyd i chwi weithiau nad yw pob peth yn dda, ac nad yw 'ch cyflwr mor ddiogel ac y dangoſwch ei fôd? Ac oni ddylei eich eneidiau ach cydwybodau gael eu bodloni o flaen y cnawd llygredic yna?

3. Hol Eitht onid ydyw eich cnawd yn darparu hefyd iw anfodlondeb ei hun? Mae efe yn caru yr abwyd, eithr a yw dda, gantho y bâch? Mae 'n caru y ddiod gadarn ar tammeidiau meluſion, mae 'n caru ei eſmwythdra, ai chwareyddiaeth ai loddeſt, mae 'n hoff gantho fôd yn oludog a chael gan ddynion ddywedyd yn dda am dano, a bôd yn rhyw ûn yn y byd. Eithr a yw efe yn caru Mell-tith *Dduw*? A yw hoff gantho dan gyn-nu ſefyll gar bron ei frawdle ef, a chael ei farnu i dân tragwyddol? A yw hôff gantho ei boeni bythoedd gyda 'r Cy-threiliaid? Cymerwch y cabl ynghyd, canys nid oes gwahanieth ar bechod ac Vffern, ond yn ûnig trwy ffydd a chywir ddychwelaid. O, cedwch chwi y mail, mae'n rhaid i chwi gael y llall. Os yw marwolaeth ac Vffern yn hyfryd ganthoch, yno nid rhyfedd os ewch ymlaen mewn pechod, eithr onid ydynt, (fel y mae yn ſiccr gennyf nad ydynt:) ynobeth er hyfryded y pechod, nid yw efe yn talu mor golled o fywyd, tragwyddol? A yw ychydic ddiod neu fwyd neu eſmwythdra a yw têg eiriau pechaduriaid, a yw golud y byd hwn iw b rſio uwch law

llawenydd nefoedd? neu a dalant hwy ddioddef tan tragywydol hawyr, fe ddylid yſtyried y Cweſtiwnau hyn gan bob dyn ar ſydd a rheſwm gantho i yſtyried ac ſydd yn credu fod gantho enaid iw gadw neu iw golli, cyn i chwi ſyned ddim pellach.

Wele mae 'r Arglwydd yn hyn o fan yn tyngu nad ydyw ef yn ymhoffi yn eich marwolaeth, ond yn hytrach ar i chwi Droi a Byw: Os ymlaen yr ewch chwi er hyn, a marw yn hytrach na throi Coſiwch na wnaethoch mo hynny i tyngu bôdd Duw: hynny a fu i fodloni 'r byd ac ich bodloni eich hunain. Ac os dynion ai damnia eu hunain iw bodloni eu hunain, ac a redant i boenydiau didrangc o ran difyrrwch, ac nid oes ganthynt y ſynwyr y calonnau y Grâs i wrando ar Dduw neu ddyn ar a chwennychei eu galw hwynt yn ôl, pa help ſydd! ond rhaid yw iddynt dderbyn yr hyn y maent yn ei ymull trwy hynny; ac edifarhau am dano mewn môdd arall pan fytho yn rhywyr. Cyn i mi ſyned ddim pellach yn y cymhwyſiad o hyn, mi a âf at yr Athrawiaeth neſaf, yr hon ſy'n thoddi i mi arddel gyflownach or peth.

Athr. 5. M*Ae Duw mor daer am droedigaeth pechaduriaid, ai fod eſ yn dygn ddyblu ei eirchion ai gynghorion, Trowch chwi, Trowch chwi, pa ham y byddwch feirw?*

YR Athrawiaeth hon yw 'r Cymhwyſiad or hon or blaen, megis defnydd o Gyngor; ac yn ôl hynny y trinaf hi. A oes un pechadur annychweledic ar ſy'n clywed y dygn eiriau hyn or eiddo *Duw*? A oes na gwr na gwraig yn y gymanfa hon ar ſydd etto yn eſtronol i waith yr Yſpryd Glân yn adnewyddu ac yn ſancteiddio? (Mae hi yn Gymanfa ddedwydd onid yw hi felly gyda'r rhan fwyaf.) Erglywch gan hynny lais eich gwneuthurwr, a thowch atto ef trwy Griſt yn ddiymaros. A fynnech chwi wybod ewyllys Duw? Och! hyn yw ei ewyllys ef ar i chwi droi yn ebrwydd. A gaiff y Duw byw anfon cennadwri cyn daered at ei greaduriaid, ac oni ddylaent hwythau vſyddhau? Clywch gan hynny chwi oll ar ſy'n byw yn ôl y cnawd: yr Arglwydd yr hwn a roddes i ti anadl ath fodedigaeth, a anfonodd attat gennadwri or nefoedd; a hon yw ei gennadwri ef, [*Dychwelwch, dychwelwch, pa ham y byddwch feirw?*] Yr hwn ſydd gantho gluſtiau i wrando gwrandawed; A gaiff lleferydd y Mawrhydi tragywyddol ei eſculuſo? Pettau au efe ond taranû yn ofnadwy, tydi a arſwydit? Ah mae y llais ymma yn perthyn yn nes i ti Pettau efe ond dywedyd wrthyt ti a fyddi marw y foru, ni chymerit mo hynny mewn yſgafnder. *Ah ond mae 'r gair yn perthyn ith fywyd neu ith farwolaeth dragywyddol. Mae efe yn orchymyn ac yn gyngor hefyd fal pe dywedaſei wrthyt, [Yr wyfi yn gorchmyn i ti ar yr ufydd-dod ſydd ddyledus arnat i mi dy Greawdwr ath Bryniawdwr, ar i ti ymwrthod ar cnawd y byd ar cythrel, a dychwelyd attafi fel y gellych fyw. Yr wyfi yn ymoſtwng i ymbil a thi, fal yr wyt ti naill ai yn caru ai yn ofni yr hwn ath wnaeth, fal yr wyt yn caru dy fywyd dy hun ſef dy fywyd tragywyddol, Tro a bydd fyw; cyn gyplaed ac ymynnit ddiaingc rhag trueni tragywyddol, Dychwel, dychwel, pa ham y byddi farw?]* Ac a oes galon mewn dyn, mewn creadur rheſymmol a fedr ûnwaith wrthod y fâth gennadwri, y fath orchmmyn, y fath gyngor a hwn? Oh pa beth gan hynny yw calon dyn!

Clywch gan gynny bawb ar ſy'n eu caru eu hunain, a phawb ar ſydd yn gwneuthur cyfri oi hiechydwriaeth eu hunain. Dyma 'r gennadwri lawenaf a anfonwyd er i oed i gluſtiau dyn. *Dychwelwch, dychwelwch, pa ham y byddwch feirw?* Ni chaewyd chwi etto i ſynû tan anobaith dyma gynnyg trugaredd i chwi, Dychwelwch a chwi ai cewch. A pha galonnau llon llawen-wych y dylaech dderbyn y newyddion hyn. *Mi* awn nad dyma 'r waith gyntaf y clywſoch hwynt; ond pa gyfrif a wnaethoch chwi o honynt? neu pa gyfrif a wnewch yr awr hon? Chwi oll bechaduriaid anwybodus diofal; gwrandewch Air yr Arglwydd Gwrandewch chwithau oll wyr bydol, chwy chwi rai cnawdol yn anwir: Chwithiau 'r glythion, a'r meddwon a'r putteinwyr, a'r tyngwyr; Chwithau ddilenwyr a hyſtingwyr, enllibwyr a chelwyddwyr; *Dychwelwch, dychwelwch, pa ham y byddwch feirw?*

Clywch chwi oll broffeſwyr oerion ac o'r tu allan, a phawb a'r ſydd eſtroniaid i fuchedd Griſt ac nid adnabuoch er ioed rym ei groes ef a'i adgyfodiad, ac ni chlywſoch er ioed eich calonnau yn cynheſu gan ei gariad ef, ac nid ydych yn byw arno megis nerth eich eneidiau, *Dychwelwch, dychwelwch, paham y bydwch feirw?*

Gwrandewch oll rai gweigion o gariad Duw, y rhai nid yw eu calonnau tu ac atto ef nac yn ymſerchu ar obaith y gogoniant, ond yn gwneuthur mwy cyfrif och llwyddiant ach difyrrwch daiarol, nac o Lawenydd Nef; Chwy-chwi oll ar nad ydych ond brith-grefyddol arddamwain, ac ni roddwch ddim ychwaneg i Dduw nac a allo 'r cnawd ei hepcor; ar nad ymwadaſoch ach hunain cnawdol, ac nid ymwrthodaſoch a chwbl oll ar ſydd gennych er mwyn Criſt, yn nghyfrifiad a ſefydlog ſwriad eich eneidiau, ond bôd un ûnig beth yn y byd mor anwyl gennych, nas galloch moi hepcor i Griſt, er iddo ei ofyn, eithr yn hytrach a anturiwch ei ſorriant ef, nac yr ymadawoch ar peth, *Dychwelwch, dychwelwch pa ham y byddwch feirw?*

Oni chlywſoch, ac onid yſtyriaſoch enſus, cofiwch ei fynegi ef i chwi y dydd heddyw allan o Air Dduw, os gwnewch chwi ond Troi y gellwch fyw, ac oni throwch gan feirw y byddwch feirw.

Hawyr pa beth weithiau a wnewch chwi! Pa beth ſydd yn eich bryd? A drowch chwi ai peidio? Na chloffwch ymhellach rhwng dwy opiniwn: Os yr Arglwydd ſydd Dduw canlhynwch ef: Os eich cnawd ſydd Dduw yna gwaſaneuthwch ef etto. Os yw 'r nefoedd yn well na'r ddaiar ar ddifyrwch cnawdol, deuwch ymaith gan hynny a cheiſiwch wlâd well, a thryſorwch ywch dryſor lle nid oes na rhwd na gwyfyn yn llygru, ac nad eill lladron gloddio trwodd a lledratta, a deffrowch or y diwedd a'ch holl allu, i geiſio teyrnas ddiſigl, *Heb.* 12. 28. ac i o ſod eich einioes ar amcan a fo uwch, a throi ffrwd eich gofalon a'ch llafur ar amgenach ffordd nac y gwnaethoch or blaen. Eithr os yw 'r ddaiar yn well na'r nefoedd, neu os gwna hi fwi eroch, neu barhau yn hwy i chwi, yna cedwch hi, a gwnewch eich gorau o honi, a chanlhymwch hi yn weſtadol. Hawyr, a ddarfu i chwi ym roi beth iw wneuthur? Onid do; mi a oſodaf ychydig o yſtyriaethau annogaethawl ymhellach gar eich bronnau, i edrych a bair rheſwm i chwi ym roi.

Yſtyriwch yn gyntaf, pa barato âd a wnaeth *trugaredd ich iechydwriaeth*? A pha doſturi yw bôd neb yn ddamnedic gwedi hyn ei gyd! fe fu yr amſer pan oedd y cleddau fflamllyd ar y ffordd, ac y cadwaſei felltith cyfraith Dduw ei yn ôl, er ewyllyſgared fueſit i droi at Dduw; fe ſu 'r amſer pryd na alleſit ti dy hunan na'r holl gyfeillion ar a ſeddit yn y byd, byth gael i ti bardwn am dy bechodau a aethant heibîo, er maint a alareſit ac a wellheiſit arnynt. Eithr Criſt a ſymudodd y rhwyſtr yma trwy bridwerth ei waed fe ſu 'r amſer pan oedd Duw yn anghymodlon hollawl, megis heb ei fodloni am droſeddu ei gyfraith: Eithr yn awr y mae efe gwedi ei fodloni a chymodi cym mhelled, a gwneuthur o houo ef i ti hyrâd. Act o Ebargofiad a hyrâd Rôdd weithred o Griſt a bywyd, ai fod yn ei gynnyg i ti, ac yn ymbil arnat am ei dderbyn, ac fe all fod yn eiddot os mynni. *Canys, yr oedd efe yn-Griſt, yn cymmodi y byd ag ef ei hun ac wedi geſod ynom ni air y cymmog yn weithredawl*, 2 *Cor.* 5. 18, 19. Bechaduriaid, fe orch ymynir inni wneuthur y Gennadwri hon attoch chwi oll, megis oddiwrth yr Arglwydd, [*Deuwch, canys y mae pob peth yn barod*] *Luc.* 14, 17. *Y dyw pob peth yn barod? a chwithau yn ambarod?* Mae Duw yn barod ich croeſawû, ac i bardynu i chwi cymmaint ac a wnaethoch iw erbyn; os gwnewch chwi ond dywad: er hyd y pechaſoch: er mor wyllt ffôl y pechaſoch er echryſloned y pechaſoch: mae efe yn barod i ſwrw y cwbl or tu cefn, os chwi a ddaw. Er i chwi fod yn Afradlonwyr, a rhedeg ymmaith oddiwrth Dduw, ac aros cyhyd, mae efe yn barod i'ch cyfarfod, a'ch cofleidio yn ei freichiau, a llawenychu yn eich dychweliad os gwneuch chwi ond troi. Geill hyd yn oed y bydol ddyn daiarol, ar meddwyn mochaidd, gael Duw yn barod iw croeſawu, os hwy a ddeuant. Onid yw hyn yn troi dy galon oth ſewn? O bechadur, os oes gennyt galon o gig, ac nid o garreg ynot; myfi a dybygwn y toddai hyn hi. A orfydd ar anfeidrol fawredd ofnadwy y nefoedd ddiſgwil am dy ddychweliad, a bod yn barod ith dderbyn di, yr hwn ai amherchaiſt ef ac ai anghofiaiſt cyhyd? A gaiff efe ymhyfrydu yn dy droedigaeth, ar a allei ogoneddu ei gyfiawnder yn dy ddamnedigaeth, ac onid yw hyn etto yn toddi dy galon oth ſewn, ac onid wyt ti etto yn barod i ddyfod i mewn? Onid oes i ti cymmaint rheſwm i fod yn barod i ddyfod, ac i Dduw ith wahodd ath groeſawu.

Eithr nid hynny yw'r cwbl a gwnaeth Criſt ei ran ar y groes, ac a wnaeth i ti y cyfryw ffordd at y tâd, fal y gellych oi ran ef gael croeſo, os tydi a ddoi. Ac onid wyt ti barod etto?

Mae pardwn yn barod, wedi ei ganhiadu ai gynnyg yn eglur i ti yn yr Efengyl. Ac etto a wyt ti yn amharod?

Mae Gwenidogion yr Efengyl yn barodd ith gynnorthwyo, ith addyſcu, ac i adroedd geiriau gollyngdod o dangnheddyf, ith enaid; Maent hwy yn barod i weddio droſot, ac i ſelio i fynu dy bardwn trwy

80

Adminiſtriad ei ſanctaidd Sacrament. Ac etto onid ydwyt ti barod?

Mae pawb ar ſydd ar dy duedd yn ofni Duw yn barod i lawenychu yn dy droedigaeth ac ith dderbyn i Gymmun y Saint ac i roddi i ti ddeheulaw cymdeithas, ie, pe rhôn ath fod yn un a fwrieſid allan oi cymdeithas hwynt. Ni lefaſant na faddeuont lle maddeuô Duw, pan ei gwelont yn eglur wrth dy gyffes ath wellhâd. Ni feiddiant cymmaint a dannod i ti dy bechodau 'r blaen, canys hwy a wyddant na edliw Duw mhonynt itti. Er maint oedd dy ogan pettit ti ond dychwelyd or galon a dyfod i mewn, ni wrthodent mhonot, dyweded y byd a fynno yn erbyn hynny. A yw y rhain nhwythau oll yn barod ith dderbyn, ac a wyt ti etto yn amharod i ddyfod i mewn?

Ie, mae 'r nefoedd ei hun yn barod, yr Arglwydd ath dderbyn i ogoniant ei Saint: er ffieiddied anifail a fuoſt, os mynni dy lanhau, ti a elli gaffael lle ger bron ei orſeddfaingc ef? Ei Angylion ef a fyddant parod i ganhebrwn dy enaid i fangre llawenydd, os gwnei di ond dyfod i mewn yn ddiffuant. A ydyw Duw yntau yn barod, ac *Aberth Criſt yn barod*, yr addewid yn barod, a phardwn yn barod, ydyw Gweinidogion yn barod, a phobl Dduw yn barod, ar nefoedd hitha yn barod, ac Angylion yn barod, ar rhai hyn oll yn diſgwil am dy droedigaeth: ac etto a wyt ti yn amharod? Pa beth amharod i fyw, a thithau gwedi bôd cyhyd yn farw? Amharod i ddyfod ith iawn bwyll (fal y dywedir fôd y mab afradlon yn dyfod atto ei hun *Luc.* 15. 17.) pan wyt wedi bod cyhyd allan oth bwyll? Amharod i fod yn gadwedic, pan wyt ymron parod i fod yn ddamnedic? Ai nid ydwyt ti barod i gymeryd gafael ar Griſt yr hwn a fynnei dy waredu di, pan ydwyt ti yn *barod i ſoddi a ſuddo i ddamnedigaeth*? Ai nid wyt ti barod ith achub rhag Vffern, pan wyt ti yn barod ith fwrw iddi yn ddiymwared? Och ddyn a wyddoſtti ti beth yr wyt yn ei wneuthur? Os byddi farw yn annychweledic, nid oes le i ammau am dy ddamnedigaeth: Ac nid oes gennyt ſiccrwydd o fyw ûn awr: ac etto a wyt ti heb fod yn barod i droi ac i ddyfod i mewn? Och o druan greſynol! Oni waſanaethaiſt dy y cnawd ar Cythrael yn ddigon ei hyd? Er hynny ni chefaiſt moth wala o bechod. A yw efe cyſtall gennyt; neu mor fuddiol itti? A wyddoſt di pa beth yw yr achos, y mynnyt ti etto ychwaneg o hono ef? A gefaiſt di cynifer galwad, a chynifer o [illegible]; a eddau, a chynifer o gernodiau, a chynifer o eiſamplau? A welaiſt ti cynifer wedi eu rhoi yn y bedd, ac etto wyt ti yn anharod i ymadel ath bechodau ac i ddyfod at Griſt? Pa beth! yn ol cynifer o argyhoeddion, ac o wewyr cydwybod! yn ol cynifer o ſwriadau ac addewidion, a wyt ti etto heb fôd yn barod i droi a byw? Oh na byddei dy lygaid, dy galon wedi ei hagoryd i wybod deceed cynnyg a wneir i ti yn awr, a llawened cennadwri in danfonwyd ni arni, ith wahodd di i ddyfod. Canys mae pob peth yn barod.

2. Yſtyria pa Wahoddion a gefaiſt i Droi a Byw: Pa nifer, mor grôch, ddifrifed, mor ofnadwy; ac etto pa wahoddion llawen cyſurus?

Canys y Pen gwahoddwr yw Duw ei hun; Yr hwn ſydd yn llywodraethu 'r nefoedd ar ddaiar, ſydd yn gorchymyn i ti Droi, a throi yn ebrwydd heb oedi: Mae efe yn gorchymyn ir Haul redeg ei yrfa, a chyfodi arnat bob borau; Ac er iddo fod yn greadur mor ogoneddus a llawer gwaith mwy na'r holl ddaiar, er hynny mae yn vfyddhau iddo, ac heb pallu munudyn oi amſer goſodedic. Mae efe yn gorchymyn i holl blanedau a ſêr y nefoedd, chwythau a vfyddhant. Mae efe yn gorchymyn ir môr lenwi a threio, ac ir holl Greadwriaeth gadw ei drefn, ar cwbl a vfyddhant iddo. Angylion nef a vfyddhant iw ewyllys, pan anfono efe hwynt i weinidogaethu ir cyfryw bryfed gwirion a ni ar y ddaiar, *H.b.* 1. 14. Ac er hyn os gorchymyn efe ond i bechadur Droi, nid vfyddhâ efe iddo. Efe yn unig ſydd yn ei dybied ei hun yn doethach na Duw. Efe a ymgeccruſa ac a ymddedlu a Ddadl y pechod, ac ni arbed. Os yr Arglwydd holl alluog a adrodd y gair, y nefoedd ac oll ſydd ynddi a vfyddhant iddo. Eithr pettau ond galw arfeddwyn allan or dafarn, nid vfyddhaiff efe: neu os geilw efe bechadur bydol, cnawdol i ymwadu ac efe ei hun, ac i farweiddio y cnawd, ac i oſod ei galon ar etifeddiaeth well, nid vfyddhaiff efe.

Pettau gennyt ddim cariad ynot, ti a adnabyddit y llais, ac a ddywedit, *Oh dy-*

ma alwad fy 'nhâd, pa fodd y clywaf ar fy 'nghalon an vſyddhau! *Canys defaid Criſt a edwyn ac a wrendu ar ei lais ef, ac ai dylynant, ac y mae efe yn rhoddi iddynt fywyd tragywyddol, Jo.* 10. 4. Pettau gennyt ddim bywyd atheinulad yſprydol oth fewn, tydi a ddywedit or lleiaf, *Y galwad hwn yw llais ofnadwy Duw, a phwy a lefus anûſyddhau?* Cans medd y Prophwyd, *Amos* 3, 8. *Rhuodd y llew, pwy nid ofna?* Nid ydyw Duw fel dyn i ti i ymbepreth a chwarau ac ef; Coſia yr hyn a ddywedodd ef wrth *Paul* yn ei ddychweliad, *Nid gwiw gwingo yn erbyn y ſymbylau, Act.* 9. 5. A ei dy ymlaenetto a dirmygu ei Air ef, a gwrthwynebu ei Yſpryd a chau dy gluſt yn erbyn ei Alwad? Pwy a gaiff y gwaethaf o hyn? A wyddoſt dy pwy yr wyt yn anuſyddhau iddo, ac a phwy yr ymgynhenni, a pha beth yr wyt yn ei wneuthur? Llawer ſynhwyrolach ac eſmwythach ſyddei dy dâſg, ymryſon ar drain, ai mathru ath draed noethion, ai pwyo ath ddyrnau noethion, neu roddi dy ben yn y tân Lloſgadwy. *Na thwyller chwi ni watworir mo Dduw,* G*al.* 6. 7. Pwy bynnag arall a watworir, nid Duw. Gwell ſyddei i chwi chwarau ar tân yn eich tô, nac a than ei lidiowgrwydd lloſgadwy ef, *Canys ein Duw ni ſydd dân yſol.* Heb. 12. 29. O mor anghymmwys o gymmar wyt ti i Dduw! *Peth ofnadwy yw ſyrthio yn ei ddwylo ef, Heb.* 10. 31. Ac am hynny peth ofnadwy yw ymryſon ac ef, neu ei wrthwynebu faly cerwch chwi eich eneidiau edrychwch beth a wneloch. Pa beth a ddywedwch os dechrau efe ymddadlau a chwi mewn digofaint! Pa beth a wnewch os cymmer efe chwi unwaith mewn llaw! A ymryſonwch chwi y pryd hynny yn ei farn ef, fel y gwnewch yn awr yn erbyn ei râs, Medd yr Arglwyd, *Iſai.* 27. 4, 5. *Nid oes llidiawgrwydd ynof* (hynny yw, nid yw hoff gennyf eich diniſtrio ; yr wyf yn ei wneuthur megis yn anewyllyſgar : ond etto) *pwi a oſodei fieri a drain yn fy erbyn, mewn chyfel ? myfi a awn trwyddynt, mi ai lloſcwn hwynt ynghyd ? neu ymafled yn fy nerth i, fel y gwnelo heddwch â mi, ac efe â wna heddwch a mi. Câd anghydwedd yw ir mieri ar fost ryfela ar tân,*

Megis y gwelwch fal hyn, pwy yw yr hwn ſydd yn eich galw, fe ddylei hynny eich annog i wrando ar ei Alwad a Throi: felly yſtyriwch hefyd, trwy ba offerau, a mynyched, a difrifed y mae 'n gwneuthur hyn.

1 Mae gan bob dalen o lyfr bendigedig Duw (*fel pettau*) lais, ac y mae yn galw o hyd arnat, Trô a bydd fyw, trô neu di a fyddi marw. Pa fôdd y medri di ei agoryd, a darllain dalen, neu wrando pennod, a bôd heb deall fod Duw yn peri iti Droi ?

2 Hyn yw llais pob Pregeth yr ydwyt yn ei chlywed : Canys pa beth amgen yw ergyd ac amcan y cwbl, ond ith alw, ath hwylio, ac ymbil arnat am Droi.

3. Hyn yw llais aml gynnwrſ yr Yſpryd yr hwn ſydd yn lleſaru y geiriau hyn yn ddirgel droſtynt drachefn, ac yn dirio arnat am Droi.

4 Mae 'n debygol fod hyn weithiau yn llais dy gydwybod dy hûn. Onid yw eglur i ti weithiau nad yw pob peth yn dda gyda thi, ac onid yw cydwybod yn mynegi i ti, mai rhaid yt fod yn ddyn newydd, a chymeryd helynt o newydd, ac yn fynych alw arnat am Droi?

5 Llais graſlawn *Eſamplau* y Duwiol yw hyn. Pan ganffyddech hwynt yn byw bywyd nefol, ac yn ffô rhag y pechod yr wyt ti yn ei hoffi, mae hyn yn gwbl yn galw arnat i Droi.

6. Llais Holl weithredoedd Duw yw; canys hwythau ydynt lyfrau Duw, yn dyſcu itti y wers hon, trwy ddangos i ti ei fawredd ai ddoethineb ai ddaioni ef, ath alw i ddalſulw arnynt, a rhyfeddu oblegyd y Creawdwr, *Pſal.* 19. 1, 2. *Y nefoedd ſy'yn datcan gogoniant Duw: ar ffurfafen ſy yn mynegi gwaith ei ddwylaw ef. Dydd i ddydd a draetha ymadrodd: a nôs i nôs a ddengys wybodaeth. Pob amſer y mae yr haul* yn cyfodi arnat, y mae yn dyball alw arnat i Droi, megis pe dywedei; I ba beth *yr wyſi yn ymdeithio ac yn amgylchu y byd oi blegyd, ond i ſynegi i ddynion ogoniant eu gwneuthurwr, ac iw goleuo i wneuthur ei waith ef? Ac a wyſi ſyth yn dy gael, di yn gwneuthur gwaith y pechod, ac yn cyſcu dy einioes allan mewn eſculuſtra? Deffro di yr hwn wyt yn cyſcu, a chyfod oddiwrth y*

meirw a Chriſt a o leua i ti, Eph. 5. 14. Y nos a gerddodd ym-mhell. ar dydd a neſſaodd, mae hi weithian yn bryd i ni i ddeffroi o gyſcu, am hynny bwriwn oddiwrthym weithredoedd y tywyllwch, a gwiſcwn arfau y goleuni ; rhodiwn yn weddus megis wrth liw dydd ; nid mewn cyfeddach a meddwdod ; nid mewn cyd-orwedd ac anlladrwydd ; nid mewn cynnen a chenfigen. Eithr gwiſcwch am danoch yr Arglwydd Jeſu Griſt, ac na wnewch ragddarbod tros y cnawd, er mwyn cyflowni ei chwantau ef, Rhuf. 13. 11, 12, 13, 14 (Y teſtyn yma oedd y moddion o droedigaeth *Awſtin*)

7. Hyn yw llais pob trugaredd ar ſy ar dy helw : pe medrit ti ond eu clywed ai deall, maent oll yn llefain arnat, Dychwel. Pa ham y mae 'r ddaiar yn dy gynnal, ond i geiſio a gwaſaneuthu yr Arglwydd? Pa ham y mae hi yn cyfrannu iti ei ffrwythau, ond iw waſaneuthu ef? Pa ham y dyru yr awyr i ti anadl, ond iw waſaneuthu ef? Pa ham y mae yr holl greaduriaid yn dy waſaneuthu di ai llafur ac ai heinioes, ond fel y gellit tithau waſaneuthu eu harglwydd hwy a thithau? Pa ham y dyru efe i ti amſer ac iechyd a nerth, ond iw waſaneuthu ef? Pa ham y mae gennit fwyd a diod a Dilladd, ond iw waſaneuthu ef? A oes gennyt ddim ar nas derbyniaiſt? Ac os derbyniaiſt hwynt, mae 'n rheſwm i ti yſtyried, gan bwy, i ba ddiben a ddeſnydd y derbyniaiſt hwynt. A ddarfu i ti er i oed weiddi arno ef am gymmorth mewn

cyfyngder,

cyfngder? Ac oni ddeuellaiſt di y pryd hynny mai dy ran di oedd Droi ai waſaneuthu ef os gwaredei efe dydi? Efe a wnaeth ei ran, ac ath arbedodd etto yn hwy, ac ath brofodd di flwyddyn a blwyddyn drachefn: Ac onid wyt ti etto yn troi? Chwi a wyddoch ddammeg y ffigusbren anffrwythlon, *Luc.* 13. 6, 7, 8, 9. pan ddywedaſei yr Arglwydd, *tor ef i lawr, pa ham y mae efe yn diffrwytho y tir?* fe ymbiliwyd ar iddoei brofi efe etto flwyddyn ymhellach, ac yno oni phrifiai efe yn ffrwythlawn, ei dorri ef i lawr. Mae Criſt yn y man hwnnw yn gwneuthur y cymhwyſiad ddwywaith droſto, *adn.* 3. *ar* 5. [*Oddieythr i chwi edifarhau, chwi a ddifethr oll yn yr un modd*] Pa ſawl blwyddyn yr edrychodd Duw am frwythau o Gariad a Sancteiddrwydd oddiwrthyt, ac ni chafodd ddim? Ac er hynny efe ath arbedodd. Pa ſawl gwaith trwy dy wirfodd anwybodaeth, ath ddiofalwch, ath anufydd-dod yr annogaiſt Gyfianwder i ddywedyd, *tor ef i lawr, pa ham y mae efe yn diffrwytho y tir?* Ac er hynny fe aeth Trugaredd ar maes, ac Ammynedd a attaliodd y dyrnod marwol ac o ddamnedigaeth hyd y dydd heddyw; Ped faſei ddealltwriaeth dyn oth fewn, ti a wybeſit fod hyn oll yn galw arnat i Droi. A wyt ti yn tybied y diengi fyth rhag barn Duw? *Neu a wyt ti yn diyſtyru golud ei ddaioni ef, ai ddioddefgarwch ai y maros, heb wybod ſod daioni Duw yn dy dywys i edifeirwch* *feiriwch?* *Eithr yn ôl dy galedrwydd, ath galon ddiedifeiriol, wyt yn trysori i ti dy hun ddigofaint erbyn, dydd y digofaint, a datcuddiad cyfiawn farn Duw. Yr hwn a dâl i bod un yn ol weithredoedd, Rhuf.* 2. 3, 4, 5. 6.

8. Am henn hyn, Lais pob cyſtydd yw, i Alw arnat i fryſſio a *Throi*. Mae clefyd a gofid yn llefain am Droi. A Thylodi, a cholled an gefeillion yn llefain am *Droi*, a phob blagu am o wialen cerydd hefydd: Ac etto oni wrandewi di ar y Galw? daeth y rhai'n yn agos attat, ac a wnaethant i ti eu clywed: hwy a wnaethant i ti ruddfannu; Ac oni allant wneuthur i ti Droi?

9 Mae hyd yn oed dull dy *Naturiaeth ath foredigaeth ei hun yn eiriol am dy ddychweliad. Pa ham y mae Rheſwm gennyt,* ond i lywodraethu dy gnawd, ac i waſanaethu yr Arglwydd? Pa ham y mae gennyt ti enaid deallus, onid i ddyſcu a gwybod ei ewyllys ef ai wneuthur? Pa ham y mae gennyt galon oth fewn, a fedr garu, ac ofni, a dymuno: ond fel y gellit ei ofni ef, ai garu, ai ddymuno?

10 Je dy rwymedigaethau dy hûn trwy addewid ir Arglwydd ſy 'yn galw arnat i Droi ai waſanaethu ef. Tydi ath rwymaiſt dy hun iddo ef trwy gyfammod Bedydd, ac a ymwrthodaiſt ar byd y cnawd ar Cythrel ayn a gadarnheaiſt trwy broffes Griſtionohawl, ac a hadnewyddaiſt yn y Sacramentau ac yn amſeroedd cayſtydd: Ac a ſydd i ti addaw, ac addunedu, a bôd byth heb gyflowni a throi at Dduw?

Goſod weithiau yr holl bethau hyn ynghyd gwel beth a ddylei ddigwydd o honynt. Mae yr Scrythyr lan yn galw arnat i Droi; Mae Gwenidogion Criſt yn galw arnat i Droi; Mae yr Yſpryd yn llefain am Droi: Mae dy gydwybod yn llefarn am Droi: Mae'r duwiol trwy Annogaethau ac ecſamplau yn llefain am Droi: Mae yr holl fyd, ar holl greaduriaid oi fewn y rhai a gyflwynwyd ith yſtyrieth yn llefain am Droi o honot: Mae ammyneddus ymaros Duw yn llefain am i ti Droi: Mae 'r holl Drugareddau a dderbyniaiſt yn llefain Trô: Mae gwialen ceryddon Duw yn llefain, Trô: Mae dy Reſwm a dull dy naturiaeth yn eiriol am dy ddychweliad: ac felly y mae dy holl addewidion i *Dduw*: Ac onid oes yn dy fryd di etto Droi?

3 Heb law hyn, O bechadur truan caledgalon! A yſtyrriaiſt di er i oedi ar ba berwyl yr wyt ti trwy gydol hyn o amſer yr barrio ar hwn ſy 'yn galw arnat i Droi Yr eiddo ef ydwyt, yr wyt yn dy ddylau dy hun a chwbl ar a feddi iddo ef; Ac oni eill efe feiſtroli yr eiddo ei hun? Ei was ef wyt ti yn hollawl, ac ni ddyleit waſanaethu un Meiſtr arall. Yr wyt ti yn ſefyll ar ei Nawdd ef, ath hoedl ſydd yn ei ddwylaw; Ac nid oes yn ei fryd efe moch achub ar ammodau amgenach. *Mae* gennyt lawer o elynion yſprydol milain, a fyddai lawen ganthynt pe gwrthodei Dduw dydi, a gadael rhyngthynt hwy a thi ath adel iw hewyllys hwynt: gynted y trinent hwy di mewn modd arall. Ac ni

elli di gael dy waredu oddiwrthynt ond trwy ddychwelyd at Dduw. Ti a ſyrthiaiſt yn barod tan ei ddigofaint ef trwy dy bechod. ac nis gwyddaiſt pa hyd etto y diſgwil ei ammynedd ef. Yſgatfydd hon yw y flwyddyn diwaethaf; Yſgatfydd y dydd diwaethaf; Mae ei gleddyf ef wrth dy galon, tra yw y gair yn dy gluſt, ac oni Throi, yr wyt ti yn ddyn marw colledic Pettau dy lygaid ond yn agored i ganfod, pa le yr wyt ti yn ſefyll, ſef ar ymylſant Vffern, ac i ganfod pa ſawl mil ſydd yno yn barod ar na throeſant, tî a gânffyddit ei bod hi yn bryd i ti i edrych yn dy gylch.

Wele hawyr! edrychwch oddifewn a mynegwch i mi yn awr, pa wedd y mae eich calonnau yn ymſerchu ar addewidion hyn or eiddo Duw. Chwi a glowch beth yw ei feddwl, nid yw efe yn ymhoffi yn eich marwolaeth: Mae ef yn galw arnoch, *Dychwelwch, Dychwelwch*: Mae yn arwydd ofnadwy oni bydd i hyn oll dy gynhyrfu, neu onid hanner dy gynhyrfu, a mwy o lawer os gwnaiff di yn fwy diofal yn dy drueni, o herwydd dy fod yn clywed am drugarogrwydd Duw. Ymôdd y gweithio y phyſygwriaeth a ddengys i ni mewn rhan a oes gobaith or feddyginiaeth. O pa newyddion llawen fyddei ir rhai ſy 'yn awr yr Vffern pe caent ond y cyfryw gennadwri oddiwrth Dduw. Pa air ei lawened fyddei glywed hyn [*Trowch a byddwch ſyw*] ie pa air croeſaw us a ſyddei yr unrhyw efe itti wedi itti ddioddeu ~~y rhyw~~ ddigofaint Duw ond tros ûn awr! neu pei cait glowed y cyfryw air oddiwrth dduw yn ol dy boeni dros ſâl, neu ddengmil o flynyddoedd [*Dychwel a bydd ſyw*] ag etto â eſculuſi di fo a gadael ini ddychwel heb yn neges ?

Wele bechaduriaid, fo 'n goſodwyd ni yma megis cennadon yr Arglwydd; i oſod och blaen chwî ſywyd a marwolaeth : beth meddwch? pa vn o honynt a ddewiſwch ? *M*ae Chriſt yn ſefyll megîs yn dy ymyl, ar nefoedd yn y naill llaw, iddo ag Vffern yn y llall, ag yn cynnig iti dy ddewis ; pa vn a ddewiſi di ? Llef yr Arglwydd a wna ir creigiau ddychryn : *Pſal.* 20. Ac yw ddim gennit glywed ei fygythion tu ac attat os ti ni ddychweli? Onid wyt yn dirnâd ac yn adnabod y llef honn, [*Dychwelwch, dychwelwch pa ham y byddwch feirw* ?] llais cariad ydyw, cariad annherſynnedog, y goreu ar mewyneiddiaf gyfaill ; fel y mae yn hawdd iti ddeall wrth y cynnhyrfiad : ac etto a elli di ei eſculuſo fo ? llef toſturi a thrugaredd ydyw. Yr Arglwydd ſy 'n gweled i ba le yr wyt ti yn myned yn well na thydi dy hun, hynny a wna iddo ef alw ar dy ôl, *Dychwel, dychwel*, fo wyl beth Addaw o honnot, oni Ddychweli ; Mae ſoyn meddwl ynddo ei hun, *O*h, oni *Ddychwel* y pechadur tylawd hwn efe ai teifl ei hon i boenau didrangcedig, rhaid imi o gyfiawnder rannu ac ef yn ôl fy nghyfion gyſraith, o hewydd paham mae fo 'yn galw ar dy ol di *Dychwel. dychwel*, O bechadur ? pei gwyddech chwi y filfed 'r anu or peryglon ſy agos attoch ar trueni yr ydych yn rhedeg iddo ' yn gyſtal ac y gwyr Duw, Ni byddai

rhaid

raid i ni mwyach Alw ar eich ôl i *Ddychwelyd.*

Am ben hyn, y llef hon ſy 'n galw arnati ſydd gyfryw ac a ffynnodd gyda miloedd ynbarod, ac a alwodd bawb ir nefoedd ar ſy yn awr ynthi: ni fynnent chwaith yr awr hon er mil o ſydoedd ddarſod iddynt ei dirmygu, ac na throeſent at Dduw. Pa beth y mae y ſawl a droeſant wrth Alwad Duw yr awron yn ei feddiannû? Maent yr awr yn deall mewn gwirionedd mai llêf Cariad ydoedd hi, yr hon nid oedd yn bwriadu iddynt dim mwy niwed na'i hiechydwriaeth. Ac os rydi a vfyddhei ir unrhyw Alwad, ti a ddeui ir unrhyw happuſrwydd. Mae myrddiwnau y bydd yn rhaid iddynt alaru yn dragywydd am na ddychwelaſent: eithr nid oes un enaid yn y nefoedd yn ddrwg gantho ddarſod iddo ddychwelyd.

Wele hawyr, a ymroeſoch chwi etto, ai nad dô? Ai rhaid i mi ddywedyd dim ychwaneg wrthych? Pa beth a wnewch? A drowch chwi ai peidio? Llefara ddyn yn dy galon wrth Dduw, er na lefari di allan wrthyf fi: Llefara, rhag iddo gymeryd dy ddiſtawrwydd yn lle nâg. Llefara yn bryſur, rhag na chyrygio efe y cyffelyb itti mwyach. Llefara o lwyrfryd ac nid tan ammau; Canys ni fyn efe yn ganlhynwyr iddo mor rhai a ſafont ar eu cyngor. Dywaid yn dy galon yn awr heb oedi ymhellach, a hynny cyn i ti yſgogi oddiyna,-[*Trwy ras Duw mae yn fy mryd i ddychwelyd ar frys. Ac o herwydd fy mod yn gwybod fy ngwendid*

did, mi a ddiſgwiliaſ wrth Dduw am ei râs, ac y mae 'n ſy mryd i ganlyn Duw yn ei ffyrdd, ac ymwrthod am hên helyntiau am gymdeithion, am rhoddi ſy hun i ſynu i hyfforddiad yr Arglwydd.

Ni chaewyd, mhonoch chwi i ſynu mewn tywyllwch creſydd y cenhedloedd nac mewn anobaith y damnedic. *Mae* einioes gar eich bronnau; a chwi a ellwch ei chael os mynnwch ar ammodau gweddol; ie yn rhâd os chwi ai derbynniwch. Mae ffordd Dduw yn ſefyll yn eglur och blaen; mae yr Eclwys yn agored i chwi; mae cymdeithas y rhai Duwiol yn agored i chwi: Chwi a ellwch gael Criſt a phardwn a ſancteiddrwydd os mynnwch. Pa beth a ddywedwch? A wnewch chwi ai peidio? Os dywedwch na wnewch, neu oni ddywedwch ddim, ac ſythſyth myned rhagoch; Mae Duw yn dyſt, ar gynnylleidfa hon yn dyſt, a'ch cydwybodau yn dyſtion decced cynnyg a goſowch chwi y dydd heddyw Cofiwch, y galleſych gael Criſt ac nas mynnech. Cofiwch, pan golloch ef, y gallaſech chwi gael bywyd tragywyddol yn gyſtal ac eraill, ac nas mynnech; ar cwbl oll oblegydd na ſynnech Droi.

Eithr gedwch i ni ddyfod at yr Athrawiaeth neſaf, a chlywed eich rheſymmau.

Athr.

Athr. 6. M*Ae yr Arglwydd yn ymoſtwng i ymreſymmu 'r matter a phechaduriaid annychweledic: ac i ofyn iddynt, pa ham y byddant feirw?*

YMreſymmiad chwith, yn gyſtal o ran y ddadl ar ymreſymwyr.

1. Y ddadl neu'r cweſtiwn a adroddir i ymreſymmû yn ei gylch yw; *Pa ham y damnia'r annuwiol hwynt eu hunain? neu, pa ham y byddant feirw yn hytrach na dychwelyd?* A oes ganthynt un rheſwm digonol am wneuthur felly?

2. Yr ymrheſymwyr ydynt, *Duw a dyn Y Duw tranſanctaidd a pechaduriaid annuwiol annychweledic*

1. Onid yw yn beth rhyfedd yr hyn y tebygir fôd Duw yn ei ragfwrw yn hyn o ſan y byddei undyn yn ewyllyſio marw a bôd yn ddamnedic? Je y byddai hyn yn gyflwr yr holl rai annuwiol; hynny yw, y rhan fwyaf or byd? Eithr chwi a ddywedwch, Ni eill hyn mor bod; *Canys naturiaeth a chwennych ei chadwedigaeth ai dedwyddwch ei hunac y mae 'r annuwiol yn edrych mwy arnynt eu hunain nac y mae eraill, ac nid dim llai: ac am hynny pa fôdd y dichon neb ſynnû bod yn ddamnedic?*

Ir hyn yr attebaf, 1. Y ſiccr wirionedd yw, na ddichon neb ewyllyſio dim drwg megis drwg: ond yn ûnig megis ac y mae gantho ſâth arrith ddaioni: llai o lawer y dichon neb ewyllyſio ei boenydio yn dragywydd. Trueni megis y cyſryw, ni chwennychir gan neb. 2. Ond etto er hynny ei gyd mae yn ddigon gwir yr hyn y mae Duw yn ei ddyſcu i ni yma; Mai yr achos paham y mae yr annuwiol yn meirw ac yw ddamnedic, yw, o herwydd hwy a ſynnant feirw a bod yn ddamnedic. A hyn ſydd wir mewn amryw ſoddion.

1. O herwydd hwy a gerddant y ffordd ſy'n arwaid i Vffern; er i Dduw a dyn ddyweddyd iddynt, i ba le y mae hi yn myned, a pha le y mae ei diwedd; ac er i Dduw dyſtiolaethu cyn ſynyched yn ei air, os ânt rhagddynt yn y ffordd honno, y byddant damnaedic, ac na byddant gadwedic oddieithr iddynt *Ddychwelyd*, *Eſay.* 48. 22. *Nid oes heddwch, medd yr Arglwydd, ir rhai annuwiol*, Eſay. 59. 8. *ffordd heddwch nid adwaenant, ac nid oes gyfiawnder yn eu llwybrau: gwnaethant iddynt lwybrau ceimion; pwy bynnac a rodio yno, nid edwyn heddwch. Mae ganthynt air a llw y Duw byw amdano, oni ddychwelant, nad ânt i mewn iw orphwyſſa ef.* Ac etto annuwiol ydynt, ac annuwiol ſyddant dyweded Duw a dyn a ſynnont; Cnawdol ydynt a chnowdol ſyddant; Bydol ydynt, a bydol ſyddant, er i Dduw ddywedyd iddynt fôd cyſeillach *y byd yn elyniaeth i Dduw, ac o châr neb y byd (yn ymeſur hwnnw) nid yw cariad y tâd ynddo ef Jac.*

Jac. 4. 4. 1 *Jo.* 2. 15. ac felly yn ddigwyddawl mae y dynion hyn yn mynnu bôd yn ddamnedic, er nad ydynt ar uniawn-gyrch Maent hwy yn ewyllyſio y ffordd i Vffern, ac yn caru y ſicer achos oi poendod, er nad ydynt fodlon i Vffern ei hûn, nac yn caru 'r boen ſy raid iddynt ei goddef.

Hawyr, onid dyma wirioned eich cyflwr: ni fynnech chwi mor lloſgi yn Vffern? eithr chwi gynheuwch y tân trwy eich pechod ac ach bwriwch eich hunain iddo: Ni fynnech chwi mo'ch poenydio yn dragywydd gyda Chythreuliaid: eithr chwchwi a wnewch y hyn a ddwg hynny i benn yn ddiammau, er a allo dim a ddyweder ir gwrthwyneb Or un ffunyd yw a phe dywedech, *myfi a yfaf wenwyn-llygod ffrengic neu ryw wenwyn arall, ond er hynny ni fynnwn i mor marw. Mi am bwriaf fy hun ben dra mwnwgl o ben a Clôch-dy, ond er hynny ni laddafi mohono fy hûn; Mi a frathaf 'r gyllell hon yn fy 'nghalon, ond ni ddygaf fi mo'm hoedl er hynny; Mi a roddaf y tân yma yn nhô fy nhy, ond er hynny ni fynnai moi loſci.* felly yn vniawn y mae gyda dynion annuwiol; Hwy a fyddant annuwiol, ac a fyddant byw yn ôl y cnawd ar byd: ac etto ni fynnent hwy gael moi damnio. Eithr oni wyddoch chwi fod y moddion yn tywys at y diben, a darfod i Dduw trwy ei gyfraith gofiawn bennodi fod yn rhaid i chwi edifarhau neu fod yn golledic, Yr hwn a gymero wenwyn

wyn a eill yn hyddaf ddywedyd cyſtal ac mi am lladdaf fy hun : canys ni ddigwydd ddim gwell yn y diwedd: er iddo y ſcatfydd ei garu ef ob'egyd meluſtra y Suwgr a gymmyſcwydd ac ef, ac ni fynnei goelio mai gwenwyn ydoedd, ond y gallai efe ei gymeryd a bôd yn dda ddigon : Eithr nid ei ddychymygion ai hyder ef a wareda ef einioes felly os byddwch chwy feddwon neu odinebwyr, neu fydol neu yn byw yn ol y cnawd, chwi a ellwch yn hydda ddywedyd cyſtal ac, ni a ſyddwn damnedic. canys felly y bydd i chwi, oddi eithr i chwi ddychwelyd. O ni cheryddech chwi ffoledd Leidrin neu Lofrudd a ddywedai [*mi a ledrattaf ac a laddaf ond ni fynnai mo'm crogi.*] Pan wyr efe os gwneiff ef y naill, yr edrych yr Juſtûs mewn cyfiawnder am gaſtaeli or llall ei wneuthur. Os dywaid efe, mi a laddaf ac a ledrattaf, efe a eill yn hyddaf ddywedyd cyſtal ac, mi a fynnaf fy ngrogi. felly os ewch chwi ymlaen mewn buchedd gnawdol, chwi a ellwch yn eglur ddywedyd cyſtall ac, *Ni a awn i uffern.*

2. Ymhellach, *ni arfer yr Jannuwiol mor moddion hynny, heb ba rai nid oes gobaith o iechydwriaeth.* Y ſawl ni fwytu, a eill cyſtall ddywedyd yn groyw, na fyn efe mor byw; oddieithr medru o hono ef ddywedyd pa fôdd i fyw heb fwyd, y ſawl ni cherddo ei ffordd, a eill yn groyw ddywedyd cyſtal na fyn efe ddyfod i ben ei helynt. y ſawl a ſyrthio mewn dwfr, ac na ddelo allan, na goddef i arall ei helpio allan, a eill ddywedyd yn groyw cyſtall ac, mi a fynnaf ſoddi;

felly os byddwch chwi gnawdol ac annuwiol ac ni ſynnwch mor dychwelyd nac arfer y moddion drwy ba rai y dylaech, ddychwelyd ond a dybiwch ei fod yn ſwy trafferth nac a oedd raid, chwi a ellwch yn groyw ddywedyd cyſtal ac y mynnwch chwi eich damnio. Canys os cowſoch chwi ffordd i fôd yn gadwedic heb Droedigaeth, chwi a wnaethoch yr hyn ni wnaethpwyd er i oed or blaen.

3. Je, nid hyn yw'r cwbl, ond y mae yr annuwiol yn anfodlon i iechydwriaeth ei hunan. Er iddynt hwy allael chwennych rhywbeth y maent yn ei alw ar enw y nefoedd; er hynny y nefoed ei hunan oi hyſtyried y 'ngwir naturiaeth y dedwyddwch, nid ydynt iw chewennych; ie mae eu calonnau yn llwyr wrthwyneb iddo. Cyflwr o berphaith ſancteiddrwydd, ac o gyfannedd gariad, ac o foliant i Dduw yw'r nefoedd. Ac nid oes gan yr annuwiol galon i hyn, Y cariad ar mawl ar ſancteiddrwydd ammherphaith ar a gyr haeddir yma, nid oes moi meddwl hwy arno: llai o lawer ar yr hwn ſy 'n ddirfawr mwy. *M*ae llawenydd nef o naturiaeth mor bûr ac mor yſprydol, na ddichon calon yr annuwiol moi wir chwennych.

Ac felly erbyn hyn chwi a ellwch weled ar ba ſail y mae Duw yn rhagſwrw fod yr annuwiol yn fodlon iw diniſtr eu hunain: ni throant, er bod yn rhaid iddynt droi neu feirw. Hwy a anturiant yn hyttrach ar ſicr drueni, nac y dychwelont; ac yno iw llonyddu eu hunain yn y pechod, hwy a barant iddynt eu hunain goelio y diengant cyſtal cynt.

2 Ac megis ac y mae 'r ddadl yn achos o ryfeddod (y byddei ddynion fyth y fâth elynion iddynt eu hunain, a bwrw ew heneidiau ymaith oi gwirfodd) felly hefyd y mae yr Ymreſymmwyr y byddei i Dduw ymoſtwng cyn iſed ac i ddadlau y cwyn a dyn fal hyn, ac y byddai ddyn mor ddall ac mor gyndyn ryfedd, a bôd yn rhaid wrth hyn oll mewn matter mor eglur, ie ac i wrthwynebu hyn oll, pan yw ei hiechydwriaeth eu hunain yn ſefyll ar y diben o hynny.

Nid rhyfedd os hwy ni 'wrandawant ni ſydd ddynion pryd na wrandawont yr Arglwydd ei hûn. fal y dywaid Duw, *Ezec.* 3. 7. Pan anſonodd ef y prophwyd at yr Iſraeliaid [*Ty Iſrael ni ſynnant wrando arnat ti: canys ni ſynnant wrando arnaf fi: Canys tâlgryſion a chaledgalon ydynt hwy, holl dy Iſrael*] Nid ryfedd os medrant hwy ddadlau yn erbyn Gweinidog new ryw gymydog duwiol, pan ddadleuont hwy yn erbyn yr Arglwydd, ſef yn erbyn y mannoedd egluraf oi air ef, a thybied fod ganthynt ddigon o reſwm ar euty. Pan fyddont yn blino 'r Arglwydd ai geiriau, Dywedant, ym mha beth y blinaſom ef? *Mal.* 2. 17. Yr offeiriaid *a ddirmygent ei enw* afeiddient ofyn, *ym mha beth y dirmygaſom dy enw di? A phan halogaſant* ei allor a gwneuthur *bwrdd yr Arglwydd yn ddirmygus*, hwy a feiddient ddywedyd, *ym mhâ beth yr halogaſom di?* *Mal.* 1. 6, 7. Eithr [*gwr* (medd yr Arglwydd) *a ymryſono ai luniwr, ymryſoned priddell a phriddellau'r ddaiar ; a ddywed y dai wrth ei luniwr, beth a wnei?* Eſay 45. 9.

Cweſt. *Eithr pa ham yr ymreſymma* Duw *y ddadl fal hyn a dyn ?*

Atteb. Oblegyd fod dyn yr hwn ſydd greadur rheſymmol, iw drin yn ôl hynny, a thrwy reſwm ei berſwadio ef ai orchfygn Duw o herwydd hynny ai cynyſcaeddodd hwynt a rheſwm, fal y gwnaent ddefnydd o hono iddo ef. fe Dybygei un nad ae greadur rheſymmol yn erbyn y rheſwm egluraf a mwyaf yn y bydd pan y goſoder gar ei fron ef,

2. Or hyn lleiaf, fe gaiff dynion weled na ofynnodd Duw ddim ganthynt ar a oedd anrheſymmol. Eithr pa beth bymag y mae efe yn ei orchymyn iddynt, a pha beth bynnag y mae 'n ei wahardd iddynt, mae gantho efe bob gwir reſwm yn y byd ar ei dy: Ac y mae yn rheſwm da iddynt hwythau uſyddhau, eithr yn ddireſwn anufyddhau. Ac yn y môddhwn yr annogir hyd yn oed y rhai damnedic

i gyfiawnhau Duw, ac i gyfaddef mai rheſwm a faſei iddynt ddychwelyd atto ef; Ac hwy a annagir iw condemnio eu hunain, ac i gyfaddef nad oedd iddynt fawr reſwm iw bwrw e hunain ymaith trwy eſceuluſo ei râs ef yn nydd ei hymweliad.

Defnydd.

EDrychwch bechaduriaid am eich rheſymmau goreu a chadarnaf, os mynnwch chwi wneuthur eich ffordd yn dda; chwi a welwch pwy ſydd weithian i chwi i ymdrin ag ef. Pa beth a ddywedi, tydi adyn anianawl annychweledic, a feiddi di anturio ymddadlau a Duw? A elli ei wrthbrofi yn erbyn Duw? A wyt ti barod i roddi dy enw i fewn? Mae Duw yn gofyn i ti, pa ham y byddi farw? A wyt ti gwedi dy arfogi ag atteb digonol? A gymeri di arnat brofi fod Duw yn camgymeryd, ac mai tydi ſydd ar yr iawn? Oh pa anturiaeth yw hon! Och, mae naill ai efe ai tydi yn camgymeryd; Pan ydyw efe tros dy droedigaeth, a thithau yn ei herbyn; Mae efe yn galw arnat i ddychwelyd a thithau nis gwnei; Mae efe yn erchi i chwi, wneuthur yn ebrwydd, ſef y dwthwn hwn, tra gelwir hi heddyw; chwithau a oedwch, ac a dybiwch i bod hi yn abl dda yr amſer yn ol hyn; Mae efe yn dywedyd, fod yn rhaid iddo fôd yn gyfnewidiad cyfan, a bod yn rhaid i chwithau fod yn ſanctaidd, ac yn greaduriaid newydd, a chwedi eich ail-eni; A chwithau a dybiwch mai llai a waſanaetha 'r tro, ac mai digon yw clyttio yr hen ddyn, heb ſyned yn newydd. Pwy ſydd yn awr ar yr iawn ai Duw ai chwychwi? Mae Duw yn galw arnoch i Droi a byw bywyd ſanctaidd ac ni ſynnwch; Wrth eich bucheddau anuſydd yr ymddengys na ſynnwch chwi; Os mynnwch, pa ham nas gwnewch? Pa ham nas gwnaech trwy gydol hyn o amſer? A pha ham nad ewch yn ei gylch ef etto? Mae eich bucheddau tan lywodraeth eich ewyllys. Nyni a allwn yn lle gwir farnu ych bod chwi yn enewyllyſcar i Droi, pryd nad ydych yn Troi. *A pha ham nas gwnewch?* A fedrwch chwi roddi un rheſwm troſoch, ar a haeddei ei alw yn rheſwm?

Myfi yr hwn nid wyf ond pryf, eich cyd-greadur, o wan ddealltwriaeth a feiddiaf ſialeinſio y doethaf o honoch oll, i ymryſemmu y matter a myfi, tra bwyf yn dadlau dadl fy ngwneuthurwr; Ac nid rhaid i mi ddigalonni, a myfi yn gwybod fy mod yn dadlau y ddadl y mae Duw yn ei dadlau, ac yn ymbleidio tros yr hwn a fynu y goreu yn y diwedd. Petrau gennyf ond y ddau reſwm cyffredinol hyn yn eich erbyn, mae'n ddiogel gennyf na feddwch chwi un rheſwm da ar eich ty.

1 Mae 'n ddiogel gennyf na ddichon efe fod yn Rheſwm da, yr hwn ſy 'yn erbyn Duw 'r gwirionedd a rheſwm. Ni ddichon hwnnw fod yn oleuni, ar ſy ngwrthwyneb ir haul; nid oes dim gwybodaeth mewn un creadur, ond a gafodd efe oddiwrth Dduw: ac am hynny ni ddichon yr un fod yn ddoethach na Duw. Rhyſyg damnedic oedd ir Angel pennaf ymgyſtadlu ai Greawdwr. Pa beth gan hynny yw i delpyn o dom, i hurtyn diſynwyr, ni edwyn mhono ei hunan nai enaid ei hun; ni edwyn ond ychydic or pethau a wel; ie yr hwn ſy'n llai ei wybodaeth na bagad oi gymydogion, ymoſod yn erbyn doethineb yr Arglwydd? Vn or datcuddiadau helaethaf o echryſlawn ddrygioni dynion cnawdol, a dygnamhwyll y cyfryw yn y pechod yw fod ir fath ddaiardwrch gwirion ffôl ddywedyd yn erbyn ei Wneuthurwr, a chweſtiwnu gair Duw! Je fod ir bobloedd hynny yn ein plwyfydd, yrhai ſydd mor anifeilîaidd ddiwybod, na fedrant roddi i ni un atteb gweddol ynghylch prif byngciau Crefydd, fod er hynny cyn doethed yn eu tyb eu hunain, ac y rhyfygant gweſtiwnu y gwirionedd egluraf or eiddo Duw, ie ei groeſi, ac ymgeccryſu iw erbyn, pan na fedront ond prin ymadroddi yn gywir,

ac ni chredant mhono ddim pellach nac y bo yn cytuno ai ffôl-ddoethineb hwynt.

2 Ac megis y gwn i fod yn rhaid i Dduw fod ar yr iawn, felly mi a wn fod y matter mor hynod deimladwy y mae efe yn dadlau iw erbyn, na ddichon neb gael reſwm am dano. *A*i poſſibl y dichon dyn gael rheſwm yn y byd i dorri cyfreithiau ei wneuthurwr? *A* rheſwm i ddianrhydeddu *A*rglwydd y Gogoniant? *A* rheſwm i amherchi yr *A*rglwydd ai prynnodd? *A*i poſſibl y dichon dyn gael un rheſwm da i ddamnio ei enaid anfarwol ei hun? Yſtyriwch yr hyn y mae yr *A*rglwydd yn ei ofyn; [*Dychwelwch, dychwelwch, pa ham y byddwch feirw?*] Ydyw angeu tragywyddol yn beth iw chwennych? Ydych chwi yn caru Vffern? Pa reſwm ſydd gennych am eich difetha o'ch gwirfodd? os tybiwch fod yn beth reſwm i chwi bechu, oni ddylaech gofio mai cyflog pechod yw marwolaeth? *Rhuf.* 6. 23. a meddwl a ydyw yn rheſwm i chwi eich difetha eich hunain gorph ac enaid yn dragywydd? Chwi a ddylaech nid yn unig ymofyn a ydych chwi yn caru y neidr, ond a ydych chwi yn caru y colyn. Yr un fath beth yw i ddyn daflu ymaith ei ddedwyddwch tragywyddol a phechu yn erbyn Duw, nad aller rhai un iawn reſwm troſto. Eithr po mwyaf a ddadleuo un dyn troſto, ynfytta y dengys ei fod. Pe cynnygid i chwi *A*rglwyddiaeth neu deyrnas am bob pechod a wneloch, nid rheſwm, ond ynfydrwydd oedd i chwi ei dderbyn. Pe gallech chwi trwi bob pechod ſwynhau y peth pennaf ar y ddaiar

ar, ar a ddymunai y cnawd, ni byddei o brîs cymmhedrol yn y byd ich perſwadio gydâ rheſwm iw wneuthur. Pettau i ryngu bôdd eich cefaill mwyaf neu 'r anwylaf, neu i Vfydhau ir tywyſog mwyaf, ar y ddaiar, neu i achub eich hoedl, neu i ochelyd y trueni daiarol mwyaf, nid yw y rhai hyn oll o bwys yn y byd i dynny dyn gydâ rheſwm i wneuthur ûn pechod, pettau law ddehau neu lygad ddehau yn rhwyſtro eich iechydwriaeth y ffordd fwyaf ennillgar yw, ei fwrw ef ymaith yn hytrach na myned i Vfferu iw ſaſio ef. Canys nid oes achub rhan, pan gollech chwi 'r cyfan. Mor anfeidrol yw pethau tragywyddoldeb, nid oes dim yn y byd yn haeddu unwaith eu henwi mewn cyffelybiaeth iddynt; *Ac* ni eill dim daiarol, pe rhôn iddo a bôd yn Einioes, neu Goronau, neu frenhiniaethau, fôd yn eſcus cymhedrol i eſceuluſo pethau or cyfryw oruchel a thragywyddol bwys. Nid eill bôd gan ddyn reſwm i groeſi ei ddiben eithaf. *Mae* 'r nefoedd yn gyfryw beth os chwi ai collwch, na ddichon dim gyflowni 'r diffyg na wneuthur y golled i fynu. *Ac* Vffern ſydd gyfryw beth, os goddefwch hi na ddichon dim ſymmyd ymaith eich trueni, na rhoddi i chwi gyſur ac eſmwythdra *Ac* am hyn ni ddichon dim fôd a dalo ei yſtyried i'ch eſcuſodi; am eſculuſo eich iechydwriaeth eich hunain. Canys ein *Achubwr* a ddywaid, pa leſâd i ddyn os ennill yr holl fyd, a cholli ei enaid ei hun, *Marc.* 8. 36.

*O*ch ha-wyr, nas gwypech pa bethau yr ydym ni yn awr yn cryblwyll wrthych chwi am danynt? *M*ae gan y ſaint yn y neſoedd fâth arall ar feddylian ynghylch y pethau hyn? Pe gallei y Cythrael ddyſod at y rhai ſydd yn byw yngwydd ac yngghariad Duw, a chynnyg iddynt gwppanaid o gwrwf, neu buttain, neu gwmpeini digrif, neu chwareyddiaeth iw denu hwynt ymaith oddiwrth Dduw a gogoniant, attolwg mynegwch i mi pa fodd dybygwch y derbynient y cynnygiad? Neu pe cynnygiai efe iddynt fôd yn frenhinoedd ar y ddaiar: *A* ydych chwi yn tybied y denai hyn hwynt i lawr or neſoedd? Oh a pha gaſineb a dibriſrwydd ſanctaidd y diſtyrent hwy ac y gwrthodent y cynnygiad a pha ham nas gwnaech chwithau felly, y rhai y mae 'r neſoedd yn agored ich ffydd pettau gennych ond ffydd iw weled. Nid oes enaid yn Vffern nas gwyr erbyn hyn, mai cyfnewyd ynfyd oedd ollwng y neſoedd ymaith am ddyſyrrwch, cnawdol; Ac mai nad ychydig ddigriſwch, neu ddyſyrrwch, neu olud bydol, neu barch, neu ewyllys da neu air da dynion a ddiffydd dân i Vffern, neu ai gwnaiff ef yn ennilſwr ar a gollo ei enaid: Ow pe clywſech chwi yr hyn yr wyfi yn ei gredu, pe gwelſech yr hyn yr wyf fi yn ei gredu, a hynny ar goelſain gair Duw, chwi a ddywedech na ddichon bôd gan ddyn reſwm troſto ei hûn am ddamnio ei enaid. Ni feiddiech chwi gyſgu yn eſmwyth noſwaith ymhellach nes i chwi ymroi i ddychwelyd a Byw,

Os gwelwch chwi ddyn yn taro ei law yn tân hyd oni loſger hwy ymaith; chwi a ryfeddwch wrth hynny; Eithr peth yw hwn y gall bôd gan ddyn rheſwm am dano fal yr oedd gan Eſcob Cranmer pan y lloſgodd efe ei law ymaith am iddo yſcrifennu a hi o gydſynieth i Babyddiaeth. Os gwelwch wr yn torri coes neu frauch i faes, mae yn olwg garw; Eithr peth yw hyn y gall bôd gan ddyn reſwm da am dano: fal y gwnaiff llawer dyn o ran achub ei hoedl. Os gwelwch wr yn rhoddi ei gorph iw loſci yn ûlwyn, ac iw arteithio ar Cephyl-pren a thannau dirdynniad, ac yn gwrthod ymwared pan y cynnygier mae hwn yn gyflwr caled i gig a gwaed: Eithr hyn y gall fôd gan ddyn reſwm da am dano, fal y gellwch weled yn *Heb.* 11. 33, 34, 35, 36. ar môdd y wnaeth llawer cant o ferthyron. Ond bôd id dyn ymwrthod ar Arglwydd yr hwn ai gwnaeth a bôd i ddyn redeg i dan Vffern, darſyddo i rvbyddio, ac ymbil ac ef am droi fal y byddo cadwedig; hyn ſy yn beth ni ddichon gael reſwm yn y byd, ar ſydd wir reſwm iw gyfiawnhau nai eſcuſodi. Canys y nefoedd a dal am y golled o ba beth bynnac y gollom ni ei goili wrth ei cheiſio hi; ac am y boen a gymerom ni am dani. Eithr nid eill dim dalu 'r pwyth amy golled or nefedd

Attolwg i chwi yn awr gedwch ir gair hwn ddyfodd yn nes at eich calonnau: Ac megis ac y mae yn eglur ddigon i chwi nad yw reſwm i chwi eich difetha eich hunain, felly mynegwch i mi pa reſwm ſydd cennych i wrthod Troi a Byw i Dduw?

Pa

Pe reſwm ſydd gan y bydol-ddyn, neu'r meddwyn, neu'r diwybod ddiofal bechadur pennaf o honoch ôll, pa ham na byddech mor ſanctaidd ac ydyw undyn ar a adwaenoch ac mor ofalus am eich eneidiau ac ydyw neb arall? *O*ni bydd Vffern mor boeth i chwi ac i eraill? Oni ddylei eich eneidiau chwi eich hunain fôd mor anwyl gennych chwi, ac yw 'r eiddynt hwy genthynt hwythau? *A*i nid oes gan Dduw cymmaint o *A*wdurdod arnoch chwi? Paham gan hynny nad ewch chwithau yn bobl ſanctaidd yn gyſtal a hwynt-hwy?

Och hawyr, pan ddicco Duw y matter i lawr hyd at brif gynneddfau naturiaeth, a dangôs i chwi nad oes gennych i fod yn annuwiol ddim mwy rheſwm nac ſydd gennych i ddamnio eich eneidiau, Os chwychwi er hyn ni fynnwch ddeall a dychwelyd; mae iw weled eich bôd mewn cyflwr annobeithiol.

*A*c yn awr, naill ai mae gennych reſwm am yr hyn yr ydych yn i wnenthur, neu nid oes yr un; onid oes, a ewch chwi ymlaen yn erbyn rheſwm ei hûn? *A* wnewch chwi yr hyn nid oes gennych reſwm am dano? Eithr os tybiwch fôd gennych, dygwch hwynt allan, a gwnech eich goreu och matter. Ymreſymmwch beth ar y matter a myfi, ei'ch Cyd greadur, yr hyn ſydd haws o lawer nac ymreſymmu'r matter a Duw. Mynega i mi, ddyn, yn hyn o fan gar bron yr *A*rglwydd, fel ped fait ti i farw yr awr hon, pa ham nas dy'ait ymroi i ddychwelyda

hed yw

heddyw? cyn i ti chwimio or man lle yr wyt yn ſefyll? Pa reſwm ſydd gennyt i naccau, neu i oedi? Oes yt un rheſwm gennyt a ſydd yn bodloni dygydwyodd dy hûnam hynny? Nac yt ûn a leſeſi di ei berchennogi ai ddadlau gar bron brawdle Duw? Os oes, moes eu clywed; dwg hwynt allan, a gwna yn dda. Ond, yſywaeth, pa araith drwſgl, pa ſalw ymleferydd a glown ni beunydd gan ddynion annuwiol. Oni bai eu hangenrheittied efe a fyddei a naf gwilidd eu henwi.

1. Vn a ddywaidd, oni bydd neb cadwedic ond y cyfryw raiD, chweledic a Sancteiddiedic ac y ſoniwch chwi am danynt, yn a ni byddau 'r nefoedd ond gwâg, yno Duw yn rhan llawer ûn.

Atteb, Pa beth! fe dybygid eich bôd chwi yn meddwl nas gwyr Duw, neu nad yw efe iw goelio! Na feſurwch mo bawb wrthych eich hunain. Mae gan Dduw filcedd a myrddiwnau oi rai ſanctaidd: Ond etto ychydic oi cyffelybu ir byd: ydynt hwy, fel y dywedodd Criſt ei hun i ni, *Mat.* 7. 13, 14. *Luc.* 12. 12. Gweddeiddiach i chwi wneuthur y defnydd hwnnw or Gwirionedd hwn y mae Criſt yn ei ddyſcu i chwi, *Ymdrechwch am ſyned i mewn trwy'r porth cyſyng: oblegydd cyſyng yw'r porth, a chûl yw'r ffordd ſydd yn arwain ir bywyd, ac ychydig yw y rhai ſydd yn ei chael hi eithr ehang yw 'r porth a llydan yw'r ffordd ſydd yn arwain i ddeſtryw, a llawer yw y rhai ſydd yn myned i mewn trwyddi,* Luc. 13 22, 23, 24 *Nac ofna braidd* bychan (medd Criſt wrth ei rai ſancteiddiedic) canys rhyngodd bôdd i'ch Tâd roddi i chwi y deyrnas, *Luc.* 12. 32.

Gwrthddadl. 2. *Mae yn ddiammau gennyf os eiſſ ſy'nghyffelyb i i Vffern, y cawn ni haſlug o gwmpeini.*

Atteb. A fydd hynny dim eſmwythder a chyſur i chwi? Neu a ydych chwi yn tybied na ellwch gael digon o gumpeini yn y nefoedd A fynuwch chwi eich difetha er mwyn cumpeini? Neu oni chredwch chwi y cyflowna Duw ei fygythion, oblegyd fod cynnifer yn euog? Y rhai 'n oll ydynt ddychmygion gwirîonffôl an heſymmol.

Gwrthddadl. 3. *Ac onid yw pawb yn bechaduriaid, ie 'r goreu o honoch oll?*

At. Eithr nid oes mo bawb yn bechaduriaid heb ddychwelyd. Nid yw 'r Duwiol yn byw mewn pechod gorthrwm. Ac mae hyd yn oed eu gwendidau yn ofid ac yn ſwrn arnynt, yr hyn y maent hwy beunydd yn hiraethu ac yn gweddio ac yn ymegnio am gael ei gwaredu oddiwrtho. Nid yw pechod yn teyrnaſu arnynt.

Gwrthdd. 4. *Ni welaſ fi fod Proffeſſwyr ddim gwell na gwyr eraill, hwy a dwy'lant ac a orthrymmant, ac y maent mor gybyddus ac eraill.*

At. Pa beth bynnac yw rhagrithwyr nid felly y mae gyda, rhai a ſancteiddîwydd. Mae gan Dduw filoedd a miloedd ar nad ynt felly: er bôd y byd enllibus yn achwyn arnynt yr hyn nis gallant byth moi brofi, ar hyn nid aeth er i oed i mewn iw calonnau hwynt. Ac yn gyffredinol hwy a roddant iw

heibyn

herbyn bechodau 'r galon; y thai ni ddichon neb ei gweled ond *Duw*: Oherwydd nas gallant roddi iw herbyn ddim or ſâth annuwioldeb yn eu bucheddau, ac y maent hwy eû hunain yn euog o hono.

Gwrthddadl. 5 *Eithr nid wyf fi na phutteiniwr, na meddwyn, na gorthrymmwr, ac am hynny pa ham y galwech arnafi i Ddychwelyd?*

At. Megis pettech chwi heb eich geni yn ol y cnawd, ac heb fyw yn ol y cnawd cyſtal ac eraill! Onid ydyw yn gymmaint pechod ar mwyaf or rhai hyn, bôd gan Ddyn ſynniad daiarol, a charu 'r byd yn fwy na Duw, a bôd gantho galon anghredadwy heb ymddaroſtwng? Ie gedwch i mi ddywedyd i chwi, yn ychwaneg: fod llawer ûn ar ſy yn gochelyd pechodau anaſus wedi ei gludio cyn dynned wrth y byd ac mor gaethion ir cnawd, ac mor eſtronol i Dduw, a gwrthwyneb ir nefoedd yn eu he'ynt fwy moeſgar ac yw eraill yn eu pechodau hynodol mwy cwilyddus.

Gwrthdd. 6. *Eithr nid wyf fi yn bwriadu niweid i neb, nac yn gwneuthur dim niweid, a phaham gan hynny y condemnau Duw ſyfi?*

At. Ydyw yn niweid yn y byd eſceu'uſo yr Arglwydd ath wnaeth, ar gwaith y daethoſt ir byd oi blegyd, a gwneuthur mwy cyfrif or creadur, na'r Creawdur, ac eſceu'uſo y grâs a gynnygier i ti beunydd? Gorddyfnder dy bechod yw bôd mor anheimladwy o hono: Ni wyr y meirw oddiwrthen bôd yn feirw. Pettit ti unwaith gwedi dy fywhau, ti a welit fwy ar fai

ynot

y nôt dy hûn, ac a ryfeddit dy hûn am wneuthur cyn lleiedd pris o hono.

Gwrthddadl 7. Myfi a dybygwn y gyrrech chwi ddynion oi cof tan rith eu dychwelyd hwynt: Mae yn ddigon i ddirboeni ymmennyddiau poblach wirion ſyſyrio cymmaint ar bethau rhy uchel iddynt.

Atteb. 1. A ellwch chwi fôd ym mhellach och côfnac ydych chwi yn barod? neu or hyn lleiaf a eill fôd gwallgof perycclach, nac eſceuluſo eich hawdd fydd tragywyddol ac i gwirfôdd ddiſethaich hunain? 2 Nid ydyw dyn un amſer yn ei iawn bwyll nes iddo droi: Nid edwyn efe byth mo Dduw, nid edwyn efe bechod, nid edwyn Griſt, nid edwyn mor byd, nac efe ei hûn, na pha beth yw ei orchwyl ar y ddaiar, fal yr elo yn ei gyly nes iddo droi. *Mae* yr ſcrythyr yn dywedyd fôd yr ânnuwiol yn ddynion anhywaith. 2 *The.* 3. 2. a bôd Doethineb y byd hwn yn ffolineb gyda Duw. 1 *Cor.* 3 19. ac yn *Luc.* 15. 17. fe a ddywedir am y mâb afradlon, pan ddaeth atto ei hun, ddarfodd iddo ymroi i ddychwelyd yn ei ôl. *Mae* hwnnw yn ſyd doeth pad anufyddhao dynion i Dduw a rhedeg i Vffern rhag ofn bôd allan oi hwyl.

2 *Pa* beth ſydd yn y gwaith y mae Criſt yn eich galw iddo, a allai yrru dyn allan oi hwyl? Ai caru Duw, a galw arno a meddwl cyſſurlawn am y gogoniant i ddyfod, ac ymadel ach pechodau, a charu ei gilydd ac ymhyfrydu yn ngwaſanaeth *Duw* yw 'r peth? A yw y rhai 'n gyfryw bethau â barent iddynion orffwyllo.

3 Ac yn gymmaint ach bôd yn dywedyd fôd y pethau yma yn rhy uchel i ni, yr ydych yn achwyn ar Dduw ei hun am wneuthur hwn yn waith inni, a rhoddi i ni ei air, a gorchymyn i bawb ar a fynno fôd yn fendigedic fyfyrio ynddo ddydd a nôs. A ydyw y pethau y gwnaethpwyd ni oi plegyd, ac yr ydym ni yn byw oi plegyd yn rhy uchel i ni iw trîn? Mae hyn yn llwyr in ddiddyndodi ni, an gwneuthur yn anifeiliaid, fel ped faem tebyg ir rhai ni waſanaetha iddynt ymhel a matterion dim uwch nac a berthynant ir cnawd ac ir ddaiaren. Os yw 'r nefoedd yn rhy ûchel i chwi i feddwl am dani ac i ymbaratoi iddi hi a fydd rhy uchel i chwi byth iw meddiannu?

4 Petrau Dduw ymbell waith yn goddef i neb rhyw ddyn penn-cgwan amhwyllo wrth feddwl am bethau tragywyddol, hyn ſydd oblegyd i bôd yn eu camddeall, ac yn rhedeg heb arweinydd: Ac or ddau gwell cedd gennyf fod yn nghyflwr y cyfryw un, nac yn nghyflwr y byd gwallgofus annychweledic, y rhai a gymerant eu hammhwyll yn ddoethineb iddynt.

Gwrthddadl. 8. Nid wyf fi yn tybied fôd Duw yn gofalu cymmaint beth a feddylio neu a ddywedo neu a wnelo dynion, ac y gwnelo efe cymmaint ddefnydd o hono.

Atteb. Mae yn debygol wrth hynny ych bôd yn bwrw gair Duw yn gelwyddog, ac yno pa beth a gredwch? Eithr eich rheſwm eich hûn a allaſai eich dyſcu yn well onid ydych chwi heb goelio yr ſcrythyrau: Canys chwi a welwch na wnaeth Duw gyfrif cyn lleied o honom ni na bû yn wiw gantho ein gwneuthur, ac y mae ef yn oeſtadol yn ein cadw, ac yn ein cynnal ni beunydd ac yn darparu droſom: A wnaiff gwr-call yn y byd ddefnydd-waith celfydd i ddim? A fydd i chwi wneuthur neu brynnû Clocc neu Orlais ac edrych am dano beunydd, ac heb ofalu pa ûn a wnelo efe ai myned yn gywir ai yn anghywir? Yn ddiau oni chredwch fûd neullduol lygad rhagliniaeth yn dolſulw ar eich calonnau ach bucheddau, ni ellwch chwi gredu na diſgwil i un rhagliniaeth neullduol ddalſulw ar eich diffygion ach helbul, ich dianghenu A phe buaſei Dduw yn gofalu cyn lleied am danoch ac yr ydych chwi yn ei feddwl, ni buaſech chwi fyth yn byw hyd yn hyn; Cant o glefydon a ymryſonaſent pa un gyntaf a gowſei eich deſtrowio. Ie, y Cythreuliaid a'ch cynllwynaſent ac ach cyrchaſent ymaith yn fyw, fel y mae y pyſcod mowrion yn llyngcu 'r lleiaf, ac fel y mae yr adar ar anifeiliaid rheipus yn difa 'r lleill. Ni ellwch chwi dybied wneuthur o Dduw ddyn i ddim diben neu ddefnydd yn y byd: ac os gwnaeth efe ef o ran yr ûn, yn ddiammau oi ran ei hun. Ac a ellwch chwi feddwl nas gwaeth ganddo pa un am gyflowni ei ddibenion, a pha un am wneuthur o honom yr hyn in gwnaethbwyd or plegyd.

Je trwy eich gwrthddadleuon Annuw

chwi a ſynnwch i Dduw wneuthur a chynnal yr holl fyd yn ofer. Canys er mwyn pa beth y mae yr holl greaduriaid iſod eraill ond er mwyn dyn? Pa beth y mae y ddaiar yn ei wneuthur ond ein cynnal an maethu ni? Ar anifeiliaid ſy yn ein gwaſaneuthu ai llafur ac ai bywyd, ac felly am y lleill. Ac a wnaeth Duw y ſath gyfannedd le mor ogoneddus, a goſod dyn i breſwylio ynddo, a gwneuthur pob peth yn weiſion iddo, ac â yw efe yn awr heb edrych am ddim oddiar ei ddwylaw ef? Nac yn gofalu pa fôdd y meddylio, neu y llefaro, neu y bucheddo? Mae hyn yn llwyr anrheſymmol.

Gwrthddadl. 9. *Hawdd-amnor ir byd pan oedd dynion heb gwneuthur cymmaint o ymyrreth mewn creſydd.*

Atteb. Yr arfer er i oed oedd garmol yr amſeroedd hynny ar a aethent heibio. Y byd y ſonniwch chwi am dano, oedd yn gynnefin ddywedyd, gwell oedd y byd yn nyddiau ein henafiaid, ac felly yr oeddynt hwythau am eu henafiaid. Nid yw hon ond hên arfer; Am fôd gennym ni oll deimlad o ddrwg ein hamſeroedd ein hunain, eithr nid ydym ni yn canfod mor hyn oedd o'n blaen.

2 Nid hwyrach mai llefaru yr ydych chwi yn ôl eich tyb. Mae y rhai bydol yn tybied fôd y byd ar y goreu pan yw efe yn cyttuno ai meddyliau hwynt: a phan gaffont fwyaf o lawenydd a digrifwch bydol. Ac nid oes aminau gennyf; na ddywedei y Cythraul cyſtal a chwithau

mai gwell oedd y byd y pryd hynny; Canys yr yddoed ef yn cael mwy o waſanaeth y pryd hynny, a llai o rwyſtr. Eithr y byd ſydd ar y goreu pan fydder yn caru, yn perchi ac yn vſyddhau i Dduw yn fwyaf dim. A pha fôdd amgen y gwyddoch chwi pa bryd y mae 'r byd yn dda neu yn ddrwg ond wrth hyn?

Gwrthddadl 10. *Mae cynnifer o ffyrdd ac a Grefyddon, nas gwyddom ni pa un i ſôd o honi, ac am hynny ni a ſyddwn fel yr ydym.*

Atteb. O herwydd bôd cynnifer, a fyddwch chwi or ffordd honno y gellwch fod yn ſiccr nad yw yn ûniawn? Nid oes neb bellach allan or ffordd nar pechaduriaid bydol cnawdol, annychweledic. Canys nid ydynt hwy yn cyfeiliorni yn vnig yn yr opiniwn yma neu 'r opiniwn accw, fel y mae bagad o Sectau, ond hyd yn oed yn ergyd ac amcan eu bucheddau. Ach bod chwi yn myned ar daith y byddai eich einioes yn ſefyll arni, a ſafech chwi neu droi yn ôl, oblegyd i chwi gyſarfod a rhai croeſ ffyrdd, neu oblegyd eich bód yn gweled rhai ffordolion yn trammwy ar hyd y ffordd feirch a rhai ar hyd llwybr troed, a rhai yſgarfydd yn torri dros y cae, a rhai yn colli 'r ffordd? Yntau bòd a wnaeth yn hytrach yn fwy gofalus i ymofyn y ffordd? Os oes rai gweiſion gennych nis gwyddant pa fodd y gwnânt eich gwaith yn iawn, neu rai ar ſydd anffyddlon, a gymerech chwi mewn rhan dda gan yr un or lleill os byddent oblegyd hynny yn ſegur ac heb wneuthur i chwi ddim gwaſanaeth oherwydd eu bod yn gweled y lleill cynddrwg?

Gwrthddadl 11. *Nid wyf fi yn gweled fod y rhai ſydd mor dduwiol ddim gwell arnynt na dynion eraill- Maent cyn dylotted ac mor helbulus ac eraill.*

At. Ac ond odid yn fwy o lawer, pan welo Duw yn dda. Nid ydynt hwy yn cymeryd llwyddiant daiarol yn gyflog iddynt. Hwy a ddodaſant eu tryſor ai gobaith ynghadw mewn byd arall, ac enid ê nid ydynt hwy Griſtianogion mewn gwirionedd. Po lleiaf ſydd ganthynt, mwyaf ſy yn ol; ac y maent hwy yn fodlon i ddiſgwil hyd y pryd hynny.

Gwrthddadl 12, *Darfyddo i chwi ddywedyd cymmaint oll ac a fedroch mae yn ſy mryd i obeithio yn dda ac ymddiried yn Nuw, a gweuthur oreu y gallwyſ, ac na chymerwyf mor fath drafferth.*

At. Ai gwneuthur oreu y galloch yw, pan na fynnoch ddychwelyd at Dduw, ond bôd eich calon yn ngwrthineb iw ſanctaidd ai ddyfal waſanaeth ef. Y mae yn ddiau yn oreu ar y *mynnoch*. Eithr hynny yw'ch trueni chwi.

2 Myñ a ddymunwn, pes gobeithiech ac ymddiried yn Nuw. Eithr am ba beth y gobeithiwch? Ai am fôd yn gadwedic, os chwychwi a drowch a bôd yn ſanctaid? Am hyn y mae i chwi addewid Duw: ac am hynny gobeithiwch am danc, ac nad arbedwch. Eithr os gobeithiwch am fôd yn gadwedic heb Droad a buchedd ſanctaidd, nid gobeithio yn Nuw

yw hyn, ond yn Satan ac ynoch eich hunain. Canys ni roddes Duw ì chwi ddim orfâth addewydd eithr eſe a addioddodd y gwrthwyneb Eithr Satan a Hunan-ſerch a wnaethant ywch y cyfryw addewidion, ac a'ch deichafaſant ir cyfryw obeithion.

Iddo yn awr! os y rhai hyn a chyffelyb i rhai hyn yw'r cwbl ar a feddwch iw dywedyd yn erbyn Troad a bucheddiad ſanctaidd nid yw eich Cwbl chwi ddim, a gwaeth yw na dim: Ac os gwelir y rhai hyn a chyffelyb i rhai hyn yn rheſymmau digonol ich perſwadio i ymwrthod a Dduw, ac ich taflu eich hunain i Vffern; yr Arglwydd an gwaredo ni rhag y fath reſymmau, a rhag y fâth ddeillion ddealltwriaethau, a rhag y cyfryw galedion galonnau annheimladwy. A leſeſwch chwi ſefyll ar yr ûn or Rheſymmau hyn wrth frawdle Duw? A ydych chwi yn tybied y gwaſanaetha'r trô i chwi ddywedyd y pryd hynny, *Arglwydd ni ddychwelais i, oblegyd bod gennyf cymmaint iw wneuthur yn y byd, neu oblegyd nad oedd bucheddau rhai Creſyddwyr wrth fy modd neu oblegyd fy mod yn gweled dynion o gynniſer o opiniwnau.* O hawſed fydd i ddiſgleirdeb y dydd hwnnw wrandwyddo a chwilyddio y cyfryw ymreſymmiadau a'r rhai 'n? A ydoedd y byd i chwi i edyrch ar i òl? Bydded ir byd yr hwn a waſanaethaſoch dalû i chwi yn awr eich cyflogau, ach gwaredu os geill. Onid oedd gennych well byd i edrych am dano yn gyntaf? Ac oni orchymynwyd i chwi yn gyntaf

geiſio

ceiſio teyrnas Dduw ai gyfiawnder ef, ac addaw, y rhoddid yr holl bethau eraill i chwi yn ychwaneg? *Mat.* 6, 33. *Ac* oni ſynegwyd i chwi fôd duwioldeb yn fuddiol i bob peth, a chenddi addewid or bywyd ſydd yr awrhon ac or hwn a ſydd? 1 *Tim.* 4. 8. *Ai* pechodau Proffeſſwyr ach rhwyſtrodd? Chwi a ddylaſech yn hytrach fôd yn ſwy dichlyn a dyſcedic wrth eu codymmau hwynt i ymochelyd, a bôd yn ſwy gofalus, ac nid yn ddiofalach: Yr ſcrythyrau ac nid eu bucheddau hwy oedd yn Rheol i chwi. *Ai* aml opiniawnau y byd a'ch rhwyſtrodd? *Am* ba beth? Ni ddyſcodd yr yſcrythyr yr hon ydoedd eich Rheol onid un ffordd i chwi, a honno oedd yr iawnffordd. Pe dilynaſech honno ie yn yr hyn oedd eglur a hawdd ni buaſech chwi byth yn paliu. Oni bydd ir cyfryw a tebion a rhai 'n eich cwilyddio a'ch diſtewi? Oni wnaiff y rhai hyn, mae gan Dduw y rhai ai gwnâ. Pan ydyw ef yn gofyn ir dyn, *Mat.* 22. 12. y cyfaill pa fôdd y daethoſt i mewn ymma, heb fôdd gennit wiſc priodas, hynny yw, pa beth a wnei dy yn ſy Eglwys ymmhlith Criſtianogion wrth eu proffeſſ heb gennit galon a buchedd ſanctaidd? Pa atteb a wnaeth efe? Ow, mae 'r text yn dywedyd; yntef a aeth yn ſûd; nid oedd gantho ddim iw ddywedyd. Egrurdeb y matter a Mawrhydi Duw a gae eneuau y mwyaf ei hyder o honoch yn hawdd y pryd hynny, er na chaiff dim a fedrom ni ei ddywedyd wrthych mor maes arnoch yr awron, ond chwi a wnewch eich matter yn dda, er dihired fyddo. *M*yfi a wn yn baro na wnaiff un rheſwm ar a fedroch chw ei roddi yr awron ddim lles i chwi y y ddiwedd, pan fo'n rhaid agoryd eic matter gar bron yr Arglwydd ar ho fyd.

Nagê, prin yr wyfi yn coelio fôd eic cydwybodau eich hunain yn gwbl fodlo ich Rheſymmau. Canys os ydynt, mae y debygol wrth hynny nad ydych chwi cymmaint ac ar fedr edifarhau. Eithr os ydyc chwi ar fedr edifarhau, mae yn debygol nad ydych yn rhaddi fawr hyder ar eich Rheſymmau y rhai a ddygwch chwi yn ei erbyn.

Pa beth etto a ddywedwch chwychw bechaduriaid annychweledic? A oes y un rheſwm da gennych iw roddi, paha na Throech, ac na Throech yn ebrwyd a'ch holl galonnau? Yntau myned a wnewch chwi i vffern heb yn waeth i reſwm ei hun? Yſtyriwch mew pryd pa beth yr ydych chwi yn e wneuthur; Canys hi a fydd ar fyrde yn rhydwyr i chwi i yſtyried. A fedrwch chwi gael bai ar Dduw, nac ar ei weithredoedd, nai gyflogau? Ydyw efe y Feiſtr drwg? Ydyw 'r Cythraul yr hwn y ydych chwi yn ei waſanaethu yn well? Neu'r cnawd yn well? Oes dim Niwaid mewn buchedd ſanctaidd? Ydyw buchedd fydol ac annuwiol yn well? Ydych chwi yn tybied yn eich cydwybodau y byddei ddim niwaid i chwi ddychwelyd a byw buchedd ſanctaidd? Pa niwaid a ddichon efe wneuthur i chwi? Ai niwaid i chwi gael Yſpryd Criſt o'ch mewn? A chael calon lân buredic? Os yw 'n ddrwg bôd yn Sanctaidd, paham y mae Duw yn dywedyd, *Byddwch ſanctaidd. o herwydd ſanctaidd ydwyf fi*, 1 *Pet.* 1. 15. a *Luc.* 11. 44. ar 20. 7. Ai drwg yw bod yn debyg i Dduw? Oni ddywedir wneuthur o Dduw ddyn ar ei ddelw ei hun? Och, y Sancteiddrwydd hwn, yw ei ddelw ef: hon a gollod Adda, a hon a ſynn ei Griſt trwy ei air ai yſpryd ei hadferu i chwi, fel y mae yn gwneuthur a phawb oll ar a gatwo efe. Paham y bedyddiwyd chwi ir yſpryd glân, a pha ham yr ydych chwithau yn bedyddio eich plant ir Yſpryd glân megis eich Sancteiddydd, oni fynnwch chwi mo'ch ſancteiddio ganddo ef, ond tybied mai eniweidiol yw i chwi fod yn ſanctaidd? Mynegwch i mi am wîr, megis gar bron yr Arglwyd, er bôd yn flîn gennych fyw buchedd ſanctaidd, Ond gwell fyddei gennych farw y'nghyflwr y rhai ſy yn gwneuthur felly nac eraill? Pettych chwi i farw heddyw, ond gwell oedd gennych farw y'nghyflwr dyn dychweledic na'r annychweledic? Y dyn ſanctaidd a nefol, na'r dyn cnawdol daiariol? Ac oni ddywedech chwi megis *Balaam*, *Num.* 23. 10. Marw a wnelwyf o farwolaeth yr ûnion a bydded fy niwedd fel yr eiddo yntef. A phaham na byddwch chwi yr awron or meddwl

ddwl y byddoch y pryd hynny? *Mae* 'n rhaid i chwi ddyfodd i hyn, naill ai cynt ai cwedi, naill ai i fôd yn ddychweledic, ai i ddymuno 'ch bôd, pan yw hi yn rhywyr.

Eithr pa beth yr ydych chwi yn ofni ei golli os Dychwelwch? Ai eich cyfeillion? Ni wnewch chwi ond eu newid hwynt, Ddw a fydd yn gyfeill i chwi. a Chriſt a'r Yſpryd a ſydd i chwi yn gyfeill a phob Chriſtion a ſydd i chwi yn gyfeill; Chwi a gewch un cyfeill a dalo i chwi fwy na 'r holl gyfeillion yn y byd. Ni wnaethei y cyfeillion yr ydych chwi yn eu colli ond eich hudo i Vffern, eithr ni allaſent hwy moch gwaredu: Eithr y cyfeill yr ydych chwi yn ei gael, a'ch gwareda rhag Vffern ac a'ch dwg iw dragywyddol orphwyſfa ei hûn.

Ai ofni colli eich difyrrwch yr ydych? Yr ydych chwi yn tybied na chewch ſyth ond hynny ddydd digrif, os Dychwelwch chwi unwaith, Och eich bôd yn tybied mai mwy dyfrrwch yw byw mewn digrifwch a theſach ynfyd, a rhyngu bôdd eich cnawd, na byw mewn myſyrdodau credadwy am y gogoniant, ac yn nghariad Duw, ac yn nghyfiawnder a thangnheddyf a llawenydd yr Yſpryd glân, yn yr hyn y mae cyflwr grâs yn ſefyll, *Rhuſ*. 14. 17. Os ydyw yn fwy dyfrrwch gennych chwi feddwl am eich tiroedd ac treftadaeth (pe byddech chwi Arglwyddi ar yr holl wlâd) na bod yn blentyn i chwarau am binnau; paham na byddai yn fwy llawenydd

chw

chwi feddwl am deyrnas nefoedd yn eiddoch, nac am holl olud a dyfyrrwch y byd? Megis nad oes ond ynfydrwydd babanaidd yn peri i blant ymhoffi felly mewn teganau, nad ymadawent a hwynt er eich holl diroedd: felly nid oes ond ynfydrwydd bydol cnawdol ac annuwiol yn peri i chwithau ymhoffi cymmaint yn eich teiau, a'ch tiroedd a'ch bwyd a'ch diod a'ch eſmwythder a'ch parch, nad ymadawech chwi a hwynt er mwyn nefol ddyfyrrwch. Eithr pa beth a wnewch chwi am ddyfyrrwch pan ddarffo am hwn? A ydych chwi yn meddwl am hynny? Pan fyddo eic'h dyfyrrwch yn diweddu mewn gerwinder, ac yn diffoddyd gydac angerdd drewllyd, y mae difyrrwch y ſaint ar y goreu. Ni cheſais i fy hûn ond ychydic brawf or hyfrydwch nefol yn y rhag-fyfyrdodau am y dydd bendigedic ſydd i ddyfod, ac yn yr annogaethau preſennol o gariad Duw yn Nghriſt; Eithr myfi a lynnueittiais ormod ar hyfrydwch daiarol (fel y gellwch weled, os wyf fi bartiol, mai ar eich ty chwi y mae:) ac etto mae 'n rhaid i mi addef trwy 'r ychydic brawf hwnnw, nad ydynt hwy iw cyffelybu: Mae ychwaneg o lawenydd iw gael mewn un diwrnod (os bydd haul y bywyd yn tywynnu arnom yn olau) yn yſtâs Sancteiddrwydd, nac mewn oes gyfan o ddyfyrrwch pechadurus. Dewiſwn gadw drws yn nhy fy Nuw, o flaen trigo ym-mhebyll annwioldeb, *Pſal.* 84. 10. Gwell yw diwrnod yn dy gynteddau na mîl mewn un man arall, *Pſal.* 84. 10. digrifwch yr annuwiol ſydd debyg i chwerthiniad dyn ffôl, yr hwn nid edwyn moi drueni ei hun. Ac Am hynny medd *Solomon* am y cyfryw chwerthiniad, ynfyd yw; ac am lawenydd, pa beth a wnâ, *Eccl.* 2. 2. ac *Eccl.* 7. 2, 3, 4, 5, 6. *Gwell yw myned i dy galar na myned i dy gwlêdd, canys hynny yw diwedd pob dyn, ar byw ai geſyd at ei galon gwell yw triſtwch na chwerthin: Canys trwy driſtwch yr wynebpryd y gwell-heir y galon. Calon doethion ſydd yn nhy y galar: ond calon ffyliaid yn nhy llawenydd. gwell yw gwrando ſen y doeth, na gwrando cân ffyliaid.* Canys chwerthiniad dyn ynfyd ſydd fel clindarddach drain tan grochan. Nid yw holl feluſwedd pethau cnawdol, ond megis ecffa dyn y bo meiwin gôs arno; Ei gleſyd ſydd yn peri iddo ei chwennych: A gwell oedd gan wr doeth fod heb ei bleſer, na chael i flino gan ei ferwingôs. Nid ydyw eich crechwen uchaf ond megis yr hon ſydd gan ddyn a ogleiſier; mae efe yn chwerthin pryd nad oes iddo achos o ddim llawenydd. A doethach yw i ddyn roddi ei holl gyfoeth ai ſywioliaeth am i ogleiſio i beri iddo chwerthin. nac yw i chw ymadel a chariad Duw, ac a chyſur au Sancteiddrwydd, ac ar gobaith or nefoedd, ac hw w eich hunain i ddamnedigaeth, fel y galloch gael gogleiſio eich cnawd a dyſyrrwch

wch pechod tros ennyd ſechan. Bernwch ſel yr ydych chwi yn ddynion, a ydyw hyn yn rhan gwr doeth. Nid oes ond eich naturiaeth gnawdol halogedic yn peri i ſuched ſanctaid ymddangos i chwi yn echryſlon, ac i gwrs o ſeluſwedd bydol ymddangos mor hyfryd: Os chwi a ddychwelewch, fe ddyru yr Yſpryd glan i chwi Naturiaeth a Thueddfryd arall. Ac yno y bydd yn hyfrydach gennych gael ymwared oddiwrth eich pechod, nac yw yn awr gennych ei gadw ef; Ac yno chwi a ddywedwch, na wybuoch chwi er i oed pa beth oedd fywyd comfforddus hyd yn hyn, ac na bu er i oed yn dda arnoch, nes i chwi hoffi Dawa Sanctiaidd wydd.

Cweſt. *Eithr pa ſódd y digwydd bód dynion mor anrheſymmol ym matterion eu hiechydwriaeth; mae ganthynt ddigon o ſynwyr mewn matterion eraill? Pa beth a bair iddynt fód mor wrthnyſic i ddychwelyd fel y byddai raid wrth gynniſer o eiriau mewn matter mor eglur, ac na thyccia'r cwbl, eithr y rhan ſwyaf a fyddant byw a meirw heb ddychwelyd?*

Atteb Iw henwi hwynt yn vnig arfyrr eiriau, yr achoſion yw y rhai hyn.

Mae dynion wrth naturiaeth yn Caru y ddaiar a'r cnawd Hwy a anwyd yn bechaduriaid, ac y mae galanaſdra rhwng eu nuturiaeth hwynt â Duw ac â Duwiolddeb, fel y mae rhwng naturiaeth y ſarph a dyn; â phan yw 'r cwbl a fedrom ni i ddywedyd yn myned y'ngwrthwyneb i reddfol ogwyddiad eu naturiaeth hwynt, nid rhyfedd nâ thyccio chwaith nemmawr.

2 Maent mewn Tywyllwch, ac ni wyddant cymmaint ar pethau y maent yn eu clywed. Tebyg i ddyn a anwyd yn ddall, ac ſydd yn chywed mowrglod ir goleuni. Eithr pa beth a dâl clywed, oddieithr iddo ei weled ef: Ni wyddant hwy pa beth yw Duw, na pha beth yw grym croes Criſt, na pha beth yw yſpryd ſancteiddrwydd, na pha beth yw byw mewn Cariad trwy ffydd; Nid ydynt hwy gydnabyddus â ſiccrwydd ac a chymmhwyſdra ac ardderch owgrwydd yr etifeddiaeth nefol. Ni wyddant hwy pa beth yw Troedigaeth, a bwriad ac Y marweddiad ſanctaidd, nâ wyddant pan y clywant ſôn am dano. Maent mewn miolen o anwybodaeth. *M*aent yn gyfrgolledic a chwedi ymddyryſu mewn pechod: cyffelyb i ddyn a, ſyddei gwedi myned ar ddiſberod liw nôs, ac nis gwyr pa le y mae, na pha fôdd i ddyfodd eilwaith atto ei hûn, nes i liw-dydd ei adgyweirio ef.

3 Maent hwy yn hyderus anhybwyll nad rhaid iddynt wrth *Droedigaeth*, ond rhyw ddarn-wellháad, eithr eu bod hwi euſys ar y ffordd ir nefoedd, ai bod wedi dychwelyd pan nad ydynt. Ac os cyfarfyddwch a gwr ar ſy ym mhell allan or ffordd, chwi a ellwch alw arno ef yn ddigon i hyd i ddychwelyd yn i ôl, os efe ni choelia moi fòd allan oi ffordd.

4 Maent wedi myned yn gaethweiſion iw cnawd, a chwedi boddi yn y byd i ragddarparu troſto. Ei trythyllwch ai gwynniau ai chwantau ai goiffwyllodd, ac a gowſant y maes felly arnynt, nas medront ddywedyd pa fôdd y nacâant hwy, na pha fôdd y meddyliant am ddim arall. Yn gymmaint a bôd y Meddwyn yn dywedyd, *Caru yr wyf ſi gwppanaid o ddiod ddâ, ac ni fedrai moi madden.* Med y Glwth, da gennyf fi ſir dda ac ni fedrai moi ſaddeu. Medd y Putteiniwr, da gennyf fi'gael cyflowni ſy 'nrhachwant, ac ni fedrai mor peidio. Gwych gan y Chwareydd gael ei chwareyddiaeth, ac ni fedr ef mor peidio. Hyd onid ydynt wedi myned yn llwyr-gaethweiſion iw cnawd, Ai gwyllt-wrth-naws a brifiodd yn wendid. Ar hyn nis mynnant moi wneuthur, hwy a ddywedant nas gallant; Ar dyn bydol ſydd wedi ymoſod cymmaint ar bethau daiarol, nad oes gantho na chalon na meddwl nac ennyd ir pethau nefol. Eithr megis ym mreuddwydd Pharao, *Gen.* 41. 4. *y gwartheg culion* [*a fwytaſant y rhai breiſion*; felly y ddaiar gûl anffrwythlon

hon ſy'n bwyta yr holl feddyliau am y nefoedd.

5 Mae rhai gwedi eu hyſgubo ymmaith gyda ffrwd drwg gymdeithas, hyd onid ydynt wedi eu perchennogi a meddyliau caledion am fuchedd ſanctaidd, wrth eu clywed yn ſiarad yn ei herbyn; neu, or hyn lleiaf y maent yn tybied y gallant anturio gwneuthur megis y maent yn gweled y rhan fwyaf yn gwneuthur: Ac felly yr ânt rhagddynt; yn eu ffyrdd pechadurus; A phan dorrer ûn ymaith ai daflu i Vffern, a chipio ûn arall allan oi plith hwynt ir unrhyw ddamnedigaeth, nid yw yn mannû chwaith gormod arnynt, oblegyd nad ydynt yn gweled i ba le yr aethant: Druein gwerin, y maent hwy yn myned rhagddynt yn eu hannuwioldeb er hyn i gyd; Canys bychan y gwyddant fod eu cymdeithion yn galaru or plegyd mewn penydiau. Yn *Luc.* 16. Y gwr goludog a ſynnaſei i un rybuddio ei bum brodur rhag iddynt ddyfod ir lle poenus hwnnw. Mae yn debygol yr a dwaenei ef eu meddyliau au bucheddau hwynt, ac y gwyddai eu bôd hwynt yn pryſuro yno, ac heb freuddwydio chwaith nemmawr oi fod ef yno, ac ni roeſent fawr goel ar y neb a ſynegaſei iddynt hynny. Yr wyf fi yn coſio chwedl a ſynegwyd i mi gan wr bonheddic ar ſydd etto yn fyw yr hyn a welſai efe ar bont ar Hafren; Gwr oedd yn gyrru

diadell o wyn breiſion, a rhywbeth yn cyfarfod a hwynt ac yn eu rhwyſtro i fyned yn eu blaen, un or wyn a neidiodd ar ganllaw 'r bont, ai draed a lithrodd oddi tano, acyntau a ſyrthiodd ir frwd; Y lleill wrth i ganfod ef a neidiaſant y naill ar ol y llall tros y bont ir ffrwdd, ac hwy a ſuddwyd oll, neu oll gan y mwyaf. Bychan y gwyddei y rhai oedd or ôl beth addaethei o'r rhai â aethent or blaen, eithr a dybiaſent y gallaſent anturio dilyn eu cymdeithion: Ond hwy 'n gynta ac yr aethant tros y ganllaw, ai bôd yn pentwyno i lawr bendramwnwgl, yr oedd y matter wedi ei gyfnewid: felly yr uniawn y mae gydâ dynion cnawdol annychweledic. Mae un yn marw yn eu hymyl hwynt ac yn diſcynu i Vffern, ac un arall yn canlyn ar hyd yr unffordd; ac er hynny hwy a ânt ar eu hôl, oblegyd nad ydynt yn yſtyried i bâ le yr aethant. Ah! eithr pan ago o marwolaeth eu llygaid, a chanfod o honynt pa beth ſydd or tu arall ir ganllaw, ſef mewn byd arall, yna pa beth a roddent am fod lle 'i buont!

M. R, Rowley or Amwithig ar Bont Acham.

6. Am benn hyn, mae gan hynt elyn cyfrwys yſtrywgar, yr hwn nis gwelant, ac ſydd yn goſod ei chwaryddiaeth ar lawr yn y tywyll; ai brif orchwyl yw rhwyſtro eu dychweliad, ac am hyn y

eu cadw lle y maent, trwy eu perſwadio i fod heb gredu yr yſcrythyrau, ac heb flino eu meddyliau â'r pethau hyn, neu trwy eu perſwadio i feddwl yn ddrwg o fuchedd dduwiol, neu i dybied ei fôd yn fwy ymmerreth nac â oedd raid, ac y gallant fod yn gadwedic heb ddychwelyd, ac heb yr holl drafferth hon; a bôd Duw mor drugarog na ddamnia efe neb oi cyffelyb hwynt, neu or hyn lleiaf y gallant hwy aros ychydic hwy, a chymeryd eu dyfyrrwch a dilyn y byd etto ychydic hwy, ac yno ymado ac ef, ac edifarhau ar ôl hynny: A thrwy y cyfryw dwyllgar hoccedion hudolaidd ar rhai'n y mae y Cythrael yn cadw y rhan fwyaf tan ei gaethiwed, ac yn ei harwain iw drueni.

Y rhwyſtrau hyn a chyffelyb ir rhai hyn ſy 'yn cadw cynniſer o filoedd heb ddychwelyd, gwedi i Dduw wneuthur cymmaint, ac i Griſt ddioddef cymmaint ac i weinidogion ddywedyd cymmaint er mwyn iddynt ddychwelyd: gwedi goſtegi eu rheſymmau, a nhwythau heb allu atteb ir Arglwydd yr hwn ſy yn galw ar eu hôl [*Dychwelwch, dychwelwch, paham y byddwch feirw?*] etto nid yw'r cwbl ddim gydâ 'rhan fwyaf o honynt, ac ni adawant hwy ddimm ychwaneg i ni iw wneuthur, darfyddo y cwbl; ond eiſtedd i lawr a galaru oblegyd eu gorphwyllog drueni.

MYſi a ddangoſais weithian i chwi mor rheſymmol yw Eirchion Duw, ac mor anrheſymmol yw i ddynîon annuwiol anûfyddhau oni waſanaetha dim mor trô, ond bod dynion er hyn yn gwrthod Troi: yn y man neſaf mae i ni iw yſtyried, o ran pwy y mae os hwy a ddemnir. A hyn ſydd yn fy arwain at yr athrawieth olaf, yr hon yw.

Athr. 7. *ONi ddychwel dynion wedi hyn oll, nid o ran Duw y maent yn ddamnedic ond oi rhan eu hunain, ſef oblegyd eu gorphwyll-naws eu hunain: meirw y maent oblegyd hwy a ſynnant ſeirw hynny yw blegyd na ſynnant ddychwelyd.*

Os mynnwch chwi fyned i Vffern pa help ſydd. *Mae* Duw yn hyn o ſan yn ei glirio ei hûn oddiwrth eich gwaed, ni chaiff ef ſefyll arno efe; os byddwch chwi golledic. Gweinidog eſceulus a eill i dynny ef arno ei hun, Ar ſawl ydynt yn eich cefnogi mewn pechod, neu heb eich rhwyſtro, a allant ei dynny ef arnynt hwythau; Eithr bydded ſiccr gennych, nâ chaif ef ſefyll ar Dduw: Yr Arglwydd a ddywâid am ei Wînllan anfuddiol, *Eſay.* 5. 1, 2, 3, 4. *Bernwch attolwg rhyngofi a'm gwinllan: beth oedd iw wneuthur ychwaneg im gwinllan, nac a wneuthum ynddi? Gwedi iddo ei phlannu mewn bryn tra ffrwythlon, ai chloddio, ai digarregi ai phlannu or winwydden oreu:* Beth ychwaneg a wnae efe iddi? Efe a'ch gwnaeth yn ddynion, ac ach cynnyſcaeddodd a rheſwm. Efe ach cyflownodd a phob angenrheidiau oddiallan; Mae yr holl greaduriaid i wneuthur i chwi waſanaeth. Efe a roddes i chwi ddeddf berphaith gyfiawn; Pan dorraſech hi, a'ch a naſu eich hunain, efe a doſturiodd wrthych, ac a anfonodd ei ſab trwy ryfeddfawr drugaredd yn ymoſtwng i farw troſoch, ac i fod yn aberth tros eich pechodau, ac yr ydoedd ef yn *Ghriſt yn cymmodi'r byd ac ef ei hun.* Yr Arglwydd Jeſu a wnaeth i chwi weithred o râd roddiad o hono ei hun, ac o fywyd tragywyddol gydag ef ei hun, tan ammod i chwi cymmaint ai derbyn a dychwelyd. Ar yr ammod rheſymmol yma y cynygiodd ef i chwi hyrâd faddeuant o'ch holl bechodau: Efe a ſcrifennodd hyn yn ei air, ac a'i ſeliodd trwy ei yſpryd: ac ai hebryngodd i chwi trwy ei weinidogion; Hwy ai cynnygiaſant i chwi gant a chant o weithiau, ac ach galwaſant i'w derbyn ac i droi at Dduw. Yn ei enw ef yr ymbiliaſant arnoch, ac yr ymreſymmaſant a chwi yn nghylch y peth, ac yr arrebnſant

ſant i'ch holl wrthddadleuon coegion. Efe a hîr ddiſgwiliodd wrthych, ac â arhoſodd wrth eich trwynau, ac a oddefodd i chwi ei amherchi yn ei wyneb. Efe a'ch cynhaliodd yn drugarog yn nghanolion eich pechod; efe a'ch amgylchynodd a phôb mâth ar drugareddau: Efe hefyd a gydrymmerodd gyſtuddiau i ddwyn ar gôf i chwi eich ffoledd ac ich galw ich côf: Ai Yſpryd ef a fu yn fynych yn ymryſon a'ch calonnau, ad yno yn dywedyd, [*Dychwel bechadur, Dychwel at yr hwn ſy 'yn galw arnat, i ba le yr wyt ti yn myned? Beth yr wyt yn ei wneuthur? A wyddoſt di beth a fydd y diwedd? Pa bryd y caſci di dy garedigion ac y ceri dy gaſcion? Pa bryd y gollyngi bob peth ymaith a throi, ath roddi dy hun i Dduw, a Chyflwyno dy enaid ym meddiant dy Brynwr? Pa bryd bellach?* fal hyn yr arferwyd ymddadlau a thydi. A phan oedaiſt, fe ddiriwyd arnat i bryſuro, a Duw ath alwod, [*Heddyw, trâ gelwir hi heddyw, na chaleda dy galon; pa ham nad yn awr heb oedi ym mhellach?*] Goſodwyd elnioes gar eich bronnau: llawenydd nef a ddatcuddwyd i chwi yn yr Efengyl. Y ſiccrwydd o honynt a eglurwydd: Y ſiccrwydd o boenau tragywiddol y rhai damnedic a fynegwyd i chwi: Oni fynnech chwi gael golwg ar y nefoedd ac uffern, pa beth yn ychwaneg a ddymunech? Criſt a oſodwyd gar bron eich llygaid megis wedi ei groeſhoelio, Gal. 3. 1. Mynegwyd i chwi ganwaith nad ydych ond dynion colledic nes ych dyfod i mewn atto ef. Cyn fynyched a hynny y mynegwyd i chwi am ddrwg y pechod, am wagedd y byd ar holl feluſwedd ar golud a ddichon ef i gyfrannu: am fyrdra ac anſiccrwydd eich einioes; a didrangc barhâd llawenydd neu benyd y bywyd a ddaw. Hyn oll, ac ychwaneg na hyn a fynegwyd i chwi, ac a fynegwyd drachefn, ie nes i chwi flino yn ei glywed, ac nes medru o honoch wneuthur llai cyfrif o hono. o herwydd i chwi ei glywed ef cyn fynyched. Tebyg i gi 'r Gôf, yr hwn a ddygwyd wrth ymg'nefindra i gyſgu tàn ſwn y morthwylion, ar pryd y bo'r gwreichion yn taflu o amgylch ei gluſtiau; Ac er na ddarfu i hyn oll moch troi, yr ydych chwi etto yn fyw, ac a allaſech gael trugaredd hyd y dydd heddyw, ped faſai gennych galonnau iw derbyn. Ac yn awr gedwch i Reſwm ei hun fôd yn farnwr, ai o ran Duw yntau o'ch rhan eich hunain y mae, os byddwch chwi gwedi hyn ei gyd yn annychweledic a damnedic! Os byddwch feirw yn awr, hynny ſydd oblegyd chwi a fynnwch feirw. Beth a ddyleſid ei ddywedyd wrthych yn ychwaneg, ne pa gwrs a ddyleſid ei gymeryd, ar a fuaſei tebyccach i diccio? A ellwch chwi ddywedyd, ai wneuthur yn dda, *Ni a fynnaſem fod wedi dychwelyd a myned yn greaduriaid newyddion, eithr nis gallem; Ni a*

fyn-

ſynnaſem ymwrthod an pechodau, eithr nis gallem, nyni a ſynnaſem newid ein cymdeithas, an hamcanion, a'n hamdiddanion, ond nis gallem? Pa ham nas galleſech pes mynnaſech? Beth a'ch rhwyſtrodd oddieithr drygioni eich calonnau? Pwy a'ch gyrrodd i bechu? Neu pwy a'ch cadwodd rhag gwneuthur eich dyledſwydd. Oni chowſoch chwi yr unrhyw addyſc, ac adeg a rhydd did i fod yn dduwiol ac a gafodd eich cymydogion duwiol? Pa ham gan hynny nas gallaſech chwi fod yn dduwiol cyſtal a hwythau? A ydoedd drws yr Eglwys yn gaead ich erbyn chwi? Yntau eich cadw eich hunain allan a wnaethoch? Yntau eiſtedd a chyſcu, neu wrando megis pe na wrandowſech? A roddes Duw ddim llyſiant i mewn yn ei air i'ch erbyn, pan wahoddodd efe bechaduriaid i ddychwelyd, a phan addawodd efe drugaredd ir ſawl a ddychwelent? A ddywedodd ef, [*Myfi a faddeuaf i bawb a edifarhâo onid i ti?*] A gaeodd ef chwi allan oddiwrth ryddfraint ei addoliad ſanctaidd? A waharddodd ef i chwi weddio arno ef mwy nac i eraill? Chwi â wyddoch nad dô. Ni yrrodd Duw chwi ymaith oddiwrtho, eithr Chwychwi ai gwrthodaſoch ef ac â redaſoch ymaith eich hunain. A phan ich galwodd atto, ni fynnech mor dywad. Pe buaſei Dduw yn eich cwlio chwi allan or addewid, a'r cynnyg cyffredinol o drugaredd, neu yn Dywedyd wrthych, [*ſefuch draw, ni bydd i mi a wnelwyf a neb o'ch cyffelyb: na weddiwch arnaf, canys ni wrandawai mhonoch: er maint â edifarhaoch, ac er manit â leſoch am drugaredd ni ofalaſi am danoch:*] Pe gadowſei Dduw chwi heb ddim i ymddiried ynddo ond mewn anobaith, yno y b'aſei gennych eſcus têg. Chwi â allaſech ddywedyd [*I ba berwyl yr edifarhawn ac y dychwelwn, gan na bydd hynny er daioni?*] Eithr nid hwn oedd eich cyflwr chwi; Chwychwi a allaſech gael Criſt yn Arglwydd ac Jachawdwr i chwi, yn benn ac yn briod i chwi cyſtal ac eraill, ac nis mynnech; oblegyd nad oeddech yn ymglywed yn ddigon cleifion ir Phyſygwr, ac o herwydd nas gallech chwi hepcor mo'ch clwyf: Yn eich calonnau chwi a ddywedaſoch megis y gwrthryfelwyr hynny, *Luke* 19. 14. *Ni ſynnwn ni mo hwn i deyrnaſu arnom. Criſt a ſynnaſei eich caſclu tan adenydd ei iechyd wriaeth*, ac nis mynnech, Mat. 23. 37. Pa ddymuniadau och hawddſyd a adroddodd yr Arglwydd yn ei ſanctaidd air? A pha doſturi y ſafod efe gerllaw i chwi gan ddywedyd [*Oh na wrandawſei ſy mhobl arnaf, na rodiaſai Iſrael yn ſyffyrdd*, Pſal. 81. 13. *Oh na byddei gyfryw galon ynddynt im hofni i, ac i gadw ſy holl orchymynion, bob amſer, ſel y byddei dâ iddynt ac iw plant yn dragywyddol!* Deut. 5. 29. *Oh na baent doethion, na ddeallent hyn, nad* *yſtyrient eu diwedd!* Deut. 32. 29. *Efe a ſ'aſai yn Dduw i chwi,* ac a wnaethai droſoch bob dim ar â allaſſei eich eneidiau ei jawn ddymuno. Ond chwi a garaſoch y byd a'ch cnawd uwch ei law ef, ac am hynny ni wrandawech arno: Er i chwi wneutheur peth ſiapri ac ef, a rhoddi iddo enwau parchedic, etto pan ddaeth y peth ir eithaf, ni fynnech mhono, *Pſal.* 81. 11, 12. Nid rhyſedd gan hyny oed *iddo ych goſtwng ynghyndynrwydd eich calon, a'ch myned yn eich cyngor eich hunain*] Efe a ymoſtyngodd i ymreſymmu a chwi, ac i oſyn i chwi. [*Beth ſydd ynof, neu yn ſy 'nwaſanaeth fel y byddech cymmaint i'm herbyn! Pa niweid a wneuthum iti bechadur? A baeddais i yr anghymwynas hwn ar dy law? Llawer o drugareddau a ddangoſais it, am ba un o honynt, yr wyt ti fal hyn im dirmygu? Ai myfi, ai Satan yw dy elyn? Ai myfi, yntau dy hunan cnawdol a ſynnai dy anafu? Ai buchedd ſanctaidd, yntau buchedd bechadurus y mae i ti achos i ffoi rhagddo? Os derfydd am danat, yr wyt ti yn magu hyn i ti dy hun trwy ſyngwrthod i yr Arglwydd a ſynnaſwn dy waredu.* Jer. 2. 17. *Onid yw dy ddrygioni dy hun yn dy goſpi, ath bechod yn dy geryddu, fel y gellych weled mai drwg a chwerw ydyw i ti ſyngwrthod?* Jer. 2. 19.

Ba

Pa anwiredd a gowſoch chwi ynofi gan i chwi ymbellau oddiwrthyf a rhodio ar ôl oferedd a myned yn ofer? Jer. 2. 4, 5. Mae efe yn llefain allan fel ped fie ar ycreaduriaid mudion i wrando ar y cwyn ſydd gantho yn eich erbyn, *Mic.* 6. 2, 3, 4, 5. *Gwrandewch y mynyddoedd a chedyrn ſylfeini y daiar, gwyn yr Arglwydd, canys y mae cwyn rhwng yr Arglwydd ai bobl, ac 'efe a ymddadleu ag Iſrael, fy mhobl, beth a wneuthum i ti? ac ym mhâ beth ith flinais? tyſtiolaetha i'm herbyn: canys mi âth ddygais o dîr yr Aipht, ac âth ryddheais &c. Gwrandewch nefoedd, clyw dithau ddaiar Canys yr Arglwydd a lefarodd: megus a meithrinais feibion, a hwy a wrthryfelaſant im herbyn. Yr ych a edwyn ei feddiannydd, ar aſlyn breſeb ei berchennog: ond Iſrael nid edwyn fy mhobl ni ddeall. Oh genhedlaeth bechadurus, pobl lwythoc o anwiredd, hâd y rhai drygionus, &c:* Eſay. 1. 2, 3, 4. *Ai lyn a delwch i'r Arglwydd, bobl ynfyd ac angall? ond efe yw dy dâd, âth bryn wr? ond efe a'th wnaeth ac â'th ſiccrhaodd?* Deut. 32. *6.*] Pan ganfu ef eich bod chwi yn ei wrthod ef am i ham, ac yn troi ymaith oddiwrth eich Arglwydd ach bywyd, i ymymlid ar ôl ûs a man blu y byd, efe â fynegodd i chwi eich ffoledd, ac âch galwodd i orchwyl-waith mwy buddiol, *Eſay.* 55. 1, 2, 3, 6, 7. *Pa ham y gweriwch arian am* *m yr hyn nid ydyw fara, ach llafur m yr hyn nid yw yn digoni? gan wrando gwrandewch arnafi, a bwytewch yr hyn ſydd dda, ac ymhyfryded eich enaid mewn braſder. Gogwyddwch eich cluſt, a deuwch attaf; gwrandewch, a bydd byw eich enaid; ac mi a wnâf gyfammod tragywyddol a chwi, ſef ſiccr drugareddau Dafydd. Ceiſiwch yr Arglwydd tra galler ei gael ef, gelwch arno, tra fyddo yn agos gadawed y drygionus ei ffordd, a'r gwr anwir ei feddyliau, a dychweled at yr Arglwydd, ac efe a gymmer drugaredd arno; ac at in Duw ni; o herwydd efe â arbed yn helaeth.*] Ac felly *Eſay.* 1. 16, 17, 18. A phan na wrandawech, pa achwynion y goſodaſoch ef arnynt, gan hauru y peth arnoch chwi, mai eich gwrth ny ſigrwydd a'ch pendewrwydd ydoedd, Jer 2, 12, 13. *O chwi nefoedd ſynnwch wrth hyn. ac ofnwch yn aruthrol. Canys dau ddrwg a wnaeth fy mhobl, hwy am gadawſant i ffynnon y dyfroed bywac a gloddiaſant iddynt eu hunain bydewau, ie pydewau wedi eu torri, ni ddaliant ddwfr,*] Llawer gwaith y cyhoeddodd Criſt i chwi y rhâd wahoddiad hwnnw, *Dat.* 22. 17. *Yr hwn ſydd a ſyched arno, deued, a'r hwn ſydd yn ewyllyſio, cymmered ddwfr y byw yd yn rhad.*] Eithr chwi a berwch iddo ef gwyno yn ôl yr holl gynnygion hyn [*Ni ddeuant attafi, fel y caffont fywyd, Jo.* 5. 40.] Efe a'ch gwahoddodd i wledda gydag ef yn nheyrnas ei râs, a chwithau oeddych a'ch eſcufodion gennych oddiwrth eich tiroedd a'ch anifeiliaid, ach gorchwylion bydol, a phan na fynnech ddyfod, dywedaſoch nas gallech: ac ai hannogaſoch yntau i roddi ei fryd na chaech chwi byth brofi oi *ſwpper ef*, *Luc*. 14. 15. hyd 25. Ac o herwydd pwy yn awr y mae'r peth ond o'ch herwydd chwi eich hunain? A pheth a fedrwch chwi ddywedyd yw 'r achos pennaf o'ch damnedigaeth ond eich ewyllysfryd eich hunain? Yr holl fatter a eglurwyd gan Griſt ei hun. Di*h*. 1. 20. hyd y diwedd, [*Doethineb ſyd yn gwaeddi oddi allan; y mae hi yn adrodd ei lleferydd yn yr heolydd. Y mae hi yn llefain ym mhrifleoedd y dyrfa, yn nryſau y pyrth,* ——— *Pa hyd, chwi ynfydion, y cerwch, ynfydrwydd ? a chwi watwarwyr, y bydd hôff gennych watwar? ac y caſâ ffyliaid wybodaeth? Dychwelwch wrth fy ngherydd: wele mi a dywall'taf fy yſpryd i chwi, fy ngeiriau a yſpyſaf i chwi. Yn gymmaint ac i mi eich gwahodd, ac i chwithau wrthod, i mi eſtyn fy llaw, a neb heb yſtyried: ond diyſtyraſoch fy holl gyngor i, ac ni fynnech ddim om cerydd: minau hefyd a chwarddaf yn eich diâledd chwi, mi a wawdiaf pan ſyrthio arnoch yr hyn yr ydych yn ei ofni. Pan ddel arnoch yr hyn yr ydych yn ei ofni, megis deſtryw, ac y del eich dialedd arnoch megis cor-wynt, a dyfod arnoch waſcfa a chaledi: yna y galwant arnaf, ond ni wrandawaf: yn foreu im ceiſiant, ond nim cânt. Canys câs fu*

ganthynt

ſant hynt wybodaeth, ac ofn yr Arglwydd ni ddewiſaſant. Ni chymmerent ddim o'm cyngor i, dirmygaſant ſy holl gerydd. Am hynny hwy a gânt ſwytta ffrwyth eu ffyrdd eu hunain, ai llenwi ai cynghorion eu hunain Canys eſmwythdra y rhai angall ai llâdd, ä llwyddiant y rhai ffôl a'i diſetha. Ee hynny y ſawl a wrandawo arnafi, a gaiff aros yn ddiogel, ac a gaiff heddwch oddi wrth ofn drwg.] *Myfi* a dybiais yn oreu adrodd i chwi yr holl deſtyn yn helaeth. am iddo fôd mor gyflawn yn dangos yr achos o diniſtr yr Annuwiol. Nid yw 'r peth o herwydd na ddyſcai Duw hwynt, ond o herwydd na ſynnent hwy moi dyſcu. Nid yw 'r peth o herwydd nas galwai Duw hwynt ond o herwydd na ddychwelent hwy wrth ei gerydd ef. Eu gwrthnyſigrwydd ſydd yn eu diſetha.

Defnydd.

ODdiwrth yr hyn a ddywedpwyd chwi â ellwch ddyſcu ym mhellach y pethau hyn ſy 'yn canlyn.

1. Oddi yma y gellwch weled, nid pa gabledd ac annuwioldeb yw bwrw 'r bai o ddiniſtr dynion a'r Dduw, ond hefyd mor anaddas yw ir gweiſion diffaith roddi y fâth beth yn erbyn eu gwneuthurwr; *M*aent yn croch lefain ar Dduw, ac yn dywedyd, nad yw efe yn rhoddi gràs iddynt. a bôd ei fygythion yn dôſt, ac na atto Duw bôd pawb yn ddamnedic ar ni throeſant ac na ſancteiddiwyd? Ac hwy a dybiant mai meſur caled yw cael o fyrr bechod ddidrangc ddioddefaint; Ac os denmir hwynt (meddant) ni allant wrtho: trâ bônt yn y cyfamſer yn bryſur ynghylch eu diniſtr eu hunain, ſef yn torfynyglu eu heneidiau eu hunain, ac ni fynnant moi perſwadio i attal eu dwylaw. Tybîed y maent y byddei Dduw yn greulon pettau ef yn eu damnio hwynt: ac etto maent mor greulon wrthynt eu hunain ac y rhedant i dân Vffern, a Duw wedi mynegi iddynt ei fod ef ychydic oi blaen hwynt, ac ni lettyl ymbiliau mhonynt, na bygythion chwaith na dim ar a aller ei ddywedyd. Nyni ai gwelwn hwynt agos wedi darfod am danynt: Mae eu bucheddau diofal, bydol cnawdol yn minegi i ni eu bod hwynt tan allu y Cythrael: Nyni â wyddom os meirw â wnant cyn iddynt ddychwelyd, na ddichon yr holl fyd moi hachub: a chan wybod anſiccrwydd eu heinioes, yr ydym ni beunydd yn ofni rhag iddynt ddiferu ir tân: ac am hynny yr ydym ni yn dymûno arnynt doſturio wrth eu heneidiau eu hunain ag na ddi-

niſtriont mhonynt eu hunain tra bo trugaredd yn agos; a nhwythau ni wrandawant mhonom: Yr ydym ni yn dymuno arnynt daflu ymaith eu pechod. a dywad at Griſt yn ddiymdro, a dangos ychydic drugaredd iddynt eu hunain; eithr ni ddangoſant ronyn: Ac etto hwy a dybiant mai rhaid i Dduw fôd yn greulon os condemnai efe hwynt. Oh bechaduriaid trueni gorphwyllog! Nid Duw ſydd greulon wrthych; Chwchwi ydych greulon wrthych eich hunain; *My*negwyd i chwi mai rhaid i chwi Droi neu Loſci, ac er hynny ni Throw'ch. Mynegwyd i chwi os mynnwch chwi gadw eich pechodau y cewch gadw melltith Dduw gyda hwynt; ac er hynny chwi ai cedwch. *My*negwyd i chwi, nad oes un ffordd i Happuſrwydd ond trwy Sanċteiddrwydd; ac er hyn ni fynnwch fod yn Sanċtaidd. Beth ychwaneg a fynnech chwi i Dduw ddywedyd wrthych? Beth a fynnech chwi iddo wneuthur ai drugaredd? *M*ae ef yn ei chynnyg i chwi ac ni fynnwch mhoni. Yr ydych chwi y ngheuffos pechod a thrueni yntau a eſtynnau ei law ich cynnorthwyo allan, a chwithau a wrthodwch ei gymmorth. Efe a fynnei eich glanhau oddiwrth eich pechod, a gwell gennych chwithau ei cadw hwynt. Caru yr ydych eich trythyllwch, a charu eichglothineb, ach chwareyddiaeth ach meddwdod, ac ni hepcorwch hwynt. A fynnech chwi iddo ef eich dwyn ir nefoedd heb yn waethaf i chwi? Neu a fynnech chwi iddo ef eich dwyn chwi a'chpechodau hefyd ir nefoedd?

Ochfi

Ochſi! mae hynny yn amhoſibl; Chwi a ellwch mor hyddaf ddiſgwil iddo Droi y haul yn dywyllwch. Pa beth! bôd calon gnawdol anſanctaidd yn y neſoedd! ni eill hynny mor bôd; *Nid â i mewn yno ddim aſlan*, Dat. 21. 27. *Canys pa gymmundeb ſydd rhwng goleuni a thywyllwch, rhwng Criſt a* Belial, 2 Cor. 6. 14, 15. *Ar hyd y dydd yr eſtinais fy nwylo at bobl anufyd ac yn gwrth ddywedyd*, Rhuf. 10. 21 Beth weithian a wnewch chwi? A lefwch chwi ar Dduw am drugaredd? Ow ma Duw yn galw arnoch i drugarhau wrthych eich hunain, a chwithau nis gwnewch Mae Gweinidogion yn gweled y Cwppa wenwynig yn llaw 'r Meddwyn, ac y dywedyd wrtho, *Mae gwenwin ynddi*, ac y dymuno arno drugarhau wrth ei enaid, a ymattal; ac yntau ni wrendu arnom Rhaid iddo ei hyfed hi, ac ſe ai gwnâ; E charu y mae ef, ac am hynny pe rhon a dyfod Vffern yn y man neſaf, nid eill ef wrtho Beth a all ai un ei ddywedyd wrth y fât ddynion ar rhai hyn? Yr ydym ni y mynegi ir dyn bydol difraw annuwiol; n waſanaetha y cyfryw *ſuchedd mor tro, a nas dwg hi mbonoch byth ir neſoedd*; Pettau Arth ar eich gwarthaf; chwi a ſumudec eich pâs. a phan ydyw melltith Dduw a eich gwartha, a Satan ac Vffern ar eic gwartha, oni chynhyrſwch chwi ddim, on gofyn paham y rhaid wrth yr holl drafferh yma? Ai ni thal enaid anfarwol ddim ych waneg? Oh trugarhewch wrthych eich hu nain! Eithr hwynt hwy ni thrugarhân

unwaith

ronyn wrthynt eu hunain, ac ni wnânt unwaith gyfrif o honom. Nini a ddywedwn iddynt, mai chwerw ſydd y diwedd. Pwy a ddichon drigo gyda 'r tân tragywyddol? Ac etto ni thrugarhânt hwy ddim wrthynt eu hunain. Ac er hynny y budreddiaid digwilidd hyn a ddywedant fôd Duw yn drugaroccach nac y damnia efe hwynt, pan ydynt hwy eu hunain yn echryſlon ac yn annhrugarog yn rhedeg i ddamnedigaeth; A phettem ni yn myned attynt an hettiau yn ein dwylo, ac yn ymymbil a hwynt, nid allwn ni moi hattal. Pe ſyrthiem iddynt ar ein gliniau, nid allwn ni moi hattal; Ond i Vffern yr ânt, ac etto ni choeliant eu bod yn myned yno, Pettem ni yn crefu arnynt er mwyn y Duw ai gwnaeth, ac ſy 'n eu cadw; er mwyn y Chriſt a ſu farw troſtynt; er mwyn eu heneidiau truain eu hunain, doſturio o honynt wrthynt eu hunain ac nad elont ddim pellach ar hyd y ffordd i Vffern; ond dyfod at Griſt tra yw ei freichiau a'r lêd, a myned i mewn i yſtât bywyd tra yw 'r drws yn llëd-agored, a dderbyn trugaredd yn awr tra bô trugaredd iw chael; ni ſynnant moi perſwadio. An bod ni yn trengu or plegyd, ni fedrwn ni gael ganthynt yr awr 'oac yn lleigus yſtyried y peth rhyngthynt ac eu hunain, a Dychwelyd. Ac er hynny hwy a fedrant ddywedyd, *Gobeithio y bydd Duw yn drugarog*. A ddarfu i chwi er i oed yſtyried beth a ddywaid ef, *Eſa*, 27. 11. [*Nid pobl ddeallgar ydynt; am hynny 'r hwn ai gwnaeth* *ni thoſturia wrthynt: ar hwn a'i lluniodd ni thrugarhâ wrthynt.*] Oni ddillada ûn arall chwi, Pan fyddoch noeth, a'ch porthi pan fôch newynog, chwi a ddywedwch ei fôd yn anhrugarog. Pe taflei efe chwi yngharchar, neu'ch pwyo a'ch arteithio, chwi a ddywedech, ei ſôd yn anrhugarog. Ac er hynny chwy chwi a wnewch ychwaneg fil o weithiau yn eich erbyn eich hunain, ſef bwrw eich enaid a'ch corph ymaith yn dragywydd, heb unwaith gwyno rhag eich an hrugarogrwydd eich hunain. Je, ac mae yn rhaid bwrw fôd Duw yn anrhugarog, (yr hwn a fu ai drugaredd yn diſgwil wrthych trwy gydol hyn o amſer) Os coſpa efe chwi gwedi hyn ei gyd. Oddieithr i ſanctaidd Dduw 'r nefoedd roddi cennad i'r cyſeillion hyn i fathru gwaed ei fab tan eu traed, a chydâ, 'r Juddewon, megis eilwaith i ddisboeri yn ei wyneb, a diſenwi yſpryd y grâs, a gwneuthur cellwair or pechod, o gwawd o Sanctеiddrwydd, ac i wneuthur llai cyfrif o drugaredd iachuſawl, nac o fryntni eu pleſerau cnawdol, A chwedi hyn oll, oddieithr iddo ef eu cadw hwy trwy 'r drugaredd y maent yn ei thaflu ymaith ac ni fynnant mhoni, rhaid iddynt alw Duw yn anrhugarog. Eithr efe a fyn fôd yn gyfiawn pan farno, ac ni fydd iddo ſefyll neu ſyrthio wrth frawdle pryſ pechadurus.

Myfi a wn fôd llawer o draws ddadleuon neullduol y maent hwy yn eu dwyn yn erbyn yr Arglwydd, eithr nid â fi i ymaros yn hyn o fan iw hatteb bôb un ar ei benn, gan i mi wneuthur hynny euſus yn ſy *Nhraethawd amfarn*, lle 'i mae iddynt ymorol am dano. Pe buaſei Ymholwyr y byd mor ofalûs i ochelyd pechod a deſtryw, ac â ſnant hwy yn llawn ffwdan i chwilio, am yr achos o honynt, a pharod ar wyr gyrch iw ſwrw ar Dduw; hwy a allaſent dreulio eu ſynhwyrau yn ſuddiolach, a gwneuthur llai cam a Duw, a dyfod eu hunain ir lan yn well. Pa yw'r fâth Anghenfil anhardd ac yw pechod o'n mewn ni, a pheth mor orthrwm â choſpedigaeth arnom ni, â pheth mor ofnadwy ac yw Vffern on blaen ni, fe dybygid y byddei yn hawdd dirnad, pwy ſy a'r y bai, a pha un ai Duw ai dyn yw 'r prif-achos or bai. Mae rhai dynion yn farnwyr mor drugarogion iddynt eu hunain, ai bôd yn fwy hy-rwydd i achwyn ar yr Annherfynol *Berpheithrwydd* a'r daioni ei hûnan, nac ar eu calonnau eu hunain; ac a ddynwaredant eu hynafiaid gynt, y rhai a ddywedaſant, *Y Sarph am twyllodd, y wraig a roddaiſt gyda mi, hi a roddodd i mi, a mi a fwyteais*. Gan arwyddocau yn ddirgel mai Duw oedd yr achos; ſelly y dywedant hwythau, [*Y deall a roddaiſt i mi, ni allai mor dirnad, yr ewyllys a roddaiſt i mi, nid allai wneuthur gwell dewis; y gwrthddrychau a oſodaiſt gar ſy mron, am hudaſant, y profedigaethau â gynhwyſaiſt i ymoſod arnaf, a orescynnaſant im herbyn.* Ac y mae mor o'flin gan rai feddwl y dichon Duw wneuthur Creadur ai hyfforddo ei hunan, na leſaſant hwy nacau iddo ef yr hyn a gymerant ei fod yn un oi Ragorfreintiau, ſef bod yn hyfforddydd yr ewyllys ym mhob pechod, megis yr achos naturiol digyfrwng ar ſy yn ei beri. A bagad a ſyddent fodloni i wneuthur *Duw* yn rhydd oddiwrth fod yn gymmaint achos o ddrwg, pe medrent cymmaint a dwyn hynny i gytuno ai fod ef yn benn-achos daioni, fel pettau'r Gwirionedd heb fôd ddim hwy i fôd yn wirionedd nac y gallwn ni ei ganfod yn ei berphaith drefn ai gyfanſoddiad! O herwydd na fedr ein ſynhwyrau ſittrach ni moi cydgyſylltu hwynt, na phennu i bob gwirionedd ei gyfle priodol, rhyfygu yr ydym benderfynû mai rhaid yw bwrw rhai ymaith. Dyma ffrwyth ein Huchel falch dybied yn dda o honom ein hunain, pan ydyw dynion heb dderbyn gwirionedd Duw megis plentyn ei wers, mewn ſanctaidd ymoſtyngiad i lwyr lawn-wybodaeth ein Dyſgawdwr, ond megis Ynaid y rhai ydynt rû ddoethion iw dyſgu.

Gwrthddadl. *Eithr ni allwn ni mo'n troi ein hunain, oddiethr i Dduw ein troi: Ni allwn ni wneuthur dim heb ei râs ef, nid yn yr hwn ſy 'yn ewyllyllyſio y mae, nac yn yr hwn ſy 'yn rhedeg chwaith, ond o Dduw yr hwn ſydd yn trugarhau.*

Atteb. 1. Mae gan Dduw ddwy râdd o drugaredd iw dangos: Trugaredd Troedigaeth yn gyntaf, a thrugaredd Jechydwriaeth yn olaf: Yr olâf ni ddyru ef i neb, ond ir ſawl a ewyllyſiant ac a redant, ac ai haddawodd iddynt hwy yn unig. Y gyntaf ſydd iw gwneuthur hwynt yn ewyllyſgar ar a oeddynt anewyllyſgar: Ac er nad yw eich ewyllyſio a'ch ymegnio eich hunain yn haeddu y Grâs hwn, er hynny mae eich gwirfodd ymwrthodiad yn haeddu eich nacáu chwi o hono. Eich gwann allû yw eich gwir anewyllyſgarwch ei hûn, yr hwn nid yw yn eſguſodi eich pechod, ond ei wneuthur yn fwy. Chwychwi a ellych droi pettych ond gwir ewyllyſgar: Ac os ydyw eich ewyllyſiau wedi llygru felly ynddynt eu hunain, na chynhyrfa dim hwynt ond grâs grymuſol, mae i chwi fwy o achos i ymgais am y grâs hwnnw, ac i ymroi iddo, ac i wneuthur a alloch yn y marfer ar moddion, heb ei eſculuſo, nac ymoſod iw erbyn. Gwnewch yn gyntaf yr hyn a alloch, ac yno achwynwch a'r Dduw am eich nacaau o râs os bydd yw'ch achos.

Gwrthddadl. *Eithr fe dybygid eich bod hyd yn hyn yn bwrw ſod gan ddynion Ewyllys Rhydd.*

Atteb. Mae 'r ddadl ynghylch Ewyllys rhydd tu hwnt i'ch dealltwriaeth chwi; Am hynny nid âfi i'ch blino yn ei gylch a dim ymhellach onid hyn. Mae eich ewyllys yn rhydd yn anianawl, hynny yw, yn gyneddfen oi hunanhyfforddiad; ond y mae wedi gwyro yn ddihir, ac yn wrthwynebol ir da, ac am hynny ni a welwn wrth brawf greſunol nad oes gantho rydd-did moeſol rhinweddol; eithr hynny yw ei ddrygioni, yr hwn ſydd yn haeddu y goſpedigaeth. Ac yr wyf yn attolwg i chwi nedwch i ni ein ffylu ein hunaîn ac opinionaû. Bwriwch fod y matter yn eiddoch chwi eich hunain. Od oes gennych elyn mor yſtrywgar, ac y rhuthro ef arnoch ach curo bob gwaith ac ich cyfarfyddo, ac a ddycco hoedl eich plant, a eſcuſodwch chwi ef oblegyd iddo ddywedyd, [*Nid oes gennyſi ewyllys-rhydd, fy naturiaeth yw, Ni allai ddewis oddieithr i Dduw roddi i mi râs.*] Os oes gennych wâs yn eich yſpeilio, a gymmerwch chwi y fath atteb gantho? Oni allai bob rhyw Leidr a llofrudd ar â grogir yn y Seſſiwn roddi y cyfryw atteb, [*Nid oes gennyſi ddim ewyllys-rhydd; ni allaſi mor newid fy nghalon fy hûn: Beth â allaſi ei wneuthur heb râs Duw?*] Ac â ddieuogîr hwynt o herwydd hynny? Oni wneir: pa ham gan hynny y tybiwch gael eich dieuogi oddiwrth yſtod o bechod yn erbyn yr Arglwydd?

---

2. ODdi ymma chwi a ellwch ddalſu'w ar y tri pheth hyn ynghyd. 1. *P*a dentiwr cyfrwys yw Satan. 2. *P*a beth twyllodius yw pechod. 3, *P*a greadur ei ffoled yw dyn llygredic, Tentiwr cyfrwys yn ddiau, yr hwn a fedr berſwadio y rhan fwyaf or byd i fyned yn ffroch wyllt i dân tragy-

wyddol, y pryd y maent yn cael cynnifer o rybuddion ac o gynghorion ir gwrthwyneb ac y maent yn eu cael. 2. Diau mai peth twyllodrus yw pechod, yr hwn a fedr hudo cynnifer o filoedd i ymadel ar bywyd tragywyddol, am beth mor wael ac mor llwyr anwiw! 3. Creadur ffôl yw dyn yn ddiammau, yr hwn â edu ei ſiomi am ei iechydwriaeth am ddiddim; ie am ddiddim hynod; a hynny gan elyn, a gelyn hynod. Chwi a dybygech y byddei ammhoſibl i neb rhyw ddyn a fai yn ei bwyll gymmeryd ei berſwadio am goegbeth iw fwrw ei hunan ir tan, neu 'r dwfr, neu i bwll-glô, o ran diniſtr ar ei einioes. Ac er hynny dynion a gymmerrant eu hudo iw taflu eu hunain i Yffern. Pettau eich bywyd naturiol yn eich dwylo eich hunain, fel na byddech chwi feirw nes eich llâdd eich hunain, gyhyd y byddei ir rhan fwyaf o honoch fyw. Ac etto pan yw eich bywyd tragywyddol cym mhelled ar eich dwylo eich hunain tan Dduw, nad ellwch fod yn golledic nes i chwi eich difetha eich hunain, leied nifer o honoch a ymgedw rhag eich diniſtrio eich hunain? Oh pa beth gwirion ffôl yw dyn! a pha beth hudolaidd ac yn hurtio rhai yw pechod?

ODdiymma hefyd y gellwch ddyſcu, nad oes chwithdod mawr bod yr annuwiol yn rhwyſtro eraill yn y ffordd ir nefoedd ac yn chwennych fod cymaint ac a allont heb ddychwelyd, ac yn chwennych eu tynny hwynt ir pechod, ai cadw ynddo. A ellwch chwi ddiſgwil i neb drugarhau wrth eraill, ni thrugarhao ddim wrtho ei hûn? Ac y rhuſent bwy er diniſtr eraill, y ſawl ni ruſant i diniſtrio eu hunain? Ni wnânt waeth i eraill, nac a wnânt iddynt eu hunain.

---

4. YN ddiweddaf, chwi a ellwch ddyſcu oddiymma mai gelyn mwyaf dyn ydyw efe ei hûn; ac mai y farnedigaeth ſwyaf ar a ddichon ddigwydd iddo ef yn y bôd hwn yw ei adael ef iddo ei hûn, ac mai 'r gwaith mwyaf ſydd gan Râs iw wneuthur yw ein gwaredu ni rhagom ein hunain, ac mai 'r Cwynion a'r Achwynion mwyaf a ddylai fod gan ddynion yn eu herbyn eu hunain; ac mai 'r

gwaith mwyaf ſydd i ni ein hunain yw wneuthur yw ein gwrthwynebu ein hunain: ac mai 'r gelyn mwyaf y dylaem ni weddio, a gwilio, ac ymdrechu beunydd yn ei erbyn; yw ein calonnau a'n hewyllyſion cnawdol. Y rhan ſwyaf o'ch gwaith os mynnech chwi wneuthur daioni i eraill iw cymmorth ir nefoedd yw eu gwaredu hwynt rhagddynt eu hunain, ſef rhag eu dall ddeallt wriaethau ei hewyllys llygredic, ai hanwydau trofaus, ai gwynniau taer-ddrûd, ai ſynhwyrau afreolus eu hunain. *My*ſi ydwyf yn unig yn henwi y rhai hyn oll o ran byrr ddibendod, ac yn eu gadael i chwithau iw hyſtyried ym mhellach.

WEle Syrs, bellach nyni a ddaethom o hyd i ddirfawr fradwr a lloſrudd yr eneidiau (ſef dynion eu hunain, eu hewyllys eu hunain) beth ſydd yn ol i chwi îw wneuthur ond rhoddi barn yn ôl yr Efidens, a chyſaddeu yr anwiredd mawr hwn o flaen yr Arglwydd, ac ymddar o ſtwng oi blegyd, ac na wneler mhono ef mwyach. Ar y tri dibenion hyn yn wahanthedol, myſi a chwanegaf ychydig eiriau. 1. Ich argyoeddi chwi ym mhellach. 2. Ich daroſtwng. 3. Ich adgyweirio os oes etto ddim gobaith.

Dyſtiolaeth neu y eglurdeb.

1. Mae gennym ni cymmaint cydnabyddiaeth a hynny ar *Dra-graſuſlawn Anian Duw*, yr hwn ſydd yn ewyllyſgar i wneuthur daioni, ac yn hôff gantho drugarhau; nad oes i ni achos iw ddrwgdybio ef o fod yn achos affeithiol o'ch marwolaeth, nac iw alw ef yn greulon: Efe a wnaeth bôb peth yn dda, ac efe ſy'yn cadw ac yn cynnal pob peth oll; Llygaid pôb peth a diſgwiliant wrtho, ac y mae yn rhoddi eu bwyd iddynt yn ei bryd; gan agoryd ei law a diwallu pob peth byw ai ewyllys da *Pſa*. 145. 15, 16. *Efe ſydd nid yn unig yn gyfiawn yn ei holl ffyrdd* (ac am hynny a wnaiff gyfiawnder) *a ſanctaidd yn ei holl weithredoedd* (ae am hynny nid yn Awdur pechod) *ond yn ddaionus i bawb ai drugaredd ſydd ar ei holl weithredoedd*, *Pſal*. 145, 17 9

Eithr am ddyn nyni a wyddom fod ei feddwl ef yn dywyll, ei ewyllys yn wyrdraws, ai anwydau yn ei arwain bendramwnwgl, hyd onid yw wedi ei gynhwyſo trwy ei ffoledd ai lygredigaeth ir cyfryw waith ai ddiniſtr io ei hunan. Pe canfyddech chwi oen wedi ei lâdd ar y ffordd, ai'r ddafad a ddrwgdybiech chwi gyntaf, yntau 'r Ci neu'r Blaidd, o fod yn yr affaith or peth o byddei y ddau yn ſefyll yn ei ymyl? Neu os gwelwch dy wedi ei dorri, a'r bobl wedi ei llâdd, ai cynt yr amheuech chwi y Tywyſog neu 'r Barnwr yr hwn ſydd gall a *chyfiawn*, *na Leidr a Lleiddiad hynod*? Gan hynny mi a ddywedaf gydag *Jaco* 1. 13. 14, 15, *Na* *ddyweded neb pan demptier ef, gan Dduw i'm temptir, Canys Duw nis gellir ei demtio a drygau ac nid yw efe yn temptio neb* (iw dynny ef i bechu) *Canys yna y temptir pob un, pan y tynner ef, ac y llithier gan ei chwant ei hun ; yna chwant wedi ymddwyn, a eſcor ar bechod ; pechod hefyd pan orphenner, a eſcor ar farwolaeth.*] Yma chwi a welwch mai etifeddyn eich trachwant eich hûn yw pechod, ac nad yw ef iw ſwrw ar Dduw ac mai marwolaeth yw heppiliaeth eich pechod eich hûn, ar ffrwyth a ddwg ef i chwi cyn gynted ac yr addfedo. Mae tryſor o ddrwg gennych ynoch eich hunain, fel y mae gan y pryf coppyn o wenwyn : Or hwn yr ydych yn dwyn allan adwyth i chwi eich hunain, ac yn nyddu y cyfryw weoedd ar ſydd yn dyryſu eich eneidiau eich hunain. Eich naturiaeth a ddengys mai chwychwi yw 'r achos.

2. Mae yn hyſpys mai chwychwi yw eich diniſtwryr eich hunain, o herwydd eich bôd *mor barod* i groeſaw ei pôb tempraſiwn gan y mwyaf ar â gynnygier i chwi. Prin y mae Satan yn barottach i'ch cynhyrfu ir drwg, nac a ydych chwi yn addfed i wrando a gwneuthur fel y mynnai ef i chwi. Pe ceiſiai efe demptio eich ddeall i amryfuſed a rhagfarn, chwi a ymrowch. Pe ceiſiai ef eich rhwyſtro oddiwrth ſwriadau daionus, fe ai gwneir yn ddiſwtta. *P*e ceiſiai efe oeri dim dymuniadau a ſerchiadau daionus, fe ai gwneir yn ddiſwtta. *P*e ceiſiai efe ennyn och mewn ddyre neu wyniau a chwantau gwarthus, fe ai gwneir yn

ddiſwtta, Os eich goſod â wnaiff ar feddyliau drwg, neu eiriau neu weithredoedd, yr ydych chwi mor wiſgi nad rhaid iddo wrth na gwialen nac yſpardûn: Pe ceiſiai ef eich cadw rhag meddyliau, a geiriau a ffyrdd ſanctaidd, ychydic ai gwnâ; nid yw raid i chwi wrth un enſa. Nid ydych yn holi ei annogaethau, nac yn eu gwrthwynebu och llwyrfryd, nac yn eu taflu allan fel y mae ef yn eu taflu hwynt i mewn, nac yn diffoddi y gwreichion ynnae efe yn gwneuthur ei oreu ar eu cynneu: Ond chwy-chwi a darewch i fewn gydac ef, ac ai cyfarfyddwch hanner y ffordd, ac â gofleidiwch ei gynhyrfiadau, ac ai temptiwch i'ch temptio. A hawdd yw dal y cyfryw byſcodun gwangcus a fo yn ymreibio am yr abwyd, ac a gippio y bâch yn noeth.

3, Eich deſtryw ſydd yn eglur o honoch eich hunain, yn gymaint a'ch bôd yn gwrthwynebu pawb ar â fynnent eich cymmorthwyo i fôd yn gadwedic, ac a fynnent wneuthur i chwi ddaioni, neu eich rhwyſtro rhag eich difethaf eich hunain. Duw a fynnai eich cymmorth a'ch cadw trwy ei air; a chwithau ai gwrthwynebwch; Mae yn rhygaeth gennych. Efe a chwennych ei eich ſancteiddio trwy ei Yſpryd, chwithau ai gwrthwynebwch ac ai diffoddwch. Os argyoedda neb chwi am eich pechod, chwi a ruthrwch yn ei wyneb a'ch geiriau dyrras; a phe chwennychei eich tynny at fuchedd ſanctaidd, a mynegi i chwi eich perygl preſennol, bychan yw'r diolch a roddwch iddo Ond naill a'i chwi â berwch iddo ofal i troſto ei hunan, na chaiff ef atteb troſoch chwi; neu or hyn goreu, chwi ai trowch ef-heibio trwy ddiolch digalon, ac ni ddychwelwch pan ich perſwadier. Pe ceiſiai weinidogion eich addyſcu a'ch cymmorthwyo or neulldu, ni ddowch chwi yn eu cyſyl: Nid yw eich eneidiau diddaroſtyngedic yn clywed ond ychydic oddiwrth eiſiau eich cynnorthwyad. Pe chwennychent eich Catecheiſio, yr ydych chwi yn rhy hên ich Catecheiſio, er nad ydych ry hên i fôd yn anwybodus ac yn anſanctaidd. Beth bynnac a fedrout hwy ei ddywedyd wrthych er daioni i chwi, yr ydych yn tybied cyſtal o honoch eich hunain, ac mor ddoethion yn eich golwg eich hunain, (a hynny yn nygnedd eich anwybodaeth) na wnewch chwi ddim cyfrif or hyn nid ydyw'n cytuno a'ch dychymmygion preſennol, ond a drawſddadleuwch yn erbyn eich Athrawon, fel pettych chwi yn ddoethach na hwynt-hwy; Gwrthwynebu yr ydych bôb dim oll ar a fedront hwy ei ddywedyd wrthych, trwy eich anwybodaeth, a'ch gwylltineb, a'ch ynfid goeg geccryſon a'ch diengſâu yſgyflgar a'ch llyſiant anniolchgar, ddichon dim daioni at â gynnygier gaffael ei derbyn ai greeſawn gennych yn garedigol.

4. Ym mhellach, mae yn amlwg mai chwychwi yw eich diniſtrwyr eich hunain, o ran eich *bôd yn tynny deſnydd eich pechod a'ch diniſtr oddiwrth y Bendigedic Dduw ei hun.* Nid yw'r uniaethiad ei Ddoethineb ef wrth eich bodd; nid oes moi gyfiawnder wrth eich bodd, eithr chwy-chwi ai cymmerwch am greulondeb. Nid oes moi Sancteiddrwydd ei wrth eich bodd, eithr yr ydych yn barnu

ey

i dybied ei fôd ef yn gwbl fel chwithau, Pſ. 50. 21. ac yn gwneuthur cyn lleied cyfrif o bechod ac â wnewch chwithau: Nid ydyw ei wirionedd ef yn rhyngu eich bôdd, eithr â ſynnech fod ei fygythion ef, ſef ei fygythion diffing yn profi yn anwir. Ai ddaioni, yr hwn a gymmerwch arnoch ei ganmol yn gymmaint, yr ydych mewn rhan yn ei wrthwynebu, fel y mae yn eich arwain i edifeirwch, ac ai camarferwch mewn rhan i gyfnerthu eich pechod; megis pe gellych chwi yn rhyddach bechu oblegyd fôd Duw yn drugarog, ac o herwydd bod ei râs ef yn ymhelaethu cymmaint.

5. *Ie cyrchu eich deſtryw yr ydych oddiwrth y Prynnwr bendigedic, a marwolaeth oddiwrth Arglwydd y bywyd ei hûn,* Ac nid oes dim yn eich hyfau chwi yn fwy mewn pechod, na darfod i Ghriſt farw droſoch; fel pettau'r perygl yn awr wedi myned heibio, ac y gellych chwithau yn hyfach anturio: Megis pettau Ghriſt wedi myned yn wâs i Satan ac i'ch pechodau, a bôd yn rhaid iddo ef ymddiſgwil wrthych, tra fo'ch yn ei amherchi: Ac oblegyd ei fyned ef yn Phyſygwr eneidiau, ac y dichon efe gadw hyd yr eithaf *b*awb a ddelont at Dduw trwyddo ef, chwi a dybiwch mai rhaid iddo ddioddef i chwirwrthod ei gymmorth, a bwrw ymmaith ei Gyfareddion, a bôd yn rhaid iddo eich cadw pa un bynnac a wneloch ai dyfod at Dduw trwyddo ef ai peidio; Yn gymmaint a bôd rhan fawr o'ch pechodau trwy eich hyfddewr ryſyg yn cymmeryd eu hachlyſur oddiwrth farwolaeth Chriſt. Heb

yſtyried i ddyfod efi brynû ei bobl oddiwrth eu pechodau, ac iw ſancteiddio yn bobl briodol iddo ei hun, ac iw gwneuthur yn ûn ffurf mewn *S*ancteiddrwydd a delw eu tâd nefol ac ai pen, *Mat.* 1. 21. *Tit.* 2. 14. 1 *Pet.* 1. 15, 16. *Col.* 3. 10, 11. *Phil.* 3. 9. 10.

6. *Cyrchu hefyd yr ydych eich deſtryw eich hunain oddiwrth holl ragluniaethau a gweithreddoedd Duw.* Pan feddylioch am ei dragywyddawl ragwybodaeth ai rag-ordinhâdau hynny a'ch cleda yn eich pechod ac â berchennoga eich meddyliau â bwriadau cyn hennys, megis pe gallaſei ei rag-ordinhadau ef ragflaenu i chwi boen yn edifarhau ac yn byw yn ſanctaidd, neu fod yn achos o'ch pechod a'ch marwolaeth. Os cyſtuddia efe chwi, ffrommi a wnewch: Os eich llwyddo a wnâ, chwi a'i anghofiwch yn fwy, ac â ydych yn ddiweddarach i feddwl am y bywyd â ddaw. Os yr annuwiol a lwydda, chwi â anghofiwch y diwedd yr hwn â eſyd yr holl gyfrifion yn ûnion, a pharod ydych i feddwl, fod cyſtal bôd yn annuwiol ac yn dduwiol. Ac fal hyn y tynnwch eich marwolaeth oddiwrth bôb peth.

7, Ar cyffelyb a wnewch *oddiwrth holl greaduriaid a thrugareddau Duw tu ac* attech. Efe ai dyru hwynt i chwi yn arwyddion oi gariad, a chyphyrian iw waſanaeth a chwithau ai trowch yn ei erbyn ef, i ryngu bôdd ich cnawd. Bwyta ac yfed yr ydych i fodloni eich chwant, ac nid er gogoniant i Dduw, ac ich gwneuthur yn abl i wneuthur ei waith ef, Chwi â gamarferwch eich dillad i falchder. Eich golud a ddynn eich calonnau oddiwrth y nefoed, *Phil.* 3. 18. Eich parch a'ch clôd â'ch chwyddant: Os bydd gennych nerth ac iechyd, gwnaiff hynny chwi yn fwy diofall, ac i anghofio eich diwedd. Ie trugareddau rhai eraill a gamarferwch ich niweid. Os canffyddwch eu parch ai hurdduniant, chwi a annogir i genfigennu wrthynt. Os edrychwch ar eu golud, yr ych yn barod iw cybyddu. Os creffwch chwi ar lendid chwi a gynhyrfir î drachwant. A dâ ydyw 'r peth os diangc *Duwioldeb* rhag bôd yn gryn frycheuyn yn eich golwg.

8. *Yr unig Ddoniau y mae Duw yn eu cyfrannu i chwi*, ar Ordinhâdau grâs y rhai a drefnodd ef iw Ecclwys, a drowch chwi yn bechod. Os bydd gennych well doniau nac eraill, balchio a wneuch, thybied yn dda o honoch ei'ch hûn: Os bydd gennych ond doniau cyffredinol, chwi ai cymmerwch yn lle grâs enwedigol. Chwi a gymmerwch y ddyledſwydd o noeth wrandawiad i fod yn gyſtal gwaith a phettau yn eich eſcuſodi am anuſyddhau iddo. Eich gweddiau a drowyd yn bechod, *am i chwi edrych ar anwiredd yn eich calonnau.* Pſal. 66. 18. *ac nad ymadewch ac anghyfiawnder pan alwoch ar enw yr Arglwydd.* 2 Tim. 2. 19. *Fraidd yw eich gweddiau, am Droi o honoch ymaith eich cluſt rhag gwrando y gyfraith.* *Dih.* 28. 9. *A pharattoch ydych i roi aberth ffyliaid,* (*gan dybied eich* bod yn gwneuthur rhyw waſanaeth enwedigol i Dduw) nac i wrando ei air ac uſuddhau iddo. *Eccleſ.* 5. 1. Nid ydych

yn eich holi eich hunain, cyn derbyn o honoch ſwpper yr Arglwydd, either heb iawn farnu corph yr Arglwydd, ydych yn bwyta ac yn yfed barnedigaeth i chwi eich hunain. 1 *Cor.* 11. 28, 29.

9. Ie y *yr ymdrinwch a hwynt, a'i gweithredoedd beſyd*, a wneuch chwi yn achlyſur eich pechod a'ch deſtryw. Os byw y maent yn ofn Duw, chwi a'i caſewch: Os byw â wnânt yn annuwiol, chwi a'i dylynwch: Os aml yw'r annuwiol, chwi a dybiwch y gellwch eu canlyn yn hyfach: Os anaml yw 'r duwiol, chwi a ym hyfewch yn fwy iw dirmygu hwynt Os rhodiant yn ddichlin, chwi a ddybiwch eu bôd yn rhy breſtl. O*s* fyrch ûn o honynt i brofedigaeth neullduol, chwi â dramgwyddwch wrthynt, ac â drowch ymaith oddiwrth Sancteiddrwydd, o ran bod eraill yn ſanctaidd ammherphait: *Meg*is pettych chwi yn arddeledic i dorri eich gyddfau, o ran darfod i rai eraill trwy fôd yn yſmala dyrſu gewyn, neu yrru aſgwrn oi le. *O*s rhagrithiwr ai datcuddia ei hûn, chwi a ddywedwch, *felly y maent hwy eu gyd*, ac a dybiwch eich bôd eich hunain cyn oneſted a'r goneſta. Prin y gall Proffeſſwr lithro i ryw fai, ond oherwydd ei fôd ef yn torri ei fys, chwi a dybiwch y gellwch yn hyf dorri eich gwythi gwaed. Os chweru y gweinidogion yn ddihocced a chwi, dywedyd a wnewch eu bôd yn cablu: Os mwynaidd a llêdoeraidd y llefarant, naill ai yr ydych yn cyſcu tanynt, neu nid oes ynoch fawr fwy teimlad, na'r meingciau yr ydych yn

eiſtedd arnynt. Os amryfuſeddau â ymluſeant i mewn ir Ecclwys, rhai ai derbyniant yn awchus, eraill a gablant yr Athrawiaeth Griſtianogawl oi plegyd hwynt, yr hon ſydd bennaf yn eu herbyn. A phe ceiſiem ni eich tynny oddiwrth ryw hên amryſyfedd ar ſydd wedi gwreiddio, a fedro haeru bôd ddeu-cant neu dri, neu chwech, neu ſaith o flynyddoedd mewn trwydded, chwi a frochwch os dymunir cael diwygiad, cymmaint a phertych yn colli eich einioes trwy hynny, ac â ddeliwch yn dynn hên amryfuſedd, tra yr ydych yn croch lefain yn erbyn rhai newyddian. Prin y geill ymryſon dyfu ymlhith gweinidogion yr Efengyl, na chyrchoch chwi eich marwolaeth oddiwrth hynny. Ac ni wrandewch chwi, neu or hyn lleiaf ni uſyddhewch i athrawiaeth ddiddadl neb or ſawl nid ydynt yn dyfod yn gyhydedd ich dych ymmygion chwi: y naill ni wrendu ar Weinidog am ei fôd yn darllain ei bregethau, ar llall ni wrendu am nad yw yn eu darllain. Y naill ni wrendu arno, oblegyd ei fod yn adrodd gweddi 'r Arglwydd ar llall ni wrendu arno, am ei fôd yn ei harfer. Vn ni wrendu arnynt am eu bôd ar dy yr Eſcobion, ac un arall ni wrendu arnynt am eu bôd yn eu herbyn. Ac fel hyn y gallwn ddangos i chwi mewn bagad o berthynaſau, pa fôdd yr ydych yn troi pob peth a ddelo yn agos attoch i'ch deſtryw eich hunain, mor eglur ydyw fôd yr Annuwiol yn Hunain ddiniſtrwyr, a bôd eu colledigaeth o honynt eu hunain.

Nyſi

MYfi â dybygwn weithian o yſtyr yr hyn â ddywedpwyd, a bwrw golwg ar eich ffyrdd, y dylaech chwi feddwl beth â wnaethoch, â gwladeiddio ac iſel ymoſtwng wrth ei gofio. Yr hyn onid ydych iw wneuthur yſtyriwch y gwirioneddau hyn ſy yn canlyn.

1. Bod yn eich diniſtrio eich hunain ſydd bechod yn erbyn y gynnedfen fwyaf greddfol yn eich naturiaethau, ſef y gynneddfen o Hunan-amddiffynniad. Mae pob peth wrth naturiaeth yn chwennych ac yn tueddu at ei happuſrwydd ei hawddfyd neu ei berpheithrwydd ei hûn, Ac â ſydd i chwi eich goſod eich hunain ich diniſtr eich hunain? Pan orchymmynner i chwi garu eich cymmydogion fel chwi eich hunain, fe fwrir fôd yn naturiol i chwi eich caru eich hunain Eithr oni cherwch chwi eich cymmydogion ddim gwell na chwi eich hunain, mae 'n debygol y mynnech fôd yr holl fyd yn ddamnedic.

2. Mor groes gynhwynol ydych i'ch bwriadau eich hunain. Mi â wn nad ydych yn bwriadu eich damnedigaeth eich hunain, ie y pryd yr ydych yn ei phwreaſu: Chwi â dybiwch nad ydych ond gwneuthur daioni ichwi eich hunain, trwy ryngu bôdd i ddy-

i ddymuniadau eich cnawd, Ond ſywaeth nid yw hyn ond megis trancelled o oerddwfr mewn cryd-poeth-iâs , neu megis coſi cruccunnod â fo yn merwino, yr hyn a chwanega 'r dolur a'r gofid. Os mynnwch chwi mewn gwirionedd gael dyſyrrwch neu ſûdd neu anrhydedd, ceiſiwch hwynt lle maent i'w cael, ac nad ewch i ymgytgam am danynt ar y ffordd i Vffern.

3: Pa reſyndod yw, wneuthur o honoch chwi hynny yn eich erbyn eich hunain, yr hyn ni ddichon neb arall ar y ddaiar nac yn Vffern moi wneuthur. Pettau yr holl fyd wedi ymgyſſylltu i'ch erbyn, ar holl Gythreuliaid yn Vffern wedi ymgyſſylltu i'ch erbyn, nid allent mo'ch diniſtrio heboch eich hunain, na gwneuthur i chwi bechu ond trwi eich bôd chwithau yn cydſynnio. A wnewch chwi yntau hynny yn eich erbyn eich hunain, yr hyn ni ddichon neb arall ei wneuthur ? *Mae* gennych feddyliau câs am y Cythraul , am i fod yn elyn i chwi ac yn gwneuthur ei oreu ar eich diniſtrio. Ac â fyddwch chwi yn waeth na Chythreiliaid i chwi eich hunain? O'ch fal hyn yr ydych, pettau gennych galonnau iw ddeall : Pan ydych yn rhedeg, ir pechod ac yn rhedeg oddiwrth dduwioldeb, ac yn gwrthod *Dychwelyd ar Alwad Duw* yr ydych yn gwneuthur mwy yn erbyn eich eneidiau nac â ddychon dynion neu gythreiliaid ei wneuthur heb law hynny. A phettych yn ymoſod eich hunain , ac yn goſod eich ſynhwyrau ar ynnil i wneuthur

y

y drwg mwyaf i chwi eich hunain, nid allech chwi wneuthur ûn à fai fwy.

4. Yr ydych chwi yn anghywir ir hyn y rhoddes Duw ymddiriedyon ch am dano. Efe a ymddiriedodd i chwi yn fawr am eich Iechydwriaeth eich hunain: A wnewch chwi thau frâd yr hyn yr ymddiriedwyd i chwi am dano? Efe a'ch goſododd gydâ phob diwidrwydd i gadw 'ch calonnau: Ai dyma ynteu 'rgadwraeth a wneir arnynt?

5. Yr ydych hyd yn oed yn gwahard i bawb eraill doſturio wrthych, pan na thoſturioch ddim wrthych eich hunain. Os gwaeddwch ar Dduw yn nydd eich cyfyngder, am Drugaredd, Trugaredd; Beth a ellwch chwi ei ddiſgwil, ond iddo ef eich cilcwthio ymaith, a dywedyd, [Nagê ni thrugarheit ti wrthyt dy hun: Pwy a ddug hyn arnat ond dy wrthnyſigrwydd dy hun?] Ac os gwêl eich brodyr chwi mewn trueni yn dragywyddol, pa ſodd y toſturiant wrthych chwi y rhai a'ch deſtrywiaſoch eich hunain, ac ni ſynnech mo'ch perſwadio?

6. Hyn a bâir i chwi byth bythoedd ſod yn Vffern yn *Benydwyr* i chwi eich hunain, wrth ſeddwl, ddarfod i chwi o'ch gwyllt-wirfodd eich dwyn eich hunain ir trueni hwnnw, Oh pa ymgno meddwl ſydd i chwi goſio yn dragywydd rhyngoch a cwhi eich *hunain, Mae eich gwaith chwi eich hunain â fu hyn!* a'ch rhybuddio o hono y dydd heddyw, a'ch rhybuddio drachefn, ond na thycciai. Ddarfod i chwi bechu yn yſtyfnig, a throi ym

aith oddiwrth Dduw yn yſtyfnig; Gaffael o honoch amſer yn gyſtal ac eraill, ond darfod i chwi ei gamarfer: Chwi â gawſoch Athrawon yn gyſtall ac eraill, eithr gwrthodaſoch eu haddyſc. Chwi â gawſoch ſiamplau ſanctaidd yn gyſtal ac eraill, eithr nis dilynaſoch hwynt. I chwi y cynnygiwyd Crist a Grâs a gogoniant yn gyſtal ac i eraill, eithr mwy oedd eich bryd ar eich pleſerau cnawdol: Yr oedd gennych werth yn eich dwylau, ond nid oedd gennych galon i'w oſod ef allan, *Dih.* 17. 16. Oes fôdd na bo yn benyd i chwi feddwl am eich ffoledd preſennol hwn? O na bai eich llygaid yn agored i ganſod beth a wnaethoch yn y gwylltgâs gam a wnaethoch a'ch eneidiau eich hunain! Ac na ddeallech yn well y geiriau hynny or eiddo Duw, *Dih.* 8. 33. 34, 35, 36.

Gwrandewch addyſc, a byddwch ddoethion, nac ymwrthodwch a hi. Gwyn ei fyd a wrandawo arnaf, ac a wilio beunydd wrth fy nryſau, gan warchod wrth byſt fy mhyrth i, Canys y neb a'm caffo i, a gaiff fywyd, ac a feddianna ewyllys da gan yr Arglwydd. ond y neb a becho yn fy erbyn a wna gam a'i enaid ei hun: fy holl gaſeion a garant angeu.

BEllach mi a ddaethym i gloi ar hyn o waith; mae 'n ofid ar fy'nghalon feddwl pa fodd i'ch gadawaf; Rhag ir cnawd eich wylio gwedi hyn ei gyd, ac i'r byd ar Cythraul eich dal i gyſgu, ac i minneu eich gadael fel ich cefais, nes eich deffro yn Uffern! Ei mi ofni hyn, o ran fy'ngofal am eich eneidiau truain; am fy môd yn adnabod yſtyfnig wydd calon gnawdol, etto mi a allaf ddywedyd gydâ'r prophwyd *Jeremi.* 17. 16 *Ni ddymunais y dydd blin, Arglwydd, ti ai gwyddoſt.* Ni ddymunais i gydac *Jaco* ac *Joan* a i dân ddyfod or nefoedd i ddifa y ſawl â wrthodaſant Jeſu Griſt, *Luc.* 9. 54. Eithr ar ragflaenu y tân tragywyddol y bû'*m* i trwy gydol hyn o amſer yn gwneu fy'ngoreu:- Ac ôch na buaſei yn waith afraid! Nas gadaſei Dduw a chydwybod fôd mor ewyllyſgar i adael i mi ſeibiant oddiwrth hyn o waith ac yn edraſei rai o honoch chwi fod. Garedigion anwyl, mae mor drwm gennyf fod i chwi orwedd mewn tân tragywyddol, a bôd wedi eich cae allan or nefoedd, os yw yn boſſibl rhagflaenu hynny, ac y gofynwyf ûnwaith etto, Beth bellach ſy'yn eich bryd? Ai Troi â wnewch ynteu Meirw? Yr ydwyfi yn edrych arnoch megis Phyſygwr ar ûn clâf mewn anwyl enbydus, ac yn dywedyd wrtho [*Er eich bôd wedi mynedd ym mhell, cymmerwch y gyfaredd hon ac ymgedwch ond rhag yr ychydic bethau hyn y rhai ydynt yn niweidiol i chwi, ac mi â anturiaf wrantu eich hoedl; Eithr oni wnewch chwi hyn, nid ydych ond gwr marw*] Beth a dybygeth chwi am y cyfryw ddyn. oni ddichon y Phyſygwr ar holl garedigion ſydd gantho moi berſwadio i gymmeryd ûn phyſygwriaeth i achub ei hoedl, neu i ymgadw rhag un neu ddau o betheu gwenwynig ai lladdent ef? Dyma eich cyflwr chwithau. Er pelled yr aethoch mewn pechod, gwnewch cymmaint a Dychwelyd a dyfod at Griſt, a chymmeryd ei gyfareddion, a'ch eneidiau â gant fyw. Chwyewch i fynu eich pechodau marwol trwy edifeirwch, ac na ddychwelwch mwyach at eich chwydion gwenwynllyd a chwi a ddenwch or goreu. Ond etto petteu eich cyrph i ni i ymdrin a hwynt, ni a allem wybod mewn rhan beth i w wneuthur i chwi pe rhon i chwi na chydſynniech ddim. Fe ellid eich dal neu eich rhwymo, tra byddid yn tywallt y phyſygwriaeth i lawr ar hyd eich gyddfau, a phethau niwediol a ellid eu cadw oddiwrthych. Eithr ynghylch eich eneidiau ni ddichon hynny mor bod. Nis gallwn ni mo'ch Troi yn erbyn eich ewyllys. Ni ddygir ynfydion ir nefoedd mewn llyffetheiriau. Chwi a ellwch fod yn *Ddamnedic och anfodd, am i chwi bechu och gwirfôdd*. Eithr nis gellwch fod yn gadwedic och anfodd. Doethineb Duw a dybiodd yn dda oſod iechydwriaeth neu ddiniſtr dynion yn fawr iawn yn ethol iad eu hewyllys eu hunain, na chaffo neb ddyfod ir nefoedd, ar na ddewiſodd y ffordd ir nefoedd, ac na chaffo neb ddyfod i Uffern, na chynhellir ef i ddywedyd, Cefais y peth a ddewiſais, fy ewyllys fy hun am dug i yma. Weithian pe gallwn i ond eich dwyn i fôd yn ewyllyſgar, i fod yn hollowl, ac yn llwyrfryd, ac yn reddſol ewyllyſgar fe fyddeu'r gwaith wedi mwy na hanner ei wneuthur: Ag och fi, ai rhaïd i ni golli ein Cyſeillion, ai rhaid iddynt hwythau golli eu Duw, eu dedwyddwch eu heneidiau o ddiffyg hyn? O na atto *Duw* Peth [illegible], [illegible], fod dynion mor ddifedr a lledſeddod yn y matterion mwyaf, y ſawl ydynt mewn pethau llai yn weddaidd iawn, a chyweithas, ac yn gymmydogion da. Am ddim a wn i mae i mi gariad fy holl gymmydogion neu'r cwbl gan y mwyaf, cyn belled, a phes anfonwn at undyn o fewn y dref, neu'r plwyf neu'r wlad a gofyn ganthynt gymmwynas afai gweddol hwy a i canhiadhaent imu: Ac er hyn pan ddelwyf attynt a gafyu ganthynt y peth mwyaf yn y byd iddynt eu hunain ac nid i mi. Ni fedrai gael gan ſagad o honynt ddim ónd gwrando yn hamddenol. Nis gwn i, a ydyw pobl yn tybied fod gwr yn y pulpyd yn wir ddifrifol, ai peidio, ac yn meddwl megis y mae yn lleſaru: Cans yn fy'nhybni d oes gennyf nemmawr o gymmydogion, am bôd yn gyfeillgar gydâ hwynt yn eiſtedd ac yn mynegi iddynt yr hyn â welais neu â wneuthum neu a wybum i yn y byd; na byddei iddynt fynghoelio a gwneuthur cyfrif or hyn a ddywedwn. Eithr pan fynegwyf iddynt allan o auſi.medic air Duw, y peth â gânt hwy eu hunain ei weled ai wybod yn y byd a ddaw, maent yn dangos wrth eu bucheddau eu bôd naill ai heb goelio'r peth, neu heb fawr ſatter ganthynt am dano. Pettwn i yn cyfarfod â neb rhywun ohonynt ar y ffordd, a dywedyd wrthynt, Daccw bwll glô, neu mae yna Sugndraeth, neu yna mae lladron yn llechu i gynllwyn am danoch. Myfi â fedrwn eu perſwadio i droi heibio: Ond pan ddywedwyf iddynt fod *S*atan yn cynllwyn am danynt, a bôd pechod yn wenwyn iddynt, ac nad yw Vffern beth i gellwair ac ef; hwy a ânt rhagddynt fel ped faent heb fy'nglhywed, Yn wir fy'nghymmydogion, yr wyfi mor ddygn ddifrifol wrthych chwi yn y pulpyd ac ydwyfi mewn un ymddiddaniad cyffredinol, ac os rhoddwch byth goel arnaf, mi â attolygafywch wneuthur hynny yn hyn ofan. Yr wyfi yn tybied nad oes undyn o honoch oll, o bai fy enaid i fy hun yn ſefyll ar eich ewyllys chwi, na byddech yn ewyllyſio ei fod yn gadwedic (er nas gallaf addaw yr ymadawech chwi a'ch pechodau o ran y peth.) Mynega ym, tydi feddwyn, â wyt ti mor greulon i mi yr hwn wyf yn llefaru wrthyt, nad ymattelit oddiwrth ychydic gwppaneidiau o ddiod, os gwyddit yr achubai hynny fy enaid rhag Vffern? Ai gwell oedd gennyt fy mod yn lloſgi yn dragywydd, na gorfod arnat ti fyw yn ſobr fel y gwna dynion eraill? Os felly mae, oni allafi ddywedyd, mai anghenfil annrhugarog ydwyt, ac nid dyn? Pe deuwn i yn newynog neu yn noeth i un och dryſau, onid ymadawech chwi ac ychwaneg na chwppenaid o ddiod im gweinyddu. Mae yn ddiammau gennyfi y gwnaech: Pettau 'r peth yn achub fy mywyd i, myfi â wn am rai o honoch y peryglech chwi eich bywyd eîch hunain Ac etto er ymymbil a chwi nid ymadewch a'ch difyrrwchanianawl er mwyn eich iechydwriaeth eich hunain. A ymattelit ti oddiwrth gancwppanaid o ddiod i achub fy hoedl i ped fai ar dy law, ac oni wnei di hynny o ran achub dy enaid dy hun? Syrs, yr wyf yn addef wrthych, fy mod i y dydd heddyw cyn ddifrifed crefwr arnoch o ran achub eich eneidiau eich hunain, ac a fyddwn i am gael torri fy angen pe gorfyddei arnaf ddyfod i gardotta i'ch dryſau. Ac am hynny os gwrandawech arnaf y pryd hynny, gwrandewch fi yn awr. Os toſturiech wrthyf y pryd hynny, dymuno arnoch doſturio yn awr wrthych eich hunaîn. Yr wyfi eilwaith ynattolwg arnoch, megis ar fy 'ngliniau noethion, ar i chwi wrando ar eich *Prynnwr*, a *dychwelyd fel y galloch fyw.* Chwy-chwi oll ar a fuoch fyw mewn anwybodaeth, a diofalwch a rhyfyg hyd y dydd hwn, Chwy chwi oll ar â foddwyd y'ngofalon y byd, ac a ydych heb feddwl dim am Dduw nac am y gogoniant tragywyddol. Chwy-chwi oll ar a gaethiwyd ich dymuniadau cnawdol, am fwydydd a diodydd a chwaregon a meluſwedd. A chwithau oll ar nas gwyddoch oddiwrth yr angenrheidrwydd anſancteiddrwydd ac ni buoch er i oed yn gydnabyddus â gwaith yr Yſpryd glân ar eich eneidiau yn eich ſancteiddio. Y ſawl nid ymwaſcaſoch er ioed a'ch Prynnwr bendigedic trwy fydd fywiol, a rhyfeddu yn ddiolchgar wrth deimlad

lad oi gariad ef, ac ſydd erioed heb gael teimlad o ddim ûwch pris ar Dduw ac a y nefoedd, nac o gariad ddim mwy calonnog iddynt nac ich llwyddiant cnawdol ar pethau iſod. Yr wyfi yn ddiſrifol yn attolwg i chwi nid yn unig er fi mwyn i, ond er mwyn yr Arglwydd, ac er mwyn eich eneidiau, nad eloch ddiwrnod ychwaneg ymlaen yn eich cyflwr gynt, eith edrych o honoch yn eich cylch a gweiddi ar Dduw am râs ich troi, fel ich gwneler yn greaduriaid newyddion, ac y galloch ddiangc rhag y pladau ſydd ychydic och blaen; Ac os gwnewch chwi ſyth ddim ero canhiatewch i mi hyn o rôdd, i Ddychwely oddiwrth eich ffyrd drygionus a byw Naccewch fi o ddim ar a ofynwyf gennych byth i mi fi hûn, os canhiedwch i mi ond hyn, Ac os naccewch fi o hyn, nid oes fatter gennyf am ddim arall â ganiattoch immi. Nag os gwnewch chwi ddim fyth ar ddymunian yr Arglwydd ach gwnaeth ac ach prynnodd, na naccewch ef o hyn: Canys os chwi a rercû o hyn, ni waeth gantho ef am ddim a â ganiattoch iddo fel y mynnech iddo e ſyth wrando, ar eich gweddiau, a chaniattau eich dymuniadau, a gwneuthur eroch yn awr angeu ac yn Nydd y farn, neu yn neb rhyw un och cyfyngderau, na naccewch mhono yn awr oi ddymuniad yn nydd eich hawdſyd. Ah Syrs, credwch fi, mae angeu a barn, a dêf ac uffern yn bethau angenach pan ddeloch yn agos attynt, nac y maen yn ymddangos ich golygon cnawdol o heibell. Y pryd hynny chwi a wrandawech

a

ar y cyfryw gennadwri ac yr wyf fi yn ei dwyn i chwi a chalonnau mwy deffrous a gofalus.

WEithian, er nas gallwyt obeithio cyſtal o bawb, mi a obeithaf fôd rhai o honoch erbyn hyn yn bwriadu Troi a *Byw*: ach bôd yn barod *i* ofyn unmi fal y gofynnodd yr Juddewon, i *Petr. Act.* 2. 37. pan ddwysbigwyd hwy yn eu calon, ac y dywedasant, *Ha wyr frodyr, beth a wnawn ni? Pa fôdd y gallem ni fod yn wir ddychweledic? yr ydym ni yn ewyllyſio, pettem ni ond gwybod ein dyled-ſwydd, na atto Duw i ni ddewis deſtryw, trwy wrthod troi fel y gwnaethom hyd yn hyn!*]

Os y rhai hyn yw amcanion a bwriadau eich calonnau, mi a ddywedaf am danoch megis y dywedodd Duw am bobl oedd yn addaw, *Deut.* 5. 28, 29, [*Da y dywedaſant yr hyn oll a ddywedaſant, Oh na byddei gyſryw galon ynddynt i'm hofni i, ac i gadw ſy holl orchymynion, bôb amſer!*] Da yw eich bwriadau: Oh na byddei galon ynoch i gyflawni y bwriadau hyn! A than obaith o hyn, myfi ach hyfforddaf yn llawen beth iw wneuthur, a hynny ar fyrr, fal y galloch yn hawſ ei gofio iw ymarfer.

Y Hyfforddiad 1.

OS mynnech chwi fôd yn ddychweledic ac yn gadwedic, *gwnewch eich goreu a'r ddeall angenrheidrwydd a gwir naturiaeth Dychweliad*: Am ba beth, oddiwrth ba beth, at ba beth a thrwy ba beth y mae yn rhaid i chwi ddychwelyd,

Yſtyriwch ym mhâ gyflwr greſynol yr ydych hyd awr eich Troedigaeth, fel y canffyddoch nad ywefe gyflwr i orffywys yntho. Yr ydych chwi tan euogrwydd yr holl bechodau a bechaſoch erioed; a than ddigofaint Duw, a melltith ei gyfraith; Yr ydych yn gaethweiſion ir Cythraul, ac yn gwneuthur ei waith ef beunydd, yn erbyn yr Arglwydd ac yn eich erbyn eich hunain ac eraill. Meirwon ydych ac anhardd yn yſprydol, megis yn weigion o fywyd ſanctaidd, a natur a delw yr Arglwydd. Yr ydych yn anghymwys y ddim gorchwyl ſanctaidd: ac heb wneuthur dim ar ſydd yn gwir ryngu bodd i Dduw. Yr ydych heb un addewid na ſicerwydd oi nodded ef, ac yn byw mewn gwaſtadol berygl o'i gyfiawnder ef, heb wybod pa awr y cippir chwi ymaith i Vffern, ac yn ddigon ſicer i fôd yn ddamnedic os byddwch feirw yn y cyflwr hwnnw. Ac ni eill dim â fo yn fyrr o droedigaeth mo'i ragflaenu. *Pa* weddeidd-dra, neu wellhâd neu riniau bynnag ſy'yn fyrr o wir ddychweliad ni pharant byth ich eneidiau fôd yn gadwedic.

dic deliwch gywir deimlad or trueni anianol hwn, ac felly o angenrheidrwydd Troedigaeth ar eich calonnau.

Ac yno mae 'n rhaid i chwi ddeall beth ydyw bôd wedi dychwelyd: Bôd â chalon neu dueddfryd newydd yw 'r peth, a bôd ac ymarweddiad newydd.

Gweſt. *Am ba beth y mae yn rhaid i chwi Ddychwelyd?*

Atteb. O ran y dibennion hyn ſy 'yn carlyn, y rhai â ellwch chwi eu cyrraed. 1 Chwi â wneir yn ebrwydd yn aelodau bywiol i Griſt, ac â gewch hawl yntho, ac â adnewyddir yn ôl delw Dduw, a'ch harddu âi holl radau ef, ach byw occau à bywyd newydd a nefol, ach cadw rhag creulonder y Satan. a llywodraeth pechod, ach cyfiawnhau oddiwrth felltith y gyfraith a chael pardwn o'ch holl bechodau eich holl einioes, a bôd yn gymmeradwy gan Dduw, ach gwneuthur yn feibion iddo ef, ac a gewch rydddid trwy hyfdra iw alw ef yn dad, ac i gyrchu atto mewn gweddi yn eich holl anhennion, ac i chwi addewid o gael eich derbyn; Chwi a gewch ar Yſpryd Glan i breſwylio ynoch, ich ſancteiddio a'ch cyfarwyddo; Chwi a gewch ran yn y brawdoliaeth, cymmundeb a gweddiau 'r Sanct. Chwi a gewch eich cymhwyſo i waſanaeth Duw, a'ch rhyddhau oddiwrth Lywodraeth pechod, a bod yn waſaneuthgar ac yn fendith yngfangre lle boch yn byw; Chwi a gewch yr addewid or bywyd hwn ac or hwn ſydd i ddyfod. Ni bydd arnoch ddiffyg dim ar ſydd yn wir dda i chwi, chwi a wneir hefyd yn abl i oddef eich holl gyſtuddiau anghenrhaid ; Chwi a ellwch gaffael peth prawf o gymundeb gyda Duw yn yr Yſpryd, yn enwedic yn yr holl Ordinhadau ſanctaidd, lle mae Duw yn arlwyo gwlêdd ich eneidiau ; Chwi a gewch fôd yn etifeddion y nef tra fyddoch byw ar y ddaiar, ac â ellwch trwy ffydd ragweled y gogoniant tragywyddol, ac felly y gellwch fyw a marw mewn tangnheddyf, ni fyddwch chwaith byth cyn iſed, na byddo eich dedwyddwch yn anfeidrol mwy nach trueni.

Mor werthfawr yw pob un or bendithion hyn, y rhai yr wyf i yn eu henwi ar fyrr, ac a ellwch chwithau eu derbyn yn y bywyd hwn!

Ac yno 2. wrth farw eich eneidiau â gânt fyned at Ghriſt, a dydd y farn yr enaid ar Corph â gânt eu cyfiawnhau ai gogoneddu, a myned i mewn i lawenydd eich meiſtr ; lle byddo eich dedwyddwch yn ſefyll yn y pethau neillduol hyn.

1. Chwy chwi eich hunain a berpheithir ; Eich cyrph morwol â wneir yn anfarwol, ar llygredig a wiſg anllygredigaeth ; Ni byddwch chwi mwyach yn newynog, nac yn ſychedig, nag yn lluddedig nac yn gleifion : Nid rhaid chwaith i chwi ofni na chwilydd, na thriſtwch, nac angeu, nac Vffern. Eich eneidiau â berphaith ryddheir oddiwrth bechod ac a berphaith gymhwyſir i adnabod a charu a moliannû yr Arglwydd

2. Eich gorchwyl a fydd edrych ar

eich gogoneddedic *Bryniawdwr*, ynghyd ach holl ſanctеiddlân gyd ddinaſyddion y nef, oedd, a gweled gogoniant, y bendigediccaf Dduw, ai garu ef yn berphaith a chael eich caru gantho ef, ai glod ſori yn dragywydd.

3. Eich gogoniant â gyfranna i ogoniant y Gaerſalem newydd, *Dinas* y Duw byw, yr hyn ſydd fwy na chael dedwyddwch neullduol i chwi eich hunain.

4 Eich gogoniant a gyfranna i ogoneddu eich Prynwr, yr hwn a fawrheir ac a ymfodlonir ynoch hyd tragywyddoldeb y rhai ydych lafur ei enaid ef, a hyn ſydd fwy na'ch gogoneddiad eich hunain.

5 Hefyd, tragywyddol fawrhydi y Duw byw â ogoneddir yn eich gogoniant chwi: Yn gyſtal megis ac y mawrhygir ef trwy eich gwaith yn moliannu, ac megis ac y mae ef yn cyfraneu oi ogoniant ai ddaioni i chwi, ac megis ac y mae ef yn ymfodloni ynoch, ac ynghyflowniad ei weithredoedd gogoneddus, y'ngogoniant y Gaerſalem newydd ai fâb.

Hyn oll a gaiff y cardottyn gwaelaf o honoch ar ſydd wedi Troi, ei fwynhau yn ſiccr ac yn ddiddiwedd.

2. Chwi â welwch am ba beth y rhaid i chwi ddychwelyd: Yn y man neſaf rhaid ywch ddeall, oddiwrth pa beth y mae yn rhaid i chwi ddychwelyd; hynny hefyd ſydd, (mewn un gair)

oddiwrth eich *Hunan-cnawdol*, yr hwn yw diben yr holl rai Annychweledic ; Oddiwrth y cnawd yr hwn a ſynneu ei fodhau o flaen Duw, ac a ſynneu yn oeſtadol eich denu i hynny. Oddiwrth y byd yr hwn yw 'r abwyd : Ac oddiwrth y Cythraul yr hwn yw Genweiriwr yr eneidiau, a'r twyllwr. Ac felly oddiwrth bôb pechod gwybyddus a gorphwyllog.

3 Yn y man neſaf rhaid i chwi wybod. At ba beth y mae yn rhaid i chwi ddychwelyd : A hynny yw, At Dduw, megis eich diben : At Griſt megis y ffordd at y Tad : At Sancteiddrwydd megis y ffordd oſodedic i chwi gan Griſt. Ac felly at yr arferiad o holl gymorthwyon a moddion Gras a ganniatteir i chwi gan yr Arglwydd.

4 Yn olaf, rhaid ywch wybod Trwy ba beth y mae yn rhaid i chwi ddychwelyd. Hynny hefyd yw, trwy Griſt megis yr unig Brynwr ar Eiriolwr ; A thrwy yr Yſpryd Glan megis y Sancteiddiwr ; A thrwy y Gair megis yr offeryn neu'r moddion ; A thrwy ffydd ac edifeirwch megis y moddion a'r dyledſwyddau o'ch rhan chwitheu iw cyflowni. Hyn oll ſydd yn angenrhaid.

Yr ail Hyfforddiad.

OS mynnvvch chvvi fod yn ddicvveledic a chadvvedic, byddvvch yn faith mewn dirgel ddifrifol Yſtyriaeth. Anyſtyriaeth ſy'n anafu'r byd. Tynnwch yn fynych ar eich penuau eich hunain i gilfach neullduol, ac yno yſtyriwch y diben y gwnaethpwyd chwi oiblegyd, a'r ſuchedd a ſuoch ſyvv, a'r amſer a gollaſoch, a'r pechod a wnaethoch, a chariad a dioddefaint, a chyflownder Chriſt, ar perygl yr ych ynddo, a neſder marwolaeth a'r farn, A ſiccrwydd ac ardderchowgrwydd llawenydd y nef, a ſiccrwydd a gerwinder Poenau Vffern, a thragywyddoldeb pôb un or ddau; Ac angenrheidrwydd Troedigaeth a buchedd ſanctaidd. Mwydwch eich calannau yn y cyfryw Yſtyriaethau a'r rhai'n?

Y trydydd Hyfforddiad,

OS mynnwch chwi fôd yn ddychwedic a chadwedic, byddwch yn diwid wrando gair Dvv, yr hvvn yvv'r mo-

ddion cyffredinol. Darllennwch yr yſcrythur, neu wrandewch ar ei darllain hi, neu yſcrifennadau ſanctaidd eraill ar ſydd yn ei chymhwyſo. Dyfal wrandewch yn oeſdadol or gyhoeddus bregethiad y Gair. *Megis* ac y llewyrcha Duw y byd trwy yr haul, ac nid trwyddo ei hun yn unig hebddo ef; felly y dychwel efe ac y ceidw ddynion trwy ei Weinidogion, y rhai ydynt Oleuadau 'r byd, *Act.* 26. 17. 18. *Mat.* 5. 14. Pan ddaroſtyngodd efe *Paul* yn rhyfeddol, mae yn ei anfon at *Ananias.* *Act.* 9, 10. A phan anfonodd ef Angel at *Cornelius*, nid yw hynny ond i erchi iddo anfon am *Petr*, yr hwn a fynegdi iddo beth oedd iddo iw gredu a'i wnethur.

Y pedwerydd Hyfforddiad.

C*yrchwch at Dduw mewn trefn gyfanedd o ddifrifol weddio:* Addefwch a galerwch am eich bucheddau gynt, Ac ymbiliwch am ei ras ef i'ch goleuo a'ch troi. Erfyniwch ar iddo bardynu yr hyn a aeth heibio, a rhoddi i chwi ei Yſpryd, a newydd eich calonnau a'ch bucheddau, a'ch arwain yn ei ffyrdd, a'ch cadw rhag profedigaethau A deliwch wrth y gwaith yma beunydd, ac na flinwch arno.

Y pummed Hyfforddiad.

R*Hoddwch heibiw eich pechodau hynod a gwyllt-ffolyn bryſur. Sefwch, ac nad ewch ddim pellach y ffordd honno.* Na ſeddwch ond hynny: Eithr gochelwch y lle a'r achlyſur o hono. Bwriwch ymaith eich trachwantau a'ch melyſwedd pechadurus gan eu ffeiddio. Na regwch, ac na thyngwch ac na cheblwch mwyach; Ac os gwnaethoch gam â neb, telwch yn ei ôl. fel y gwnaeth *Zaccheus*. Os eich hên bechodau â wnewch chwi eilwaith, pa fendith â ellwch chwi ddiſgwil a y moddion i'ch Troi.

Y Chweched Hyfforddiad.

N*Ewidiwch eich cymdeithas ar ſrûs, os yw boſſibl, os drwg â fu hi hyd yn hyn.* Nid trwy ymwrthod a'ch Perthyniſau angenrheidiol, ond a*ch* cymdeithion pechadurus afreidiol; *Ac ymgyſylltwch a'r rhai ſydd yn ofni yr Arglwydd,* ac ymofynnwch â hwynt am y ffordd ir neſoedd. *Act* 9. 19. 26. *Pſal.* 15. 4.

Y ſeithfed Hyfforddiad.

R*Hoddwch eich hunain ir Arglwydd Jeſu megis phyſygwr ei'ch eneidiau* fel y pardyno efe chwi trwy ei waed, ac ich ſancteiddio trwy ei Yſpryd, trwy ei Air ai Weinidogion, y rhai ynt offerau yr Yſpryd. Efe yw y ffordd, y gwirionedd a'r bywyd. Nid oes mor dyfod at y Tâd ond trwyddo ef, *Joan.* 14. 6. Nid oes chwaith un enw arall dan y nefoedd drwy yr hwn y mae yn rhaid i ni fôd yn gadwedig. *Act.* 4. 12. Myfyriwch, gan hynny ar ei Berſon ef a'i naturiaethau; a pheth â wnaeth ac â oddefodd droſoch; a pha beth ydyw efe i chwi, a pha beth â ſydd, a pha fôdd y cymhwyſwyd ef i lawn gyflawni eich holl angenrheidiau.

Yr VIII. Hyfforddiad.

OS ydych chwi mewn gwiriondd ar fedr Troi a Byw *gwnewch yn bryſur, ddiymdro.* Onid ych chwi yn ewyllyſgar heddyw, nid ych chwi ddim yn ewylyſio moi wneuthur. Cofiwch eich bôd hyd y pryd hyn yn eich gwaed, tan euogrwydd llawer mîl o bechodau, a than digofaint Duw, a'ch bôd yn ſefyll ar y braidd ymyl i Vffern, nid oes ond cam rhyngoch ac angeu. Ac nid yw hwn gyflwr i ddyn a'r ſydd yn ei iawn bwyll i fôd yn llonydd yntho. Cyfodwch gan hynny ar frus a ffowch fel ped fai am eich hoedl; Megis ped ſyddech yn myned allan o'ch ty petteu efe ei gyd ar dân uwch eich pen. Oh pes gwyddech pa berygl gwaſtadol yr ydych yn byw yntho, a pha golled anrhaethadwy yr ych beunydd yn ei goddef, a pha fywyd diogelach a hyſrydach â ellech chwi ſyw, ni ſafech chwi i ymchwidawieth, Eithr chwi Droech ar frûs. Mae yn darſod am Liaws ar ydynt yn oedi yn gyndynnus dai ſyddo dwyn ar ddeall iddynt fôd yn rhaid ei wneuthur. Byrr ac anſiccr yw eich einioes; a pha ryw gyflwr yr ydych chwi yntho, os byddwch feirw, cyn i chwi lwyrddychwelyd! Chwi â rhoſaſoch yn rhyhir eiſoes: ac â wnaethoch gam â Duw yn rhyhir; Mae pechod yn cryſhau ac yn gwreiddio tra yr ydych chwi yn oedi; eich Troedigaeth â brifia yn anhaws ac yn betruſach. Mae i chwi lawer iw wneuthur. O herwydd pa ham na ſwriwch y maith, mor cwbl tan y diwedd, rhag i Dduw eich gwrthod, a'ch rhoddi i fynu i chwi eich hunain, ac yno fe ddaifu am danoch yn dragywydd.

2

Y IX. Hyfforddiad.

OS *nynnwch chwi Ddychwelyd a Byw*, gwnewch hynny yn ddiddarnymeiriach, *yn hollawl ac yn llwyr-gwbl.* Na ſeddyliwch ymddarnio â Chriſt, a rhannu eich calon rhyngtho ef a'r byd; ac ymadel â ſwrn o bechodau a chadw y lleill; A gollwng ymaith yr hyn a allo y cnawd ei hepcor. Nid yw hyn ond eich ſiommi eich hunain: Rhaid i chwi o'r galon ac yn llwyr-fryd ymwrthod a chwbl oll ar a ſeddwch, neu ni ellwch fôd yn ddiſcyblion iddo ef, *Luc.* 14. 26, 33. Os chwy-chwi ni chymmerwch Dduw a'r nefoedd yn eich rhan, a goſod y cwbl ar lawr wrth draed Chriſt, ond bôd yn rhaid i chwi hefyd gael rhan ddaiarol, ac nad yw Duw a'r nefoedd i chwi yn ddigon: Nid gwiw breuddwydio am iechydwriaeth a'r yr ammodau hyn: Am nad yw hynny i ſôd. Os ydych yn ymddangos mor greſyddol ac a allei ſôd, etto onid yw hynny ond creſydd gnawdol, a bôd lwyddiant, neu ddyſyrrwch neu ddiogelwch y cnawdſyrhſyth yn cael ei neullduo yn eich dwyfol waſanaeth i Dduw; Mae hon cyn ſiccred hyffordd i Angeu, ac a ydyw Halog wydd amlwg, er iddi ſod yn ſwy cymmeradwy.

Y X. Hyfforddiadd.

OS *mynnwch chwi Ddchwelyd a Byw* ymrowch iw wneuthur, ac na *ſ*eſwch ſythſych ar eich cyngor, fel pette betruſder yn y peth; Na ſefwch ar ſigl fel ped ch etto yn anſicer ba un ai Duw ai eich cnawd yw 'r Meiſtr goreu; neu pa un a'i 'r nefoedd ai Vffern yw 'r Diben goreu: neu pa un ai pechod ai *S*ancteiddrwydd yw 'r ffordd oreu? *E*ithr Ymmaith hwnt a'ch hên drachwantau. ac ymrowch ar frûs yn reddfol, ac yn ddiyſgog: Na byddwch y naill diwrnod o un meddwl ar neſâf o feddwl arall; Eithr byddwch yn cymmeryd eich cennad gydâ 'r holl fyd a rhoddwch eich hunain a chwbl oll a'r a feddoch o'ch llwyrfryd i Dduw. Rhoddwch eich bryd a'r hynny yn awr tra 'r ydych yn ddarllain neu yn gwrando hyn. Cyn i chwi gyſgu un noſwaith ond hynny. Cyn ſyflydd o'ch lle Ymrowch. Cyn i *S*atan gael ennyd ich rhwyſtro, Ymrowch. Ni throwch chwi byth mewn gwirionedd nes i chwi roddi eich bryd; a hynny o lwyr-fryd cadarn anghyfnewidiol.

Hynny am yr Hyfforddiadau.

Weithian

WEithian myſi a wneuthûmſy rhan yn hyn o waith, fel y byddo i chwi Ddychwelyd ar Alwad *Duw* a *Byw*. *Beth* â ddaw o hono, ni fedraſi ddywedyd. Eithr nid yw ynofi roddi 'r cynnydd. Nis gallaſi fyned am cennadwri ddim pellach: Nis gallaſi moi Dwyn hi ich calonnau na pheri iddi weithio; Nis gallaſi wneuthur eich rhan chwi, mo'i dderbyn ai yſtyried: Nis gallaf chwwaith wneuthur rhan Duw, trwy agoryd eich calonnau i beri i chwi ei chroeſawu: Nis gallaf chwaith ddangos mo'r Nefoedd neu Vffern gar bron eich llygaid; na rhoddi i chwi galonnau newydd a thyner. Pes gwyddwn i beth ychwaneg iw wneuthur o ran eich Troedigaeth, yr wyf yn gobeithio y gwnawn ef.

Eithr O tydi yr hwn wyt raſol Dad yr Yſprydoedd, yr hwn a dyngaiſt nad wyt yn ymhoffi'ym marwolaeth yr annuwiol, onid Troi o honynt a Byw, na naccâ moth fendith ar yr Annogaethau a'r Hyfforddiadau hyn na âl chwaith ith elynion orfoleddu yn dy olwg, ac i dwyllwr mawr yr eneidiau oreſcyn yn erbyn dy fâb, a'th air a'th Yſpryd. O toſturia wrth bechaduriaid truein Annychweledic, y rhai nid oes ganthynt galonnau i doſturio wrthynt eu hunain nac iw cynnorthwyo! Gorchymyn ir dall weled, ac ir byddar glywed,

wed; ac ir marw fyw. Ac na chynwys i bechod a marwolaeth allael dy wrthwynebu. Deffro y difraw; Hwylia yr anhwylus; Sefydla yr anſeſydlog, A gwnâ i lygaid y pechaduriaid ar a ddarllennant y liniau hyn fôd yn neſaf gwaith yn mined ynghylch wylo am eu pechodau; A dwg hwynt attynt eu hunain ac at dy fâb, cyn iw pechod i dwyn hwynt i ddeſtryw. Os dywedi di ond y gair, hyn o eiddil-wan lafur-waith a ffynna i ynnill llaweri o eneidiau iw tragywyddol lawenydd hwy, a'th dragywyddol ogoniant di.beu. Amen.

Diwedd.

---

* * *

Cyngor ir Darllennydd.

DDarllennydd hylwydd a hwyl-iâch yſtig,
Cais yn aſtud bellach
Ochelyd twyll byd a bach
Llwyddiannus ſelus ſolach.

O hylwydd ddiwidrwydd edrych (ddoethgamp)
Oth gwmpas yn ſynych :
Coſſa yn d'oes tra'ceffych,
Studia beth pa'ſtad y bych.

With heli oddiſri'r ddwyſron dawel,
Os dywaid dy galon
Dy ſôd (gre'yſtod) Griſtion ;
Deithiwr iâch ; bendithia'r Jon.

Fieidäi ffûg ; o ffydd i ffydd rhagot
Wr hy-gar dôs beunydd :
A dôs o râd, rhodiad rhydd,
Ir rhad cyſa'n rhôl crefydd.

Ag yno y dôi'n ddigwyniaith gyſlwr
I gyſle tra pherphaith
O nefol lwydd dedwydd daith.
Per oror y puroriaith.

With

Wrth holi oddiſti 'r ddwyſion ddowtus
O ddeuty y galon:

O gweli ſaith-gwlaſron
groeſtaith, nad ydwyt Griſtion.

Crynna, ofna, gwna ddeſnydd o'r odſa
ras-radſaith: bi' ddeſyda

Nag aros mwy dan geuwydd
rhagrithiol a ffugiol ffydd.

Dychwel na bydd godechydd (tro-ias-oer)
mewn trawſion gworlechydd,

Dychwel gyr aſel greſydd:
Oh dychwel wr ffel i'r ffydd.

Pa geubleth hudolieth dilwydd (ſwyn-gaeth)
ſy'n gweithio'r atgaſrwydd,

Ddu-athrod o ddieithrwydd
rhyngot a'r Jon rodlion rwydd.

Ai gwell Mammon ſwynion ſal neu eulyn
O olud anwadal?

Ai gwell bol? ai gwell Belial?
Ai gwell na'r Duw byw yw Baal?

Ai gwell gwyddor y gwill gau-Dduw, chwyth
Na choeth air y gwir Dduw! (oer

Gwall annoeth ai gwell annuw,
neu geu-air diawl na gwir Duw?

Ab

Ah! Tyngwyr, rhegwyr rhywogaeth y fall
Cyfeillion anhywaeth,
Enllibwyr a ffroſtwyr ffraeth
Cytheulig caeth-reolaeth,

Holl weiſion cenon cywir y Satan,
Anſutiol wâr ddihir,
Mewn brwmſtan a than, a thir
rhyndod y bydd eu rhandir.

Cais wiw lân gyfan goſio (nôd rhywiog)
Nad rhywyr ymendio
Vn amſer ; trwy hyder tró
Yn-aradoeth i iawn droedio.

Câr di iawn Dduw, crêd ynddo ; a dychwel
heb odechial atito:
Tró pwylla gwilia goelio
I un Duw ſyth onid 'fo.

Gwaredydd cyflawn ſiccr-iawn ſail nid oes
Ond Jeſu 'r gwir fugail :
Nid oes chwaith (odiaith adail)
Onid un Duw byw heb ail.

Nid oes obaith (wiwdaith dêg) o fywyd,
heb fywiol ffydd lândeg ;
Llwybrau yr hon (fron ddi-frêg)
rhodia, a chais eu rhedeg.

Yr iawn addas rinweddau cais ddilin,
caſâ ddilwydd gampau:
Gochel waith gwyr-ſaith gau;
gochel ing gwach ul angau.

Terfyn.

R. Jones.

David Jones, bia'r Llyfr
o Drefriw. Shire
Caernarvon Sh. 1772

[illegible]
[illegible] as [illegible] to mad
[illegible] to [illegible] be taken.
[illegible] are not worthy to
be commanded [illegible] esteem
ing, [illegible] worth [illegible]
[illegible] not [illegible]
selves, but for our Com
And we ought not to
preferre any man
private, before the p
lique good, nor our p
in [illegible] profit before th
Thus [illegible] Comm[illegible] of
[illegible] countrey

BRITISH MUSEUM
30 NO 86

[illegible]

[illegible] as [illegible] to mad

men to none but to them.

Others are not worthy to

be honoured nor esteem-

ing, O[illegible] wealth fo

wee are not born for our-

selves, but for our Com

And wee ought not to

preferre our own

privat, before the pu

lique good, nor our p

[illegible] profit before th

[illegible] Com[illegible] of

our Country

BRITISH 30NO86 MUSEUM